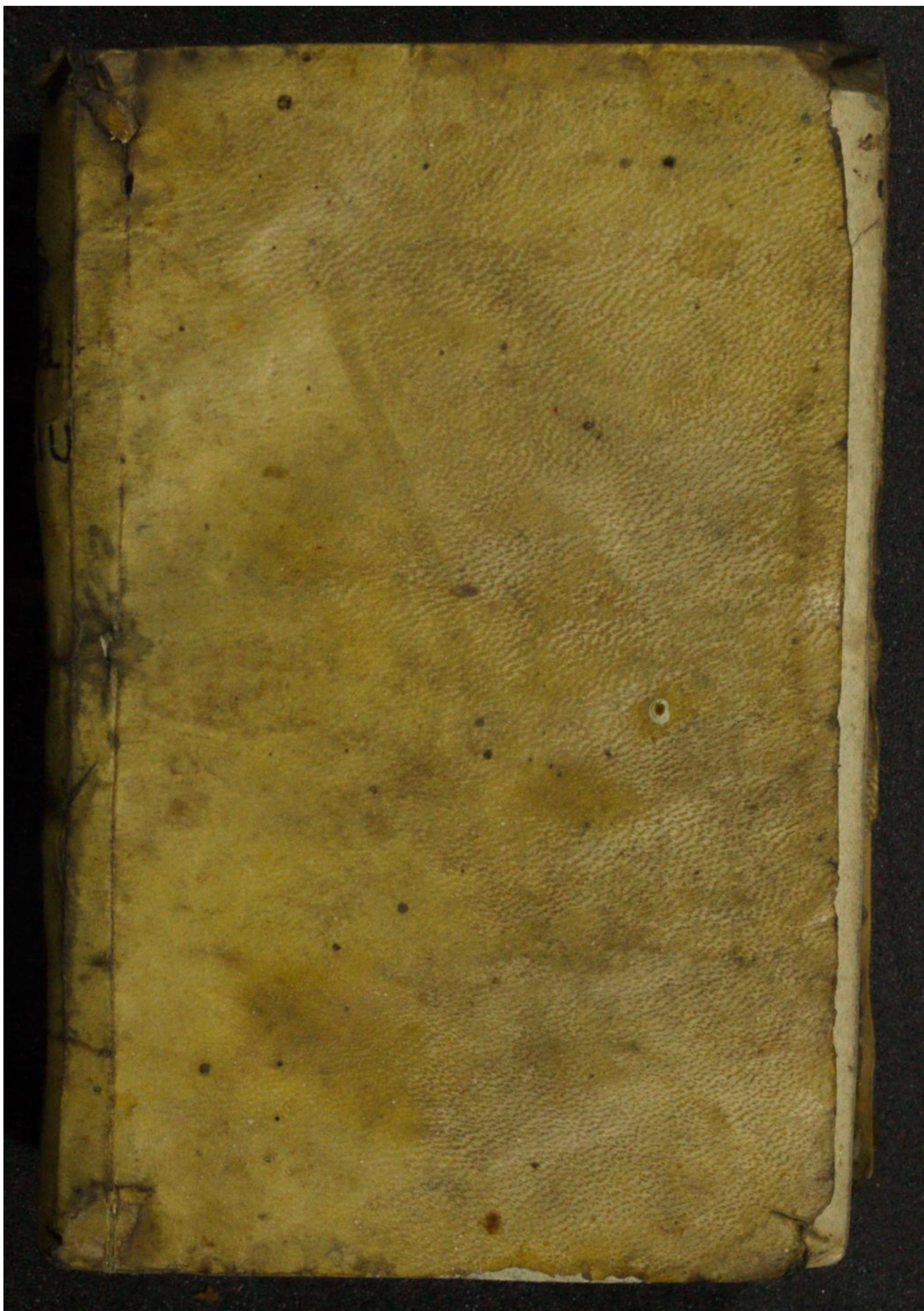
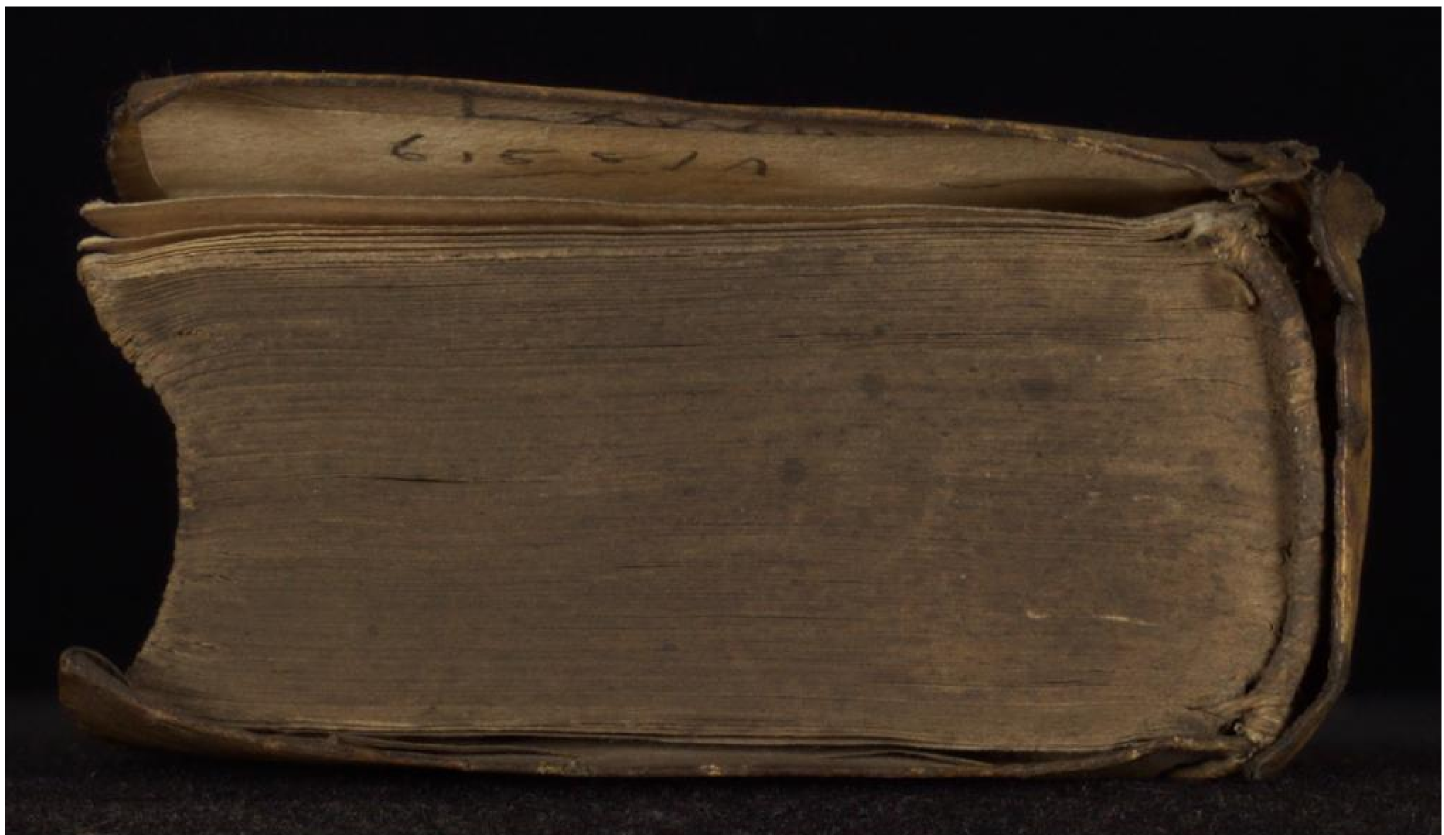

Sylvius
De Medica
me Simplicium

1555

6158/A

23347

7

DE MEDICAMENTORVM SIMPLICIVM DELECTV,

Præparationibus, Mistionis modo, Libri tres.

IACOBO SYLVIO MEDICO AVTORE.

Cum Indice omnium rerum hoc opere memoratarum, ampliß.

LVGDVNI,
APVD IOAN. TORNAESIVM,
ET GVL. GAZEIVM.
M. D. LV.

HVNC laborem meum Reipublicæ imprimis vtilem, & mirum ni etiam necessarium dedo ac dedico amplissimæ Parrhisiorum politiæ administratoribus maximis simul & optimis Stephano à Monte Mirabili,, in summo Parrhisiorum Senatu Consuli æquissimo, mercatoribusq; Præfecto, & Quatuor viris (Scabinos vocat Gallia) Thomæ Brageronio Consuli Castellano, Guichardo Curtino vrbis (vt vocant) Quartanario, Gulielmo Crasso, & Nicolao Perotto mercatoribus iustissimis & opulentissimis: quorum vt Reipublicæ nostræ incrementis ac ornamentis felicia omnia ac summa comprecor pro sua in me non vulgari benignitate. Quam propterea quòd æquare non potui, geometricis aliquot machinis huic vrbi maximè vtilibus, quod gratiæ defuit, hoc munusculo sufficere tentaui. quod vt manu grata suscipiant, vehementer obsecro.

AD LECTOREM.

VT rectè est veterum sermone celebrata sentētia, Quam quisq; nouit artem, hanc exerceat vnam atque excolat, & totus in ea versetur: sic rectè nunc pronunciari posse mihi persuadeo, quam quisq; exercere artem constituit, hanc accuratè prius pernoscat. Id quod si hodie diligentius obseruarent homines, non tam multi repentè fierent medici, nulladum medicinæ parte illis probe peruestigata, nullius adhuc morbi curatione apud præceptores obseruata. Cum tamen esset è re ipsorum, sed magis etiam ægrorum, si nullum omnino affectum susciperent curandum, quem non antè obseruassent à præceptoribus curatũ. Quàm rectè cum ægris ageretur, si hac ætate qui medicinam factitant, sic essent antè sub præceptoribus instituti affectus cognoscere, illis occurrere, futura prænunciare! Non mediusfidius per hominum mortes, experimenta sic agerent imperiti adhuc & rerum omniũ suarum rudes medici: tam quæstus auidi, vt quid eos deceat ignorent, quid famã perstringat nesciant, vt interim animæ detrimentum taceam. Vbi enim medicas

nescio quas præceptiũculas memoria didicerint, ac medicamentorũ certas quasdam scripturas, se medicos profitentur. Illis est satis scire antidotum, catholicum verbi gratia, humorum omniũ redundantiam vacuare, cũ ignorent, quibus, & quanta singulorum mensura constet, quæ singulorum sit facultas, quæ horum cũ illis sic mistorum: eadẽq; in cæteris medicamentis compositis utuntur ignorantiæ impostura. Quid per deum immortalem hoc hominis portento, se medicum mentiente, est Reipub. pestilentius? quod nota censoria dignũ magis est facinus? Cur leges cessatis in hos carnifices, vt meriti sunt animaduertere? An nondum extant quæ hanc capitalẽ inscitiam puniant, & nouo vindictæ exẽplo coërceant? aut si hęc peccandi licentia impune permittitur, cur non modo ex typographorũ prælis, sed omni omnium hominũ ordine in medicinã non conuolatur? Sed Deus optime maxime nobis largire meliora, & indoctis his carnificibus ignorantię suę conscientiam oppone, vt facinorũ tam indignorum pœnitentia confusi, in ordinẽ suum redigantur. Iam ab hac arena explosis circulatoribus istis, rem medicã sincere tractaturo non soli pharmacopœo necessariam esse hanc medicinæ partem quæ simplicia deligit, ad compositionem præparat, & deniq; feliciter cõmiscet, docere aggredior. si enim pharmacopœi fides tibi suspecta est, velisq; ob id ipsi simplicia deligẽti,

præparanti, miſcenti, adeſſe, quid ex hoc ſtudio emolumenti conſequere, niſi hæc tu vt ille pernoſcas? imò quam tibi infamiæ notã imprudens inuris, dũ ignarus horũ ſimplicium medicamentorum, tanquam aſinus quædam ad omnia eius rogata auribus motis velut annuis. Quid quòd tibi ſæpe etiam volens pharmacopœus illudit, & mea ſententia iuſtiſſimè, dum coryli nucamentum pro pipere longo oſtentat, dũ centaurij magni radicem pro rha pontico, dum acorum paluſtrem noſtrũ pro Indico & vero porrigit, ſed vitia hæc tolerabilia ſunt. Pro ellebore autem nigro, Arabum napellũ aconiti genus quibuſdã, hodie prope ab omnibus pharmacopœis ſubſtitui quis ferat? an nõ communis eſt vtriq; medicorũ & aromatariorum ordini ignorãtia & culpa? Venia dignior eſt impoſtura, cum ariſtolochiam clematitim nobis frequentem pro duabus alijs rarioribus ſupponunt: indignior, cum ſcammonium crudum pro cocto miſcent, aut largius quã ſcriptura medicamenti poſtulet, medicamentis immiſcent, aut etiã cum alicuius ex tithymalis lac miſcent pro ſcammonio. Quæ errata cæteráq; omnia in medicamentorum miſtione committi ſolita ſi vellem perſequi, longior Iliade noſtra procederet oratio. At vt donemus medico ad componendum nihil opus eſſe diligenti iſta in ſimplicibus medicamentis deligendis, parandis, & miſcendis exercitatione, iam pharmacopœo

commiſſa: ad pernoſcendum autẽ compoſiti vi-
res, omnia hæc illi ad vnguẽ ſunt pernoſcenda. ſi
enim vnius ſimplicis improbitas totã ſæpe com-
poſitionem vitiat, vt abunde in methodo medi-
camenta cõponendi docuimus, an parui eſſe tibi
debet ſingulorũ ſimpliciũ delectus, ſi item præ-
parationis ratio ſimpliciũ vires auget, minuit,
abolet, nouas acquirit, vt libro ſecundo explica-
mus: quam tu horum ignarus facultatem toti
medicamẽto tribues? Si deniq; miſtionis modus
ex eadem materia vnguentum, ceratum, empla
ſtrũ efficiat, an tibi eſt negligendus? Crede mihi
abſurdiſsimus eſt, ac ſæpe ridiculus, qui medici-
nam facit harum rerum ignarus, non dico quo-
ties medici imperiti enumerata ſimpliciũ turba
ſubſcribant, fiat emplaſtrum, vel aliud, cum ta-
men ad hanc medicamenti formam ſcripta illa
ſimplicia nunquã veniant. Quæ res medicum
pharmacopœo ignorãtiæ ſuſpectũ merito reddit.
Præterea multos me vidiſſe tã harum rerũ im-
peritos, vt cum in officinas diuertiſſent pharma
copœorum, non modo ſimplicia vſu ipſis quoti-
diano celebrata nõ agnouiſſe, ſed neq; compoſita
medicamenta illis prope continenter in ore & ca
lamo verſata nouiſſe molliáne eſſent an ſolida.
an non id eſt ignorantia rerum maximè neceſ-
ſariarum craſsiſsima? Quam ne exuant pleriq;,
à medici dignitate alienum putant in medica-
mentarias officinas diuertere, ibi aliquandiu
ſeder

ſedere, quæ cõponuntur obſeruare. Quæ conſuetudo, vt in Gallia Narbonenſi, eſt antiquiſſima. Vtinam hic ſaltem nũc inciperet ac procederet, ſpectarent medici quàm fœdè frequenter labuntur ob compoſitorũ iniquitatem, & fortaſſe ſua dignitate, ſi ſcientia id minime poſſent ſua, indoctos, aut improbos pharmacopœos à praua cõpoſitione deterrerent. Hæc prolixius à me ſcripta quã rei natura poſtulet, fortaſſe ineptus aliquis calumniabitur: cum tamen res ipſa longiſſimã efflagitet orationem, quæ profligata multorum ignorantia omnes medici nomine dignandos in id ſtudium impellere poſſet, ni poſthac eſſet accuſationi locus. Faxit deus, vt quiſq; quam exercet artem pernoſcat, & medicus nihil eorũ ignoret, quæ ad morbos cito & tuto curandos vtilia, vel neceſſaria eſſe conſueuerunt. Porrò medicũ omnia hæc intelligere oportet, non vt in opus pharmacopœorum euadat (niſi ſiquando horũ deſiderio cogatur aliquid huius artis moliri) ſed vt cõponenti pharmacopœo poſſit non modò adeſſe, ſed etiam præeſſe nec huius diſciplinæ ignarus quotidie deſcribat ſimplicia quæ in emplaſtrum cogi iubeat, cum ex his quiduis potius quàm emplaſtrum perfici queat, quomodo cum amphora cœpit formari, currente rota cur vrceus exit.

Viue, vale lector, ſi quid ſcis rectius iſtis,
Candidus imperti: ſi non, his vtere gratus.

DE PHARMACO-POEI OFFICIO.

*

VANQVAM plurimą cũ medico habet cõmunia pharmacopœus, prudentiã natura insitam, medicamẽtorum absolutam cognitionẽ, diligentiam in his omnibus quæ suarum sunt partium maximam, probitatem: tamen non pauca ipsi propemodum propria videntur, quæ tamen aliquando & medicorum fuerunt cum ipsi medicamẽta parabant, id quod Galenum fecisse passim scripta ipsius loquũtur. Eius generis sunt medicamentorum delectus, ratione & experientia summa quæsitus: deinde seruãdi hæc modus, & tempus quo vigent, aut iam viribus effœta sunt ac exanimata. Item qua ratione vnumquodque sit vtendum, siue illud ipsum per se, siue cũ aliis coquendo & terendo, vel alia ratione præparando. Sit præterea doctus grammaticam, ut compositiones veterũ, & scripturas medicorum quotidianas intelligat, in quibus si quid interdum hi scripserint largius aut parci⁹, aut ingratius quàm

ægro

ægro huic competere coniectet pharmacopœus, medicum amicè admoneat. Volumus præterea pharmacopœum artem omnē medicamenta deligendi, præparandi, & componendi callere, cultu mediocri contentum, hilarem, facetum, diligentem in rem ægrorum: non auarum, non libidinosum, non ebriosum, non contentiosum. Quæ iterū illi cum medico sunt communia, vt Hippocrates docuit libro de medici officio. Quibus animi & corporis, & fortunæ dotibus si præditus erit pharmacopœus, nihil inconsulto medico perito, cuiquam propinabit, præsertim magnarū virium, sed neque quantumuis paruarum, cum horum vires nesciat: & plerunque auxilia, hęc quamuis, vt videtur, imbecilla, tamen quantitate, qualitate, tempore insalubria, magnorum sæpe morborū sunt occasio, & legitimam curandi rationem peruertunt, dum sub his curatū corpus remedia iam maiora, sed idonea non feret. Nihil etiā vel amore, vel odio, vel metu, vel pretio, vel ignorantia peccabit. neque venena, abortum facientia, exoleta, adulterina, aut supposititia vnquam exhibebit: sed medicum doctum consulet quodnam simplex, aut compositum illius penuria volet substitui. Non augebit medicamenti ali-

cuius valentis quantitatem, vt vacuatione hinc largiore ſequuta dicatur medicamẽta habere pręſtantiora. Quàm vellem huius ętatis pharmacopœos ad hunc ſe velut canonẽ conformare, & medicos ad ſuum. Non eſſet cur hodie tam neglecta iaceret medicina, etiam multorum probris lacerata. Deum optimum maximum ſupplex oro, & obteſtor, vt aliquando id ſtudium in mentes medicorum & pharmacopœorum immittat, vt eſſe quiſque quàm videri aut dici malit optimus, vel medicus, vel pharmacopœus. Quòd ſi diuinam illam gratiam neglexerint, faxit deus vt regia cenſura in eos aliquando animaduertatur qui artem prius exercent quàm pernouerint hominum corpori tam ſalubrem cùm recte obitur, tam inſalubrem & perniciosam, cùm inſcienter tractatur.

DE MEDICAMENTORVM SIMPLICIVM DELECTV RITE FACIENDO LIBER I.

*

VOS tres libros his mensibus proximis ſum pollicitus ad modum rectè medicamenta componendi pertinentes, præſtare aggredior. Primũ ſcilicet, de accurato medicamentorum ſimplicium delectu: Alterum de legitima ipſorũ præparatione: Poſtremum, de modo miſcendi medicamenta componi idonea. Quod verò ad primum laborem mihi propoſitum attinet, quanquam recte à Meſue tradita eſt methodus medicamẽta purgantia deligẽdi, & quàm facilè ad alia quoque medicamenta deligenda transferre poſsit lector non indoctus: tamen paucis viſum mihi eſt eam methodum illuſtrare, & planiorem reddere locis aliquot communibus, à Meſue poſt Dioſcoridem & Galenum obſeruatis, noſtro autem commentario latius effuſis: quanquam & à me non pauca in hanc rem

ſunt

ſunt dicta initio methodi medicamenta componendi:ſed tamen quæ nunc tradimus,neque bis dicta,neq; ocioſa facilè intelliges,ſi ea legeris attẽtius.Delectus itaque medicamẽtorum ſimplicium,vt aliarum rerum plurimarum præcipue ſumitur ab ipſorum ſubſtantia,quantitate,qualitate, actione, ſitu, & tempore. Quædam enim ipſorum præſtantiora ſunt, ſi craſſæ ſint ſubſtantię,alia tenuis,nonnulla denſæ, alia raræ.Sunt quæ magis leuitas commẽdet,quædam grauitas.Nec deſunt quę friabilia magis probamus,alia fractu & pulueratu contumacia.Adhæc glutinoſa quędã, alia fluxilia.Aſpera item nonnulla pręponimus , alia læuia. Poſtremo hæc mollia aliis pręſtãtiora,illa verò dura iudicamus. Hæc enim propria qualitatum tactilium nomina ſubſtantiæ per ſe incomprehenſibili & indicibili tribuũtur:quòd eius craſſamentum & ex elementis miſtionem primæ ſequũtur,& omnium pòſt ſapores(qui etiam ad has referri poſſunt,cum guſtatus quoq; Ariſtoteli & Galeno quidam tactus ſit)maxime demonſtrant.Ad eandem plenius declarandam non leuiter conferunt ſinceritas , impuritas , hepatis, ferri aliarumq́; rerum nobis notarum,in ſubſtantia ſimilitudo. Præterea ſubſtantiæ triplicis

in

in vnoquoque, ſi obſeruari queat, copia, penuria, mediocritas.

Quid autem hæc nomina qualitatum tactricum medico ſignificent, licet abunde ſit explicatũ libro ſecundo noſtræ methodi medicamenta componendi, hoc loco tamen paucis perſtringere non fuerit alienum.

Craſſum ſeu παχυμερὲς, quod ægrè in tenues partes comminui poteſt.

Tenue ſeu λεπτομερὲς, quod facilè in partes tenues comminui poteſt, quod in ſiccis ſignificat in puluerẽ tenuiſsimũ: in liquidis verò, quod prompte latius ſe ſpargit, & corp⁹ quaquauerſum cito imbuit, ipſumq; velut vaneſcit, vt aqua vitæ, oleum terebinthinæ, & oleum ipſum aquæ collatum. *Lib. 10. ſimp. ca. 3.*

Dẽſum proprie quod poros, id eſt, meatus paruos per ſe totum habet. *Lib. 2. ſanit. tuende.*

Rarum proprie quod poros per ſe totum habet magnos.

Denſum per metaphoram & abuſiue eſt coactum in ſe, vt aqua, terra. Rarũ verò eſt laxũ, vt ignis, aër: quãquã hęc elementa ſint vnita, & ex ſimilarib⁹ natura partibus conſtent, nec vllos tales poros habeant.

Graue quod mole exigua pondus magnum exhibet nobis vel ſtateris, qualia ſunt aquea, terrea præſertim denſa.

Leue

Leue quod mole etiam magna pondus exiguũ præſtat nobis, vel ſtateris, vt igneũ & aëreum corpus, præſertim rarum. Aqua autem quæ cito calefit aut refrigeratur,
Lib.11. Meth. Hippocrati leuiſsima dicitur: non tantum proprie vt definiuimus, ſed etiam per abuſum, quod hippochondriis non ſit grauis, nec in his diu immoretur ob eſſentiæ ſuæ tenuitatem: quæ facit vt cito alteretur, prompte in corpus diſtribuatur.

γλισχρὸν, id eſt, lentum & glutinoſum in ſolidis corporibus quod fractu eſt contumax, humore partes terreas glutinante multo, & tentioni cedente, vt in ſparto, ſalice, coriis, tendonibus, ligamentis, quæ tuſa lateſcunt magis.

Lib.7. Meth. in melle. Friabile quod promptè friatur, & in puluerem abit, etiam digitorum compreſſu, vt amylum, ceruſſa, caphura.

Lentum autem in humidis eſt quicquid ægrè diſſolubile adhæret, ſeu quod dum trahitur, aut digito vel alio tollitur, continuitatem longiſsimè ſeruat: & non interciſum nec abruptum, vt oleum, mel, adipes, pituita.

ῥυπτικὸν, id eſt, detergens, quod tantum
Lib.11. Meth. abeſt vt adhæreat, vt etiam quæ adhærent detergeat. Alibi autem in Methodo, ipſi glutinoſo in humidis opponit Gale-

nus

nus fluxile & liquidum. Aſperum non ſolũ tactu inæquale, ſed etiam guſtatu partes inęqualiter ſiccans, contrahens, humore terreo integens, quale acerbum, auſterum, lene, lubricum & æquale, in humidis verò quod linguæ, faucium, aſperæ arteriæ, dentium inæqualitatem corrigit, vel replendo vel modice tergendo, & laxando, quale dulce & vnctuoſum.

Molle quod cedit noſtræ carni: Durum cui cedit noſtra caro. De vtroque plura lib. 2. ſanit. tuendæ. & lib. 5. ſimpl. cap. 4.

Ad craſſum reducitur terreum, lapidoſum, arenoſum, aſtringens, opacum, crudũ.

Ad tenue, aërum, igneum, coctum, vſtum, amarum, acre, perlucidum.

Ad denſum, ſolidum, coactum, compactum, vnitum.

Ad rarum, laxum, fungoſum, ſolutum.

Ad graue, plenum, diſtentum, & ſi vis denſum, ſucculentum, benę habitum, probe nutritum.

Ad leue, inane, foraminulentum, fungoſum, rugoſum. & ſi vis rarum, exuccum, emaciatum, marcidum.

Ad glutinoſum, pingue, gummoſum, reſinoſum, mucoſum, tenax, ſibi fluendo continuum.

Ad fluxile, liquidum, pinguis expers.

Ad-

Ad læue ſeu lene & politum, vel foris tantum enode, ſpinis carens, depile. vel etiam intus, æquale, ſibi vbique ſimile, homœomeres, ac ſimilare.

Ad aſperũ foris, ſpinis armatum, & his longis, breuibus, rectis, hamatis, hirſutum, lanuginoſum, muſcoſum, capillatum. Vel etiam intus, inęquale ſibi, partibus quibuſdam diſsimile anomœomeres ac diſsimilare, grumoſum.

Ad molle, tenerũ, carnoſum, ſuccoſum, fungoſum, muccoſum, pingue, lentũ & vitilium coriiq; modo flexile, humidum.

Ad durum, firmum, oſſeum, lapidoſum, lignoſum, exuccum, ſolidum, aridum, friabile, rigidum, inflexile, fractu contumax, vegetum, adamantinum refertur.

Secundo loco cum quantitas ſit duplex multitudo & magnitudo, ab vtraque notæ etiam ſumuntur: quibus intenti, hoc eligimus, illud reiicimus. Numerus enim ſingularis dualis, multiplex, vel aliter pluralis, radices, ſtipites, ramos, folia, flores, fructus, ſemina, cortices, & reliquas plantarum partes, atque adeo plantas totas, vel optatiores reddit, vel contemptiores ac minus ſalubres. quod in colocynthide planta & fructu, & aliis quibuſdam recte Meſues commemorauit, & in multorum

torum aliorum delectu clarè apparet, tum ex nostris simplicibus, tum ex hoc libro I. Pharmacopœiæ.

Magnitudo autem latius patet, non modò quia magis ad deligendum pertinet, sed quia eius nomine interdum sola longitudo venit: vt Aph. vlt. lib. 2. Potest etiam latitudo sola intelligi, vel etiam sola profunditas: nonnunquam longitudo simul & latitudo, vel longitudo & profunditas, vel latitudo & profunditas, vel tria simul: quo significatu ferè accipimus. Huc pertinet quòd in horum singulis contrarietas est, ratioq; maioris & minoris in infinitum extenditur, & longum, breue, latum, angustum, profundum, elatum, symmetrio sui generis collatum, aliud magis & minus alio dicitur, idq; paulo vel multo magis vel minus. Ex inter hæc contraria, præter dicta, est mediocritas quædam indiuisibilis, alia maioris & minoris ratione diuidua.

Ad huius loci communis vastitatem pertinent nomina mensurarum nobis notarum, digiti, & eius parui, maximi, medii, pollicis, palmi, dodrantis, pedis, cubiti, & aliorum plurimorum. Hinc dicimus deligendum hoc vel illud fugiendum, quod magnum est enorme, proce-

rum,vaſtum,corpulentum,bene habitum,
exiguũ,gracile,ſtrigoſum, rugoſum,mar-
cidum,(nam hæc etiam quantitatem con-
ſignificant) & item quod eſt præditũ ma-
gnitudine digiti,pollicis humani, manus,
palmi,dodrantis,pedis,ſemipedis,dimidii
cubiti, cubiti vnius, duorum, trium,qua-
tuor, quinque , ſeu digitali,pollicari, do-
drantali , pedali,ſemipedali, bipedali,tri-
pedali, cubitali,bicubitali, tricubitali. In
quo ſermonis genere magnitudo longitu
dinem potius declarat,quanquam & craſ-
ſitiem & profunditatẽ conſignificare poſ-
ſit:quarum alterutra dum nobis apertius
ſignificanda eſt,exprimitur,vt humani di-
giti,parui, indicis,pollicis, cubiti, baculi,
vnius,duorũ,&c.vel digitali,pollicari, cu-
bitali.&c.craſsitie vel lõgitudine.Id quod
in profunditate ſimiliter facimus frequẽ-
ter,vtranq; dimenſionem craſsitiei nomi-
ne compredẽdimus,dicentes hoc tũc eſſe
vſui:quando eſt craſsitie digiti,pollicis,cu
biti,baculi. Eſt quando altitudo quoq; ex-
primitur , vt protenſorum vtrinq; homi-
nis brachiorum altitudine eſt ſolanum
Dioſ.& phœnix herba ſedigitalis ſeu ſenũ
digitorum.

Eodem modo in contrariis , paruitate,
breuitate,anguſtia & gracilitate, maioris

&

& minoris ratio exercenda eſt.

Ex loco enim fertili plantæ & animalia auctiora & pulchriora euadunt: eadem ob id vel deligenda vel interdum fugienda. Scillam nanque enormem (qualis terra feraci prouenit) Galenus damnat, improbat & ſtrigoſam flaccidamq́; bene habitã verò & magnitudine mediocrem commendat.

Qui autem locus communis in qualitate eſt, notarum ad deligenda medicamenta neceſſariarum eſt fœcundiſsimus. Hinc probamus aut improbamus medicamentum hoc illud calidum, frigidum, humidum, ſiccum, principio medio fine, ordinis primi, ſecũdi, tertii, quarti. Ad hæc hac vel illa pręditum facultate, ſecunda, tertia, & ſapore, odore, colore, has qualitates primas conſequentibus.

Sapore quidem vel nullo apparente, ſeu aqueo & fatuo, vel guſtum aſtringẽte, ſeu acerbo auſteróue vel acido vel dulci, vel vnctuoſo, vel nitroſo ſeu ſalſo, vel amaro vel acri (ad quem feruidus, linguã erodens, cauſticus, id eſt, vrẽs reducitur, vt ad dulcem melleus, ſuauis, iucundus) vel ex horum quibuſdam miſto vt vinoſo, medicato, vel rei alicuius notæ vnicum ſaporẽ, & ob id inſignem, ſed fere inexplicabilem nactæ, vt ſapore aloës, piperis: hoc illud

eſt præſtãtius,vel deteriùs.Sed dum ſapo-
re medicamẽta exploras,præſertim acria,
aromatica,amara,ſalſa,ne guſta eodẽ tem
pore multa, vt non tibi imponat guſtato-
ria qualitas linguæ ab his tradita : quam
tamen aqua pura gargarizata,aut papyrus
manſa delere putatur.

Gal.lib. de natur. hominũ.

Odore verò,iucundo,ſuaui,bono,ingra
to,fœdo,tetro,acerbo,auſtero,acido (tot
enim ſunt differentiæ odorum quot ſapo-
rum,ſed nominibus non deſignatæ)odore
item croci,bituminis,cucumeris,vel alte-
rius cogniti, & odore eximio præditi,ſed
indicibili,& qui in nullã prędictarum dif-
ferentiarum rectè conferri poſsit.Sic odo
re vinoſo aromatico medicato , illud hos
commendante,iucundo.Hoc illud eſſe de
bet,non debet hoc grauiter odoratum,ali
tu terram,hircum,picem,reſinam pineam,
bitumen,olente,viroſo, aſpero, eſt melius
vel peius.

Colore deniq; nullo inſigni , vel albo,
pallido,rufo,flauo,rubro,viridi,liuido, ni-
gro,vel horum medio(vnde hoc illud ὑπο
λευκὸν,ὑπώχρον ὑπόπυῤῥον,ὑπόξανθον,& ſimi
lia Græcis dicuntur,vt Latinis ſubalbũ,ſup
pallidum,ſubrufum,ſubflauum vel albicãs,
palleſcens,rufeſcens,flaueſcens,vel in albũ
pallidum,rufum,flauũ inclinãs) vel ex ho-
rum

rum quibuſdam miſto, vnde λευκώχρον ὠχρόπυῤῥον, ὠχρόξανθον πυῤῥόξανθον, & ſimilia Græcis ſæpe dicuntur: nobis ex albo pallidũ, ex pallido rufum: vel in pallido flauũ, ex rufo pallidum, vel pallidum in rufum inclinans, vel cum rubore albeſcens cinereus ad cęruleum vergens & ſimilia. Sed id illuſtrius apparet in ſemotis coloribus quàm natura propinquis. hanc verò naturæ in coloribus propinquitatem ordo nobis Galenũ lib. I. criſ. ſequutis ſeruatus oſtẽdit. Albo enim pallidus vt ſitu hic eſt proximus, ſic natura, & alij ſimiliter.

Ad album verò reducitur color lacteus, niueus, fulgore & nitore alabaſtri.

Ad pallidũ cinereus, plumbeus, buxeus.

Ad rufum melinus, id eſt, mali cydonij, fuluus, rutilus, igneus.

Ad flauum aureus, luteus, croceus diluti aqua croci color.

Ad rubrũ, roſeus, ſanguineus, puniceus, purpureus, vermiculus.

Ad viridem, herbaceus.

Ad liuidum cæruleus, glaucus, cæſius nonnullis dictus, ferrugineus, & interdum cinereus, plumbeus, buxeus. hæc enim ambigunt vt in ſuis in artem medicam Galeni commentariis apertè demõſtrat Martinus Acacia, medicus longe doctiſsimus.

Ad nigrum tenebroſus,opacus,terreus, bituminoſus,fuliginoſus.

A figura quoq; non leuis eſt ad medicamenti delectum coniectura, quòd hęc ſint vtenda vel vitãda quæ figura ſunt elegãti, ſpecioſa,circinata ſeu rotũda & circulari, trigonia,ſeu triquetra & triãgula,quadrata,quadrangula,multãgula,mucronata ſeu acuta,obtuſa,recta,obliqua,tranſuerſa, ſolida,fiſtuloſa,ſpongioſa, multifida. Alia itẽ figura,forma,ſpecie,aſpectu,effigie,imagine,modo, ritu oculi, oculi bubuli, capitis taurini, cornu caprini , caudæ ſcorpionis, pulicis,ricini animalis,vitulinæ naris,cyrrorũ polypi piſcis,teſticulorum canis , vel alterius,capillorum,ligulæ,ligulę bubulę, aurium muris,delphini,pennarum auis,geniculata taro,crebro fruſicoſa,iuncea, tuberoſa,bulboſa,fibroſa,cæpacea,pomi,pyri,cotonei,glandis,oliuæ.

Horum autem vel omnium vel plurimorum exempla poſtea leges frequentiſſima in particularium delectu,& innotis à ſimilitudine ſumendis.

Probantur præterea aut reprobantur nunc ſimilia, nũc diſsimilia,vel inter ſe,& in aliqua plantarum ſpecie, vt abſinthium Ponticum ſit ſimile Sãtonico:abrotonum mas,diſsimile fœminæ.

Vel

Vel in aliquo genere ſuperiore propinquo ſumitur ſimilitudo aut diſſimilitudo qualitatum quarundam prædictarum, atq adeo ſubſtantię & quantitatis, & actionis:; vt in herbarum genere, abſinthium ſeriphium eſt deligendum ſimile abrotano, ſapore amaro, & foliorum habitu: vel in toto plantarũ genere, vt chamædrys, chamæpitys, herbæ ſunt ſimiles quercui, pinui arboribus. Vel in genere diuerſo, vt aloë optima ſit ſimilis hepati: aſcyri foliũ cribri modo foraminulentum, ambitu ſerratum vrticæ folium, illud in arcum flectitur. Vel ancoræ modo eſt, vel creſcentis lunæ ritu incuruum, venoſum, gibboſum, dorſo elato, galeri, petaſi, pileoli, lanceæ, lanceæ cuſpidis, cultelli, ſecuris, acetabuli, vaſculi, calathi, diſci, clypeoli, fuſi, pali, clauę, piſtilli, iunci, feſtucarum, fœni, vitilium modo formatum, inflexile, virgatum, velut lineis interſectum. alarum cauis binis, pluribus, virgis arboreſcentibus ſpecie capituli rotundi, verticillorum, pedum lecti, ſtellarum, tomentoſa lanoſaque pube obducitur dictamnus. bullæ in dipſaco ſpinoſæ. flos comicis perſonis hiantibus ſimilis. radice hoc eſſe debet crebro geniculata vel geniculis duobus tribus crebris diſſecta, tubarum modo in ſe inuicem infar-

ctis radicibus, ſtipitibus condylorum modo tuberculis quibuſdã excreſcẽtibus.

Horum nihil negligendũ eſt ei qui probe volet medicamenta ſimplicia deligere, quibus ſingulis aliqua ex dictis inſunt accommodatiſsima ad ipſa cognoſcenda & deligenda non mediocriter pertinentia. quod exemplis quàm verbis pluribus probare maius erit operæpretium.

Quarto plantarũ & aliorũ ſimplicium medicamentorum delectus ſumendus eſt à ſitu & loco, non modo generali & regione, vt caſtorium ſit Ponticũ, cuminum Aethiopicum, glycyrrhiza Cretica: ſed etiam à particulari, in ſingulis regionibus, loco nempe calido, frigido, humido ſicco, horũ medio. Plantæ enim calidæ in locis calidis valentiores euadunt: præhumidæ locis ſiccioribus caſtigantur. Quæ ratio in animalibus quoq; recipienda eſt. Sub loco autem & cælum, & flatus ventorum comprehendas, oportet. Ob id ad locum calidum reducimus apricum, æſtiuum, inter tropicos aut proximè ipſos, inſolatum. qui in meridiem ſit apertus auſtro perfletur, montes habeat ſeptentrionibus obiectos, vt Galenus docet in ſeceſſu Tabiarum.

Ad frigidum vmbroſus, nemoroſus, ar-
boribus

boribus, ſepibus & aliis ſtirpibus confertus, quercetis, fruteris, dumetis defenſus, muſcoſus, ſaxoſus, mõtoſus, opacus: parietibus, arboribus vel aliis: & item polo alterutri proximus, in parte Alpium aut Pyrenei Septentrionem ſpectante ſitus, niuoſus, glacialis, aquis niuoſis & glacialibus riguus, borea & aquilonibus perflatus, ſoli auerſus obiectu montium.

Ad humidum, quod in aquis viuit aut verſatur, & ipſis dulcibus, ſalſis, fluentibus, torrentibus, pigris, rapidis, ſtagnantibus, paludoſis, paludibus æſtate ſiccatis, lacubus, radicans, ſine radice innatans, aut propè aquas eaſdem & ſcatebras, fontes, canales, fluuiorum oſtia, alueos in conualle aquoſa, loco vliginoſo, pratis, puteorum parietibus & muris aliis humentibus, ſaxis roſidis, ſtillicidiis, foſsis vrbium. Hinc fluuiales, maritimæ, pratenſes, aquaticæ plantæ aliis ſui generis alio loco educatis præſtantiores ſunt vel deteriores pro varia ipſarum natura, & expetita nobis earundem facultate.

Ad ſiccum, editus, montoſus, tumuloſus, cliuoſus, ſaxoſus, petroſus, ſcrupuloſus, tophaceus, pumicoſus, ſabuloſus, arenoſus, argillaceus, præruptus, ſcapuloſus, promontoriis altus, aſper, tenuis, ſterilis, per

flatilis, in ſemitis, viis, itineribus, in aggeribus viarum & murorum, in ruderibus, & ruinis, aut circa ruinarum rudera, domos in parietibus, muris, murorum crenis & minis, in tectis recentibus, vetuſtis. Quanquam horum quædam aliquando humectata eſſe poſſunt, vt petræ litorales, teſtæ piſcium, quibus muſcus marinus innaſcitur.

Ad medium horum ſeu temperatum reducitur locus regionum temperatarum, vernus, & magna ex parte campeſtris, planus, pinguis, fœcundus, cultus, aruum, in ſegetibus, tritico, hordeo, leguminibus, vinetis, hortis.

Ad locum item & ſitum connexio reducitur & vicinia. Plantæ enim maleficæ & ipſarum fructus ſunt innocentiores ſi multæ ſimul ex eodem loco venenoſam, ſed ſibi familiarem ſubſtantiam trahant, & multi fructus malefici ex vna planta. Ob id thymelæam, colocynthidem, ſcillam in loco aliquo ſolam rectè damnat Meſues, præfert quæ multas congeneres ſimul nutritas habet. & colocynthidis fructum ſi vnicus erit aut paucus improbat, numeroſum præfert. Rationabile enim eſt vt plantas benignas ſi paucę ſint, vberiorem ſuccum benignum trahere,

here, & ob id ſalubriores eſſe: ſic maleficas venenoſam loci malitiã exhaurire, & in ſe transferre: quem & largiorem & vehementiorem paucæ quàm multæ in ſe trahant neceſſe eſt. Sublimis quoq; ſitus, infernus, dexter ſiniſter, anticus, poſticus quidam eſt, ſic miſy, chalcitis, ſori ſitu diuerſa metallica ſubſtantiam indicant & facultatem diuerſam, & tartarum in ſummo vaſe vinario melius quàm in lateribus, & cadmia botryitis melior aliis, & pompholyx ſpodio præſtantior: ſic denſi fructus quia conferti & compreſſi male nutriuntur, male coquuntur, male difflantur: contrarii contrà. laxi enim & rari partus plantarum, & animaliũ, vberius alimentum trahunt. ob id meliores ſunt ſi nobis ſalubre eſt id alimentũ: peiores ſi inſalubre, vt in colocynthide Meſues probè docuit. Et plantarum partes humi repentes rectis aliis meliores, vel contrà: & in orbem circumacta radix, vel altera alteri inſidens, vel ſibi inuicem implexæ radices, & partes mutuo contactu inhęrentes, diſsitę, ſuperficiarię, profundę. Cum verò temperamentum medicamenti vt aliorum ſit cauſa facultatis, & facultas actionis, & actio operis ipſius, vt docet Gal. lib. de facultat. natu. & lib. de

vſu

vſu partium, quæ ex naturali cuiuſq; potẽtia, deligendi ratio ſumi poteſt, ea nobis ab actione tanquam ſenſu notiore ſumitur. Ab actione igitur facultates, primas, ſecundas, tertias, quartas, conſequente delectus medicamentorum ſumitur, eſtq́; hæc nota maximarum virium. Quoniam tamẽ de omni genere harum facultatum nobis abundè eſt dictum initio lib. 2. noſtræ methodi medicamenta componẽdi, neceſſe non putaui huc aſcribere. Harum autem differẽtiarum & notarum, vel plurimarum, vel omnium, vel ſaltem quarundam, in ſingulis ſimplicibus medicamentis exempla plurima tibi Dioſcoride: ſuppeditabit, non pauca Galenus, & qui pòſt eum de materia medica ſcripſerunt.

Adde quòd vt tota ſubſtantia nobis alimentum eſt familiare, ſic plantis ſuum: quò fit vt non omnis ferat omnia tellus, non ſolum quia calidior, frigidior, humidior, ſiccior, aut per coniugationem quàm ipſius plantæ vel animalis naturæ conueniat: ſed quia in ea alimentum plantæ & animali cognatum deſideratur.

Nec tantum hæc in plãtis totis, ſed ipſarum partibus ſingulis ſunt exploranda, (vt idem de animalibus, & ipſorum partibus, & terreis corporibus tibi perſuadeas) quales

quales ſunt radices, trunci, caules, culmi, feſtucæ, rami, virgæ, ſurculi, germina, ſarmenta, viticulæ, adnata, capreoli, ſpinæ, cirri, pediculi, folia, flores, fructus, ſemina, ſiliquæ, vaſcula, capitula, calyces, vmbellæ, corymbi, comæ, ſpicæ, pappi, ligna, cortices, ſucci, liquores, lacrymæ gummoſæ, & reſinoſæ, & ſi quæ ſunt eiuſmodi.

Quintò & vltimò tempus in deligendo medicamento multiplex obſeruandum eſt, ætas ſcilicet, pars anni qua collecta ſunt, & repoſita, aëris conſtitutio ſerena, pluuia, ventoſa, his viuentibus aut repoſitis, pars diei varia, duratio & ſeruatio longa, breuis. Quæ alia tempus indicet diximus lib.2.noſtræ methodi.

Virtus enim alia vt & temperatura eſt neophytis & teneris, alia adultis & ſeneſcentibus, vis item alia euphorbio recens cellecto, atque alia veterato. Plantæ item calidæ, ſiccæ, ſi aër ſit calidus, ſiccus, ſunt meliores. Ob id plantas Italicas aromaticas Creticis non cedere dicit Galenus, ſi aëre non fuerint pluuio educatæ. In ſingulis tamen partes deligendę ſunt, omniũ præſtantiſsimæ & maximè medicamentoſæ, ſi his viribus egetur. Eſt enim quando ignobilioribus & imbecillioribus eſt opus, ob affectus ægri aëris naturam.

Præſt

Præſtantiſsimæ verò tum ex prædictis conditionibus, tum ex his quæ in ſingulis particulatim dicendę ſunt coniectantur, ratione eadem quæ in plantis dicta eſt, in animalibus quoque & corporibus terreis ſeruata. De tempore verò collectionis Dioſcoridis verba hęc ſunt, Imprimis curandum eſt, vt quę in vſum reponenda ſunt medicamenta, ſuis temporibus ſingula demetantur. Ex hoc enim fit, vt quędam viribus magis valeant, alia ſint ineſficacia. Primum itaque cęlo ſereno plantę legantur. Magni enim refert inter colligendum ſi vel ſqualores & ſiccitates vel imbres infeſtent, quemadmodum ſi loca ex quibus hęc prodeunt ſint montana, excelſa, perflata, frigida, ſicca. In his enim locis vires habent longè valentiores: contrà verò quę in campeſtribus, riguis, opacis, cęterisq; locis à vento ſilentibus, plerunque degenerant, & minus valent viribus, pręſertim ſi non ſuo tempore legantur, vel vitiata, & præ imbecillitate languentia. Ignorandum nanque non eſt, multa pro ſoli & cæli natura ac temperie citius aut tardius adoleſcere, nonnulla vi propria, etiam hyeme frondere & florere. Sciendum pręterea eſt, quędam in herbaceis medicamentis, vt veratrum

vtrunq;

vtrunque, multis edurare annis, alia post trimatum inutilia. Quę verò herbę sunt fruticosæ vt stœchas, trixago, polium, abrotanum, seriphium, absinthium, hyssopum, & alia id genus, dum semine pręgnantia sunt, demetenda. Flores verò, antequam sponte sua decidant. Fructus autem dum maturi sunt, vt semina dum siccari cœperunt, priusquam defluant, herbarum & foliorum succos elicies, cum primum cauliculi germinant. Lac & lacrymę excipiuntur caule inciso per summum adolescentię vigorem. Radices & liquamenta corticesq; ad recondendũ eximantur, cùm primùm herbę suis foliis exuuntur. Si purę sunt & nitidę, siccentur & reponantur loco non vliginoso: quę autem terreno aut luto sunt sordidę, aqua prius abluantur. Flores, & omnia iucundum odorem reddẽtia, arculis tiliaceis ędium parte siccissima reponantur. Est quando chartarum inuolucris & folliculis suis semina vtilius & innocentius seruantur. Liquidis medicamentis densior materia, argentea, vitrea, cornea conuenit: fictilis etiam modo rara non sit: & lignea, pręsertim è buxo: ęnea verò vasa ocularijs medicamentis, & liquidis, & his omnibus quę aceto, pice liquida, aut cedria compo-
nuntur

nuntur. Adipem autem & medullas ſtanneis vaſis, ſeu plumbo albo recondi conuenit. Hęc Dioſc.

Finem labori propoſito imponemus, vbi locum Meſuę, quo quędam medicamenta purgantia cęlo & ſolo ſimili meliora euadere ſcribit, ſed ſine exemplis explicauerimus : ſumpta ab animalibus analogia. Nam vt animalium naturę, hoc eſt temperaturę, & ætates, & morbi calidiores ad hyemem, regionem frigidam, victus rationem refrigerantem tanquam contrario exceſſu frigido, illorum caliditatem immodicam corrigentia pręſidia bene ſe habent, ad ęſtatem verò, regionem calidam, victum calefacientem ceu intemperaturam augentes cauſas, male: & contra naturę ętates, morbi frigidiores ad ęſtatem calidam regionem victum calefacientem bene ſe habent, quod ab his contrariis illorum à temperato receſſus corrigatur, male verò ad hyemem regionem frigidam victum refrigerantem tanquam affectus illos propter ſimilitudinem aucturas cauſas, & ſimili ratione humidiora hęc ad cauſas ſiccantes, & ſicciora ad humectantes melius habent: ſic planè in plantis apparet, quibus vt animalibus inſitum eſt alimento familiari nutriri,

nutriri, quibusq; vt animalibus consueta victus ratio naturã seruat, si est victus illarum naturæ similis, aut nouam facit si dissimilis. Ob id plantę intemperatiores, id est, calidiores, frigidiores, humidiores, ficciores, solo & cęlo & alimẽto ipsis contrario emendantur, & ad temperaturam mediam, quoad fieri potest, inclinant: nisi quas multum calidas, frigidas, humidas, siccas expetimus. Tales enim solum & cęlum & alimentũ simile conseruant: mirum ni etiam intẽdant. Quę verò animalium temperatura est omnium extremorum media, iniuriisq; omnibus omnium maxime resistit, illa similibus temperatis seruatur. quod Galenus dilucidè libris prioribus sanitatis tuendæ demonstrauit. Sic plantæ temperatæ cælo & solo temperato conseruatæ, meliores euadunt: nisi ad effecta alia has calidiores, frigidiores, humidiores, ficciores requiris. Tũc enim solo & cælo dissimili, & à sua natura temperata diuerso, hoc est, calidiore si calidiores vis: frigidiore, si frigidiores: humidiore, si humidiores: ficciore, si ficciores expetis, emendantur: & calidæ siccæ calido sicco solo & cælo. Ob id Creticas plantas plurimas ad thiriacam, & alia medicamenta, & Italicas si solum &

cælum ſicca fuerint, prȩponit Galenus. tamen in his eſt quadam prodire tenus, ſed non datur vltra. Nam eædem ex India aut Aethiopia fuerint deteriores, licet illi tractus plantas quaſdam habeant eximias, vt Aethiopia cuminum, Troglodytæ myrrham, India nardum & malabathrum, & alia plurima, quæ inde largo prouentu Luſitani nauigationibus ad nos conuehunt. Quæ igitur ad methodum ſimplicia deligendi pertinent, vbi ex locis prius dictis memoria tenebis, eandem in particularibus ipſis exercere oportet, ordine illo quem in ſimplicibus ſeruauimus. De radicum itaq; delectu primùm dicamus, in quibus vt aliis plantarum partibus, propterea quod noſtrates communem quandam deligendi rationem ſuſtinent, de his etiam communiter ſcribemus: de exoticis verò ſingulatim, tũ quòd hæ ſunt cariores, & ob id ab exteris adulterari ſolitæ: tum quòd hæ quia infrequentes magis, etiam exercitatos fallunt.

Tempus colligẽdi. Radices autem omnes incipiente foliorum defluuio legendas, & cælo ſereno, cenſuit Dioſcorides, cui in quibuſdam Galenus & Auicenna & Meſues conſentiunt, in aliis diuerſa ſentiunt, vt pòſt leges. Sunt contrà quibus placet magis, radices eſſe

esse legendas priusquam in caulem, folia, florem, fructum, semen, vis plantæ propè tota erumpat. Defluentibus autem foliis eas esse fœtis animalibus similes, hoc est, velut semianimes ac multum imbecillas, nisi siquæ tantum habebant virium, vt etiam earum satis retineant arefacto caule, vt scilla. quomodo valida animalia etiã fœta adhuc robusta permanent: nisi dicas etiam in illis quę viua & veteri radice repullulant, saliuam vitalem plantæ velut sanguinem per caulem priusquã arescat, in radices, licet non totum, refluere, vt in arboribus fit, alio quouis tempore colligi possunt, quæ hominum cultu & satione crebra in omnem anni partem vegetę incidunt. quales ferè sunt hortenses, alimentosæ, vt apii vulgaris, buglossi vtriusq;, betæ, lactucæ, intybi, oxalidis, rhaphani, napi, pastinacæ, sisari, cari, panicis, cæpe, porri, allii: & præter has erraticæ, dauci, gingidii, caucalidis, ari, dracunculi, cyclamini, periclumeni, cotyledonis: nã hæ quinq;, vt bulbosæ quędam aliæ etiam æstate siccatis foliis, plenæ sunt, & frequenter autumno regerminant, alimenti pinguis & crassi copia.

Quæ verò solius naturæ sponte crescũt,

aut ſemel à nobis tempeſtiue ſeruntur aut plantantur, ferè ſunt optimę, ſolo aut vere aut (vt dixi) autumno, pauciſsimę æſtate, aut hyeme. Quin & hæ quas multis anni partibus communes diximus, ſunt præſtantiores cum tempeſtiue ſatæ adoleuerunt, & vigent: aliis verò temporibus ignauiores, quando vt quadam & holitoris opera & irrigatione coguntur adoleſcere, ſub cęlo ſibi parum propitio: quale æſtiuum eſt, ac autumnale, & hyemale. Sic vere ipſo, quando primum germinare incipiunt, nobis leguntur in annum, enula, althęa iris, acorus, ſymphytum, ruſcus, aſparagus, petroſelinum, apium, fœniculum, bryonia, cyperus, rubia, ſaxifraga, valeriana, eryngium, tormentilla, pæonia vtraque, polypodium, gramen, lilium: niſi recentibus aliquando ſit opus, ſed quæ omnino erunt imbecilliores, quàm ſi quo tempore recentes colligi debent in vſum veniſſent. Omnes tamen integræ ſunt, ſi fieri poteſt, vellendæ, & vnaquæq; in ſolo & cęlo ſuę naturę familiari, quod experientia confirmat. Nam tunc bene habitę ſunt, nec enormes ob alimenti copiã: nec ſtrigoſæ, & marcidæ, & tenues & rugoſæ ob eiuſdem inopiam. Mox aqua lauandæ ſunt, & radiculę purgandę, multę etiam
elignan

elignandæ: quædam verò craſſæ & magnæ etiam in taleolam ſecandę, poſthæc ſiccandæ in ſole, vento, interdum igni, vt in ſiccatione lib.2. dicemus, niſi recentes ſint vrendæ. Igni autem pręcipue ſiccantur, quãdo cęlum eſt nubilum, aut hyems, aut quando mox ſiccatis opus eſt. Adde, quòd in his & aliis plantarum partibus non ſolum tempus colligendi legitimum eſt obſeruandum, quale multis radicibus eſt plenilunium natura humidiſsimum, ſed etiam repoſitio commoda & duratio. non enim ſunt reponendę niſi exquiſitè ſiccatę, ne putreſcant: nec loco humido, puluerulento, non perflato reponendę.

Radices ſupra tres annos non ſeruantur Auicennæ. Quæ enim craſſæ & denſę ſubſtantiæ ſunt, tandiu ſeruari poſſunt, vt radix bryoniæ, rha pontici, peucedani, mei, ariſtolochiæ. Quæ verò tenui & rara conſtant ſubſtantia, vt aſari, apii, petroſelini, ſaxifragiæ, dictamni, tormẽtillæ, quotannis ſunt mutandæ. Radices autẽ legendas cum folia cadunt, etiam cenſet Auic. canone 2. & Platearius in Ariſtolochia. Quædã tamen aliis temporibus Saladino leguntur, vt veris fine, aut æſtatis initio, acorus, gẽtiana: aut menſe Auguſto quando etiã ſpina alba vulgo bedegar, ruſcus,

bryonia, cyperus, iris, enula campana, dictamnus vulgaris, pæonia, glycyrrhiza, vt Septembri peucedanum.

Octobri cyclaminus, recens & ſiccus efficax.

Decembri eryngium iiſdem leguntur.

Efficaces autē illi quoq; ſeruātur annū vnum, pæonia vtraq;, peucedanum.

Duos, meum, iris, cyperus, maior, & minor dictamnus.

Tres, acorus, chelidonium, enula, ſaxifragia, valeriana, pyrethrum.

Decem, coſtus, œnanthe, rha ponticum.

Daucus autem, aſarum, & aliæ radices multæ recentes ſunt meliores: recondita autem prope omnia quia ſunt eſſentię tenuis, parum diu ſeruantur efficacia, præſertim puluerata.

Meſues in ſimpl. Aſari radix ampla, ſpiſſa, odore tenui, ſapore acri, & parum aſtringente.

Idem initio Anti. Eryngii radix eligenda ampla, alba, tenera, quæ condiatur.

Ibidem. Radix ſatyrii plena & recens, non flaccida & emortua ad diaſatyrion.

Dioſcor.

Exoticæ uerò radices ſic deligantur.

Acori radix ſimilis ireos radici, id eſt, complicata in obliquum, geniculis intercepta, candida, guſtu acri, & modicè amaro, odore iucundo, calida, ſicca ordine ter-

tio,

tio,dẽſa,plena,carie nõ exeſa,qualis à Colchide & Galatia affertur: quæ à quibuſdã galanga maior vocatur, quòd ſit vtraque crebro geniculata & odore aromatico: ſed hæc iridis magnitudine,illa cyperi.

Vulgaris acorus huic diuerſiſsimus tota ſua natura, non vſurpandus, niſi medicus ad refrigerandum & ſiccandum imperauerit. Quòd ſiqua huius generis in locis ſiccioribus educata & calidioribus naturam acori prædictam aliquid induerit, vtraq; acorus eſto, ille indicus, hic noſtras imbecillior.

Agaricus fœmininus rectis intus venarum diſcurſibus conſtans, ſapore initio dulci, mox amaro, tandem etiam ſubacri & ſubaſtringente, leuior, rarior, mollior, albior, breuior, friabilior, ſplendidior quã mas, in fracturis ſuis, filoſus neruorum modo, id eſt, grauis, denſus, durus, niger, lignoſus, longus, interdum rotundus, ſed vbiq; compactior & obſcurior, ſuperficie non denſa, ſed rara. tota fœmininus præterea, ſede vero & radice ſemiuliginoſa & ſemiputri gignitur in Agaria Sarmatię regione, & inde appellatur: hodie ex alpibus metitur.

Dioſcor.
Gal.
Meſues.

Hæc autem ἐπιφάνεια, id eſt, ſuperficies ſeu facies ſumma, ſeu cum Meſue pars

ſuperior, quamuis tota vndiq; ſuperficies intelligi poſsit, tamen quæ pro ſitu in arbore vario eſt agarici pars ſuperior, vti à Meſue rectiſsimè dicitur, ea potior videtur, quia magis aërea, & ob id leuior rarior, &c. cum aëreum ob inſitam leuitatẽ ſurſum feratur, vt in eodem terrenum & aqueum deorſum: ſiue autem ea pars ſuperior ſola, ſiue etiã tota eius ſuperficies optima eſt, non eſt nobis purgantibus agaricum excidenda & abiicienda quorundam more. Nec ita ſuperficiem ad viuum intellige, vt ſola velut cuticula ſit vtilis, ſed illæ partes quæ ſubſunt quò ipſi optimæ ſunt propiores, eo meliores.

Ariſtolochiæ clematidis longa radix nobis eſt perfrequens, longa, rara, rotunda verò in agro Nemauſenſi plurima, etiam hic crebreſcit. Effodienda eſt meſsibus & deſquamato terreno ſeruanda. Legendam vtranq; plenilunio, vt aliàs propè omnes quidam contendunt: ſic enim pleniores cũ ſint, ſiccando minus flacceſcunt, alio tempore lectis magna ſui parte ſiccando vaporantibus, & marceſcentibus. Eligenda vtraq; bene habita, & ſi eſt ſicca, minus alte rugis ſtriata, carne multa, firma, odore & ſapore vegeto, ſed ſuo, non pulucrulenta dum frangitur, nec ſitu obruta, nec carie

carie aut teredinibus exesa. Quæ bonitatis notæ reliquis propè plantarum partibus sunt communes. Pontica autem & Cretica est præstantior. Behen accipiantur Armenia, calida, humida, odora, rubra potius quàm alba: quæ verò hodie in Italia & Prouincia inodoræ reperiuntur radices, & pro behen supponuntur, vel aliæ sunt ab Armeniis, vel saltem his minus efficaces. Harum loco placerent magis radices eryngii, Behen rubrum folio lapathi rotundi prope Burdegalam locis aquosis plurimum, ac inde in alias Galliæ partes transportatur: album in Prouincia crebrius. *Serapio Menardus.*

Bryoniæ radix foris cineritia, intus albicans, ampla, consummata, colligatur veris initio.

Calamus aromaticus, calidus, siccus, ordine secundo, partium nonnihil tenuiũ, fuluus, intus albicans, odore fragrantissimo, dense geniculatus arundinis modo, cætera mollis tactu, lentus in frangendo, confractus autem in assulas dissilit, non totum raphani modo rumpitur, fistula intus plena araneorum, casiæ gustu, leuiter astringens, & cum quadam, sed minima, acrimonia amarus, in mãdendo glutinosus, ex India defertur, teredinibus facile *Dioscor. Gall.*

Hor. Manardi. tentatur. Qui verò in officinis, est non calamus, sed radix est, neq; ea calami, sed plantæ alterius: neq; ex India videtur afferri, quia vili venditur, & sæpe recẽs multum cernitur. Ob id inter radices eum recensui, iustius inter ligna locandum: si vetus habeatur, triennio seruatur.

Dioscor. Gal. Centaurii magni radix, acris, astringẽs, subdulcis, subamara, rubescens, crassa, grauis, solida, tripedalis (si integra est) succo prægnans dum recens est, ex solo pingui & aprico Lyciæ, Peloponnesi, & aliarum multarum regionum, annos decem seruatur. Radix autem centaurii parui, medicamentis est inefficax.

Ibidem. Costus subamarus, modicè astringit, acer adeò & calidus vt vlceret, candidus, leuis, eximia odoris gratia, recens, abunde plenus, densus, siccus, à teredinibus non exesus, Arabicus. Post hunc Indicus, tertius in bonitate Syriacus, grauis, colore buxeus, odore feriens. hodie Lugduni frequens est Arabicus, non tamen quem Arabici scriptores dulcem & amarum soli inuexerunt. Costi nigri mentio fit Diosc. in rha pontico.

Mesues. Dracunculi radix legenda vere, aut æstatis initio, ampla, completa ex loco libero, hæc etiam nostras est, rarò externa

huc

huc conuehitur.

Dictamni radix Dioscoridi calefacit, aliis folia magis celebrantur calida, odorata, rotunda, parua, densa, lanugine vtrinque intecta. Cretica metitur æstate & autumno. Quæ verò radix dictamni ab officinis supponitur alba, tenuis, elignata, propè inodora, minimum amara, nullo exiguóue caloris sensu pseudodictamni fuerit potius aut herbæ nescio cuius, qua abiecta, potius pulegio vtendum est.

Doronicum, radix parua, foris subflaua, intus alba, dulcis, calamo aromatico similis colore & figura. *Serapio.*

Elleborus albus radicibus nititur multis, tenuibus, ab oblongo & exiguo capite exeuntibus, cæparum modo fibratis. optimæ sunt candidæ, friabiles, carnosæ, mediocriter extentæ, nec iunci modo mucronatæ, nec in frangendo puluerem emittentes: suntq; medulla tenui, gustu feruente, nec tamen id vehementer, nec saliuam subinde ciens. Quæ enim confertim eam contrahunt, strangulant. Laudantur ex montibus & asperis, Cyrenaicæ, Galaticæ verò & Cappadocicæ & Italæ sunt periculosiores. Omnis albus est periculosus Mesuæ, non item Græcis autoribus. Eidem minus acer & mordax, *Diosc.*

nec

nec statim initio albus quàm niger, sed amarior est ac diutius seruari potest quàm niger, cætera nigro similis.

Mesues. Cortex radicũ fibrosarum, asari colore, fractu facilis medius crassi tenuis, antiqui recentis grauis & leuis, aut potius leuior quàm grauior, legitur vere & ęstate Mes.

Diosc. Elleborus niger radicibus cohęret nigris tenuibus à capitulo cępę simili, confibratis, vt albus, quarum est vsus. Optimę sunt corpulentę, plenę, in quibus sit tenuis medulla, acres gustu & feruentes in collibus, asperis & sitientibus locis, vt Anticyra, Helicone, Parnaso, Aetolia. Addit Mesues fragiles, lęues, asperitatisq; expertes, leuiores quam grauiores, tenuium & crassarum, recentium & vetularum medias. Salubrior est albo, colligitur vere & ęstate.

Mesues.

Esulę minoris radicis cortex eligendus, tenuis, leuis, fractu facilis, rubescens cassię fistulę modo post sex à collectu menses, ex loco libero collecta initio veris. In fine veris autem, lac eius colligendum est.

Galanga est radix subrubra, vel rufa, geniculata, intorta, grauis, sapore acerrimo, linguam admodum vellicante, calida, sicca gradu tertio, odore & figura quadã cyperi. Vnde quibusdam cyperus Babylonicus

lonicus dicitur, indicta priſcis, alba, odoris & ſaporis gratia carens, puluerabilis multum abiicienda.

Gentiana notis tantum communibus nititur, ex Iura monte in Gallias totas diſtribuitur, colore foris buxeo, intus crocante, amariſsima (ob id aloë Gallica dicitur) dura, parum rugoſa, frangi contumax. In hortos Parrhiſienſes tranſlata, minus efficax adoleſcit. *Actuarius.* *Scrapio.*

Glycyrrhiza quamuis in Galliis paſsim luxuriet, laudatur tamen Galeno magis Cretica, aut ſaltem Hiſpanica, vel ex locis aliis minus humidis: colore eſt foris buxeo, ligno lento & fractu contumaci, intus multum croceo, ſitimq́; manſa extinguente, ſapore ſubacerbo, dulci, quibuſdam melior eſt nigricans & lenta, quàm buxea & fragilis. Improbatur intus alba vel nigra, exucca, vetus, fragilis raphani modo, & inter frangendum puluerem edens: quę nota in omni parte plantę, ſi pręter naturam adeſt, vetuſtatem prodit. *Dioſc.*

Hermodactylus Meſuę probatur radice rotunda, ampla, foris & intus multum alba, mediocriter dura, ex loco edito lecta, calida & ſicca initio gradus ſecundi: laxa verò, rara, leuis, eſt imbecilla: rubra & nigra, mala. Quę in officinis eſt, affirmatur

matur mihi ab his qui legerunt frequenter in Gallia Narbonensi & Prouincia, esse folio nigro, porraceo, flore per autumnum croci, sine croco tamen, foris nigra radice: quę res declarat esse colchicum innoxium, tamen aut saltem innocentius experimur forte: quia siccatum est, nisi recens nobis vsurpatur.

Iris Illyrica veteribus propè sola laudatur. parua, densa, frangi contumax, subrufa, intus albior, amara, sternutamenta dum tunditur ciens, odorata. Florentina tamen sola nobis hodie inculcatur, cum Gallica alba purgata laudetur Galeno lib. 8. c. ph. part. Ex locis apricis & sicciori-bus Illyridis lecta ad me missa Venetiis à Martino Gregorio medico pręstantissimo, in horti mei partem editam, & soli meridiano apertam translata, iam pulchrè repullulat. Mesuę verò laudatur radix ampla, dura, densa, velut in nodos breues collecta, ex albo rubescens, odore violę nigrę, aromatico sapore, acri & mordaci, flore purpureo potius quàm albo, veris initio collecta.

Nardi spica cum radice dodrantali, digiti parui crassitudine, adstringente, subacri & leuiter amara, odorata, calida primo excessu, sicca secundo. Mihi Lugduno

delata

delata eſt à Ioanne Horneo Pariſiis Pharmacopœo longè peritiſsimo, & fidiſsimo, Latinè doctiſsimo, Græcè & Hebraicè mediocriter inſtituto, cum coſto, acoro, & aliis non paucis.

Pyrethrum radice eſt longa, pollicari craſsitudine, guſtu feruidiſsimo & igneo, à quo nomen habet, quę manſa pituitam largam elicit. *Dioſc.*

Polypodium radice dulci, auſtera, digiti parui magnitudine, multum ſiccante, ſed ſine morſu, probatur ſubdulce, ſubauſterum, guſtatu ad poſtremum ſubamaro, & nonnihil aromatico, ſolidum, cirris ſeu nodis plenum, ex rubro nigreſcens, colore intus herbaceo piſtacii modo. recens quercuum & arborum aliarum glandiferarum truncis innatum: aliis murale & ſaxoſum magis probatur, niſi loca vliginoſa & vmbroſa. *Dioſc. Gal. Meſues.*

Rha ponticum radix nigra, coſto nigro foris, centaureo magno intus ſimilis, ſed minor, ruffior, fungoſa & laxa, aliquantum leuis, ſine odore, quę manſa calorem reddit pallidum, ad crocum inclinantem, teredinibus non exeſa. Dioſcor. In quo pręter hęc legit Serapio, adſtringens, ſi pluſculum mandatur, ſubacris, &c. *Dioſc.*

Rha indicum & proximum ipſi rha *Raued ſceni Me*

barba

ſue dicitur. barbarum, laudatur ſubnigrũ in rubrum inclinans, graue pro raritate ſua: confractum, ex rufo & glauco alternat, & croci
Gal. ant. lib.1. modo tingit, recens, non adulteratum, aſtringẽs, amarum, cholagigum, calidum, ſiccum ordine ſecundo. ſeruatur annis tribus, quatuor in pſyllio, milio, vel oblitum cera ſola, vel ea cum terebinthina.

Scilla ſit bonę magnitudinis (non tamen admodum magna & enormis) benè habita & nutrita, alba, recens ex terra ſumpta, cùm folia eius & caulis exactè aruerint, ſeu quando triticum metunt,
Gal. lib. 8. ſimpl. quia tũc potiſsimum viget. Huic pancratium ſimile guſtu & viribus, ſed imbecillius. Meſuę pręfertur, quę ſapore eſt dulci, acri, amaro, ſquammis delibrata, ſplendens ex loco libero prope alias educata.

Turbith Arabibus laudatur, cortex albus, gũmoſus lactis craſsitie, vacuus, arundinaceus, fractu facilis, recẽs, foris autem cineritius & planus, ex locis ſiccioribus.

Meſues. Zingiberis radix ſit candida, odorata, piperis ſapore & viribus, niſi quòd tardius calefacit: ſed diutius, vti longum piper. Damnatur teredinibus exeſum, puluerulentum, tectorio quouis circunlitum ad pondus & magis ad exeſionem tegendam. Terram meritam & columbinum

quod

quod vocant male zingiberis loco ſupponunt, quoties puluere eius eſt opus, licet pondere, colore, & reliqua natura radices ſint diuerſę.

Zedoaria radix ariſtolochię rotundę ęmula ſapore,& colore zingiberis,calida, ſicca gradu ſecundo,eadem Serapioni dicitur zurumbeth: ſed zurumbet ſine,h,radix eſt diuerſa.

HERBARVM DELECTVS.

HErbę propè omnes ſunt noſtrates, quanquã harum quędam ex aliis regionibus ſunt meliores,vt abſinthiũ ponticum, chamędrys,chamepitys,ſcordium, Cretica chamędrys,cãpeſtris potius quàm ſuburbana , calaminthe montana melior quàm domeſtica : tamen ſi noſtrum hoc ſolum & cęlum habeant perſimile externo,vires quoq; non ita diſsimiles ſortiantur,qua ratione plãtas Italas Creticis non multum cedere ſcribit Gal. ſi pluuium non fuerit cęlum, & herbę acres digerenteſq́; , quę humores prauos afflictis partibus infixos vehementer digererent,ex ſiccis & maritimis locis eligantur,in empla. διὰ βοτάνων initio lib. 6.c. ipſius.

Porrò ex herbis plurimę ſolum virides in vſum recipiuntur , dum hę vel harum

ſucci in ſyrupos coquuntur, & in apoxemata, clyſteras, fotus, cataplaſmata, & alia id genus in quos vſus poſtremos quouis tempore leguntur: in ſyrupos autem, vel formam aliam toto anno ſeruandam ſunt legendæ, quando ſunt efficaciſsimæ, cùm ſcilicet florent aut etiam ſemine iam plenæ ſunt vt fumaria, calaminthe, & aliæ ex ſequentibus, in ſyrupos, vel alia compoſita diu ſeruanda recipi ſolitæ. Nam fumariam florentem veris initio, ſemine autem plenam, veris fine legit Meſues.

Quòd ſi herbæ nec caulem, nec florem nec ſemen edunt, vt adiantum omne, aſplenium, legendæ in foliorum vigore: quando ſcilicet maxima & virentiſsima ſunt. quædam verò dum florent, aut ſementeſcunt, quia lignoſæ ſunt, & exuccæ: ante id tempus in vſum trahuntur, vt beta, braſsica, cichorium, chondrilla, eupatorium, lapatha, plantagines, verbaſcum, verbenaca. In quo virium vigore etiam ſunt colligendæ, quæ ſiccantur, & in vſus medicorum varios anno etiam toto ſeruãtur, vt abſinthium omne, adiantum omne nobis (quibus enim abundat virens & vigens vſurpatur) anethi coma, betonica, carduus benedictus, cichorium, centaurium paruum, calaminthe, mentha,

chamæ

chamædrys,chamæpitys,eupatorium, eufragia, fumaria, hyſſopi coma, marrubium,maiorana,origanum,polium, pulegium,ruta, roſmaris, ſaluia (licet hæ duæ etiam ſine floribus ſint efficaces) ſcordium,ſplenium,thymum,thymbra,verbaſcum: aut ſaltem cum vigent folia magnitudine, odore, colore, præſertim quæ cacumini ſunt propiora. Abſinthium autem vere legit Meſues,ad ſuccũ & aquam inde ſtillandam. flores eiuſdem æſtatis initio, hic autem æſtatis fine, vel etiam autumno. Eupatorium quoque legitur,& ex eo ſuccus exprimitur in fine veris Meſuæ.Siccantur autem in vmbra magis,niſi quæ ſunt caule craſsiore, aut folio humidiore,& ob id apto putreſcere.Vbi probè ſunt ſiccatæ, reponuntur, vt radices, ſed minus diu ſeruari poſſunt, ob id quotannis mutandæ.

Anethi et hyſſopi coma florulenta eſt.

Adiantum omne eligit Meſues bene habitum, virentibus foliis: quod autem gracile eſt immodice, & folio flaueſcente exanimatum eſt.

FLORVM DELECTVS.

FLores vt plantarum partes reliquæ legantur cum maximè vigent, cælo ſereno, non autem vt Bulcaſis & indocti

alii ſcribunt,hoc vel illo menſe. nam quibuſdam regionibus & cæli conſtitutionibus celerius aut tardius plātarum partes perficiuntur, vt capparis in gemma, roſa expandi cœpta legatur, reliqui ferè aperti : ſed haud ita pridem, & ex quibus vis nondum exhalauit, nec folia tenuentur, & ſint decidua. Siccantur ſole vel aëre calido, magis, minus, pro varia ipſorum natura. Quidam ſiccandos volunt, donec ex ponderibus decem vnicum ſuperſit, minus autem ex montanis floribus, quàm ex campeſtribus minuitur. Reponuntur vt alia, quotannis mutantur, quamuis ſphœnanthum etiam decennium ſeruari poſsit : chamæmelum item diu vegetum eſt, ob fortem partium ſuarum miſtionem. Quam virium conſtantiam etiam tum validus odor demonſtrat. Flores abſinthii, chamædryos, chamæpityos, hyſſopi, anethi, eufragiæ, fumariæ, maioranæ, origani, roriſmarini, ſaluiæ, thymi, verbaſci in herbis ipſis commemorati ſunt, reliqui nunc dicentur.

Balauſtium flos ſylueſtris punicæ, cytino flore ſatiuæ punicæ eſt adſtringentior, præſertim quod ex acerbis punicis eſt. Vterq; hic flos punicæ, eſt ab arbore auellendus quo loco tunc granatũ nullum gignetur.

gignetur. Nam qui cecidit,ſæpe id illi ob alimenti inopiam, augeſcente & protrudente fructu contingit,aut ob vermiculũ, aut aliam cauſam:ob id infirmior eſt,qualis agnoſcitur facile:quia vna parte nigricat, foliolumq; capillamẽtorum ipſis non hæret,vt in eo quẽ auulſeris, qui prȩterea in vmbilico ipſo, vt foris rubet. Hiſpana, roſæ modo lata, & breuia præſtantiora ſunt Narbonenſibus longis anguſtis.

Caryophyllum laudatur, frangi contumax, odoratum,ex plano tumidulum, recens,quod vnguibus compreſſum humorem quendam remittit, acre, & aromaticum, calidum, ſiccum gradu ſecundo, aut etiam tertio. Annos quinque ſeruari poteſt, loco temperato:nam in humidiore putreſcit,ſicciore areſcit,& rugoſius euadit ac imbecillius, vt quod in eo eſt enormius, quod barbari antophyllum vocant, interpretãturq; antefolium natum, vt vox ſit illis compoſita ex Latina præpoſitione, & Græco φύλλον folium.

Crocus Dioſcoridi optimus ad medicamenta, Corycius, recens, oblongus, integer, plenus, non fragilis, flauiſsimus, & qui cum humore tritus,ſuo colore manus ſaturet, nec ſitum nec cariem redolens, *Lib.1.* ſubacer. Galeno autẽ Corycius, à Coryco *Antid.*

Lib.1. Antid. antro in quo naſcitur, licet aliis ſit procerior, non tamen aliis robore odoris aut diuturnitate eſt præſtantior. Eligendus verò eſt non procerior, ſed odoratiſsimus & flauiſsimus, & longo tempore in vigore ſuo perſiſtens. Præſtantiſsimum igitur aliquem crocum apto quodam ædium loco repoſitum obſerua ſæpe, vt pernoſcas. Nam id colorem odoremq́; priſtinum diu ſeruabit: adulterati verò odor & color cito vaneſcit. Hæc Galenus.

Centaurii parui flores ex pallido flauos initio æſtatis legit Meſues. Noſtrates autem ſunt purpuraſcentes.

Epithymum Arabum ſeu thymi caſſutha amplexicaulis, cum ramulis thymi lecta minus citò marceſsit, & à thymo eſſe non herbis aliis congeneribus cernitur. Sic flores cæteros & fructus cum ramis legendos Galenus docuit. Ex thymo autem montano, eſt præſtantius quã ex hortenſi. Cretenſe ruſum præfertur à Meſue.

Epithymum Græcorum quid reuera ſit, nondum planè compertum habemus, niſi ſit flos ſatureiæ, Picardæ vulgo dictæ, perpetuò virentis.

Hyſſopus colligenda Meſuæ quando incipit florere.

Nymphææ flos tam albus ex ſtagnis, quàm

quàm luteus ex fluuijs, vere legitur, cùm apertus eſt: ſiccaturq́; luteus ob paruitatem, integer, albus, conſpurcatis aliquot externis foliis purgatus, & cauliculo capillamentisq́; crocatis. Luteus verò fere hic in aquam etiam cum albo diſtillatur, raròſiccatus ſeruatur. Narbonēſes alba ſola vtuntur.

Roſæ ſunt præſtantiſsimæ quæ longè omnium ſuauiſsimæ ſunt, & alijs rubicundiores, quales ex montanis non autem conuallibus leguntur, ſiccandę loco ſublimi meridiano, quo ſolis radij penetrent, roſas tamen non tangant. Nam albæ, incarnatæ: moſchatæ, quamuis recētes odoratiſsimę ſint, tamen ſiccatę ſunt inodorę: rubrę contrà recentes parum odoris reddunt, ſiccatæ iucundiſsimum & diuturniſſimum iaculantur. Ex agro monto ſopetroſo Pruini vrbis, vnius diei itinere à Parrhiſijs diſsitæ, in vniuerſam propè Galliam omnium præſtantiſsimæ conuehuntur, in territorio tamen Parrhiſino non inſuaues præſertim vico cui fons Naiadum nomen etiam vulgo eſt, larga manu luxuriant ſabuloſis vinetis, quæ Vrbi toti ſatis eſſe poſsint, vt Pæſtanas & alias priſcis celebratas roſas non deſideremus. Rubras admodum folijs paucis

& planis præditas præfert Meſues. Roſæ tardius collectæ parum diu ſeruantur, & cito nigreſcunt: tempeſtiuè lectę biennio ſeruantur. cùm igitur mediocriter ſunt apertę, mox integræ inſolentur ſępe mouendę: deinde folia auulſa vaſe terreo claudantur, ne odor aut color pereat. Si quo die ſunt lectę ſol non luceat, rarę diſponantur, ne ſe corrumpant denſatę. Similiter alij flores ſiccentur.

Schœnanthum ſeu ſchœnu anthos ex Arabia rariſsime huc ad nos transfertur ſed eius iunci tantum calami, ſi deferantur flores, ſolo odoratus vigore deligantur. Nam odoris illius gratia cito vaneſcit. Gal. lib. 1. antidotorum.

Gal. li. 1. Antid. Stœchas etiam exotica eſt. ex Creta enim habitior & melius nutrita, ob id melior. Petitur, multa tamen nobis domeſtica, ex inſulis Stœchadibus Maſsiliæ aſsidentibus, à quibus & nomen ipſa eſt ſortita. Prouenit etiam multa in Arabia, vnde Arabica cognominatur, & à Meſue pręfertur, flore præſertim, pòſt folijs: ſit amara modicè adſtringens: ſpica ex purpureo cęrulea, odorata.

Stœchas verò citrea ſeu flaua Dioſcoridis heliochryſum, & Galeni amaranthus coma floris aurea, denſa: in Gallia Narbonenſi

nensi & Aquitania, agro Burdegalensi plurima & præstantissima gignitur odore abrotani maris, & etiam sapore, sed minus amaro.

Viola nigra vulgo martia & quadragesimalis, à Mesue laudatur quæ prima floruit, nec; vim suam calore solis resolutam perdidit: nec pluuia obtudit vel diluit & dissipauit. Quæ iam diu aperta est, aut pluuiam sensit, aut in syluestribus nascitur, odoris gratia caret, ac viribus. *Mes.*

Flores vix annum seruari possunt efficaces, præter chamæmelum, stœchadem, crocum, & alios paucos, qui annis pòst duobus aut tribus coloris & odoris gratiam retinent.

DE SEMINIBVS.

SEmen à fructu quantum differat, abũde in nostrę methodi libr. 1. docuimus. Semina verò deligantur matura omnia, bene habita, plena, & corpulenta, & quæ naturæ suæ vires proprias habeant efficacissimas, & odorem, saporem, colorem sui generis perfectissimum, si odoris, saporis est particeps. Multa enim sunt inodora & insipida non modo seminum, sed aliarum quoq; partium genera. Sint præterea, si fieri potest, delata ex regionibus,

in quibus celebratiſsima creſcunt maiorum noſtrorum teſtimonio. Sintq; recentia, aut his proxima. Quæ enim diutiſsime fuerunt repoſita ſemina, & alia, vires habent imbecilliores. Vbi autem puluis ab ipſis diuidendo excidit, terminum exceſſerunt. lib. 1. alimentorum.

Amomum candidum vel fuluum, ſimplici tamen colore non vario, laxius in vua parua ſeminis tamen plena, diffuſum, non aſtrictius cohærens. ſit preterea odoratum, nares vulnerans, acre, mordax, recens, non carioſum. Amomum Scythicum laudatur lib. 8. com. ph.

Ami Illyricum vel Aegyptium.

Aniſum Creticum.

Cuminum Aethiopicum, deinde Aegyptium.

Liguſticum ex Liguſticis alpibus vnde illi nomen.

Seſeli Maſsilienſe, alterum Aethiopicum, tertium Creticum Dioſcoridi laudatur.

Sinapi Alexandrinum.

Thlaſpi Cappadocicum vel Creticum, ſed maius & minus rotundum eſt præſtantius Galeno. Vtrunque nobis eſt à Burſa paſtoris herba frigida adſtringente, diuerſum.

Card

Cardamomũ eligi debet frangenti contumax, occlusum, plenum, farctumq;, gustu acre amarumq;, odore caput tentans, excalfaciens. Quod tale non est, exoletum iudicatur. Hæc Dioscor. Nigrum passim cognominatur Galeno, Nasturtio minus calidum, sed suauius & fragantius eidem dicitur. An verò semen quod hodie noster Ioannes Horneus Lugduno aduexit, minus & planius grano paradisi, colore & sapore propè eodem, in siliqua breui triquetraq; largissimum, sit verum cardamomum, affirmare non ausim ob historiæ ipsius obscuram breuitatem: tamen tum ipsum, tum granum paradisi & quod cardamomum minus vocant & proferunt officinæ, semina sunt non indigna recipi in antidota, ob virium in ipsis aromaticarum excellentiam. *Diosc.*

Cenici semen sit amplum, plenũ, medulla pingui, album, angulosum, læue Mes.

Psyllium eligit Mesues absolutum, amplum, tam graue vt aqua mergatur.

FRVCTVVM DELECTVS.

EX fructibus quãquàm non pauci nostrates in medicamenta recipiuntur: quia tamen externi quidam præstantiores habentur, ipsorum quoq; bonitatis notas

pauc

paucis attingere fuerit operæpretium.

Amygdalæ tam dulces quàm amaræ, probantur flauiſsimæ, plenæ, integræ, non confractæ, nec eroſæ, tamen leues, duræ & ſiccæ quantum illis datum eſt, ob id fragiles, intus albiſsimæ. Ex his dulces, ſapore delicatæ, prope indicibili in caſtaneam toſtam & panis puriſsimi bene cocti qualitatem inclinantes: odore ante eſum nullo aut perquam exiguo, inter edendum autem iucundo.

Improbantur albeſcentes, nigreſcentes, rugoſæ, molles, tortiles, fractu contumaces, & quæ fractæ à candore illo ad pallorem receſſerunt, aut nigrorem, oleoſæ, natura aut vetuſtate odore rancido, ſapore ingrato aut oleagino: quem omnibus vetuſtas affert. Ex quibus tritis etiamſi plus olei exprimatur, tamen olei amygdalini probatiſsimi dotes non aſſequitur, quod ex prioribus extrahatur excorticatis cultello potius quàm aqua calida, vt in oleis dicemus.

Anacardus, ſeu cum Paulo & Actuario anacardion, ſit plenior & habilior, fuſcus, reſina in cortice multa, acri, nigra, nucleo intus albo: quo in melle cocto fit mel anacardinum. Hoc etiam tuſo poteſt oleum exprimi, ſed longè diuerſum ab eo quod

coctis

coctis in aqua corticibus ſupernatat & conchis colligitur ad confectionem anacardinam.

Myrobalani citrinæ ſint, flauæ, multum in viride inclinantes, denſæ, graues, in fracturis gummoſæ, amplæ, cortice craſſo, denſo, os paruum complectente. *Meſ.*

Cæpulæ amplæ ſint, & quo maiores eo meliores, ſubnigræ, in rubrum inclinantes, graues, ob id in aquam promptæ mergi, cortice craſſo. *Ibidem.*

Indę, ſint nigræ, magnæ, graues, ſubſtantia denſa, ſine oſsibus. A quibus conditionibus quanto longius abſcedunt, tanto ſunt deteriores. *Ibidem.*

Emblicæ, magnæ, graues, carne multa, denſa, oſsibus exiguis. Rara verò carne quæ ſunt, ſpiritu & vigore carent. *Ibidem.*

Bellericæ, magnæ, graues, carne multa & denſa. *Ibidem.*

Notæ igitur in his communes aliorum fructuum & præcipuæ ſunt, vt ſint bene habitæ, & corpulentæ, carne multa & firma ac denſa, & ob id oſſe exiguo, quibus os datam eſt. Nam Indæ ſunt exoſſes. Quæ verò notæ aliæ à colore ducuntur, & oſsis figura, minoris ſunt momenti.

Balanus myrepſica ſit ampla, vetus, corticelæui, tenui, pleno medulla, leui, pingui.

Parua verò ex albo nigricans, vetus, plena medulla alba, læui, pingui, eſt innocentior.

Conij ſeu ſtrobyli vulgo pineoli, pleni recentes, albi, ſicci, quatenus illis datum eſt. Vitentur flaui aut etiam pallidi, oleoſi, rancidi. Id quod his citò, vt fere ſexto menſe accidit, niſi prius ſaccharo intecti hoc vitium effugiant: præſertim ſi prius ex furfure frigantur, & ſic probe ſiccentur: deinde cribro purgentur. Quod remedium eſt, aliis quoque ſeminibus condiendis, ne aut citra condituram, aut etiam conditaranceſcant.

Cupreſsi pilulæ, vulgo nuces, ſint perfectæ, recentes, ob id molles, ſeminis plenæ, etiam in ipſis hiatibus.

Cydonia ſeu cotonea ſint bene habita, flaueſcentia, odorata, matura cum minus aſtringendum & refrigerandum eſt: cum verò magis, ante maturitatem colligātur.

Eadem ratio eſt ſtruthiorum, quæ nos cydonia fœminina vocamus, alijs maiora, minus acerba, carnoſiora.

Citrium & arancium malum, & quem vulgus limonem vocat, ſint magnitudine quodque in ſuo genere mediocri, odore valido & iucundo, cuiq; ſuo cortice tenui, raro: colore in limone pallido, in citro flauo,

flauo, in arancio rubeſcente: quamuis & arancia viridia etiam per maturitatem inueniantur: carne intus multa, firma, & ſucco odorato, acido, interdum dulci, eſt quando ex vtriſque miſto.

Colocynthidis medulla cortice ablato fit pilæ mediocris in ſpeciem conglomerata, vehementer amara, matura, ampla, rara, ob id leuis: & quanto leuior, tanto melior: alba admodum leuis, eadem fœmina autumno legenda cum flaueſcit abeunte iam virore. *Gal.* *Meſ.*

Cucumeris agreſtis fructus præfertur abſolutus & maturus & virore depoſito, flauus, amarus. Ex quo ſuccus albus, ſubpinguis, Elaterium dictum, quomodo ſine valenti compreſsione extrahatur, docet Dioſc. *Meſ.*

Carpobalſamum ſit flauum, plenum, grande, graue, mordax guſtu, & feruens in ore, modice opobalſamum redolens. *Dioſc.*

Caſsia fiſtula, ſeu nigra, ſeu cathartica, id eſt, purgatrix eligatur foris & intus nigra, ampla, collucens, grauis, plenior, & quæ cõcuſſa clauſis intus granis non ſtrepat: pulpa intus pingui, ſplendente, ſucculenta, non ſitulenta nec putri: ſapore prunorũ delicato, calida, humida primo gradu. Vtendi tantum tempore extrahenda: *Meſ.* *Act.*

nam

nam extra cannas, vt ſemen, ſanguis, lac, extra propria cõceptacula, promptè corrumpitur, & in vaſis ſeruata peior euadit.

Cubebæ ſint corpulentæ, plenæ, graues, acres, minus tamen quàm piper, ſubamaræ, admodum aromaticæ, ſubdulces, annis decem ſeruantur.

Coccum gnidium ex thymelæa eligendum, cui folia magna tenuia ſint, quæ in locis liberis creſcit propè alias multas thymelæas. Foliorum vſum celebrat Meſues non granorum.

Dactyli nobis, vt Græcis vulgaribus hodie dicuntur, fructus palmæ, à digiti figura. Probantur magni, flaui, parum rugoſi, molles, pleni tamen, & carne intus multa, ſubdura, ad nucleum candicante, ad corticem rubeſcente, non pertuſi, non vermiculoſi, & qui concuſſu nihil aut minimum ſonent, ſapore vinoſo. Deteriores ſunt graciles, flaccidi, duri, quia excarnes, excuſſo pediculo pertuſi: ijdem ferè vermiculis ſcatentes.

Ficus paſſæ ſeu caricæ habentur præſtantiſsimæ, quæ in calatho ſpartaceo digitis, aut pugnis vtrinq; preſſæ, ſic illis mollitie ſua cedunt, vt mutuos partium dictarum motus ſibi propè occurrẽtes ſentias odore ſunt iucundo, non calorem putre-

dinoſum aut vermiculoſum referente.

Hæ verò ſi particulatim explorentur, pediculo ſunt breuiſsimo, colore in candidum vergente, molles, tractanti facile cedentes, cute tenui, molli, ſucco intus & ſemine flauo, & plane melleo ſapore, odore ante eſum & inter edendum iūcundo, graues, paruæ. Si Maſsiliotides (quæ etiã ſaporis gratia cæteras longe antecellunt ſiue albicantes tantum ſint, ſiue intus & foris albæ, ſed flauo ſemine) maximæ: ſi externę ſint, quales Hiſpania mittit muſto merſas, vt dulciores ſint, pòſt ne cohæreant farina aſperſas.

Vitioſæ ſunt duræ, tũ in maſſa, tum per ſe ſingulæ, vermiculoſæ, graueolentes, foris nigræ, intus rubentes, vel alio præter naturam colore præditæ, cortice craſſo, duro; ſicco, intus alieno colore, odore, ſapore. Quædam tamen ſunt nigræ Prouincialibus & Narbonenſibus dictæ, foliis nigricantes, intus ruberrimę, omnium delicatiſsimæ dum recentes ſunt: nam ſiccatæ liqueſcunt. aliæ iiſdem cineritię, aquoſiores quàm vt ſiccari poſsint: hominibus ingratæ, auibus expetitæ.

Galla omphacitis, id eſt immatura, laudatur parua, ſeu magnitudine mediocri, nodoſa, grauis, ſolida, nõ perforata: minus

vtilis magna, rotundiſsima, polita, leuis, laxa, perforata, flaua, aut ſaltem rufa. Gallia Narbonenſis & Lugdunenſis præfert roſmarinas vulgo dictas, omnium minimas, graues, ſolidas, aſperas, pretioſiſsimas.

Iuiubæ zizipha vel zinzipha Græcis dictæ laudantur recentes, amplæ, oblongæ, paſſæ, tamen tenſæ, carne intus multa, ſucculenta, laxa, dulci, vinoſa: plenæ, graues: ſapore dulci & delicato: nucleo paruo, foris rufo ac verius rubentes, intus pallidæ aut albeſcentes (Nam foris albæ nobis nondum viſę) oſſe prunorum rotundiore, paruo intus nucleo, dulci. Improbantur vetuſtate nigricantes, leues, ſiccæ, puluerulentæ, friabiles, excarnes.

Myxæ, myxa, & myxaria vulgo ſebeſten, à muccoſo lentore, quo abundant dictæ, prædictis affines, ſed dimidio minores, acuminatæ, parum rugoſæ, graues, nigræ, carne multa ex rubro nigricante, firmiore, glutinoſa, dulci & ſubacida, oſſe prunorum Damaſcenorum inæquali, nucleo intus exiguo dulci.

Malum punicum cortice ſeu corio integro, rufo, duro, & denſo, graue, maturũ, granis intus rubris vel roſeis, ſucco prægnantibus vinoſo pleniſsimum.

Myrti

Myrti baccæ recentes, plenæ, ſucculentæ, odoratæ, grandes, & bene nutritæ.

Nuces auellanæ præferuntur ligno ſolido non pertuſo, rubente, rotundo: corpulentæ, graues, nucleo intus ſi concutiantur ſonante: ſi fracta nuce guſtetur, gratiſſimo, & ſapore caſtaneam referente: foris flauo, intus albicante, pleno, duro.

His proximæ ſunt, francæ vulgo dictæ, hoc eſt legitimæ, oblongæ, ligno ſimili, cute intus nucleum veſtiente, rubentiſſima, carne dura & firma rubente. Infimæ ſunt ſylueſtres, ligno & nucleo candicante. Improbantur leues, perforatæ, quia vermiculoſæ vetuſtate oleaginæ, rugoſo nucleo & exucco.

Nux moſchata ſit grauis, oleoſa, odorata.

Nux Indica aquam intus dulcem habet, ſi recens eſt. Quæ quidem vtenda non cortex.

Oliuæ halmades, ſeu colymbades, quæ in ſua muria conditæ innatant, præſtantiores ſunt, magnæ, ouales figura, pallidæ aut rufæ, plenæ, ſolidæ, carne multa, denſa, ſubamara & ſubdulci: oſſe intus paruo, longo, nucleum delicatiſsimum complexo. Quæ verò enormes aduehuntur, acuminatæ, carne multo largiore, ſapore

In Gallia Narbon. quatuor locis īciſæ muria diues aliquot ut itē poſt omphacio ſeruātur.

ſunt minus delicato, vt armeniaca. Inſita non inſitis corpulentiora multo ſunt, ſed ſaporis iucunditate multo inferiora.

Galen. Opianthes & rha, & ribes vua legenda matura, plenior, acinis paucis, bene nutritis potius quã denſis, & paruis & ſtrigoſis.

Piper longum ſit, corpulentum, integrum, recens, linguam tarde, ſed diu commordens. Improbatur perforatum, vel adulteratum.

Meſues. Piper album ex hoc productum acrius longo & nigro, maximum, pleniſsimum, graue non rugoſum.

Piper nigrũ alio maius cortice tenuiore, & minus rugoſo, graue admodum.

Piſtacia ſint recentia nucleo, intus herbaceo, ſapore iucundo.

Thamar Indi præferuntur ſubnigri, ſeu fuſci, lucidi, molles, recentes, pingues ceu villis quibuſdam, & radiculis intertexti, dulcacidi, ſeu ex dulcibus acidi, & vinoſoq; ſapore. Improbantur ſicci, carne prunorum adulterati, in quibus nigredo eſt obſcura, & prunorum odor & ſapor.

Pruna paſſa, vel acida ſunt vel dulcia, vtraq; ſint ampla, & plena: carne intus multa, ſucculenta, firma: oſſe exiguo, foris vel melle aërio incruſtata, vel nigra, ſed citra ablutionem: non rancida, nec ſitulenta, nec

nec puluerulenta.

Damaſcena & armenia magis ad aluum ſubducendam, & dulcia alia humidaq; ſunt eligenda Meſuæ quàm acida, vel horum media.

Senna folliculo (cuius præcipuus eſt vſus) ſit ſubnigro, in viride inclinante, modice amaro & aſtringente, à natura completo recenti, ſemine intus amplo compreſſoq;. Deterior eſt ſubalbus, nondum iuſtæ magnitudinis, aut maturitatis. Folia ſecundum tenent locum ſi viridia ſint, & plena, non ſubalba, aut tenuia: ſurculi inutiles purgationi, ob id abiiciendi. Mirum eſt hodie tam oblitos ſui & Meſuæ pharmacopolas, vt folia pluris & faciant & vendant quàm folliculos. Noſtras verò hortenſis ſenna inefficacior eſt orientali, vt vocant, tamen non inutilis vſu quotidiano exploratur. *Meſues.*

Vuæ paſſæ, pingues, carnoſæ, cortice tenui ſunt præſtantiores lib. 2. alimentorum. nobis ſunt Damaſcenæ, Corinthiæ, vulgares.

Damaſcenæ ſunt deligendæ amplæ, fuluæ, tranſparentes, carnoſæ, ſeminibus paucis, paruis, ſapore vinoſo.

Corinthiæ omnium minimæ ſine ſeminibus colore purpuraſcente, ſapore de-

licatiſsimo,raræ,& pretioſiſsimæ.

Vulgares huc afferuntur,vel ex Prouincia capſulis abietinis,vel ex Hiſpania calathis ſpartaceis.Prouinciales omnium poſt dicta duo genera , Damaſcenas intelligo & Corinthias,præſtantiſsimæ, præſertim quæ Prunellatæ vulgo indigenis vocantur,opinor quòd acino ſint pruni æmulo, hoc eſt nigro,ſed quem ros cæruleus intexit. Non incelebres fuluæ , Picardatæ iiſdem dictæ,Damaſcenis toto habitu proximæ,niſi minores eſſent,& carne parciore, minusq́; ſolida. Ambæ in palmite ſiccantur intorto pediculo. hæ ſi pingueſcant immodicè & ob id digitis hæreant,farina aſperſa vitium indigenæ tegunt.Qui dolus eſt frequentiſsimus in Hiſpanis omniū ignobiliſsimus. Quas enim habet Hiſpania optimas , ſibi ſeruat : viles in alias ſeptentrionis regiones tranſmittit.

DELECTVS LIGNORVM.

Dioſcor. AGallocum lignum , ſit maculatum, odoratum , guſtu aſtringens, & ſubamarum , cute verius quàm cortice aliquantum verſicolore,halitum manſu commendàns , ſuffimentis expetitum thuris vice eiusq́; modo in igne liqueſcens , ſed

tardius, & aquæ iniectum mox subsideat, & bullulas edat. Xylaloë dicitur Aëtio & Actuario, id est, lignum aloës arboris, non herbæ, cuius tamen succum nigredine & amaritudine pauca, & succo intus gummoso nonnihil repræsentat: vnde opinor illi nomen hoc accessit. Crudam vbiq; Mesues requirit. quod enim à quibusdam coctum est excipiendi odoris gratia, vim amisit. Quòd verò ostendunt officinæ, verius est aspalathum: quod si optimum sit, graue & detracto cortice rubens aut purpurascens, densum, odoratum, gustatu amarum: alterum deterius candidum, lignosum, inodorum. Sunt tamen qui eius loco oliuæ arboris matricem substituant. *Dioscor.*

Lignum Gaiaci, siue ebeni species est, vt mihi videtur, quia ebenum toto habitu & viribus à Galeno scriptis refert, siue aliud lignum sit, eligatur colore fuscum & flauum, cortice ipsi ligno firmiter hærente, densum, graue, bene habitum, ex arbore ætatis mediæ, si potes recentissimum (quo enim recentius, eo est succulentius & vegetius) aut alioqui gummosum, ac in eo non excorticato rami mediocres præferuntur. si vero vetustus est truncus, (modo non sit putris

aut cariosus, vel aliter vitiatus, vt sæpe videmus) quia ob crassitiem & duritiem dissolutioni sui magis resistit, pinguior manet quam rami, cortex verò siccatior. Contrà verò recentis cortex internus pinguior, & succulentus magis, quia alimenti plantæ vehiculum verè fuit. Eligatur item sapore dulci, amaro, acri ex insula meridiana sancti Ioannis, temperata, irrigua, resinosius: ex insula autem sancti Dominici in zona torrida aridius.

Palus sanctus quibusdam videtur ramus gaiaci, cui lignosarum fibrarum implexu vario, matrice nigra hodie in ebeni locum substitui solita, viribus deniq; proximis est, sed valentior si recens est: imbecillior verò & ob tenuitatem citius exsiccatus si vetus, vt in aliarum plantarum ramis, & præcipuè surculis. Aliis diuersus videtur quòd albescat magis suo cortice, & aliis quibusdam de causis. Iudicium his permitto, qui arbores ipsas cædunt, viribus certè ambo sunt proxima.

Santalum citrinum, optimum, & maxime aromaticum, sed inuētu rarum etiam Plateario.

Album pessimum, rubrum medium bonitate est: frigida omnia gradu tertio, sicca secundo. Quæ tamen sunt in offici-

nis

nis acri ſapore linguam mordent, præſertim citrinum, ob id non vtenda.

Xylobalſamum probatur recens, ſarmento tenui, fuluum, odoratum, opobalſamum nonnihil ſpirans. *Dioſcor.*

Calamus aromaticus, quem officinæ oſtendunt, radix videtur & rei alterius quã calami, tamen viribus proximis pollere odor & ſapor indicant, ſubalbus, odore & ſapore aromatico, non puluerulentus inter frangendum, triennio ſeruatur.

CORTICVM DELECTVS.

CInnamomum deligatur tenuium partium, odoratiſsimum, ſeu indicibili quadam ſuauiſsimi odoris gratia ſuper alia omnia præditum, guſtatu acre, & valde mordax, admodumq; calidum, non tamen adeò vt moleſtè rodat, manſum verò rutam olere videtur, color illi eſt lacteus, cum giluo & cyaneo mixtus, ſeu cineritius, virgultis gracilibus, nodis frequentibus, læue, confringi facile. Leptocinnamomum, id eſt, tenue cinnamomum pro optimo vocatur Actuario. Quod verò cannellam vocamus, vel caſia eſt, vel pſeudocinnamomum, quanquam principum cinnamomorum ſex ipſi ſint dif- *Galenus locis varijs.*

ferentiæ generales. annos triginta ſeruatum ſit imbecillius, nec putes diutius ſeruari poſſe integris viribus toto habitu corticiſq; tenuitate.

Caſia quò cinnamomo eſt ſimilior, ac odore & guſtu propior, eò eſt prȩſtantior. Eſt autem rufa, roſam expirans, & vinum olens, guſtum dulcem præferens, id. eſt, fiſtuloſa & aromatum modo, vehementer odora, vnde caſia ſyrinx, & caſiæ ſyrinx fiſtula ſæpe apud Galenum dicitur, à purgatrice & Aegyptia res diuerſa, vt prius in fructibus admonui. illa corticem exteriorem, quem & fiſtulam dicunt, odoratu & guſtatu valentem habet: quod autē intus eſt maximè imbecillum, ob id inutile.

Macis ſit rufum aut flauum, aromaticum, odore ſuaui, ſapore ſubacri, & minimum amaro, quoq; recentius & ſucculentius eò melius. ne putes cum quibuſdam annos decem efficax ſeruari. Succus ex hoc expreſſus gummi hederæ figura, quàm ipſum macis eſt valentius. Macer hodie deſideratur.

Tamaricis cortex ſit verus ex Gallia Narbonenſi potius quàm ex Fonte bellæ aquæ: paradiſo regia propè Melodunum. Hic cum ſit noſtras & paſsim luxuriet, vel lippis & tonſoribus notus eſt, vt cortex

radic

radicis capparis.

Thuris cortex ſit craſſus, pinguis, odo- *Dioſc.*
rarus,recens,læuis, non ſcaber ſine membranis, adulteratur miſto cortice pini aut nucis pineæ, ſed hi ſine odore fumãt non incenduntur,ſed thuris cortex ardet, & cũ odoris fragrantia vaporem iaculatur, fere in glebis thuris miſtus inuenitur.

SVCCORVM DELECTVS.

OLeum ex oliuis maturis expreſſum, colore rufo, purum,perlucidum,tenue,odore exiguo ſed grato,ſapore dulci, ſubacri, & indicibili, recens; aut non ita vetuſtum,niſi vetuſto egeatur. In quo trigenariũ trimo, & quadragenarium quadrimo eſt plurimo valentius, vbiq; craſſius,grauеolentius,calidius,acrius.

Oleum virgo quod vocatur,eſt præſtantiſsimum:paucum fit,ob id pretioſum.

Oleum omphacinum ex immaturis *Dioſc.*
vuis expreſſum ad viride inclinat, recens ſit, odoratum, morſus expers, ſapore acerbum.Huius penuria ablutum capiendum eſt.

Vinum deligitur varium pro ſcopis medicorum variis. Colore autem,odore, ſapore,conſiſtentia ferè probatur.

Acetum album tenuius ob id valentius

nigro

nigro & medio, præſertim ſi æque ſit acre & vetuſtum.

Mel ſit uernũ aut æſtiuum nõ hybernũ Auic. Mel optimum ſit purum adeò, vt totum perluceat, odorum, flauum, acerrimum, dulciſsimumq́; guſtanti & iucundiſsimũ: conſiſtentia nec craſſa nec liquida, ſed tam ſibi cohærens, vt cõtinuitatem ſuam quaſi linea longiſsima non interciſum ſeruet, ſi digito attollitur. Idem coquendo paucam ſpumam emittit, nec thymum immodice olet.

Album etiam colore ſi fuerit, modo notarum bonitatis aliarum nulla deſit, nihilo deterius fuerit. Quin Hiſpani & Narbonenſes mittunt albiſsimum, & longe præſtantiſsimum, idemq́; prædurum, quale etiam flauum hic præferunt liquido: quippe quod humore aliquo eſt vitiatum.

Meſues. Aëromeli autem, id eſt, mel aërium ſeu manna Arabibus dicta, ſiue liquida ſit, ſiue granuloſa, eligatur alba, recens, dulcis, pura, & excrementorum, quoad licet, expers, ex plantis odoratis & homini ſalubribus collecta, qualis laricea hodie probatur, anno ſeruatur. Sola prope granuloſa in vſu eſt, liquida. inuentu rara. quæ in lapides incidit deterior, & hac peior cineritia: peſsima fuſca, cœnoſa,

antiq

antiqua, ſaccharo & folliculis ſannæ adulterata: ſed hæc tempore mollеſcit, & liqueſcit, dolumq́; prodit.

Cera ſit flauiſsima, odorata, pinguis, coacta, leuis, pura, & aliena omni materia carens. Maurica tingendis flauo colore aliis quanquam nigricat expetitur alba vel natura, vel ablutione: fit viridis miſta ærugine: rubea immiſſa anchuſæ radice. cennabrio tamen ſæpe tingitur.

Saccharum eſt præſtantiſsimum, quod durum, ſolidum, & mutuo metarum alliſu ſonorum eſt, ligni ſicci & ſolidi modo, tamen ob ſiccitatem & imperceptam raritatem leue, dulciſsimum, candidiſsimum, & niuis in morem ſcintillans, cohærens, quale Valentinum in metas pyramidum æmulas (panes vocant) coactum, paruas, ponderis libræ vnius & dimidiæ, vel circiter, cariſsimum, & confecturis ſiccis aptiſsimum, penidiis ob ſiccitatem nimis friabilem, ineptum.

Illi dotibus iſtis & pretio eſt proximum quod Madere appellant, ſed in metas ponderis librarum 6, 7, 8, 9, decem formatur, confecturis expetitum, quia minus pretioſum, non multo tamen imperfectius.

Tertium ſtatuitur lentile, albũ quidem ſed pinguius, ob id vilius neq; confecturis

ſiccis

ſiccis aptum, ſed penidiis idoneum.

Quartum ex Canariis nunc dictis inſulis, olim Fortunatis, aduehitur, etiam intus albicans, bonitate inferius prædictis, præſtantius ſequenti, metis conſtat maximis, pondere lib. 10. 12.

Quintum ignobiliſsimum ſancti Audomari dictum, foris albidum, intus ſubrubrum, tanquam alio fartum, & foris dolo tectum, metis æqualibus, omnium glutinoſiſsimum, cõdituris ſiccis ineptiſſimum, liquidis ſeruit & ſyrupis, opiatis, conſeruis, & ſimilibus, quia viliſsimum, & vilitatem tegit aliorum miſtura. Id ſi mare ſentit (nam eo naues ob grauitatem ſaburrant) rubrum vulgò dictum fit, quanquam ſunt qui rubrum ſpumam & ſpurcitiam omnis ſacchari ſe coquendo purgantis exiſtimant. Ex micis horum colliſu eliſis etiam metas hic quidam cogunt, quæ ſimplicium naturam ſequuntur. Ex his quod generoſiſsimum minimam coctionem ſuſtinet ne puluereſcat: ignobiliſsimum contra: cætera pro acceſſu, aut receſſu variant.

Acacia noſtrâs modo non putruerit, aut ſitulenta euaſerit, bona adhuc fuerit vetuſta, niſi recentem medicus exigat ob ſcopum aliquem.

Aloë

Aloë optima ſit pinguis, glutinoſa, friabilis digitis, facilè liqueſcens, ex rubro ruffa, hepatis modo, coacta & intus fouea-ta, proinde minus grauis, bono odore, myrrham æmulãte, licet planta tota odore ſit tetro eximiæ amaritudinis, ſincera, nitida, tranſparens, arenularum & calculorum expers, qualis eſt indica. Adulteratur Meſuę & aliis, & notas iſtas nõ habet. Dioſc. Meſ.

Elaterium, & Glaucium & Lycium ſi habebuntur, notas ex Dioſcoride require.

Glycyrrhizæ ſuccus ex Creta optimus, hoc eſt, dulciſsimus, mollis, recens, purus, tenax, & qui confractus ſplendeſcat, nigerrimus, & qui linguæ ſubditus tandem totus eliqueſcat.

Hypocyſthis licet quædam flaua, alia virens, alia candida Dioſcoridi dicatur, ante præparationem intelligitur. In offas enim conformata eſt nigra, lenta, ſapore aſtringente, odore non ingrato.

Ladanum probatur odoratum, ſubuiride, facile molleſcens, pingue, reſinoſum, quod arenas non collegit, nec ſqualore obſitum eſt, quale Cyprium, ſed Arabicum & Libycum eſt vilius. Dioſc.

LIQVORVM DELECTVS.

OPus eſt liquor ex planta vulnerata, terebrata, ſcarificata, caſtrata, ſponte de-

te defluens,ſed ſuaui guſtu.

Opus Cyrenaicus ſit acer, mordax, modice rufus,nõ porraceus colore,tranſlucens, myrrhæ æmulus, odoratus,& qui dilutus cibo albeſcat. Ex Taprobana inſula in mari Indico maxima hodie à Luſitanis conuehitur belzoe indigenis dictus, & nobis inde belzoin, (Nam Indicus etiam Meſuæ laudatur) corruptius bencoin. Aſſa aromatica & odorata, quibus corrupte etiam dicitur nomine à laſere herba detorto, à qua planta hic liquor defluit, vt etiam aſſa fœtida à laſere Parthico & Perſico, & cum Meſue à Medico & Syriaco, cuius liquor virus & putrilaginem olet Dioſcoridi.

Dioſc. Opium dictum,quòd nigri μήκωνος, id eſt papaueris, ſit opos, id eſt, liquor, vt meconium eiuſdem ſuccus. laudabatur olim Thebaicum & Hiſpanum, nunc Apulum in vſu eſſe frequentiore audio. Opium habetur optimum, graue, denſum, guſtu amarum, odoratu ſoporiferum, quod facile aqua diluitur, læue, candidum, neque aſperum, neque grumoſum, quodq́; inter colandum non vt cætera coëat, & in ſole diffundatur, deinde admotum lucernis non atra luceat flamma, extinctum denique odoris vim ſeruet.

Opoba

Opobalſamum probatur recens, validi odoris, ſincerum, non ad acorem vergens, dilui facile, læue, adſtringens, mordens guſtu modice, in laneam veſtem effuſum, nec maculam facit, nec ſi eluatur notam relinquit, lac coagulat, in aqua, aut lacte celerrime liquatur, & colore lacteſcit. Idem ſeneſcens craſſeſcit, deteriusq; habetur Dioſc. *Dioſc. Meſues.*

Opopanax, id eſt, panacis heraclii radicis inciſæ, vel caulis liquor candidus dum recens eſt, dum aruit colore foris croceo, aut ſubflauo intus candido, odore graui, ſeu cum Meſue odore bono, ſed ſuo, amariſsimus, læuis, pinguis, friabilis, tener, facile in aqua liqueſcens.

Damnatur niger admodum & mollis. *Dioſc.*

Euphorbium ſit lacteum, cauſticum, & vrens, tenuium partium vel orobi magnitudine, ſarcocollæ modo emicans, vel in ouillis aut hedinis vẽtriculis exceptum & concretum, vitreum: tranſlucens, acre, recens, albiſsimum vbi calore multo & igneo egetur: vbi modico, luteum & vetus. Recens enim albius eſt, & calidius, & leui guſtatu os accẽſum diutius ſic tenet, vt cætera guſtata euphorbium reſipiant. Calor autem hic caducus eſt, & citò euanidus, fitq; vetuſtate cineritium, pallidius, *Gal.*

aut flauius, & modice calidum. Bimum aut trimum adhuc mediocre viribus est, & interdum quadrimum: quinto autem aut sexto anno exoluitur, procedenteq; tempore totum elãguescit, ne putes cum vulgo annis decem posse integrum seruari, etiam cum milio, lentibus, fabis. Recens verò quia viribus est violentis, non vtendũ nisi medici optimi consilio, præsertim sumendo remedio. Mesuæ vero optimum est leue, fragile, pallidũ, clarum acerrimum, odore mordax, annotinum, nam recentius igneum est & venenosum.

Galbanum laudatur ligno purum, aliquid tamen seminis mistum habens, odore graui, sapore abominabili, pingue, in hammoniaci aut thuris similitudinem cartilaginosum, humidi & aridi medium.

Hammoniacum probatur purum ligno, arenis, terra, sordibus, bene coloratum, odore castorii, sapore amaro, prædensum, & in thuris masculi similitudinem minutis glebis cartilaginosum.

Gal. li.1. Antid. Sagapenum laudatur perlucidum, foris rufum, intus candidum, acre, odore porri, seu medio inter laseris liquorem & galbanum, quibus adulteratur, galbano albiori est simile. Nam spumosa, cohærens, albior, leuisq; pars galbani in sagapenum

num degenerat. Altera denſior, & multo quàm aliud galbanum conſtrictiōr, fit galbanum optimum, ſagapenum reſipiens, eaq; tanquam præſtantiſsima vtendum ſi verum eſt. vino aut aqua ſtatim ſoluitur, adulteratum non liqueſcit. Meſuæ vero optimum ſagapenum cenſetur ex albido rubeſcẽs, odore porri, nõ omnino laſeris, nec galbani, quibus adulteratur, ſpiſſum, ſed tamen leue, facile in aqua reſolubile. *Ibidem.*

Scammonia vel ſcammonium ex Myſia Aſiatica defertur laudatiſsimum, hoc eſt, nitidum, rarum, fiſtulis tenuibus, fungoſum, leue, taurino glutini, vel gummi colore ſimillimum, & clarum, linguam parum vehementer vrens, linguæ ſaliuoſæ tactu vel humoris alicuius albeſcens in fragmentis, & lacteſcens, tenerum fractu ac pulueratu facillimum, odore bono ſed ſuo, non autem fœdo. Syriacum & Iudaicum graue & denſum improbantur: tamen Antiochenum Meſues commendat. ſi verò linguam vehementer exurat, tithymali ſucco vitiatum iudicatur. *Dioſc.* *Meſues.*

Ladanum maxime probatur, odoratum, ſubuiride, facile molleſcens, pingue, reſinoſum, arenis non miſtum, nec ſqualore obſitum, quale Cyprium eſt. Arabicum verò & Libycum vilius.

RESINARVM DELECTVS.

Diosc. *Gal.* MAstiche laudatissima fulgore quodam ignis splendida, candore ceræ Tyrrhenicæ, ampla, retorrida, friabilis, stridens friando, odorata, minimum acris, Chia, id est, ex Chio insula, calida sicca ordine secundo parum adstringens.

Deterior est viridis & nigra, Aegyptia dicta aut pontica, bitumini nigredine similis. Est autem lentisci arboris resina.

Terebinthina resina ex terebintho arbore defluens, optima est alba, vel cærulea, vel colore vitri, perlucida, odorata, terebinthum olens, subamara, chia, asperę arteriæ & ori mordax, liquida. Huic primatum inter resinas dat Diosc. secundas tribuit masthichæ. contrà Galenus, ob id eam statuimus primam.

Hodie ex Cypro insula & liquida & per siccationem coactior non contemnenda. Huic proxima est larix dicta seu laricea ex larice arbore, in qua mannam fere colligunt. Larici bonitate & tota natura est affinis, abietina, quæ hodie prope sola pro terebinthina ab omnibus officinis supponitur magno errore, cum sit multo inferior terebinthina. Quòd si Galenus non modo terebinthinam exigebat, sed Chiam

Chiam tanquam omnium præstantissimam requirebat, qua non dico ignominia sed pœna mulctandi sunt rhopopolæ, qui scientes abietinam pro terebinthina vendunt, vsurpantq́; non sine medicorum id permittentium infamia & culpa?

Præter has picea, pinea, strobilina, cyparissina, Dioscoridi & Galeno memorantur, & liquida è pinu & picea, quæ quòd olim à Colophone vrbe Asię minoris petebatur, colophonia vocabatur: nunc nescio, qua ratione fecem terebinthinæ destillatæ solam vocent Colophoniam.

GVMMIVM DELECTVS.

GVmmi ex acacia Aegypti spina, Arabicum vulgo dictum, & gummi absolute, laudatur vermiculorum in speciem contractum, vitri modo perlucidum, purum refrigerat, densat.

Cancamum Arabicæ arboris lacryma, vulgo gummi lacha, præstantius est ex Diosc. legendum. *Diosc.*

Caphura Indicæ arboris ferulaceæ lacryma, solis Arabibus & Gręcis recentioribus cognita, eligatur quæ igni vel sole ex rubro albescit, perlucet, friabilis est. Ea enim est melior & tenuior & durantior, eadem pani calido imposita madescit si

ſincera eſt: areſcit vero, ſi ſpuria.

Deterior eſt craſſa, fuſca, nigra, aſſulis ligni ſui implicata, vaſe eburneo cum ſemine pſyllij aut lini, annos quadraginta ſeruari poſſe quidam affirmant.

Gummi oleæ Aethiopicæ corruptè elemnij dictum, melius eſt ſcammonio ſimile, fuluum, ſtillis exilibus cõſtans, mordax.

Damnatur Hammoniaco vel gummi Arabico ſimile colore, nigricans, morſus expers. Quod proferunt officinæ eſt reſinæ piceæ aut pinus, quam Burgundicam vocamus, colore & conſiſtentia & odore, primo deinde tamen valentiſsimo & multis graui.

Dioſc. Gummi iuniperi vulgo Vernix, quia verno tempore exudat & legitur, bonum eſt recens, perlucidum, pallidum. dum veterauit, flaueſcit, & fit friabile maſtyches modo: quam toto habitu multum mentitur. In vſu frequentiori tamen eſt ſcriptoribus & pictoribus quàm medicis, pręterquam in ſuffitibus. qua autem ratione non video, cum ipſum vt & thus caput grauet, & vapore craſſo & calido repleat.

Myrrha arboris Arabicæ lacryma eligenda, recens, ſqualore & ſitu obducta, leuis, tota concolor, & quæ confractas vnguium modo & læues venas oſtendat,

gleb

glebis minutis, amara, acris, odorata. Omnibus antefertur Troglodytica ex Aphrica, viridis, perlucida, mordax, odoris gratissimi, nullo vitiata liquore. Post hanc secunda est tenuis, bdellij modo faciè sub digito mollescens, odore grauiuscula, apricis nascens. Mala nigra aut colore picis, grauis, retorrida, maturitate maximè exoleta.

Omnium pessima, pingui carens, cano situ obducta, acris, ad gummis imaginem vergens, & viribus eius proxima. Ob id adulteratur gummi macerato aqua, in qua myrrha maduit. Vera enim est rara inuentu, præcipue syncera. Nam in optima myrrha opocalpason inuenitur ab optima myrrha diuersum, vt in nostris simplicibus abunde docuimus: propter quod & alia, myrrhæ in sumendis parum tutus est vsus.

Myrrha stacte, id est, ex myrrha recente, pingui, & solo lætiore nata exudans & stillans, cum ex aqua pauca tusa, deinde machina exprimitur, colore pallido, amaritudine præcipua, odoratissima, pretiosissima, minima portione efficacissima, multo rarior ipsa myrrha. Nam quæ styrax liquida vulgo dicitur, si verax esset, myrrha fuerit stacte: sed cum odore sit

teterrimo, à myrrha alienißima res eſt.

Quod ſtillis illis expreſsis magma myrrhæ ſupereſt, vulgo quoque ſtyrax rubra dicitur.

Bdellium lacryma arboris Sarracenicæ vel Sembrachenicæ cum Hermolao, optimum eſt carens cortice, ligno, ſordibus, vt taurinum gluten, tranſlucens & clarum, odore vnguis marini incenſum, guſtu amaro, intus pingue, & ſi tactu ſubigitur molleſcit.

Scythicum eſt atrius, reſinoſius, molliens magis. Arabicum reſinoſum, liueſcens, lucidum, magis ſiccans, niſi recens ſit & humidum, & tundendo facilè molleſcens. Indicum, ſordidum, nigrum grandioribus glebis in offas conuolutum.

Adulteratur gummi, ſed id minus eſt amarum, & minus ſuffitu odoratum.

Styrax lacryma arboris Syriacæ, probatur flauus, pinguis, reſinoſus, ſordeſcens, albicantibus grumis, acer admodum & amarus, quamplurimum in ſua odoris fragrantia permanens, & qui ſubactus melleum reddat liquorē. Deterior niger, furfuroſus, friabilis, cano ſitu obductus. Adulteratur multis modis Dioſcoridi, ſed dolus his notis deprehenditur. Pretioſiſſimus erat & paucißimus Galeni ætate, qui

qui ex Pamphylia in calamis & in arundinibus afferebatur. Vnde opinor quiuis alius calamites hodie quoque dicitur. Accipe autem quod calidiſsimum, & odore & guſtu valentiſsimum eſt.

De ſtyracis duobus alijs generibus ſuppoſititijs in myrrha diximus.

Sarcocolla arboris Perſicę lacryma, pollini thuris ſimilis, rufa, emplaſtica, ſubamara ſine morſu ſiccans Meſuæ. Item valentior eſt flaua quàm alba, & quo amarior, eo melior.

Adulteratur gummi miſto, puluerata etiam ſuſpecta eſt adulterij. Vera enim rara eſt inuentu.

Succinum vel Electrum eſt lacryma ex pinei generis arboribus exudās autumno, ex Germania ſeptentrionali & inſulis maris Germanici, larga mitti ſolita, incenſa pineam aperte olet, charabe vulgo & ambra dicitur: medicis in vſu raro. *Di. roſco*

Ambar vero ſeu ambarum ſeu ambra Arabibus & Gręcis recentioribus eſt odoramenti genus cineritio colore. Arabica, ſubalba. Indica, rufa, pinguis, odorata, ſuccinum orientale dicta Hermolao. Nigra omnium peſsima.

Thus lacryma arboris Arabicæ, pinguius, albius, emplaſticum: flauius, eſt ſic-

cius, & antiquatum magis. Quod fœmininum vocant, reſinoſum magis eſt, ac molle, cito ardens: quod maſculum, primum albicat, tandem etiam rufeſcit & flaueſcit. Perlucidum eſt, ſi præſertim guttarum formam retinet. Adulteratur reſina piceæ & gummi, ſed thus ardet, gummi non inflammatur, reſina in fumum abit.

Mannam ſeu malnam thuris Græci proprie vocant micas thuris, ex magnis faſciculis concuſſu eliſas cum fragmentis quibuſdam exiguis, corticis thuris arboris.

Tragacantha laudatur alba, perlucens, gracilis, læuis, ſincera, ſubdulcis. Saliua, in ore diu lenteſcit. Quæ verò eſt antiquata, magis palleſcit primum, deinde rufeſcit, tandem etiam flaueſcit: quod lacrymis prope omnibus commune eſt. Fitq; tragacantha hæc annis amara, ob idq; calidior, dulcium cæterorum more. Ob id etiam vulgus tragacantha flauam antidoto aureæ Alexandri, antidoto Hadriani, & diacucurmæ maiori & alijs quibuſdam compoſitis miſcent, quæ calida ſunt præſertim vbi cocta ſunt, & vt dicunt fermentata, poſt annum ſcilicet dimidium: alijs vero frigidis aut temperatis albam aut pallidam.

METALLICORVM ET TERreorum delectus.

AVrum & argentum indice lapide explorantur & probantur, colore scilicet flauo in lapide relicto. Igni quoq; & alijs explorantur fabris aurarijs.

Lithargyros auri omnium optima, præcipue foliata, aureo colore. Liquatur vt cera sed non mox, vt lib. sequente in liquatione audies. materiæ solius in emplastris rationem obtinet. Seruatur vase vitreo, plumbeo, stanneo, argenteo, siquidem aliam omnem materiam exedit, & defluere facit. Diosc.

Lithargyros argenti & plumbi deterior. Est autem horum metallorũ se igni purgantium vitium seu feruescẽtium spuma.

Arsenicum, id est, auripigmentum optimum est, aureo colore, nulli materiæ permistum, crustosum, & in squammas tanquam bracteolas fissile. Alterum globosum, glãdis effigie, pallidum, & colore sandaracham imitãs: vtrunq; causticum est. In eisdem metallicis fodinis quibus sandaracha gignitur in Ponto & Cappadocia.

Sandaracha arsenico affinis natalibus & natura, quin & in eam arsenicum vstione degenerat: ob id auripigmentum & arsenicum rubrum quibusdam dicitur.

Prob

Probatur colore rufo, ſaturatior ſeu cinnabaris rubro, ſulfuris virus redolens, friabilis, aliena materia carens, cauſticum eſt. Ne ergo poſthac ſandarachæ nomine gummi iuniperi accipias in compoſitionibus Græcorum.

Dioſc. Aes vſtum probatur rubrum, & quod tritum colore cinnabarim imitatur, nigrum vero pluſquam decet exuſtum eſt.

Ibidem. Squamma æris laudatur craſſa, rufa præſertim ſi aceti reſperſu æruginem contrahat.

Flos æris ære fuſo & aqua affuſa exilit ſubito, milij effigie & numero, optimus eſt breuis, grauis, ſplendens, cum teritur rufus, friabilis adulteratur æris ſquamma aut limatura, ſed hæc dentibus dilatatur.

Diphryges quaſi bis toſtum eſt perfecti æris velut fæx ſubſidens & cohęrens imæ fornacum parti, ablato ęre viſitur, acre eſt vt æs vſtum, pręfertur quod ſaporem ęris & ęruginis habet, aſtringens vt vehementer ſiccans linguam, quod exuſta ochra ſibi non vēdicat, quæ tamen diphrygis vice venditur, adulteratur enim ochra vſta.

Scoria eſt metallorum omnium velut ſtercus. Scoria plumbi optima eſt, denſa fractu contumax, ceruſſam plane repræſentans. Nihil plūboſum habēs, ad luteum

color

colorē accedens,vitri ſplendorē imitatur.

Aerugo eſt æris velut rubigo, acris eſt & mordax & cauſtica. Flos æris Guidoni & ſæpe idiotis alijs male dicitur.

Aerugo ſincera compreſſu digitorum diffunditur,dentium quoque appreſſu cedit, læuis eſt ac æqualis & ſine aſperitate poſt foſsilem præfertur. raſilis nobis hodie ſola in vſu.

Sori, chalcitis miſy & ex tranſmiſſa per hęc aqua & ſiccata calchantum,acria ſunt, & vrendo eſcharas inducunt.

Sori in fodina infimū, craſsiſsimum, lapidoſius, vehementius compactum,in humore non liqueſcit, friando nigrius ceu melanteria apparet ac ſcintillat vt miſy,in multa foramina dehiſcit, olfactu & guſtatu virus olet,ſubpingue aſtringens eſt.

Miſy ſummum grumoſum & fruſtuloſum magis eſt durum, auro ſimile,& friando auri colorem repræſentans, & ſtellæ modo ſplendens ægrè liqueſcit.Cyprium ad ocularia medicamenta optimum,ad cætera remedia Aegyptium efficacius.Dioſc.

Chalcitis ſitu & natura horu media æri ſimilis, friabilis, non lapidoſa, nec inueterata intercurſantibus oblongis venis ſplendentibusq; promptiſsime liqueſcit.

Chalc

Chalcantũ optimũ eſt molle,cõcretum, graue,cæruleum, tranſlucẽs,quale eſt ſtillatitium concretitio & coctili præſtãtius.

Melanteria præſtat ſulfuris colore, læuis, pura, æquabilis, aquæ contactu confeſtim nigreſcens, miſyos modo cauſtica. Dioſc.

Cadmia fornacaria melior eſt botrytis, id eſt, racemoſa, in ſummo fornacis ærariæ affixa, denſa, modicè grauis in læuitatem magis inclinans, colore ſpodij, & quæ fracta cinerulenta & æruginoſa eſt.

Cadmia lapis, calaminaris vulgo dicitur, cuius puluere æs rubrum pallore tingunt & augent etiam hodie fabri ærarij. Is alieno ſapore madenti eſt, & in farinam tritus, aceto ſubactus, in ſole ſiccatus coit in lapidem, in igne manet & fuliginẽ edit luteam vel æream, quæ lapidi cuidam in lapidum fodinis inuento à nonnullis male pro cadmia ſuppoſito non conueniunt. Dioſc. Id quod dum fit, pumpholyx ceu fuligo quędam alba, tenuis ſummę fornacis cameræ adhærens parietibusq; ac tectis & ſpodos illi perſimilis, ſed grauior, in pauimentum recidit. Vtriuſq; magnam nobis copiam ſuppeditant fornaces ærariæ Parrhiſijs, in via diui Martini, propè Budæi, piè vita functi, ædes.

Ceru

Cerussa olim Rhodiaca Corinthia, & quæ Puteolis in Italia fiebat, cæteris albior, leuior, tenuiorum partium, ad emplastra alba maximè commendabatur.

Sulfur viuum est optimum presertim si nitedulæ seu fulguris modo splendeat & perluceat, nec sit lapidosum. Vstum verò est melius virens ac præpingue.

Sulfur enim ignem expertum, quo virentius, oleosius, pinguius, eo melius.

Alumen scissile non in fila tantum, sed digitis friabile, vulgo plumæ, omnium substantia est tenuissimum & pretiosissimum, aquæ innatat, linguæ, & cuti integræ mordacissimum, igni liquatur vt alia alumina: quibus notis tribus ab amantho lapide pro ipso supponi solito facile secernitur. Liquidum maximè crassarum est partium & vilissimi pretij, quia in omnibus regionibus inuentu est facile, crustæ & lateris figura. Quia facile opinor liquatur, liquidum dicitur.

Rotundum & astragali figura in medio est amborum.

Gypsum vrēdo seu vt vocant, coquendo vt petra in calcē vrendo coquitur. Fit emplasticū: vstum verò præterea vt quum in fornace & camino lapides iungit, aut calcinatum vt vocāt, minus est emplasticum.

Spuma

Spuma nitri aphronitrum, nitrum videri desierat, nec probo salem petrę ipsorum loco medicamentis misceri: mallem nitrum candidum, quod mihi ex agro Nauarræ datum est minimum salsum.

Nitrum præstantius est album rubro permistum, lucidum in fracturis laminosum, fragile, læue, spongiosum, salsum, mordax naturale.

Sal fossitius, vulgo sal gemma, quibusdam videtur, sed Mesuæ sal naphthicus, omnium valentissimus, secundo loco sal gemma, tertio mineralis, infirmissimus est marinus.

Sal Armeniacus, Hammoniacus quoq; Dioscoridi & Galeno dici videtur, subacer est ac leuissimus.

Diosc. Stimmi vel stibium vulgo antimoniũ, optimum, splendidissimum, & modo nitedularum emicans, confractu crustosum, terræ & sordium expers, friabile.

Diosc. Chrysocolla laudatissima est armeniaca, colorem porri quàm simillimum reddens pura, terræ & calculorum expers.

Cyanus, in cuius fracturis velut stellæ quædam aureę scintillãt, vnde lapis stellatus Mesuæ dicitur, & vstione fit cæruleus magis: probatur maxime saturatus colore nominis sui Dios. Mesuæ verò est colore

lore viridior & cæruleus, maculis aureis interceptus, grauis, metallorum expers.

Armenius lapis præfertur leuis, perquam æquabilis, calculi expers, colore cęruleo, friabilis. Dioſc. Colore ex viridi obſcurus, terreus, & indus, maculis viridibus & nigris diſtinctusś, attactu læuis & aſperitatis expers, nondum exacte lapis, ſed friabilis & pulueratu facilis Meſ.

Ochra eligenda leuiſsima, & omnino lutea, friabilis, non lapidoſa, vritur & lauatur vt cadmia. Dioſc.

Lapidum in medicamentis Græcorum rariſsimus eſt vſus.

Iaſpidem viridem Galenus, omnem iaſpidem medicamentoſum tradit Dioſc.

Arabes quoq; compoſitis quibuſdã cardiacis ſapphyros, hyacinthos, granatos, ſardines, margaritas commendant. De his Albertus Magnus, Serapio & alii plerique multa prodiderunt, quàm verè æſtimato.

Hæmatites probatur friabilis, ſaturato colore, niger, durus, & ſuapte natura ęqualis, nulla ſorde admiſta, nulloq; zonarum diſcurſu. *Dioſcor.*

Magnes ferrum prompte trahat, ſit colore ad cæruleum vergente, denſus nec admodum grauis. *Dioſcor.*

Lapis iudaicus metæ ſtriatæ forma, te-

ner & friabilis.

Corallus lapis Actuario dicitur. aliis arbor lapidosa, ruber & niger est Dioscor. Nobis etiam albus & aliter coloratus. Visus mihi foris albus, intus ruber.

Sigillum Lemnium, in placentulas quasdam exiguas formatũ characteribus Turcicis signatum, colore nunc pallido, nunc rufo, sapore parum astringente.

Bolus Armenia colore ochra, id est pallida vel lutea, promptissime in summum leuorem calcis modo soluitur pistillo aut quouis liquore, arenosa substantia caret. Tam callide hæc vt sigillum Lemnium & alia pleraq; adulterantur hodie, vt pro veris recipienda non sint, nisi ab eo qui collegerit, fides sinceritatis fiat.

PARTIVM AB ANIMALI-
bus sumptarum delectus.

SAnguis hirci quadrimi, bene habiti, aliquandiu nutriti vino albo & herbis, calculum frangentibus, vt fœniculo, seseli, lauro, augusto mense iugulati, medius effluens eligatur: nam primus tenuior, postremus crassior putatur. Vase vitreo receptus, linteo raro tectus, sole siccetur.

Sanguis draconis veterum, hodie ignoratur. Qui verò ostenditur, factitius est ex hirci sanguine, bolo armenia, & succo sorborum

borum vel aliis.

Lac vaccæ, capræ, aſinæ iuuenis, aliquandiu poſt partum exercitæ, & bene paſtæ præſertim idoneis ſibi paſcuis, vernum largius ſed humidius, autumnale parcius ſiccius, & butyro diu ſeruãdo aptius. ſit autem quatenus lacti datum eſt, dulciſſimum, albiſsimum, conſiſtentia mediocri, ſi vaccinum eſt: tenuiori, ſi aſininum vel caprinum.

Serum lactis capræ iuuenis nigræ, ſalubribus alimentis nutritæ, paulò antè fœtæ præfertur Meſuæ, ſecundas tenet ſerum lactis ouini.

Adeps ex animali florente autumno lectus, reponitur vel incuratus, lotus, ſiccatus in vmbra, vel exemptis pelliculis fuſus ſole vel igni, in vaſe duplici. Alii toſto in veru animali cadentem excipiunt.

Medulla vt adeps ſumatur à fine æſtatis, ad hyemis initium, ex florenti animali: & reponatur loco ſicco & edito, & ſeptentrionem ſpectante: reponatur cum foliis lauri ſiccis, ne putreſcat, aut ſitum ducat. Recens etiam tenerorum animalium vſurpatur.

Cerebella paſſerum vere & autũno captorum reponuntur, cũ vitello oui & melle, vel ſole aut cinere ſiccata legitimum.

Cornu Rhinocerotis eligatur.

Mumia Serapionis cum ſit Dioſcoridis piſſaſphalthum, id eſt pix & bitumen, ex horum notis noſcitur. Quod verò nobis hodie eſt mumia, liquamen eſt hominum aloë, myrrha, & ſi datur balſamo in ſepulchro cōditorum. Carnes enim cum humanis oſsibus retorridæ ad nos afferuntur.

Tunicam interiorem ventriculi gallinarum quia inutilem confirmat Galenus, de illa ne labora.

Iecur lupi ſi potes florentis & bene habiti aut etiam teneri potius, & recēs quàm ſiccatū eſt præſtantius. Poteſt tamen ſiccatū in multos dies ſeruari, vt pulmo vulpis.

Dioſcor. Renes ſcincorum, qui crocodili ſunt terreſtres, ſiccati ſeruentur, corpulenti & non ſtrigoſi.

Dioſcor. Caſtorium elige, id eſt caſtoris teſtes, qui ex vno principio committuntur, & quibus eſt intus liquor ceroſus, friabilis, odore graui, & virus olente, guſtu acri & mordaci, recens tamen melius veteri quibuſdam eſt. Nigrum autem fœtidum, rancidum, die vno necare ſumptum affirmat Auicenna de venenis.

Oeſypus, id eſt ſuccidarum lanarum pinguitudo ſeruetur purus, ex ouibus integris non ſcabioſis. Hyſſopus humida ineptè

ptè vulgo dicitur.

Ambra quam habeat originem ignoratur adhuc : præſtantiſsima tamen fuerit rara, læuis, habitu rha Barbari, ſed fuſca magis interdum & cineritia & alba, odoris gratia multum commendabilis, nigra autem reiicienda, & quam vulpes deuorarint & vomuerint.

Moſchus melior eſt ſubflauus quàm nigricans,& qui pelui humectatæ immiſſus leuior euadat,quàm qui grauior.Ex Catay tamen niger præſtantiſsimus hodie affertur.Ferrugineusfere eſt noſter,non quem Auicenna probat citrinus, Alexandrinum vocans, eſt odore in opum Cyrenaicum inclinante ſed valentiore, præter ſummã aliam in eo fragrantiam glebulis exiguis conſtat. ſeruatur melius pyxide plumbea cera obturata per ſe. ſi autem odoris gratiam perdidit,repone vaſe vitreo aperto, & ſuſpende in cloaca. ſic enim recuperabit,ſi Plateario credimus.

Cantharides probantur in frumento inuentæ, verſicolores ,& quæ luteas in alis tranſuerſas habent lineas,corpore longo, craſſo, præpingues. Sed inertes ac imbecillæ quæ vnius ſunt coloris. Capiantur vere,& phiala ſeruentur : necentur autem vt iubet Dioſc. *Dioſcor.*

Mesues. Gallus ad ius purgatorium eligatur, rufus, plurimum annoſus, ſed tamen adhuc ad motum, pugnam, coitum alacer, & in dimicando validus, macri & pinguis medius, hoc eſt bene carnoſus. præparatio autem eius ex Meſue repetenda.

Vnguis odoratus, Blattus Bizãtis Actuario, blatta bizantia vulgo, conchylii, tegumentum eſt odore caſtorium referente, ad ſuffitus idoneum. ipſa enim teſta mox liquatur igni bituminis modo, quod etiã improbe ipſa olet, quidam albicantem odoratam magis commendant.

Vniones ſeu margaritæ ex quodam concharum genere auulſi, ſint corpulenti, integri, non perforati. Sunt qui à natura perforatos præferant, quòd per foramen excrementis ſint purgatæ.

De viperarum delectu lib. 4. noſtrę Methodi in theriaces compoſitione, quantum ſatis eſt diximus.

Ladanum ſit nigrum, molle, glutinoſum graue, odoratum, friabile autem vetuſtate elanguit.

Ex prædictis aromata ſunt amomum, cinnamomũ, caſia, calamus odoratus, nardus Gallica & Indica, partes balſami, crocus, folium, folium malabathri, ladanum, aſpalathum, xylaloë, macer, & recentioribus

bus Ambra, moſchus, vnguis odoratus, caphura, cubebę, doronicum, galanga, cariophyllum, macis, nux moſchata, ſantalum triplex, cornu monocerotis, cedoaria. In his quæ odorata magis ſunt, in ſuo genere ſunt præſtantiora. Sapore autem ſi explorabis, permulta continenter ne guſta, ſed vel os interea ablue, vel papyrum mande, vel tempus interpone, donec prioris aromatis ſapor exoleuerit, vt non prioris reliquiæ iudicium tibi falſum afferant poſterioris aromatis. Hæc cum ſint eſſentiæ tenuioris, celerius exanimantur, præſertim aëre calido parum fideliter operculata & inuoluta, aut etiam iam comminuta. Ob id vtenda cum vigentiſsima ſunt, nondum verò carioſa, foraminulenta, exoleta, exanimata, emortua.

Ex his item purgantia ſunt agaricus, colocynthis, cucumer agreſtis, elleborus vterq;, tithymalli, daphnoides, opopanax polypodium, ſagapenum, ſarcocolla, dracunculus, ſcammoniū, euphorbium, caſsia fiſtula, myrobalanus quintuplex. Hermodactylus, lapis cyanus & armenus, manna, rha barbarum. Tamar indi, turbith, ſenna, & alia quædam Meſuæ & aliis tradita.

Quæ maiore cura & ſtudio ſunt deligenda, reponenda & ſeruanda: & quæ vi

malefica sunt prædita, castiganda, vt libro sequenti dicemus.

Adulteria, quòd imprimis ad delectum conferāt, ob id in hunc librum reieci, eaq; simplicibus ipsis dolo mentitis adscripsi, ne longius lectori disquirenda essent: fusius tamen hæc ipsa persequi non placuit ob dictas à nobis causas libro 3. methodi medicamenta componendi. vnde in hunc librum siqua de adulteratorum notis desiderabis, transferre potes.

Superest in hoc etiam primo describere analoga quæ vocant & antiballomena, quòd hæc ambo non parum ad medicamentorum delectum commodare existimem, vt libro sequenti agamus tantum de multiplici præparatione medicamentorum simplicium ad compositionem vtili, vel etiam necessaria.

Cum nomen alicuius simplicis medicamenti commune multis scribitur sine additione, quod ex illis intelligendū sit, quia insignius vel rei propositæ aptius. vt ammi, anisum, anethū, apium, cnicus, cuminū, gith, lybisticum, nasturcium, psylium, seseli, staphys agria, semine sunt efficaciora. Ergo apium ammi, anisum, anethum, id est semen. Adhæc, anisum Creticum, ammi Illyricum, melius.

Aloë optima qualis Galeno Indica, Mesuæ succotrina.

Acetum, ex vino. Nam ex hydromelite, ceruisia, & aliis fit, sed inefficacius.

Agaricus, albus & fœmininus & qui notas omnes optimi agarici à nobis prius scriptas habeat, & in cæteris similiter.

Agnus, flos aut etiam semen.

Alumen, scissile quia præstantissimum.

Aristolochia, rotunda. In vnguentis vero clematitis.

Amomũ scythicũ, & cum notis scriptis.

Balsamum, opobalsamum.

Bryonia, alba potior quàm nigra.

Buglossum vtrunq;, id est, folia & flores.

Casia vel cassia in libris Grecorum nostrum vulgare cinnamomum. quæ in libris arabum cassia lignea dicitur.

Cassia vero fistula ponitur quando medicamentum Arabum est purgatorium.

Cardamomum, maius.

Capparis, cortex radicis.

Coriandrum, Cuminum Aethiopicum, semen.

Centaurium, in purgantibus, minus : in aliis, maius.

Calaminthe, montana : quia efficacior domestica.

Costus cũ reuera vnius sit generis am-

biguitatem non habet. Radix autem eliga tur. Nam dulcis costus arabum ignoratur.

Cypressus, pilulę eius seu nuces recẽtes.

Cinnamomum, optimum & cum notis antè scriptis.

Daucus, agrestis. Nam satiuus est pastinaca, alimentũ potius quã medicamentũ.

Elleborus albus Galeno. Niger Mesuæ.

Eruca, syluestris quia efficacior.

Epithymum Atticum Gręcis. Arabicum Arabicis compositionibus vsurpandum.

Fœniculus, semen: sed in colyriis, succus foliorum aut radicum.

Galla, solida: q̃a efficacior quã ꝑforata.

Granatum, acidum.

Gummi, Arabicum. Id enim omnium perfectissimum.

Gluten, ichthyocolla his, aliis taurocolla, aliis mastiche intelligitur.

Hyssopus, montana hortensi melior. Ciliciam Diosc. Creticam alii laudant.

Hyoscyamus, albus, seu albũ eius semen.

Iris, radix ireos Illyricæ, Græcis: neotericis, Florentinæ.

Lupinus, amarus, nã dulcis esculẽtus est.

Laurus, folia.

Ligusticum, semen.

Lactuca, semen: sed in victus ratione, folia.

Lap

Lapathũ,oxylapathũ efficacius rotũdo,
Lithargyrus, auri, quod aliquando tamen exprimitur,
Mastiche,Chia:aliis etiam Aegyptia.
Marrubium,album præstantius nigro.
Mel apum.Alterũ aëromeli,seu manna.
Margaritæ solidæ, meliores pertusis, nisi etiam sint flauæ, obscuræ: quia tunc solidis sunt pares.
Medula,ceruina in valenti medicamento: in mitiori, vitulina.
Nuclei pini: aliis,oliuæ,dactyli Auic.
Nux iuglans,vsualis vulgo & cõmunis.
Nasturtium, semen.
Oleum, oliuum ex oliuis expressum.
Ozimum,in Arabibus Cariophyllatum.
Opum, Thebaicum. Tamen Apulum etiam hodie celebrari audio.
Petroselinum,Macedonicum: & in hoc astreoticum, à loco in Macedonia vbi crescit optimum in præruptis: & huius maxime semen.
Pruna, si aluus deiicienda est, dulcia: si astringenda,acerba vel austera.
Papauer, album semen.
Piper, album quia acrius.
Pix liquida in suppurantibus & tergentibus medicamentis: sicca, in siccantibus epuloticis, glutinantibus.

Pæon

Pæonia,mas : ſeu ipſius radix,vel ſemẽ.
Polypodium,quernum,murale alii.
Polium,in antidotis,minus ſeu montanum quia acrius,amarius,ob id efficacius.
Quatuor emollientia malua, althæa, viola nigra,acanthus.
Quatuor ſemina frigida maiora, melonum,cucumeris,cucurbitæ,citruli.
Quatuor ſemina frigida minora, lactücæ,portulacæ,intybi,cichorii.
Quatuor ſemina calida maiora,cumini,cari,aniſi,fœniculi.
Quatuor ſemina calida minora, apii, dauci,ameos,amomi.
Quinq; radices vreticæ, id eſt, vrinam mouentes,apii,petroſelini, aſparagi, graminis,ruſci ſeu apii veri & eleoſelini
Reſina, Galeno maſtiche: Dioſcoridi, terebinthina.
Ruta,folia rutę agreſtis,ſed ferè à Gręcis exprimitur, aut alio nomine vocatur ſcilicet moly beſaſa hermola.
Raphanus,ſylueſtris radix.
Roſmarinus,flos aut folia.
Rhus,cortex fructus,ſumach dicti.
Stœchas,ſtœchados Arabicæ flos.
Styrax, calamites ſi haberi poſsit, aut ſaltem calidiſsimus & vegetiſsimus.
Santalum,flauum,quia odoratius.
Spica,

Spica, nardi Indicæ.

Sulfur, viuum, & igni non exuſtum.

Tragacantha, alba in frigidis compoſitionibus: rufa, in calidis miſcetur.

Tres flores cordiales, violarum, bugloſsi vtriuſque.

Thymum, Atticum, aut ex locis editis & ſiccis.

Viola, nigra ſeu purpurea: vulgo martia & quadrageſimalis: recens ſi haberi poteſt, & folia, ſi emolliendum eſt: flos, ſi cor roborandum: ſemen, ſi purgandum.

Viſcum, quernum, ipſius baccæ recentis, aut recentis ſumma germina cum foliis & cortice.

Zizipha ſeu iuiubæ, recentia & bene matura, aut ſaltem integra, non putria aut vetuſtate exucca.

In ſumma, intelligantur omnia ſuis notis prius dictis omnibus abſoluta, inter quas etiam ratio regionis vbi medicamentum educatum eſt habebatur, Ob id

Alumen, Mileſiū. Agaricus, Ponticus.
Caſtorium, Ponticum. Miſy, Cypriū.
Nitrum, Bereniciū. Sinon, Syriacus.
Cuminum, Hiſpanum & Aethiopicum.
Meum, Hiſpanum & Macedonicum.
Ariſtolochia, Pōtica vel potius Cretica.
Phu, Ponticum.

Erugo,

Erugo, ceruſſa, æs, æris ſquamma, ex Puteolis vrbe Italiæ.

Lithargyros, optima Romana & Sicula.

Aniſum
Thymum
Daucus
Amaracus } Creticum.
Glycyrrhiza
Origanum
Dictamnus

ANTIBALLOMENA ſeu medicamēta in locum alterius deſiderati ſuppoſititia, magis cōſentanea rationi ſunt loco.

Aquæ pluuiæ, aqua fontana pura.

Acaciæ, ſuccus & caro prunellorum agreſtium.

Aſari, acorus vel carpeſium.

Abſinthii, Abrotanum.

Acanthæ, Arabicæ ſeu Aegyptiæ herbę (quæ ſucaha dicitur Serapioni) acantha leuce noſtrâs, eidem dicta bedegar.

Alicacabi, ſemen ſolani.

Aſphalthi, pix liquida brutia.

Aethiopicæ oleæ lachrymæ. i. gummi elennii, gummi acacię ſeu gūmi Arabicū.

Anchuſæ, hyacinthus.

Amyli, ſicca farina.

Arſenici, ſandaracha.

Amygdali amari, abſinthium.
Ariſtolochiæ cuiuſuis, vna ex tribus.
Adipis vulpini, vrſinus.
Adipis ceruini, anſerinus.
Aluminis, ſal foſsitius.
Balauſtii vice, malicorium.
Buccinorum, oſtreorum teſta vſta.
Balſami liquoris, myrrha ſtacte vel caphurelæon.

Cinnamomi loco, caſiæ optimæ vel carpeſii vel amomi vel ſeminis cardamomi, ſabinæ duplum.

Caſiæ, ſeu caſię corticis, cinnamomum etiam ignobile, niſi optima caſia requiratur quæ cinnamomo eſt proxima, vel nardus indica, vel malobathri folium.

Chamæmeli florum, duplum, foliorum & radicum.

Coſti, pyrethri dimidium, vel baccæ cedri, vel radix helenii vel ireos.

Cimoliæ terræ, retrimentum ferri & molæ.

Ceruſſæ, ſpodium, pompholyx.

Caphuræ rei incognitæ & ſapore ingratæ, ſantala alba & rubra.

Cardamomi maioris, minus: Calaminthe omnis, mentaſtrum, pulegium ſimilia ſunt facultatibus: ob id inuicem ſunt antiballomena.

Croci, corcomagma.
Cyperi, iuniperus maior.
Cumini, ſemen rutæ vel agni.
Colocynthidis, ſemen ricini.
Capparis radicis corticis, cortex radicis Tamaricis vel ericæ.
Dictamni loco, ſaluia vel nepitha vel pulegium.
Doronici, caryophylli dimidium.
Dauci, paſtinaca.
Elaterii vice, ſuccus foliorum cucumeris agreſtis.
Ebeni, lignum gaiaci.
Eupatorii Meſuæ, aſari & abſinthii ana dimidium.
Folii loco, folium caryophylli, vel nardus indica, vel caſia, vel macis.
Ferruginis, ſquamma ferri.
Fimi palumbis, fimus columbæ.
Fellis ſuilli, fel perdicis vel piſcium.
Gentianæ loco, aſari & radicis capparis ana dimidium.
Glycyrrhizæ ſucci, puluis radicis.
Gnidii cocci, ſemen lathyridis.
Galbani ſagapenum.
Hammoniaci loco, propolis.
Hermodactyli, folium anchuſæ & dimidium bdellii foris admouetur dolentibus iuncturis.

Hederæ

Hederæ gummi, gummi persici.
Iridis Illyricæ loco, helenium odoratũ.
Lapidis Asſii, gagates.
Lapidis, phrygii, magnes, pyrites.
Libystici seminis, semen dauci.
Lanariæ radicis, radix Veratri, nigri,
Lycii, ſuccus radicis centaurii magni.
Mellis loco ſaccharum.
Malabathri, caſia, nardus Indica.
Myrrhæ, ſmyrnium.
Myrrhæ Troglodyticæ, calamus odoratus.
Marrubii, meliſſophyllum.
Meſpili tricoctiæ, id eſt, azaroli, meſpilum noſtrâs quinque oſsibus præditum.
Naſturtii ſeminis loco, folia eius ſicca.
Nucis moſchatæ, ſpica nardi.
Nardi ſyriacæ, iuncus odoratus ſeu ſchœnanthum.
Opopanacis loco, hammoniacum, galbanum, ſagapenum, bdellium.
Opii, meconium.
Ozymi caryophyllati, meliſſa in affectibus cordis.
Olei laurini, oleum cedrinum vel cicinum.
Olei omphacini, ablutũ oleum dulce.
Olei roſati, violatum, amygdalinum.
Olei cicini ſeu recinini, rhaphaninum.

Opobalſami, apocarpaſon vel myrrha ſtacte.

Orizæ farina hordei.

Oeſypi, medulla cerui.

Omphacii, ſuccus rhois, id eſt, ſumach vel vinum auſterum.

Piperis longi loco, album.

Piperis albi nigrum optimum, id eſt, grauiſsimum.

Petroſelini Macedonici in Thiriaca, alterius regionis petroſelinum.

Pompholygis, ſpodiũ & antiſpodium.

Rubiginis loco, ſcoria ferri.

Rhaphani ſeminis, ſuccus.

Roſarum, flos ipſarum.

Rhois coriarii, rhus obſoniorum.

Staphydis agriæ loco, pyrethrum.

Struthii in ſternutamentis, elleborus albus.

Spodii, antiſpodiũ aliquod, põpholyx.

Styracis, caſtorium, niſi odor quæritur.

Salis indi, ſaccharum candefactum.

Sagapeni, hammoniacum.

Spumæ nitri, nitrum, aphronitrum. modo non ſit in corpus recipiendum.

Sulphuris viui, coctum & vſtum.

Satyrii, ſemen erucæ, ſcincus.

Sinapis, cardamomum, vel cardamũ.

Scammonii, ricinus.

Stibii

Stibii contusi; squãma æris, stannũ vstũ.

Sepiæ osSis, pumex.

Scillæ, pancratium.

Terebinthinæ loco, larix seu laricea resina.

Thapsiæ succi, cardami vel erucæ semen foris adhibetur.

Veratri albi loco, nigrum.

Vini falerni, quoduis fuluum, tenue, perlucens, odorum vehementer.

Zingiberis loco, pyrethrum foris adhibetur.

Qua autẽ ratione pro desideratis istis, alia hic aSscripta supponi poSsunt: ita & cõtrà siquod horũ suppositïtiorũ desideretur & aliorũ est potestas, in horũ vicẽ ponentur. potest quiuis alia multo plura pro variis locis & affectibus & hominũ proprietate facere antiballomena, sed nolim pharmacopœo licere vel clementisSimum mutare sine docti medici consilio, ne audaculus fiat etiam in aliis. Quomodo enim pluris est rex ipse quàm prorex: sic maiorum est virium & compositioni propositæ aptius simplex quod à maribus est aSscriptum, quàm quod illius penuria supponitur. Sit itaque religiosus & formidolosus in his permutationibus tam medicus quàm pharmacopœus.

DE MEDICAMENTORVM SIMPLICIVM PRAEPARATIONE LIBER II.

*

AEC pharmacopœetiæ pars vilis & hominis eruditi ingenio indigna nemini debet videri, cũ medicamentorum compoſitorum facultates propemodum totæ ab hac proficiſcantur. Quæ enim vis, quis vſus ſimplicium medicamentorum citra trituram, coctionem, infuſionem, & alia pleraq; pòſt dicenda, eſſe poſsit? Quæ miſtio ad cõpoſitionem omnino neceſſaria ſine his pręparationum modis fiat? Quàm autem facultates non ſimplicium modò, ſed etiam compoſitorum, varient, vel ſola præparandi ratione tam apertè poſtea condiſces, vt neque teſtibus neq; demonſtratione longa opus ſit. Quoq; difficilius fuit rem à nemine hactenus tentatam ceu nouam excitare, & in hominum manus & animos ponere: eo mea ſententia erit & pręclarius. Quanquam enim

Hippo

Hippocrates,Galenus, aliiq; celebres medici,vt interim empiricos taceam,leuiter ſimplicium medicamentorũ quorundam præparationem attigerunt, & nonnullos ſe priores medicos de præparandi ratione quædam ſcripſiſſe teſtetur Galenus:tamen nullus hodie extat quem ſciam, qui hac de re aliquid memoria dignum abſoluerit: prætérquã quòd pauca quædam, ſed tamen legi digniſsima, de quatuor præparandi generibus, tritura, coctione, vſtione,infuſione,Meſues in ſua methodo deligendi medicamenta purgatoria & caſtigandi perſtrinxit. Nã quæ Seruitor neſcio quis partim ex Dioſcoride deprauauit,partim ex indoctis collegit,quis ferat?

His nos rationibus commoti ex Hippocrate, Dioſcoride, Galeno, aliiſq; permultis quorundam ſimplicium præparationes paſsim diſperſas, in ordinem congeſsimus, multas ipſi & inuenimus & experti ſumus, & à doctiſsimis hac ætate pharmacopœis didicimus. Quæ dũ à nobis ſtylo mediocri ſcripta legis candide lector, tecum reputa nos rudibus introducendis hęc ſcribere,quorum captui ſeruire malui res nudas docendo, quàm ſingulorum rationẽ prolixius afferre: quanuis & id ad rem propoſitam felicius ab-

ſoluendam, plurimum pertinere videatur. Porrò præparationem exequi ſtatui medicamentorum ſimplicium tantum, non aliarũ etiam rerum per quas omnes præparationis ratio & virtus ſpargitur: vt nihil à natura gignatur, augeatur, aut alio quouis modo moueatur citra præparationem: nihil artes tam mechanicæ quàm aliæ omnes tentant non adhibita prius præparatione aliqua, per quam ars ſæpe naturam vincere videtur.

Medicamenta preparare eſt, ipſa per artem vſui vel compoſitioni commodiora reddere, hoc eſt, vel mitiora, vel valentiora, vel gratiora, vel ſalubriora, vel magis miſcibilia, & vt paucis dicam meliora vel ad vtendum vel ad componendum. Quedã enim vbi à nobis ſunt preparata, etiam citra compoſitionem mox vſurpamus. Plurima autem præparata ante vſum ad compoſitionem veniunt. Ad præparationis quoq; vim (de qua paulò pòſt dicam fuſius) reducendum putamus cum vnam medicamenti facultatem nobis in præſens noxiam tollimus, vel optatam detegimus, vel nouam acquirimus.

At verò medicamenta omnis generis metallica inquam, plantas, animãtia, vt ex iiſdem ſæpe alimenta, paramus interdum

adhuc

adhuc viuentia frequẽtius emortua. Terram enim Lemniam (quæ dum adhuc in colle eſt ex quo effoditur, velut in matre viuere videtur) ſacerdos Dianæ dum ſumit ſparſo tritico & hordeo piamenta ritu patrio faciens præparare videtur, vt hinc magnam virium ſuarum partem, niſi etiam vires ſuas omnes conſequi putetur. Nonne arſenicum in ſandarachan & ſori in chalcitin, chalcitis in miſy promptius in vena ipſa tranſibit ſi ſpecum ipſum ſoli meridiano aperueris? Ratione eadem vomica hydrargyri ſi in ſolem erumpat, tenuior euaſerit, & ſulfur in Veſuuio vel alio mõte vſtum minus quidem oleoſum ſed tenuius euadit. An non longa & aſperrima hyeme, qua ventres ac viſcera terræ plus calidi habent, metalla omnia largius gigni & plenius augeri recipimus? Nam & mihi aureæ quædam velut arbores in duriſsimis quibuſdam lapidibus viſæ ſunt, & velut quædam arbores ex auro & argento rudimenta, vt non ambigam quod doctè Augerellus in chryſopœia ſcripſit, metalla in momenta gigni, nutriri, augeri, perfici, etiam ſi puteus Hannibalis & metalla Iluæ Tyrrheni maris inſulæ inexhauſta, & alia pleraq; huius rei teſtimonia dare fidemq; libr. 9. ſimpl.

facere poterant.

lib.9. ſimpl. In foſſam ſuper collem in Cypro pluuia recepta per venam miſyos, chalciteos, ſoreos, transfuſa in ſpecum ſubditum, quædam eſt chalcanthi præparatio aut verius generatio.

Meſues in canonibus uniuerſalibus. Viuentem raphanum inſertis in eius radicem fibris aliquot ellebori nigri, purgatricem facimus, & fructus arborum purgatorios ſcarificato ipſarum cortice quo tempore ſaliua conſcendit, & immiſſo in plagas ſcammonio ceraq; ſuper vulnus data & deligata.

Tempus præterea expectamus idoneum donec matura ſint vel vigentia vel ſicca quæ lecturi ſumus, & cælum plantæ propitium, ſæpe etiam lunæ quadraturas ſpectamus, vt efficacior ſit planta tunc collecta. Dum arbores ablaqueamus, dum vites putamus, propagamus, ſarrimus, decacuminamus, feſtucamus. Harum plantarum fructus non modo vberiores, ſed etiam meliores reddimus.

Idonea victus ratione nutricis lac præparamus, vbi nutritius affectu aliquo laborat, quomodo & aſininũ Gal.li.7.Meth. & vaccinum receſſu Tabiarum lib. Meth.

li.3.alim. quinto. Porcos, capros, arietes, tauros iuuenes caſtramus, vt eorũ caro ſit ſuauior,

plenio

plenioris alimenti,coctu facilior.

Glandulæ mammarum pręſertim vaccinarum & ſuillarum dum lacte ſuo tument,meliores quàm exuccæ: vnde & ſumen porcæ recens fœtæ à ganeonibus laudatum legimus.

Coagulum in primo ventriculo animalium lacte nutritorum ex lactis corruptione genitum venatu animalis efficacius euadit,vt animalium propeomnium, non ſolum ferorum caro. *Ibidem.*

Gallum veterem venatu quoq; exercemus,& meliorem ad purgandum clementer ſuo ſucco nitroſo reddimus. Vulpes ætate florentes venatu multo fatigatas ſi bene habitas, ſi oleo incoquimus, multo digerentius oleum efficimus. Si vero eas vuis impinguatas poſt vindemias capimus,eſu ſunt iucundiores.

Porci ſegetibus nutriti firma fiunt carne,glandibus vero præſertim faginis,laxa & fluxili & prompte liquabili.

Hircum quadrimum dum menſibus aliquot antequam iugulemus, herbis nutrimus calculum frangentibus, & vino albo generoſo potamus,hoc modo ſanguinem eius ad calculos in renibus pręſertim comminuendos efficaciſsimum paramus.

Cancros dum Aeſchrion capiebat &

vrebat poſt canis ortum, ſole Leonem ingreſſo, die vero lunæ eius decimo octauo, contra rabiem hac ratione efficaciores ſperabat, hocq; modo præparabat.

Viperas non mox vbi latebris erepſerant, ſed iam exercitas, iam conſueto ante hyemem alimento recreatas, iam ſuo exuuio inter lapidum coagmenta depoſito, velut rediuiuas Galenus vult capi, ſicq; præparare incipit.

Pullas & capos iure & carne viperarum cum pane ſubactis nutriuit Matthæus Cradi, ad vſque deplumationem curaturus horum eſu elephanticos.

li.3.alim. Gallinaceus pane in lac acidum & ſeroſum merſo ſi antè nutrimus quàm iugulemus, vt teſtes habeant gratiſsimos & præſtantiſsimos, & ſi ante coitum ne virus ex ſemine oleant. Sic enim boni ſunt ſucci, valide nutriũt, facile coquẽtur. Ibidem.

Hepar συκωτὸν, id eſt ficatum præſertim ſuum ficis ſiccis multis nutritorum eſt præſtantiſsimum, ſic paſtum iecur anſeris albi, ſeu iecur anſeris nutriti alimentis lacte imbutis ſuauius, coctu facilius, melioris ſucci.

Ibidem. Capra aut aliud animal ſcammoniũ aut tithymallos depaſtũ, lac reddit phlegmagogum, & quod aluo pituitam deducat.

Stercus

Stercus pueri ad anginam idoneis alimentis, & stercus canis ad alia esu ossium in viuis ipsis animalibus præparamus, & alia in his generibus plurima. Sed ad hanc rem hæc sufficiant ad probandum quædam nos cum natura viuis adhuc medicamentis præparare. Cum vero hæc præparandi ratio licet sit efficacior, tamen haud ita crebro in vsum venit, vt fortasse quis etiam præparationis nomine non esse accipiendam contendere possit: ob id de altera eius specie agamus, quæ omnino latissime patet in singulis medicamentorum simplicium generibus. Fit autem hæc generatim quidem additione & ablatione, nunc substantiæ, nunc facultatis, nunc vtriusque: particulatim vero tritura, coctione, assatione, vstione & cæteris pòst scribendis. *Ibidem.* *li. 3. alim.* *libr. 2. simpl.*

Ad ablationem vero reduci volo separationem partium nunc simul manentium, vt in tritura, nunc à se inuicem abeuntium, vt in despumatione, destillatione, succorum & liquorum extractione.

In singulis autē differentijs quæ additio aut ablatio, aut ablatio & additio vel substantiæ vel qualitatis, & eius vel vnius vel multiplicis fiat, abūde postea docebimus.

Nunc hæ omnes præparandi differentiæ

tiæ quam facultatem habeant, & quibus modis perficiantur, ſingulatim dicamus, primũq; de tritura omnibus prope communi non ſimplicibus ſolis ſed etiam alijs præparationibus, poſtea de his quæ calore perficiuntur, deinde frigore, poſt hæc ſiccatione. Hinc humectatione & cæteris poſt elencho comprehenſis.

DE MEDICAMENTORVM SIMplicium tritura.

Meſues in Canonibus.

MEdicamenta teruntur, hoc eſt comminuuntur, percuſſu vel friatu idoneo, vt ſimul miſceri exactius poſsint, vel vt facultas ipſis noua conquiratur, vel vt malefica tollatur. Quos tres terendi ſcopos in methodo medicamenta componendi fuſius explicauimus. Terendi autem modus plurimum eſt varius. Primùm quod plurima piſtillo ferreo, æreo, plumbeo, vitreo, ligneo vel alia conſtante materia in mortario fere ſimili materia conflato teruntur: ſed piſtillus ferreus & ęreus mortario ferreo & æreo magis ſeruiunt: ijſdem & lapideo & vitreo mortario etiam ligneus, ſed plumbeus plumbeo, vitreus vitreo eſt aptior.

Secundo loco multa teruntur diu ducta ſuper lapidem durum, vt marmoreum

porph

porphyrium vulgo dictum : marinum, quem maris squammam vocant. Ducuntur autem simili lapide, sed paruo & manu concepto, quem molulam vulgo vocamus, quòd molæ paruæ is effigiem habeat, vt lapis suppositus, magnæ.

Tertio teruntur medicamenta quędam molis trusatilibus vel versatilibus, vt quędam etiam moletrinarum molis, qui modus Lugduni est frequens in terendis aromatibus, quibus constant puluis minutarum specierum, & puluis selectus, quem finem vocant, & alij permulti suo cuique more commisti. De hoc non sum dicturus, sed de primo præsertim, & pauca de secundo.

Nec omittēdum mortarij operculum saltem simplex aut etiam duplex, quale veteribus in vsu fuisse in nostra componendi medicamenta methodo commemorauimus, præsertim puluerantibus. Nam humida hoc non indigere videntur. Ad trituram quæ præparandi species reducendæ sint ceu ipsi affines, posterius audies : vt quod quædam rapaci serra comminuuntur, alia minutim conciduntur : vt promptius teri posṡint, vel humori cui incoquuntur, vires suas tradere.

Non modo autem instrumentis variat

terendi

terendi modus, ſed etiam ipſius percuſſionis vigore & tempore & rerum terendarum ſitu & connexione & futura conſiſtentia. Quædam enim per ſe omnino ſunt terenda, alia cum alijs quibuſdam ipſorum trituram ſæpe etiam facultatem iuuantibus: alia tum per ſe, tum cum quibuſuis teri poſſunt, & hæc omnia tenuiſſime vel craſsius. Item quædam diu terenda ſunt, alia trituram breuem, vti & decoctionem, ſuſtinent. Item alia valenter tundenda, alia tantum clementer frianda ducto per mortarium molliter & nunc celeriter, nunc ſegniter piſtillo, interdum & valenter.

Præterea attritu cuique moderato non autem vehementiore aut immodico ſunt verberanda. Violento enim ictu & nimis diuturno exanimantur, viribusq; diſſolutis languent, magis tamen tenuia, rara, facultatem imbecillam aut ſuperficiariam ſortita, minus contraria.

De his autem omnibus agam ſingulatim, vbi docuero quibus horum modis, & quot ſingula medicamentorum ſimplicium genera terantur initio à radicibus ſumpto.

Cōmunis trituratura dicis.

RADICES ſi craſſæ ſint nec adeo ſiccę in particulas ſectæ, & alij ſiccioribus

parti

particulatim adiectæ, multis ſcilicet paucæ, puluerantur cum ipſis: ſi autem ſicciores ſunt, aut per ſe aut ſimul puluerari poſſunt, ſed antè vel cultello conciſæ, aut forpicibus aut manibus fractæ, niſi ſiquas antè ad ſiccandi neceſsitatem concideramus in taleolas.

Diutius autem terendæ ſunt quæ craſſæ, duræ, ſolidæ, denſæ, neruoſæ, membranoſæ, & fractu contumaces ſi in puluerem molliſsimum comminui conſilium eſt. Interdum enim minus teri volumus, præſertim dum ad coctionem tantum eas apparamus. Tales fere ſunt radix acori vtriuſque, omnis ariſtolochiæ, althææ, bryoniæ, coſti, helenij, gentianæ, polypodij.

Parum diu vero terantur contrariæ, etiam ſi leuiſsimum puluerem requiris: quales ſunt radix calami odorati officinarum, ellebori vtriuſq;, hermodactylorum, pyrethri, vt mediocriter quæ in harum ſunt medio radices, vt apij, aſparagi, turbith, behen vtriuſque. Dictamni vulgaris, doronici, fœniculi, galangæ, glycyrrhizæ, graminis ireos, petroſelini, pæoniæ vtriuſque, rha barbari.

HERBAE item teruntur, nunc virides nunc ſiccæ, & ambæ vel crudæ vel coctæ, *Herbarũ.*

vel

vel crudæ ſemel, iterum poſt coctionem, idq; in vſus varios. Nam virides fere teruntur in ſuccum vel cataplaſma crudum, coctæ vero teruntur vt vel in apozema exprimantur, vel in cataplaſma cernantur, præſertim ſiquid durum aut lignoſum ſint ſortitæ. At ſiccæ teruntur nunc in coctionem ſed negligentius: nunc in puluerem, diutius quidem craſſæ, duræ, denſæ, lignoſæ, lentę, minus contrarię. Quæ dum ad conſiſtentiam qua cerni poſsint cribro hoc illo pro ſcopis medicorum varijs, peruenerint, teri deſinunt.

Herbæ tamen propemodum omnes antè vel ſecantur, vel manibus franguntur quàm terantur: teruntur q; ferè mediocriter, & cum folijs interdũ, etiam cum floribus. Sed tunc paulo minus diu terendæ vti & adiantha omnia, calaminthe, maiorana, origanum, roſmarinus, thymus, præſertim cum hęc poſtrema ſunt florulenta.

Florum. FLORES prope omnes ſiccati, parum diu terendi, quia cito puluerantur, & facilè puluerando exanimantur ac exhalant, vt

Crocus,
Epithymum Græcorum & Arabum,
Geniſtæ flos,
Leucoiorum omnium,

Meliloti,
Rorismarini,
Nymphææ vtriusq;,
Periclymeni,
Rosarum omnium,
Schœnuanthos si ipsum haberi possit.

Si verò cum herbis ipsis expetantur, flores paulò diutius propter herbas & harum surculos, quibus hærent adhuc, terendi sunt, quasi ab his essent secreti, vt absinthii coma, anethi coma, abrotani coma, chamædrys, chamæpitys, eufragia, melilotus.

Adde quòd floris nomine hoc loco venit non modo quod in medio est, magna ex parte croci capillamentis simile, sed etiam folia id ipsum ambientia, nunc alba, vt in chamæmelo, nymphæa alba, rosa alba & moschata: nunc lutea, vt in nymphæa lutea, chrysanthen o: nunc rubra, vt in rosa rubra, in balaustio: nisi quòd croci nomine tantum capillamenta (quod ea in vsu sint sola) intelliguntur: vti & Galenus sæpe in Comp. ph. p. florem rosarum appellat, non folia illa ampla, sed in medio capillamenta.

Multum autem terenda sunt chamæmelum, quanquam id essentiæ tenuis sit, quia tamen densum est, & odore vegeto

ac diuturno: ac etiã ſtœchas Arabica vulgo dicta, vt etiam cum primis, vt Turbith, cœpta teri, ad poſtremũ adhuc ſemitrita appareat. Et item heliocriſos, ſtœchas citri vulgò appellata, & ſpica nardi in quancunq; plantarum partem reponatur, etiam ſi prius minutiſsimè incidatur.

Balauſtium quoq;, diu teri debet ob lignoſa ſua folia: quod autem intus eſt fibroſum ſi per ſe terendum ſit, promptius multo diſſoluitur.

Capparis flos ſiue adhuc gemma ſit, ſiue iam apertus, ſiue iam in fructum ſeminis plenum excreuit, ferè muria condîtus in vſum venit, & eius loco flos geniſtæ aceto & ſale condîtus.

Si tamen ſiccatur, mediocriter diu teretur, & flos lupi ſalictarii folioſus, qualis etiam vlmo eſt.

Caryophylla craſſæ ſubſtantiæ ægrè teruntur, ſiue flores ſint, ſiue aliud.

Roſæ igni vel ſole inter papyros ſiccatæ, forpicibus minutim conciſæ, per ſe aut cum aliis teruntur: cum aliis autem etiam citra ſiccationem illam, atq; adeò recentes ſolùm ſectæ. quomodo & quoſdam incidere non terere tamen, vt ſaccharum roſatum fiat, ſcribit Meſues. Cùm verò ſpe-

cimen

cimen edis,ne ſicca: ſed cum aliis tere, vt vites calumniam.

SEMINA prope vniuerſa medio inter radices & herbas modo puluerari deſiderant. Ob id cùm omnia hæc ſimul terenda veniunt radicibus iam cœptis comminui, ſemina iniiciuntur, quibus etiam abunde iam comminutis, herbæ minutim conciſæ adiiciuntur, & omnia ſimul conteruntur. *Fructuũ & ſeminum.*

Talia ſunt	Eruum
Agnus apium	Eryſimum
Amomum	Fœnum Græcum
Aniſum	Linum
Anethum	Lithoſpermum.
Ammi	Lupinus
Baſilicum	Lens
Carum	Melanthium
Cardamomum	Pſyllium
Coriandrum	Papauer
Cuminũ, quando autẽ vreticũ volumus, multum teritur.	Seſeli
	Staphys agria
	Sinapi
Coccus baphica	Thlaſpi
Eruca	Vrtica.

Et ex fructibus pilulæ cupreſsi, colocynthidis medulla ſiccata & minutim ſecta. Carpobalſamum, cubebæ, galla, nux moſchata, piper, & præter hos dactyli,

iuniperi baccæ,ficus,zizipha, myxa,pruna passa, vuæ passæ. quanquam fructus hi molles sint, purgati tamen nucleo & incisi cum aliis quo dixi ordine teruntur, si in compositionem veniant: & in puluerem abeunt, si pauci siccioribus multis miscentur, aut triti cernuntur per cribrum manu, aut cochleari ad mollem medicamenti formam, vt dactyli in diaphœnico.

Myrobalanos verò omnes multum tenuiter conteri iubet Mesues, quando earum substantiam in corpus rapi volumus & viscera ipsa astringere, & contrahendo velut obstruere consilium est. Eadem ratione rha barbarum.

Siccata diu in sole semina cucumeris, cucurbitæ,melonum & similia, quæ postea cultello concidi docebimus, per se in farinam puluerantur.

Ex seminibus autem coriandrum, cardamomum tam maius,id est, granum paradisi,quàm minus, lithospermum, & cuminum, vt sit vreticũ:& ex fructibus myrobalani Arabum omnes vt nuper dixi,ac folliculi sennę tam diu quàm radices ipsę teri postulant:ob id cum ipsis iniicienda.

Quæ verò seminum vel fructuum medullæ sunt oleosę,vel cultello super papyrum

rum identidem mutandam incidãtur, vel cum ſaccharo puriſsimo & ſicciſsimo pauco ſeorſum terantur. Tales ſunt medulla ſeminis cucumeris, cucurbitæ, citreoli, melonis, bombacis, cnici, ſtaphydos agriæ, & fructuum medullæ, amygdalarum, anacardorum, balani myrepſicæ, pineorum nucleorum, piſtaciorum, caſtaneæ, auellanæ.

Nux autem moſchata ferè poſtrema iniicitur, vt in puluerem minutarum ſpecierum. Nam ſi prima iniiciatur, reliqua pul uerari prohibet, ſuo lentore oleagino.

Semina prædicta incidi ſolita, ſi humidis miſcenda ſunt, per ſe teri poſſunt: ſi ſiccis, cum horum multa copia ſemina hæc pauca teri poſſunt, vt ſuccus glycyrrhizæ, bdellium, ſucci, liquores prius particulatim conciſi: poſſunt etiam (vt dixi) diu inſolati per ſe puluerari.

In diapruno quoq; ſemina frigida maiora & ſimilia ſi addantur, cum ſaccharo multo hæc pauca teri poſſunt: ſic in diaphœnice amygdalæ poſſunt incidi, vel cũ ſaccharo teri. Sic papaueris ſemen quidã per ſe parum prius in mortario quaſſant, vt verberatum excipiat cultelli. Deinde cultello, vt prædicta incidunt.

Hæ verò medullæ ſi compoſitis cardia-

cis ſint miſcendæ, vtendi tempore incidantur & miſceantur potius quàm cum aliis terantur. Nã vix bene menſem vnum ſeruantur integræ, ſed ranceſcunt, & compoſitum vitiãt, niſi parcum ſit compoſitum, & mox abſumendum.

Succorũ & aliarum plantæ partiũ tritura.

SVCCI ſiccati, liquores, gummi, reſinæ ſi recentes ſunt, ob id humidi & molles electariis mollibus, catapotiis, vnguentis, ceratis, emplaſtris per ſe miſceri poſſunt, vel cum aliis molita & ſubacta, vel aliquo his remediis idoneo humore ſoluta.

Vbi verò iam paulo mediocribus ſicciores euaſerunt, vt iam comminui poſſint in mortario, interdum quidam horum friantur magis attritu blando piſtilli, præſertim calfacti clementerq; ducti per fundum & latera mortarii, quàm verberando tundantur. Nã ſub violento ictu lateſcunt, mortarioq; contumaciter hærent, lentore omnibus communi, his tamen maiore quàm illis, ac exhalant, exanimanturq;. Quòd ſi immodicè ſiccata ſint, quanquam tunc facilius puluerantur, tamen velut exanimata, & viribus priuata reiiciuntur. De moderatè ſiccis igitur aut paulo ſiccioribus nobis ſermo eſt futurus.

Scamm

Scammonium igitur (eſt enim id aliquando ſuccus, vti etiam Meſues docuit, ſed multo inferius ſcammonio liquore) & ſiqui ſimiles ſucci ad conſiſtentiam tam corpulentam ſiccando ducuntur, per ſe friando in mortario teri poſſunt: ſed ferè longius requirunt tempus, & ſi parua ſint copia, bonam ſui partem mortario affixam relinquunt: quòd damnum in magna mole negligimus, tamen multo ſatius eſt in eo mortario prius amygdalas triuiſſe, præſertim vetuſtate oleaginas, quæ ſuo lentore liquido ſuccos adhærere prohibeant. Id quod piſtillus oleo intinctus, vel oleum paucum mortario infuſum & aliquandiu piſtillo ductum per mortarii fundum, & latera præſtabit diutius & felicius. Sit autem oleum vel dulce, vel amygdalarum dulcium, niſi ſuccus aſtringens omphacinum magis poſtularit. Id verò oleum ſuccos adhærere non modo prohibet, ſed virtutem ipſorum exhalare, & pollinem tenuiſsimum euolare non permittit. Adde quod trituram & breuiorem & commodiorem & faciliorem reddit. Qualem vim Galenus opobalſamo tribuit in terenda Theriace. Acacia tamen noſtrâs etiam ſiccior frangi cõtumax eſt, vt minutim ſit potius

concidenda,& particulatim miſcenda pul uerandis aliis.

Aloë verò cum friando teratur, percutiendo autem hęreat mortario, verum eſt Meſuæ de ipſa dictum, quòd friabilis ſit ſimul & tenax ac glutinoſa, quod etiam digitis explorabis. His enim friabilis eſt, ac his hæret ante & poſt friationem.

Succus glycyrrhizæ,& hypocyſtis,& lycium noſtrâs piſtillo calfacto ſiccatur & friatur, niſi admodum ſint recentia & prę-humida, vel minutim ſecta: tunc additur, & cum aliis puluериſatur, cum eá ſunt iam cerni apta, alioqui ſemitrita in compoſito apparent.

Ex liquoribus quoq; qui ſunt ſicciores ac minus glutinoſi, per ſe friari poſſunt, vt opus Cyrenaicus, euphorbium, thapſia,& (vt dixi) ſcammonium cum oleo amygdalarum dulcium friatur, non teritur.

Opium verò cum aliis ſiccioribus particulatim iniectum comminuitur, vt cum humidioribus diſſoluitur, quomodo opopanax, galbanum, hammoniacum, ſagapenum, ſi pauca quantitate multis aliis ſiccioribus particulatim coniiciantur, cum his pulverantur, vt in hiera diacolocynthidos ſicca, alioqui humore aliquo idoneo, vt aceto, vino diſſoluenda, & calfacta col

colantur, pòſt percoquuntur ad competentem rei propoſitæ conſiſtentiam.

Purgata eadem à lignis & cæteris excrementis piſtillo calido quibuſdā molliuntur ad fingenda catapotia,& emplaſtra:ſed hoc modo ferè impuram reddunt compoſitionem.Vel diſſoluuntur humore idoneo,& colantur per ſtamen.Sed tūc quantum excrementi colando ſit abiiciendum coniecta,& ob id largiora quàm ſcriptura poſtulabit,diſſolue.

Lacrymæ deniq; tam reſinoſæ,vt maſtiche,terebinthina, pinea, laricea, abietina, ſtrobilina,colophonia: quàm gummoſæ, vt gummi Arabicum,tragacantha, cancamum,myrrha,bdellium,ſtyrax,ſarcocolla, thus, ſuccinum, gummi, amygdalorum amborum, ceraſi,pruni, hederæ, iuniperi, multum ſiccatæ, friando per ſe, aut cum aliis excepta maſtiche & pinea, puluerantur: vt caphura quoque, ſiue ea ſit gummi, ſiue ſuccus,ſiue factitium aliquid.Eædem verò lacrymæ recentes aliis liquidioribus, excepta maſtiche, miſtæ diſſoluuntur, vel medicamenta alia paulo ſicciora diſſoluunt.

Quòd ſi lacrymarum aliquæ ſuo lentore mortario hæreant, oleo pauco ipſum prius illinendum eſt, vt ſi myrrham verā

nec vetuſtate ita exuccã teris: nobis enim conſuetior myrrha, maximè eſt per ſe puluerabilis. Adde quòd maſtichæ ſicciori ne exhalet aut euolet, aquæ roſaceæ paululum affundi poteſt, & aliis horum ob ſiccitatem maxime friabilibus. In emplaſtra tamen ſatius eſt maſtichen & myrrham puluerare.

Ad hæc gummi Arabicum & tragacantha, ſi prius piſtillum & mortarium calefeceris, multo promptius friando pulueran tur. Citius adhuc ſi paucum aquæ vitæ immittas.

Thus teritur ſolum, non reſoluitur quibuſdam, ſed aqua & aceto reſolui in emplaſtri conſiſtentiam & oleo, ſed tunc coaleſcere grumis non potuit.

Maſtiche teritur cum pauco oleo in catapotiis Hermetis ex trochiſcis colocynthidis.

Myrrha vera primo die craſsius teritur, poſtridie tenuiſsime pulueratur: ſic bdellium, thus vtrunque ſiccius, ſarcocolla, ſtyrax, euphorbium, ladanum tempore aut piſtillo & mortario calido ſiccatum pulueratur, recens verò ſoluitur oleo calente, vel alio liquore idoneo.

TRIT

TRITVRA LIGNORVM
& corticum.

Ligna vt agallochum, aſpalathum, gaiacum, ſantala, xylobalſamum, & lignorum cortices vt cinnamomum, caſia, cortex radicis oxyacanthæ, tamaricis, capparis, quantum radices teri poſtulant: ſtipitum eadem ratio eſt & malicorii, quod eſt mali granati cortex lignoſus: ſed macis, moſchatæ nucis cortex mediocriter diu terendus eſt.

Corticis autem radicum apii, petroſelini, fœniculi, raphani, ſimilium herbarum tritura in herbis ipſis eſt declarata.

Turbith mediocriter terendum Meſuæ eſt.

Ne mireris autem cinnamomum omnium æque calidorum tenuiſsima ſubſtantia præditum diu terendum. Id enim fit, quia interno cortice multum fibroſo & neruoſo eſt fractu contumaci.

METALLICORVM ET TERreorum tritura.

Metallica omnia quia terreſtris ſunt ſubſtantiæ ob id craſſarũ partium, in profundum, vt ad punctum, neruum penetrare non poſſunt. Quapropter illis tenuitatem comparamus, ſubigentes diu *Lib. 1. c. ph. 9.*

in ſole æſtiuo cum aceto vetuſtiſsimo, acerrimo,tenuiſsimo(quod ſit ex vino nõ auſtero) vini qualitatem, nihil vel minimum guſtu referente: quæ quanto pluribus diebus teruntur, tanto ſunt tenuiora, ob id melius purgant,tenuant,ſiccant.

Ex vino autem ſimiliter trita, dein ſiccata ſole,vel ſi aliud eſt tempus, igni, ſunt meliora ducendis cicatricibus.

Lithargyros friatur, non tunditur, ne plumbum eius ſi chryſitis eſt parcius, ſi argyritis largius lateſcat, quod cernendo per pannum rariſsimum remanet: ſcoria autem eius lotione ſeparatur, & ſic emplaſtra fiunt alba.

Lapis Armenius ſi inuenitur, ad lotionem teratur in mortario lapideo,idq́; diu ſatis:ſed lapis cyanus ſeu ſtellatus longiorem ſuſtinet trituram Meſuæ. Teruntur in mortario marmoreo albo prius per ſe vniones,corallia, ne odorem, colorem,ſaporem alienum trahant.Lapidum pretioſorum ſapphyri, hyacinthi, granati, ſmaragdi fragmenta poſtea ſuper lapidem porphyrium affuſa pauca aqua roſarum, vel boraginis vel bugloſsi tenuiſsime friantur. Sic enim fit vt promptè diſtribui poſsint,nec obſtruant, adhæc nullam mortarii partem terendo deradunt,

quæ

quę puluerem augeat. Qua de causa etiam Galenus simplicia ad theriacam in pila Aegyptia durissima conteri iubet. Per se etiam teretur vnguis odoratus.

Partes animalium, aut animalia tota si assatione, vel vstione, vel aliter multum siccatæ sint, pulueratur aliorum modo: si humidæ & molles sunt, paucæ cum multis siccioribus teri possunt, aut sine his teruntur, & per cribrum cochleari cernuntur. Quædam etiam liquari possunt, vt adipes, medullæ, œsypus, deinde colari. *Tritura partium animalis.*

Stercus canum, luporum, infantum siccatum etiam puluerabile est, & cantharides repositæ & castorium siccius, sed inefficacius, & cancri fluuiatiles vsti, hirundines vstæ, lepus vstus, renes scinciorum sicci, iecur lupi siccatum, pulmo vulpis siccatus.

Fel autem ferè aliis siccioribus dissoluendis miscetur, raro siccatur.

De vnionibus qui sunt velut concharum quarundam partes dictum prius est, & de vngue odorato. Sanguis hirci siccatus facilè pulueratur.

Dentes apri, lucii, elephantis limãdi aut radendi, pòst terendi potius quàm vrendi, si vires eorum integriores postulas: sic ossa alia & cornua, vngulæ. Tamen hæc

vrenda

vrenda interdum, vt in vſtione audies.

Ambra interdum minutim conciſa iniicitur in humorem calidum, vt in eo liquetur, vt in Anti. diacoccu baphices. interdum teritur, dein diſſoluitur affuſa aqua roſarum, vt in Ant. alepto moſchata, & in aliis multis. interdum prius in mortario teruntur duæ tres amygdalæ. ſic moſchus caphura.

Os à corde cerui, ebur, pudendum cerui, tauri, cornu cerui rhinocerotis, & ſimilia prius raſa, pòſt conciſa minutim cum aliis teruntur, quædam etiam vſta promptè puluerantur.

Nunc ad id quod initio propoſuimus reuertamur.

Terenda per ſe. PER ſe terēda ſunt primum metallica omnia & terrea, vt lithargyros, arrhenicon, ſandaracha, æs vſtum, ſquamma æris, ſcoria æris, ærugo, chalcitis, ſori, miſy, melantheria, chalcanthum, cadmia, pompholyx, ſpodium, ſi hæc duo non ſunt ſatis læuia: plumbū vſtum, ceruſſa, ſulfur, alumen, nitrum, ſal quiuis, ſtimmi, chryſocolla, gypſum, pumex, cyanus lapis, armenus lapis, calx, lapis ſpōgiæ, iudaicus, ſmiris, aëtites, magnes, hęmatites, amethyſtus, amiantus, gagates, iaſpis, ſapphyrus, hyacinthus, pyropus,

ropus, eranus, sigillũ lemniũ, terra Cimolia, Cretica, Armenia, corallium quoduis.

Potes tamen simul metallica multa aut terrea terere, non autem cum partibus plantarum aut animalium. Hæc autem ferè teruntur super marmoreum lapidem, aut porphyrium, aut marinum, aut alium similiter durum.

Possunt tamen & in mortario teri partes plantarum similiter duræ, anacardi in confectione anacardina Mesuæ.

Aloë, scammonium, saccharum & saccharata, penidia: nam alia reddit glutinosa saccharum, & ea teri prohibet mastiche.

Rha Barbarum.

Spodium Arabum. Caphura.

Gummi arabicum & sarcocolla.

Tragacãtha, thus magis, sed tragacantha incisa etiã cum aliis teritur ne euolet.

Ambra, Moschus, Schœnuanthos & festucago, crocus.

Semina pusilla, vt papaueris,

Hyoscyami, maioranæ, portulacæ, amomi vulgaris. Hæc enim si cum aliis terantur, pistillum eludunt, præsertim quę cum paruitate sunt læuia, & propè integra manent. Illorum autem pars bona, si cum aliis durioribus & teri contumacibus terantur, euolant & exhalant, prius-

quam

quam ſint probe comminuta.

Animalium partes duræ vſtæ, vel raſæ vel limatæ, oſſa, dentes, cornua, vngulæ, ebur, ſpodium vulgi quod eſt ebur, vel os elephantis, vel alterius grandis animalis vſtum, ventriculus interior gallinarum res Galeno damnata, cerebella paſſerum ſiccata, iecur lupi ſiccatum, pulmo vulpis ſiccatus, ſtercus canum, & luporum & infantis, mumia piſſaſphaltum Dioſcoridis putata, ſanguis hirci ſiccatus, ſanguis draconis dictus, cantharides, ſericum vſtum, vel inciſum, moſchus, margaritæ, teſtæ ouorum, oſtreorum vſtæ vel limatæ per ſe teruntur.

Cum aliis quibuſdam ſæpe ipſorum trituram, ſæpe etiam facultatem, colorem, odorem, ſaporem iuuantibus teruntur ſimplicia plurima & compoſita quædam, vt Moſchus, ambar, maſtiche ſiccior, & alia eiuſdem generis ob ſiccitatem friabilia, teruntur aqua roſacea pauca affuſa ne portio tenuior euolet.

Sunt qui & maſtichæ oleum nucum affundunt, vt in catapotiis Hermetis apud Meſuen.

Gummi Arabicum & tragacantha citius teruntur aqua dulci, roſata, vini, ſeu vitæ pauca affuſa ſi affectus nõ repugnet:

aut

aut piſtillo & mortario calefactis ad promptiorem ſiccationem, hincq; albiora euadunt.

Tragacantha etiam, vt os à corde cerui, raſura eboris, cornu cerui & ſimilia minutim conciſa, etiam cum aliis ſiccioribus teri poteſt.

Tragacantha verò & penidia ſi mortario & piſtillo bene ſiccis cum aliis terentur, minus eorum perit & exilit.

Myrobalani ſiccæ quales ad nos ferè aduehuntur, affuſo pauco oleo meliores redduntur, non exhalant, promptius teruntur: vuæ item paſſæ & mel cum ipſis tritum ne ventri hæreant & ipſum corrugent, impediunt.

Scammonium cum oleo amygdalarum dulcium friatur.

Colocynthidis medulla prius modice piſtillo fracta, vel potius minutim forpicibus inciſa, teritur affuſo paulatim oleo pauco dulci, vel amygdalarum dulcium, vel roſato. Sunt qui ipſum piſtillo vel mortario allinunt, alii amygdalas aliquot prius in martario terunt, alii papyro inuolutam ſole ardenti vel igni è longinquo parum diu ſiccant, vt crocum, roſas. Poſtea etiam per ſe facilius pulucrant, vel cum aliis ſiccis ſiccatam forpicibusq;

ſectam terunt. Alii in trochiſcos prius fingunt, quales allandal Arabes vocant, priuſquam puluerent.

Quæ neceſsitas agarico adeſt, prius enim ſerra quadam rapaci negligenter ſeparatur, pòſt cum vino albo pauco quo zingiber purgatum ſit, maceratum in trochiſcos formatur, ſiccatur in vmbra, pyxide vitrea reponitur, & cum opus eſt friando læuiſsime pulueratur.

Caphura teritur in mortario, cui duæ aut tres amygdalæ prius fuerint affrictæ, aut in eo tritu, aut ipſarum oleum piſtillo & mortario paucum ſit illitum, ne terendo euolet ac exhalet.

Turbith quia per ſe tritum lateſcit (eſt enim gummoſum ſi legitimum eſt) vbi eſt modice confractum, alia ei ſicciora ſunt miſcenda cum quibus teratur, vt piper, zingiber, & cætera in diaphœnico & electario Indo vtroq;. Per ſe autem cum amygdalis, vel oleo amygdalino pauco teritur ne exhalet.

Sericum crudum, inciſum facilè teritur miſtis tribus aut quatuor amygdalis, ipſum ne ſubterfugiat lentore ſuo continentibus, & piſtillo ſiſtentibus. Sunt qui papyro inuolutum ſole vel igni parum ſiccant, poſt minutim concidunt, & cum

aliis

aliis leuiſsime terunt.

Cinnamomum cum paucis amygdalis terunt quidam in hippocraticum quod vocant vinum, ne odoris gratia expiret.

Rha barbarum cum amygdalis facilius quidem teritur, nec euolat nec exhalat, ſed minus fit purgatorium: vt crocus iura minus tingit, ſi ex oleo teratur, id quod quibuſdam pro ſecreto eſt. Crocum enim ad iurium, carnium, & aliorum ciborum condimentũ, vel etiam ad frontes librorum tingendas nouo quodam modo terunt. Papyro enim interpoſitum, vel ſine hac ſartagini impoſitum igniq; admotum lõgule, ſed parum diu, vel ſoli diutius ſiccant, vt villoſa eius natura promptius terendo rumpatur. Ne verò exhalet, ac vt promptius teratur, & coloratior euadat, olei dulcis pauxillum vt guttas 4.5, in vncias ſingulas affundunt, vel piſtillo illinũt interdũ tam largiter vt improbe rubeat ob idq; ab archipharmacis damnatur. Sed vt ſit coloratior, minus tamen tingere putatur quàm qui ſine oleo tritus ſit.

Opulentis verò cum ſaccharo pauco potius teritur, ſi verò humorem alium olei loco acceperit, etiam coloratior euadit, ſed humore in vaporem ſoluto flauitiem natiuã repetit, & minus vulgo pro-

 batur.

batur. Veruntamen croco noſtrati hoc mangonio ad coloris gratiã opus eſt, ceu parum cocto ob ſoli & cæli naturam frigidiorẽ. Qui verò crocus à Galeno laudatus eſt colore flauiſsimo, odore vegetiſsimo, etiã diu poſtquam ſeruari cœpit, acquiſititio hoc colore nõ indiget. Crocus verò vt ſpica, macis, colocynthis, ſericum, roſa & alia plurima antetriturã inciditur.

Euphorbium dum teritur per ſe puluiſculo acerrimo in nares euolante & oculos, has partes valenter mordet, ſternutamentoq; implacato hominem torquet: ob id ea moleſtia nouitios fatigant, vt ſæpe illis nares ſanguine fluant, plurimis caput vehementer doleat. Has autem ab euphorbio noxas prohibebis, ſi oleum paucum aut amygdalas miſcueris, quæ lentore ſuo etiam puluiſculum illigent ac retineant.

Sunt qui myrrham, bdellium, cancamum, gummi hederæ etiam ex oleo terant ne tenuior portio euolet ac virtus exhalet, néue mortario hæreant.

Opopanax, galbanum, hammoniacum, ſagapenum, bdellium, ladanum: acacia vulgaris, opium, hypociſtis, aſphaltum, ſiccior terebinthina, qualis frequens Venetias conuehitur, & alia non pauca ſuc-

corum

corum, liquorum & lacrymarum genera, vel minus ſiccata, quàm vt per ſe puluerari queãt, vel neruoſa & velut membranoſa & coriacea, & fractu contumacia cum alijs ſiccioribus teruntur, ſed prius inciſa, vel aliter in portiones paruas redacta, quantitate tamen parua multitudini aliorum ſicciorũ immiſta paulatim cum illis puluerãtur, vt in hiera diacolocynthidos, & alijs compoſitionibus multis, ſic crocus, flores etiam recẽtes bugloſsi vtriuſq;, roſarum & cæterorum. Sic trochiſci Galliæ moſchatæ, & alij, ſic dactyli intus & foris purgati, ficus, vuæ paſſæ, myxa, zizypha paſſa, baccæ lauri, myrti, iuniperi, oxyacanthæ, viſci quercini, anacardi, amygdalæ, auellanæ, ſtrobili, piſtacia, nucum, reliqua genera & glandium, ſemen cucurbitæ, cucumeris, melonum, citreoli, citri, cydoniorum, ſinapis, cannabis, cnici, xyli, ceraſi, pſillij, lini, & ſimilia. Sic ſericum, lana, pili, minutim conciſa cum alijs ſiccioribus teruntur potius quàm vſta eadem per ſe: nam vrendo vires amittunt priores, & nouas ab igne, & ijs quibuſcum vruntur acquirunt, ob id non vrenda, niſi medicus doctus iuſſerit, vti nec ebur, cornu cerui, capræ, rhinocerotis, pudendum tauri, cerui, ſiccatum. Hæc enim vel in

longum rasa & incisa, vel etiam limata, vulgari lima, aut rapaci serra cum aliis ficcioribus pulucrantur.

Adde quòd quædam aut per se, aut cum humore aliquo teruntur, & cum eodem bibuntur vel aliter vſurpantur, vt vinca, coma amaranthi cum vino ſeſeli, ſatyrion, pæonia, gnaphalium ex vino auſtero teruntur & bibuntur.

Ariſtolochia rotunda ex aqua lupini cũ poſca bibuntur, aut cum melle linguntur, & alia permulta eius generis exẽpla apud Dioſcoridem & Galenum in medicamẽtis ſimplicibus & compoſitis inuenies.

Sic Bdellium ſaliua matutina & hominis ieiuni ſubactum digitis in emplaſtri conſiſtentiam vſurpatur. Et alia alio modo in vſum veniunt cum humore aliquo trita, vt in compoſitis latius leges.

Lib. 3. c. ph. p. Ad aurium vlcera vino, vel dulci, vel auſtero, vel veteri, vel medio ætate, vel aceto, & eo acido, vinoſo, acri, pro ſcopis variis ipſorum remedia non ſimplicia ſolum, ſed & compoſita teruntur, ſic ad oculorum affectus collyria ſicca ex humore idoneo teruntur, & applicantur & in aliarum partium affectibus ſimiliter.

Clementer frianda in mortario quorũ virtus attritu violento promptè exhalat,

aut

aut ſubſtantia ſub ictu valido lateſcit & mortario hæret, aut quæ multum ſunt friabilia vt caphura, ambra, moſchus, maſtiche, myrrha, bdellium, thus, gummi, iuniperi (vernicem vocant) cancamum, ſarcocolla, opus cyrenaicus, euphorbium, aloë, ſcammonium, ſtyrax calamites, bolus Armenia, terra lemnia, & terrea prope reliqua. Et metallica, amylum, ceruſſa, quin hæc duo ſæpe tantum cribro affricamus, ſaccharum, ſanguis draconis, caſtorium, radix ari, draconti, thermodactylorum, ellebori vtriuſque, turbith, rhabarbarum, ſpodium Arabum, trochiſci agarici, dum ſcilicet quæ aliquando humida fuerunt, iam ſiccata ſunt.

Quorum ſiqua adhuc ſint paulo humidiora, piſtillo & mortario calefactis mox ſiccantur, & ſimul puluerantur, friando continenter. Quod auxilium ſuccis, liquoribus, gummis, reſinis etiam mediocriter fluidis confert: ſed eo frequentius & diutius calefacienda & terenda quo illa fuerint humidiora, vt ſpes ſit etiam oleum ipſum & terebinthinam Venetam hoc ingenio pulueratum iri atque adeo argentum viuum cum ſaluiæ ſucco.

Sed lapides pretioſi & metallica felicius puluerantur ſuper lapidem marmoreum,

porphyrium, aut marinum per molulam ducta, liquore idoneo pauco ne puluiſculum euolet identidem affuſo qui poſtea euaporet.

Argentum viuum ſublimatum & præcipitatum cinnabrium vulgare, alumen ſciſsile, quia cæteris tenuius ſic pulueran-tur, vel etiam in mortario metallicorum aliorum modo.

Valenter tundenda reliqua vt quæ ob duritiem, craſsitiem, lentorem, dẽſitatem ægrè ſeparantur vt radicum, corticum, lignorum, herbarum, ſeminum plurima.

Qualia ſunt radices althææ, apij, aſparagi, ariſtolochiæ, aſari, aſphodeli, bryoniæ, behen, centaurij magni, cyperi, cyclamini, coſti, calami aromatici, cucumeris agreſtis, dauci, doronici, dictamni vulgaris, helenij, eryngij, fœniculi, filicis, galangæ, gentianæ, glycyrrhizæ, graminis, iridis, mandragoræ, nardi, petroſelini, pyrethri, pæoniæ vtriuſque, polypodii, zyngiberis, cortex radicis capparis & tamaricis, & alij, & ligna omnia. Herbæ item omnes pręſertim ſiccæ, flores chamæmeli, ſchœnuanthos, & eius farrago nobis conſueta pro flore, ſpica nardi, balauſtium, caryophyllum, & flores reliqui tam recentes quàm ſicci, ſemina aniſi, anethi, cari, cumini,

mini, coriandri, fœniculi, fœnigræci, lini, lupini, & reliqua, folliculi, ſennæ & fructus reliqui, ſucci, liquores, gummi, reſinæ in particulas ſectæ, & alijs inter terendum particulatim adiecti.

Limaturę & raſuræ, & rapturæ oſsium, cornuum, pudendorum.

Quædam parum diu ſunt terenda quia rara, tenuia, friabilia, virtutem ſuperficiariam aut imbecillam ſortita, quæ paucam ſuſtinere trituram vulgus ait, viribus ſcilicet integris, de quorum quibuſdam ſic Galenus ſcribit lib. 4. c. ph. 9.

Quæ ex ſuccis & liquoribus, & lacrymis reſiccatis proueniunt: vt myrrha, aloë, acacia, ſcilicet vera, & quæ his ſunt finitima εὐλεάωτα ſunt, & facilè læuia fiunt, ac promptè in puluerem mollisſimum abeunt, ob id non diu terenda, ne ipſorum & virtus exhalet, & ſubſtantia tenuior euolet, vt caphura, ambra, moſchus & alia prope vniuerſa, quæ clementer terenda ſcripſimus.

Quin & euphorbium parum diu terendum Meſuæ eſt, & ſpodium Arabum ex cannarum vſtis radicibus: nam ex ebore vſto ſpodium, quod vocant, mediocriter terẽdum. Quod autem Græcis eſt ſpodium, id eſt cinerula, & huic affinis, ſed

præſtantior pompholyx non teritur, tantum linteo cernitur per lotionem, aut etiam ſine lotione.

Adhæc quæ acria & facile inflammabilia ſunt, vt reſinæ, liquores, gummi, quędam parum diu terenda. Nam tenuem horum ſubſtantiam calor motu accenſus diſsipat, & reliquum inflammat.

Sunt præterea quædam tam friabilia, vt etiam digitis attrita læuigentur: vt agaricus bonus, ari, & dracunculi radix ſiccata, aſphodeli radix vſta: quanquam illas multam coctionem ſuſtinere dicat Meſues. Nam recentes intelligit non ſiccas. Sic amylum, ceruſſa, calx, ex teneriori lapide. Nam ex duriori vix hora pòſt vna, etiam affuſa aqua ſolui incipit, ea quæ ad lithocollam multo præſtantior iudicatur, quanquam minus multo alba eſt.

Quædam multum diuq; terenda ſunt, vt compoſitioni ſint apta, vt quæ craſſa, denſa, dura, lenta, virtutem profundam aut validam, & ægrè ſolubilem ſortita, quæ multam ſuſtinere trituram dicimus, viribus ſeruatis, vt metallica, lapidoſa, lignoſa, neruoſa, membranoſa: quæ tamen ob ſcopos medici varios nunc craſsius, nunc in pollinem molliſsimum terenda ſunt, vt cum oculis applicanda, vel vreticis miſcen

miſcenda. Sic enim aſarum, cuminum, & alia permulta leuiſsime terenda ſunt cum per hæc obſtructa expedire diſtributionem alimenti in corpus iuuare, vrinas mouere conſilium eſt.

Myrobalanos quoque omnes quando per earum ſubſtantiam viſcera contrahi & roborari volumus, mollisſime teri iubet Meſues. Eadem ratione rha barbarum, quanquam tunc etiam magis vreticum eſt, vt purgatorium magis ſi craſsius teratur. Quod autem purum eſt ac probatiſsimum intellige: nam rarius & laxius à vehementi & diuturna contritione reſolutum exanimatur, virtutemq; perdit Meſuæ. Sic radices aliæ etiam aromaticæ vt exacte puluerentur, diu terendæ ſunt, acorus, ariſtolochia, bryonia, centaurium maius, cyclaminus, cucumis agreſtis, Meſuæ, coſtus, cyperus, enula, galanga, iris, pæonia, pyrethrum, polypodium, zingiber. Pauca autem tritura fiunt læuia, agaricus trochiſcatus, & radices aliæ clementer friandæ.

Metallica quoq; (inquit Galenus lib. 4. c.ph.9.) galla, cytinus, malicorium, Aegyptiæ ſpinæ fructus, & id genus omnia ſunt ἀυσλέαντα, id eſt, ægrè læuia & tenuia puluerando euadunt. Metallica autem illa

intelli

intelliguntur, lithargyros, arſenicum, ſandaracha, æs vſtum, ærugo, chalcitis, chalcanthum, cadmia, tam fornacaria quàm lapidoſa, plumbum vſtum, molybdena, ſulfur, alumen, ſtymmi, chryſocolla natiua (factitia enim facilius pulueratur) gypſum, cyanus lapis, & armenius: ſed ille magis, & lapides reliqui, & bona pars aliorum quæ per ſe terenda diximus.

Colocynthis accuratiſsime debet teri ob cauſam à Meſue dictam in ſimplicium purgatoriorum facultatibus etiam ſi ab eo valentem vim purgatricem prius vacuari quàm amaritudo eius agat & tergeat, dicatur Gal.

Scammonium quoq; exacte terendum, niſi cum in catapotia venit. Tunc enim craſsius tritum diutius in ventriculo manet, potentiusq́; agit.

Sic oſſa, cornua, etiam vſta, pili, lana, ſericum.

Plenam quoq; trituram ſuſtinet cẽtaurium paruum, etiam cum floribus, Meſuę, herbæ etiam aliæ, quæ ſiccæ ſeruantur.

Mediocriter pulverando terenda ſunt propè cætera, vt radices apij, aſparagi, aſari, niſi mouendum ſit lotium, cichorium, calamus aromaticus officinarũ non teredinoſus, doronicum, dictamnus vulgaris,

garis, fœniculum, glycyrrhiza, gentiana, gramen, hermodactylus, iris Illyrica & Florentina, meum, radix mandragoræ, nardi, œnanthes, petroſelini plantaginis, phu, rubiæ, ruſci, raphani, rhapontici, zingiber, zurumbet: ſic herbæ acres & aromaticæ, vt hyſſopus, thymus, niſi mouere menſes, aut vrinas volumus, & ob id diutius terimus.

In ſumma, quæ diu coqui poſſunt, debent etiam & teri: quę parum diu coquenda, parum diu terenda: quæ mediocriter illud, hoc mediocriter ferunt: ob id trituram nonnihil clariorem tibi reddet coctionis cognitio.

Nec te moueat quòd quędam audis parum & mediocriter, vel multum & mediocriter terenda. Nam cum huius medij magna ſit latitudo, in ea quædam ſunt extremis tam propinqua vt vix ſecerni queant. Sic agaricum mediocrem ſuſtinere trituram Meſues ſcribit, alijs placet paucam, non tamen paucisſimam. Qua ratione etiam de primarum qualitatum ordinibus diſsidia ſcriptorum illuſtrium concilianda ſcripſimus in methodo medicamenta componendi.

Quædam tenuiſsime ſunt terenda, vt promptius id actu fiāt quod eſſe poteſtate

dicun

dicuntur, vt quæ celerius in partes omnes afficiendi corporis permeent siue fermentationem (vt dicunt) quærimus, siue firmationē & robur, siue materiarum incisionem, tenuationem, tersionem, vacuationem per vrinas, menses, sudores in sensilem transpirationem. Sic cordi, hepati, & partibus cæteris internis, præsertim longe ab ore dissitis roborandis idonea. Ab his vacuatura, obstructiones liberatura, vrinas aut menses motura tenuissime pulueramus, vt essentiæ quadam tenuitate inde acquisita, & corporis sui mole exigua promptius per oscula vasorum angusta, & per corporis habitus poros sensum latentes permeent, agantq; citius quod agere nata sunt. Ob id species omnes in hiera Galeni picra mollissime terantur, & cribro serico cernantur, vt aloës & aliorum vis in angustos ventriculi & partium vicinarum meatus penetret. Sic in theriaca, Mithridatio, aurea Alexandri antidoto, & similibus polychrestis compositionibus leuissime terenda, vt promptius in se agendo & patiendo, velut fermententur citius, & sint vsui. Dum enim recentia sunt hæc opiata medicamenta, stupefaciendi vim præpollentem retinent. Non tamen omnino tenuissime sunt

pul

pulueranda. Nam ſic eorum vis aromatica exhalaret.

Omnia ſtupefacientia dictis Antidotis, vel alijs miſcenda, aut etiam per ſe vtenda, ſunt tenuiſsime pulueranda, vt in paruos meatus & longe poſitas, profundasq; partes ſtupefaciendas penetrare aut pertrahi poſsint.

Affectibus hepatis puluerata tenuiter debētur, tenuius lienis, tenuiſsime renum & veſicæ affectibus, vt per ora vaſorum anguſta ſubeant. Sic thymus, aſarum, cuminum, & ſimilia tenuiſsime teruntur in aurea, in hæmagogo, in diacurcuma maiore, in dialacha maiore, & alijs ſimilibus: in aluum verò ſubducentibus dioſpolitico, confectione Hamech, E. Indo maiore craſſius eadem ſunt terenda. Omnino etiam tenuiſsime puluerentur debita affectibus oculorum, ne ſi craſsiuſculus ſit puluis, aſpera inæqualitate, & attactu oculi tunicas eximie ſentientes dolore afficiat: præſertim ſi metallica ſunt, aut lapides, aut ſimiliter dura & ſicca corpora. Saccharum enim cãdum, bolus Armenia, etiam ſi minus exacte trita oculo imponũtur, humore ex ipſo delacrymante mox ſoluuntur.

Terenda quoq; in puluerem mollisſimum, quibus craſsius tritis vis noxia & maleſi

malefica ineſt, vt ea terendo vaneſcat, vt in colocynthide. Craſsius enim trita cum ſit ſpongioſa, humore ſuperfluo imbuta tumeſcit, negotiumq́; tunc magnum faceſsit pondere, mole, morſu partibus quibus incubuit. Quæ incommoda puluiſculis eius accidere nequeunt, quia humoris non ſunt capacia. Craſsius tamen terenda cum in trochiſcos alandal eſt formanda, ſed ter quater puluerandi trochiſci & reformandiq́;, vt ea tenuiſsime tandem pulueretur. Eadem ratio eſt de agarico ſubſtantia illi ſimili. Sed cum ſit non paulò clementior, trituram minus accuratam poſtulat.

Rha barbarum quoque curioſe terendum, quando viſcera aſtringendo roborare, aut etiam vrinas mouere oportet, vti & myrobalani.

Quædam craſsius terenda quæ in ventre diutius morari volumus, nec promptè vaſorum ora ſubire: ſic purgantia medicamenta craſsius teruntur, vt in ventrem partem minus principem, & vacuationi expoſitiſsimam ex corpore reliquo trahant. Non autem ad partes principes tota ferantur, eaſq́; offendant cum ad has facultate, aut ſaltem vapore ferri, vel quod plurimum ſit, portione paucisſima ſufficiat.

Craſs

Crassius etiam teruntur, quorum virtutem multa tritura dissipari metuimus: sic scammonium vim purgatricem multa tritura perdit.

Eadem ratione stomachica crassius terenda, vt mora in ventriculo longa coctionem felicius iuuent, neq; cibo facilè vis eorũ obtundatur. Quæ præterea sunt aromata virtutem colato datura, & odoris ac saporis gratiam non auctura substantiam: sic cinnamomum negligentius terimus, quo quę colantur aromatizamus: & cardamomũ, zingiber, caryophyllum, macis, lignum aloës, spicam, crocum negligentius teris, per hæc & pannum rarum colaturus œnomeli.

Quæ item flatus dissipatura sunt, eadem ratione crassius pulueranda sunt, vt in diospolitico seu diacymino simplicia vt purgent, & diutius in flatus agant, licet tardius & imbecillius quàm si tenuata magis essent. Id quod si fieret, parum diu flatus dissiparent, tum quòd vires citius eis frangerentur, tum quòd per vrinas mox secederent, easq; mouerent cum calida sint & tenuia.

Quędam pręterea tantum crassius sunt frangenda ad vstionem futuram, vt lithargyros vrendus frangitur in partes ma- *Dioscor. Gal. li. 4. c. ph. p.*

gnitudinis iuglandis, lapis phrygius vrendus in partes nuci auellanæ æquales.

Quædam etiam teruntur vt purius lauentur, de quibus in lotionibus abunde.

Ex his patet eadem medicamenta, nunc tenuius, nunc crassius terenda pro variis medicorum scopis, vt rha barbarum, asarum, nitrum, thymum, calaminthen, irin, hyssopum, pulegium, origanum, cuminū, curiosissime teri volumus cum Galeno & Mesue, quando his vrinas mouere nobis studium est: negligenter verò, cum aluum mouere constituimus.

Sic scammonium, colocynthis, & alia valenter purgantia, nunc crassius cum illud in pilulas, hæc in trochiscos transit: nunc tenuius ob dictas prius rationes. Rha barbarum tamen ferè tenuius teritur, vt colocynthis tenuissime cum mox & citra aliā per trochiscos trituram sumenda. Scammonium quoq; crassius teritur si coquendum est cum aliis aut diu ante vsum seruari debet medicamētum. Idq; ne vis eius coctione per ignem aut longam fermentationem exhalet.

ET quæ partes remotissimas petere volumus, leuissime: si eadem ventriculo, intestinis, & primis venis, hærere diutius, crassiuscule terenda sint.

Ex

Ex his omnibus ſimplicium ſimul terendorum ordo quidam inſtituitur, vt prima iniiciantur mortario & terantur craſſa, dura, lenta, vt radices, baccæ quædam. Semina prope omnia, vt quę etiam glutinoſa medulla conſtant. Paulò poſterius aromatica etiam æque teri contumacia, vt iũcus odoratus, calamus odoratus, zedoaria, zingiber, galanga, iris Illyrica & Florentina ſeu noſtrâs alba, coſtus, & cardamomum, carpobalſamum, cubebe, piper, nux moſchata. Poſthæc autem ſimul cum his xyloaloë, xylobalſamum, caſia, cinnamomum, caryophylla.

Deinde ſucci, liquores, lacrymę puluerabiles cum aliis de quibus antè, & quę cum quibus aut per ſe terenda ſint diximus.

Semina verò oleoſa, vt cucumeris, cucurbitæ, melonis, citreoli, cnici, cydonii, piſtacia, ſtrobili, amygdalæ, & ſimilia ſunt excorticanda, deinde incidenda ſcalpro, vt mox audies, ne puluerem reliquum glutinent, & per cribrum tranſmitti prohibeant.

Mineralia etiam ferè per ſe & ſeorſum teruntur affuſa interdum ob eorum ſiccitatem aqua pauca, ne ſubſtantia eorũ tenuior euolet, aut vis exhalet, vt antè docuimus. Chalcitis autem, chalcanthũ, ærugo,

 ſulfur,

ſulfur, ſandaracha, & alia quædam adhuc nonnihil humida, humectari nolunt.

De ſuccis, liquoribus, lacrymis, & animalium partibus abunde prius eſt dictum.

Mortarium papyro vel corio etiam interdum duplici eſt tegendum (vt in Theriaces compoſitione diximus) interdum ne puluis tenuior, præſertim pretioſus foras euolet ac pereat: interdum ne is qualitate malefica præditus nares batuentis mordendo male habeat, vt in Euphorbio & Turbith, & aliis non paucis euenit.

Ad trituram præparant, vel trituræ loco ſunt attritio in cote medica, manſio, ſectio, fractio, raſio, limatio, raptura.

Atteruntur in cote medica (qualis eſt tonſoria) cum albuminis oui liquido, vel lacte, vel ſucco roſarum, vel ſeminis fœnigræci, aut cydoniorum, aut maluæ, aut althææ, ipſa collyria ſicca, ſiue iam in paſtillos formata, ſiue adhuc integra: ſed tamen atteri apta, vt materia hæc tenuior & mollior contactu ſuo dolentem oculum non exaſperet.

Ad attritionem confricatio amyli, aut ceruſſæ ad cribrum facta vt puluerentur, eſt referenda.

Manduntur ad oris partium, faucium, aſperæ arteriæ, pulmonis, œſophagi, ventric

triculi affectus: vt ad dentium dolorem vinca, ligustri folia & germina, radix chelidonii, plantaginis, anemones, Galeno manduntur in simplicibus.

Secantur radices crassiores, longiores herbæ, virentes ambæ aut siccæ, & flores magni, vt nymphææ, rosarū, croci, & medulla colocynthidis, & acacia nostrâs, & troch. Galliæ: & capillacea, vt sericum, pili, lana: & ligna, vt gaiacum, santala, bersilium: & ramenta & velut bracteolæ ferramento abrasæ, cornuum, vngularum, ossium, eboris, pudendorum, coriorum, ichthyocollæ, taurocollæ, & similiū. Secantur autem quouis ferramēto incidente & forficibus: ligna autem etiam ligneo pistillo acies ferreas acutas habente. Horum verò quædam post sectionem in decocta & infecturas veniunt, vt gaiacum, bersilium, & quæ ex aliis voles. Alia, vt felicius & citius puluerentur, antè raduntur, pòst secantur. Sic de fractione, rasione, rosione, raptione, limatione censendum est. Ea scilicet nunc ad trituram interuenire, nunc ad coctionem tantum, vel vsum alium.

Scalpro autem surorio huc illuc inclinato identidem ac reclinato vel cultelli verberatu crebro, vel duobus tribúsue cultellis inter digitos manus, vel alterius tan

tum, vel vtriusq; præhensis inciduntur minutissime semina, oleosa & maiuscula, quæ sub ictu pistilli latescunt & pinguescunt. Inciduntur autẽ aut per se, prius tamẽ depellata, aut cum pauco saccharo, ne etiam sic immodice pinguescant & oleosa fiant. Supponitur aũt iis foliũ papyri purũ, sępe mutandum, quando scilicet iam discissum est, & huic folio lignum læue & politum.

Sunt verò secanda hoc modo semina cucurbitæ, cucumeris, melonis, citreoli, bõbacis, cerasi, pruni, amygdalarum, pistaciorum, strobilorum, anacardorum, balani, myrepsicæ, castaneæ, auellanæ, iuglandis, tribuli aquatici, cnici, staphydis agriæ, quę aliter quoq; teri posse prius docuimus in seminum tritura vniuersali.

Dactylos quoque intus & foris curiose purgatos similiter incidimus, si condita cardiaca ingrediuntur.

Est tamen quando eos negligenter incisos cum aliis siccioribus terendos iniicimus, præsertim si pauci sunt & multum sicci. aliquando tantũ aceto horas aliquot vt 12. maceramus, terimus, per cribrum cochleari, vel manu impellente cernimus, vt in diaphœnico, in quo etiam amygdalas cultello depellatas cum dactylis aceto maceratis quidam terunt & cernunt.

Frang

Frangimus manibus tenera & minuta, vt herbarũ pugillos intorquendo digitis abrũpimus & radices pusillas & fragiles, cortices parum frangi contumaces. Aegre enim fragilia ferramentis secamus, aut pistillis tundimus.

Raduntur vt antè dixi, ebur, cornua, & vngulæ, pudenda siccata, coria siccata, ichthyocolla, taurocolla siccior, lignũ gaiaci, bersilium, & quædam alia vt facilius vel coquendo vim suam humori cui incoquuntur, impartiantur, vel terantur. Raditur & cortex turbith exterior, donec album appareat, Mesuæ.

Sic radix glycyrrhizæ, ante trituram raditur, & aliæ radices, & ipsarum vt aliorũ cortices. sed id ad purgationem magis pertinet, de qua postea dicemus.

Raduntur quoq; rapaci serra, lotus, lignum gaiaci, buxum, suber, ebur, & dura alia quæ etiam dũ serra vulgari secantur, scobem reddunt non dissimilem illi quã rapaces serræ ac veluti rudes & crassæ limæ elidunt.

Ferri præterea albi lamina tenui curuata, foraminibus multis exasperata comminuimus affricando agaricum, nucem moschatam, zingiber. Mala item cydonia, vt succi hoc plus reddant, quàm si in

mortario terantur.

Limantur præterea aurum, argentum, æs, ferrum, chalybs, plumbum: quædam vt vrantur postea terãtur: alia vt etiam citra vstionem in vsum veniant, vt aurũ, argentum. sed horum duorũ limaturæ loco satius est auri & argenti foliis vti. Limantur quoq; ligna prædura gaiacum, santala, bersilium, ossa cranii humani, dentes & maxillæ lucii, dentes apri exerti, & castoris, cornua cerui, capri, rhinocerotis, & vngulæ quorundam ex his ac ebur. Pudendum quoq; tauri, cerui, ichthyocolla, taurocolla, quæ etiam radi & secari docuimus.

Rasio autem limationi finitima est, sed ramenta sunt maiora limaturis, quia horũ instrumenta sunt insignius sed rarius dentata quàm limæ. Radendi quoque modus est alius in lignis edolandis, qui ad triturã quoq; & coctiones vsui esse posit.

DE CRIBRATIONE.

HIs terendi differentiis ordine optimo succedit cribratio, qua purum & minutius secernimus, quomodo pistores similaginem, & farinæ florem puriorem ac tenuiorem à furfurea & crassiore separant. Cribrationis ratio eadẽ est quæ trituræ, ob idq; tenuiter puluerandã tenuiore cribro sunt cernenda: quæ tenuissime,

ſime, tenuiſsimo, vt pulueres dicti cordiales cribro ſericeo, tafetum vocat vulgus, inter manus agitando cribrantur metallica ad oculos tenuiſsimè terenda, & cribro tenuiſsimo cernenda: ſic vrinas mouentia, obſtructiones liberantia. Contrà verò quæ aluum mouere & purgare volumus, craſsius terenda, & cribro craſsiore ac rariore cribranda ſunt. Et quæ per ſe teruntur ſi cribranda ſint, per ſe cribrantur, vt metallica quæ aliis miſta citius, & ante iuſtam puluerationem deſcendunt.

Cribramus autem interdum ad triturã meliorem frequẽtius ad miſturam aptiorem rerum iam mole minimarum. Quæ enim cribrum non permeauerunt, trituræ redduntur: quæ craſsius terenda ſunt, rariore, vt dixi, cribro cernẽda: quæ tenuius, denſiore. Vnde varia cribrorum multitudo fuit neceſſaria. Quædam enim cortice tiliaceo, anguſto, ſed æquali cancellatim connexo conſtant cribrando ſcobe gaiaci vel agarico infectorum, & ſimiliter craſſicule tritis idonea. Vidi & ex aſsiculo terebella paſsim pertuſo cribrum argillæ colandæ idoneum. alia his minus lata habent foramina, neq; vt hæc quadrata ſed rotunda, vel oblonga in pergamena circulo ligneo ſubſuta, quibus triticum, hordeũ

& alia cerealia ſæpe etiam legumina ſeminibus alienis, ſed minutioribus purgamus. Hæc enim per lata foramina ob paruitatem facilè deſcendunt, ſemina bona foraminibus maiora retinentur.

Alia ſeta equina in telæ modum cancellatim contexta conſtant circulis duobus ligneis vtrinq; tenſa, quorũ inferiore hæc præhenduntur, atterũtur, & impinguntur: ſuperiore verò materiæ cribrandæ continentur, horum verò cribrorum copia & differentia magna eſt, & vſus plurimus. Quædã enim ſolũ in medio ligneorũ circulorum habẽt velut telam illam equinã, & his manu tantum molliter ſuccuſsis puluis in ſubiectum catinum ligneum, vel papyrum deſcendit ſuperna eius parte interim papyro tecta ne puluis euolet. Eoq; vtimur in pulueribus parum pretioſis.

Alia præterea fundum & operculum habent exemptile, ſed vtrunq; corio veruecino clauſum. illo puluis per cribrũ tranſmiſſus excipitur, & probe ne exhalet aut euolet cohibetur: hoc ne portio cernenda exhalet, aut euolet, prohibet. In his verò multæ ſunt in raritate & denſitate differentiæ, quarum ſingularum ſuus eſt vſus, non modo ad medicamẽtorum terendorum genera, ſed etiam ad componendorũ

ſpec

ſpeciem variam conſtituendam.

In his item quædā telæ equinæ loco ſericum habēt (tafetum vulgus vocat) & id vel album pulueribus electariorum alborum, vt diatragacāthi diairis deſtinatum: vel rubrum debitum, pulueribus electariorum rubrorum, vt diairhodi, dia trium ſantalorum, diacubebe, diamargariton.

Vſurpatur itaq; id cribrorum genus aliis pretioſius, ad pulueres etiam pretioſos, & vt vocant cordiales: neq; vt prę-cedentia ſetacea ligneæ menſæ, aut alteri ſolido corpori violentius impinguntur ſuccuſſando, ſed manibus tantum molliſſime verſantur, vt ſine violentia puluis tantum tenuiſsimus deſcendat.

Eſt etiam linteum magis minus, rarum, denſum, cribri loco in metallicis, præſertim & terreis corporibus: Laxius autem, id eſt, remq; cernendam comprehendit, ac inter pyxidis alicuius ligneæ vel alterius, ſed grandiuſculæ operculum & corpus concluditur & conſtringitur, deinde vna manu fere violentius ſuccutitur ſuper abacum pharmacarium, vncia vel ſimili pondere, ſed plumbeo in linteum etiam prius immiſſo vt id ſuo motu & pondere res has cerni difficiles, acceleret. quē cernendi modū cicotrinizare vulgus vocat,

voce

voce ex κοσκινίζειν, id eſt, cribrare corrupta,& in id contorta.

Vt autẽ radices, herbæ, ſemina, fructus, & alia pleraque cruda & cocta teruntur, etiam cribrantur: ſed ferè vi manus aut cochlearis quomodo caſsiã & tamar indos ſine tritura cernimus: ſic radices eryngii, ſatyriorum, raphani, dracontii coctæ, tritæ, cribrantur in diaſatyrio.

Sed hæc cribratio immoto fit cribro, quæ verò puluerum eſt cribratio ferè fit cribris abaco incuſsis valenter, ſed numeroſe, vt taratantara audire videaris. Alia cribro manu ſuſpenſa agitato, alia vt cardiaca cribro inter manus verſato, non in abacum incuſſo, ne etiam horum partes craſsiuſculæ vi impactę per cribrum permeent. Alia pyxide duro corpori manu vna valenter alliſa.

Ceruſa & amylum, & ceruſa ſerpentaria cribro affricantur manibus: ſic quæ citra trituram cernuntur.

Quæ autem cribrum non ſuperauerunt ob craſsitiem, teruntur donec ob tenuitatem tota cernantur: niſi quod dum paucisſimum ſuperat, idq́ tenuiſsimo proximũ, cæteris iam cretis commiſceri ſolet aut ſeruari, vt aliis eiuſdem generis, vt poſtea terendis & cernendis iterum miſceatur.

Colat

Colatio cribrationi licet genere & natura ſit affinis, quia tamen non eſt ſiccorum, ſed magis liquidorũ, ob id in alium locum referenda fuit tanquam diſſolutioni, coctioni, infuſioni, clarificationi, & aliis pleriſque præparationum differentiis neceſſaria.

DE DISSOLVTIONE.

DIſſolutio autem ſeu dilutio tritura quædam eſſe videtur, quòd per hanc medicamenta tam ſimplicia quàm compoſita læuia fiant, ſed adiecto humore aliquo, non etiam ſicca permaneant ſicut prius erant, vt ſe ad trituram habeat hæc quomodo colatio ad cribrationem.

Solutio igitur ſeu diſſolutio, ſeu dilutio eſt medicamẽti vel ſimplicis, vel compoſiti cõſiſtentia craſsioris in humore quopiam idoneo facta reſolutio in conſiſtentiam, vel mediocrem, vel paulo hac craſſiorem aut liquidiorem, pro medicamenti ſoluendi, & humoris ſoluturi quantitate & conſiſtentia, & aliis medici ſcopis.

Quod enim minus erat craſſum & humore perliquido, eodemq; largo eſt ſolutum, erit liquidius, contrarium craſsius.

Huius autem diſſolutionis multæ ſunt cauſæ. nunc enim diſſoluimus vt medicamentum facilius & iucundius deuoretur,

&

& citius diſtribuatur & ſubducatur, cum facilius ſit & iucundius ſumere liquida quàm craſſa: vt facilius & gratius eſt impleri potu quàm cibo. Sic opiatas, caſſiã & alia plurima quotidie diſſoluimus.

Nunc vt aliis ad compoſitionẽ promptius miſceãtur, & vnà cum his aut etiam per ſe coqui poſsint, quòd ſicciora ipſa promptè vrerentur, ſic ſuccos, liquores, lacrymas frequẽter diſſoluimus, vt euphorbium recens oleo diſſoluitur: Vetus autem fortaſſe non diſſoluitur Meſ.

Nunc vt in partem affectam poſsit medicamentum penetrare, aut illi applicari & adhærere, ſic in aurem iniicienda, in inteſtina, in vterum, in veſicam, in ſinum aliquem liquidiora reddimus.

Sic ladanũ oleo largiore ſoluimus in capillato, aut etiã modice tõſo quã in raſo.

Nunc vt colari, & colando purgari ab excrementis poſsit, vt liquores aceto vel alio humore idoneo ſoluti colãtur, & purgantur, hammoniacum, opopanax, galbanum, ſagapenum: Sic ſucci ſiccati, gummi, reſinę recentes aliquando & veteratæ ad electariorũ mollium, catapotiorum, linimentorum, vnguentorum, ceratorũ, emplaſtrorum miſtionem, ſed lacrymæ reſinoſæ, oleoſis, gummoſæ, aquoſis humoribus

bus melius ſoluunt: vel ipſæ recentes alia ſicciora diſſoluuntur, ſed vt dixi ſimilia magis, idq́; dum molle medicamentum eſt futurum, in quem vſum multa quoque huius generis coquũtur. Eadem portione parua cum multis ſiccioribus teruntur, vt in puluere hieræ diacolocynthidos.

Licium aqua diluitur Galeno ad hæmorrhagiam. *Lib. 8. c. ph. p.*

Pix liquida cum melle lingitur. *Lib. 4. c. ph. p.*

Tragacantha in oui albumine ſoluitur in arteriacam.

Fel ſcari piſcis cum myrrha ſtacte miſcetur. Stomatica medicamenta diſſoluuntur aqua vel mulſa ad gargarizandum, diſſoluuntur humore quouis & ſine calore, promptius cum calore.

Bolus Armenia vera, terra lemnia vera, calx, ſal, ſaccharum, ſaccharata omnia, manna, ceruſſa poſt longam velut bullationem chalcitis, chalcanthum, ærugo, rubigo: ſed hæc oleo citius molleſcit.

Diſſoluuntur aceto forti, præſertim deſtillato vel ſucco limonum vniones ſeu margaritę. Teſtę ouorum, lapides renum, veſicæ. Corallium vtrunque, eaq́; poſt ſiccata prompte friantur. Præcipitatum & ſublimatum & cinabrium, & in argentum viuum redeunt.

Etiam

Etiam aurũ & argẽtum & metalla alia ſuis valentibus aquis diſſoluunt chymiſtę.

Soluuntur ergo ſimplicia quidẽ hammoniacum, ſagapenum, galbanum, opopanax, thus maſculum, opium, ſcammonium, aloë, hypociſthis, ſuccus glycyrrhizæ, piſſaſphalthum, mumiam intelligo.

Hæc in ſucco porri ſoluũtur in pilulis fœtidis, ſucco braßicæ in pilulis ex opopanace.

Aqua ſimplici, aqua vini, vino, aceto ſimilibus & his frigidis, ſed longiore tempore quàm calidis Feruentibus enim his humoribus prędicta cito ſoluuntur: priora quinque in lacteum quendam ſuccum, poſteriora totidem in nigrum.

Opium ſoluit ſaxa Galeno in trochiſcis dia opiu.

In oleo frigido prædicta etiam horis 6, non molleſcunt quidem, in calente opium, ſcammonium, aloë, hypociſthis, ſuccus glycyrrhizæ etiam ſoluuntur, cætera molleſcunt: tantum poſtea durantur prę ſertim hammoniacum. In eodem oleo & prædictis humoribus etiam calentibus ladanum, maſtiche Myrrha, bdellium, ſarcocolla, ſtyrax, gummi Arabicum. Sarcocolla in aqua roſarum diſſoluitur in pilulis ſarcocollæ.

Caſtorium, mumia, molleſcunt ſtatim: tragacantha tardius. ſed in oleo hæc mollita non multò pòſt dureſcunt pręter ma-ſtichen,

ſtichen, quæ ſoluitur in oleum, nec ad naturam redit niſi igne valentiore coquatur, vt decet oleum maſtichinum.

Acacia noſtrâs, ſulfur gagates in his omnibus humoribus etiam feruentibus, nihil mutantur, ſed acacia paulatim piſtillo ex humore aliquo friata ſoluitur, vt ſucci alii & liquores, ſulfur, & gagates igni liquantur, vt liquores omnes, opium, ladanum, chalcitis, chalcanthum, alumen omne, xylaloë vera, vnguis odoratus.

Soluũtur humore quouis calido chalcãthum, chalcitis, & hæc etiã aceto frigido.

Erugo, ſori, nitrum, alumen, in aceto frigido non liqueſcunt, vt nec creta: ſed hæc multum diuq́; feruet, fitq́; multo fragilior, vt & prædicta.

Saccharum, manna, quouis humore ſoluuntur. Saccharũ autem ad ſyrupos, iulepos, apozemata, electaria ſolida, penidia, trochiſcos, & alia opera plurima varie ſoluitur, vt in Antidotis Meſuæ leges. Saccharum aqua & melle ſoluitur Meſuę in diazingibere. Manna verò fere ſoluitur iuſculo calente, & colatur ad foliorum laricis in qua frequentior colligitur, & aliorum excrementorum ſeparationem.

Manna, caſsia, tamar indi in ſuccis purgatis diſſoluuntur & colãtur in diamanna,

& in aliis melius ſic miſcentur quàm coctione. Manna diſſoluitur in ſucco roſarum rubrarum inaltero mannę. Moſchus, ambra, caphura fere humore aliquo ſoluta aliis miſcentur.

Tartarum vſtum in oleum vi frigidi ſoluitur, alio ſolutionis modo.

Sed vide ne dum acetum vel humorem alium quo hammoniacum vel alium liquorem ſoluiſti, coquendo conſumis, fallaris. Nam ſæpe humorem alium ex ſe remittunt: quem ſi conſumere pergis, ipſorum liquorum humidum conſumis: fiuntq; hi ſiccisſimi, & exucci, & emplaſtro ob id inepti.

Quæ vero compoſita quibus humoribus ſoluantur, non eſt operis præſentis docere, ſed ad modum componendi ſingula medicamenta pertinet.

Compoſita tamen plurima, vt electaria, purgatoria cum aut ingrata ſint aut ægrè deuorantur, aut citius deſcendere volumus, neq; nauſea metuitur, ptiſſanæ aqua, hydromelite, vino, vel alio humore idoneo diſſoluimus. Trochiſcos in cote medica ex humore idoneo etiam in collyria humida ſæpe diſſoluimus, eclegmata in ore ſaliua ſoluuntur.

Ex his conſtat ſolutionis nomen hic minus

minus latè patere quàm cap. 6. lib. 4. meteororum, vbi ad mollitionem & liquationem quoque extenditur.

DE MOLLITIONE.

Mollitio ſolutioni & liquationi proxima, fit cum medicamenta tam ſimplicia quàm compoſita redduntur molliora, idq́; vel affuſo humore aliquo, ſed pauco vel ſolo calore noſtro, ſolis, ignis, id vulgus malaxare vocat verbo detorto ex futuro μαλάξειν, verbi μαλάττω, id eſt, mollio & ſubigo: quæ duo per malaxare etiam intelligunt. Nec eo libenter vtũtur alibi quàm tum in catapotiis cum ſucco aut ſyrupo aut humore alio remolliendis & ſubigendis, tum in emplaſtris oleo, adipe, vel ſimili emolliendis.

Calore molleſcunt cornua, vngulæ, pili, ſucci, liquores, lacrymæ, vt etiam digitis calentibus tantum tractatæ, ceræ modo ductiles fiant tanquam à frigido concretę non ſolum ſicco duratæ. Calore modico molleſcit ferrum, & alia metalla immodico liquantur.

Zitho (qui potus erat Alexandrinorũ, noſtræ ceruiſiæ ſimilis) ebur molleſcit.

Vniones, corallia aceto diſtillato molleſcunt, & vt dixi ſoluuntur.

DE DVRATIONE.

DVratio mollitioni contraria nobis interdum eſt in vſu in conditis electariis, ceratis, emplaſtris, gelatinis vt vocamus. Ea autem fit nunc miſtis ſicciori- ribus, nunc multa coctione, nunc frigore coagulante. De ſiccatione autem poſtea fuſius agemus adhibenda medicamentis plurimis non vt dureſcant, ſed vt ſeruari poſsint & ob cauſas alias inibi dicendas. De calfactione quoque & refrigeratione paulò pòſt dicemus, quarum tractatio durationem abunde illuſtrabit.

DE LIQVATIONE.

LIquatio ſeu fuſio eſt eorum quæ à frigido concreuerunt, in liquidiorem & fluxilem conſiſtentiam à calore facta reſolutio: ita, vt quę à frigore imbecillo aut non diuturno ſunt concreta, vt mel, cera oleum hybernum, butyrum, adipes, medullæ: reſinæ à calore moderato glaciei niuis & grandinis modo liquentur. Quæ verò à vehementi & diuturno frigore concreta obriguerunt ægrè multo calore funduntur, vt aurum, ferrum ægerrime, argentum, æs facilius, ſtannum his facilius, facillime plumbum, ſtimmy, arſenicũ, ſandaracha, ſulfur, alumen omne (quamuis ſciſsile tantum molleſcere videatur

deatur

deatur non etiam liquari & fluere) chalcitis, chalcanthum, misy & ærugo tardius, tardissimè fori (quia terreum & saxeum) vt lithargyros. Is tamen cum ærugine vel oxelæo duplo citius liquescit quàm cum hydrelæo duplo.

His promptius liquantur gagates, succinum, vnguis odoratus, id est, blatta bizantia, asphaltum, pissesphaltum (mumiam intelligo) xylaloë.

His promptius, ladanum, œsypus, castorium, sanguis hirci, gummi Arabicum, tragacantha, cancamum, caphura, myrrha, bdellium, styrax, mastiche, sarcocolla, gummi hederæ, iuniperi, cerasi, pruni, amygdalarum.

Resinæ his facilius. Aequè autem facile liquores opium, euphorbium, hammoniacum, sagapenum, galbanum, opopanax, scammonium & succus glycyrrhizæ, hypocisthis, aloë, elaterium, lycium nostrâs.

Cera omnium facillime. Mel, aëromeli seu manna, saccharum, humore etiam frigido vt sal soluuntur.

Acacia nostrâs & sapæ non liquantur, sed humore aliquo cum pistillo, aut cochleari aut manu paulatim soluuntur.

Prædicta quoque omnia succos, liquores, gummia, resinas, intelligo, calenti hu-

more, vt dixi, mollescunt: quædam etiam soluuntur: nonnulla item liquantur.

Ambra minutim concisa liquescit Mesuæ in E.dia coccubaphices.

Porro liquationis necessitas magna est ad mistionẽ electariorum, catapotiorum, vnguentorum, ceratorum, emplastrorum, & reliquorum propè compositorum.

Quoniam in superioribus præparandi differentijs, virium caloris, frigoris, humectationis & siccationis meminimus, & in sequentibus eorundem mentio frequens nobis est futura, prius de his est nobis agendum, quàm ad infusionem, coctionem, assationem, vstionem, & alia multa, caloris & aliarum primarum qualitatum opera transeamus.

DE CALFACTIONE.

DE calfactione autem agemus non quatenus soluit, mollit, liquat, coquit, assat, vrit, vel aliud insigne opus præstat, sed quatenus calorem rebus præbet moderatum, mistioni necessarium, vel etiam alicui præparationum differentiæ, vel ipsi denique medicamentorum simplicium, vel compositorum vsui dextero.

Calefit in sole meridiano acopum, Galeni populeũ lib. 4. sanit. tuendæ, vt fermẽtẽtur & probius misceantur eorum vires.

In ſole teri vult Galenus metallica, vel lauanda, vel in aliud vtenda.

Colanda calfactione tenuantur, vt prõptius permeent, frigida enim velut concreta non percolantur, niſi erant multum aquoſa & liquida, vt oxymeli Galenj. Calidiora autem cum ſordibus tota colum penetrant, niſi ſint glutinoſa. Talia enim multum calida colanda. Tepidam damus aquam, vt ſit vomitoria.

Calidas modice damus potiones medicas non ſolum purgatorias, ſed etiam corpus firmaturas, vreticas, menſes aut ſudores moturas, obſtructionem viſcerum aperturas, præſertim cælo frigido & ventriculo frigidiore natura, aut ex morbo.

Calefacimus aquam & alia omnia quæ aqua fluente, aut niue circumpoſita volumus frigidiora reddere, quòd in humorem calore rarefactum frigus ſe altius inſinuat vt ferrum candens aqua frigida & aſtringente temperatur, vt ſit durius.

Calfacimus modice infundenda, vt vires ſuas promptius in humorem cui infunduntur tranſmittant. Calfactus enim humor tenuatur & infuſa res rarefit. Quibus fit, vt eorum vis calore promptius trahatur. Alia prope innumerabilia calfactione egent, ſed admonendi gratia magis

quàm docendi calfactionis, refrigerationis & humectationis meminimus: ficcationis autem maior eſt neceſsitas.

Refrigeramus aqua fluēte, aut niue, aut glacie etiam prius calefacta, quæ febrium vehementiæ, aut aëris intemperiei calidę opponimus pocula medicamētoſa. Et quę à frigido cogi volumus, vt ius carnium glutinoſarum in gelatinam vulgo dictā.

Refrigeramus omnia calore præparata priuſquam reponamus.

Refrigeramus quę calore ſoluta, frigore volumus concreſcere, & dureſcere, vt electaria ſicca, cerata, emplaſtra.

Quæ calfaciunt, & refrigerant etiam per accidens ſiccant, ob id ordine bono iam de ſiccantibus agamus.

DE SICCATIONE.

SIccatio eſt conſumptio humiditatis, aut noxiæ, aut excrementoſæ, ob id nauſeabundæ, vel promptè putrentis, vel pulucrari prohibentis, vel caliditatem quæſitam obruentis. Abſumitur interdum, & naturæ humiditatis aliquid, plurimum autem in aſſatione & vſtione.

Scillæ partes maxime mediæ direptis viuo tenus tunicis, fruſtatim conſectæ coquuntur, mutata ſępe aqua donec ipſa nec amaritudinem, nec acrimoniam habeat,

traie

traiectaq; lino frusta illa sic, vt se non contingant, siccantur in vmbra dies 40. His segmentis ad oleum, vinum, acetum scillinum vtimur. Hæc Diosc. vbi neq; cultri ex ligno pini vel cupressi scillã diuisuri meminit, neq; acus ligneę, cum Mesue in aceto scillite, nec medium eius abijciendum iubet (quod hodie solenni quodam more fieri ab omnibus video) sed tantum tunicas externas ad vsque viuas & integras.

Triticum electum negligenter tritum aqua per noctem maceratũ, postridie manibus expressum reddit cremorem: qui dum resederit, inclinato vase quod supernatat sensim effundẽdum, reliquum bombace vel sole æstiuo mox siccandum ne acescat, repositum operculetur metu vermium: hoc amylum, hyeme igni siccetur. Sic ex oriza & hordeo, & alijs fieri potest.

Rosæ mediocriter apertæ sereno cęlo mane lectæ eodem die vt sunt siccentur sole, si potes, sæpe vertendo. Nam vix vmbra siccauerit, quanquam id esset optatius, siccatas aueile, & recõde vase vitreo operculato, vt odor & color perseuerent. Meliores montanæ campestribus & minus minuuntur siccando, cum ex harum libris decẽ siccatis lib. vnica supersit quibusdam. Idem, de violis. Scilla siccatur in

eclegmate Mesuæ ad asthma. Ad saccharum rosatum & violatum rosas, & violas modice siccat Mesues, hyssopus in eclegmate sano, menta in eclegmate aromatum, ruta in altero diacymino Mesuæ, vt in Galeni diospolitico, sed modice. Nam supra modum siccata, acrior, amarior, calidior euadit. non siccata, flatus minus discutit, quia humorem quendam excremẽtosum nondum percoctum retinet.

lib.4. sauit.

Herbę itẽ reliquę vmbra siccantur, nisi vtendi necessitas cogat te quasdã igni vel sole siccare. Nam in manipulis ligatæ, in granario pensæ siccãtur, vbi siccatæ sunt, sacculis cannabinis ibidem reponuntur.

Radices herbarum lotæ, à lignosa matrice secreti, mox insolentur, nocte in aëre sicco perflatili seruentur, iterum soli reddantur donec erunt probe siccatæ. Quod si cælum est nubilum, sicca fumo aut potius prope ignem, in calatho stramentitio vel saligno: aut si vtendi celeritas vrget sartagini calfactæ, & ab igni remotę ipsas toties impone identidem vertendo, & sartaginem recalfaciẽdo exemptis tunc radicibus, donec abunde erunt siccatæ. Sic radix enulæ, valerianæ, acori nostratis siccatur. Idem in radicibus quorundam fruticum, vt cepp. tamaricis: & arborum,

vt fraxini mori, faciendum eſt.

Radices iam ſiccatæ ſi ægrè puluerantur, papyro inſertæ igni ſiccantur, vel calidæ ſartagini imponuntur & igni exponuntur, igni autem vel in ſartagine vel papyro vel furno vel ſupra, aut intra furnum à quo panis extractus eſt.

Radices eædẽ & aliæ magnæ recentes, lotę, radiculis purgatæ, ac per teſſellas inciſæ, filoq; transfixæ paruis interuallis ne ſe tangant, in aëre ventoſo & perflatili ſiccantur, vt radices ireos, ariſtolochiæ rotundæ, & longæ, bryoniæ, & ſimilium: quæ tamen etiam citra diuiſionem probe ſiccantur, vt radix ari, dracunculi, cyclamini, aſphodeli, vti elignatæ prius iſtæ, mandragoræ, eryngij, apij, petroſelini, fœniculi, ruſci, turbith, ellebori vtriuſq;, dictamni vulgaris, thapſiæ. Paruæ radices aliæ citra elignationem in vmbra quoq; ſiccantur, vt aſari, aſparagi, graminis.

Colocynthis ſeptembri legitur dum flaueſcit, maxima, & cum alijs multis producta inſolatur diu, quia ægre ſiccatur, & nocte in aëre perflatili reponitur, aut ſi cælum eſt nubilum filo transfixa fumo ſiccatur, pòſt excorticatur, vt teratur. item quarta parte horæ inuoluta papyro inſolatur, vel igni aut fumo admouetur. *Meſues.*

Aloë

Ibidem. Aloë decocto aromatum imbuta ſiccatur, primo in vmbra, deinde ſole. ſic myrobalani tritæ oleo amygdalarum dulcium, æſtate triduo confricatæ, & quoties opus erat irrigatæ ſiccantur primùm in vmbra, deinde in ſole. Trochiſci tamen ex his facti in vmbra tantum ſiccantur.

Pulmo vulpis ſanæ venatu captæ, iuuenis, aqua abluatur, incidatur ſecundum arteriam venoſam, & magis multo ſecundum venam arterioſam, ſanguine purgetur, vino albo odoro modice calido lauetur, ollæ impoſitus clibano parum calido ſiccetur, refrigeratus & folijs abſinthij inuolutus reponatur. Plura de his leges in fine in his quę pluribus modis pręparãtur.

Amygdalæ & nuclei pinei cortice tenui ablato in pelui ſuper prunas ignitas per ſe vel potius cum furfure ducantur, & ſuccutiantur · donec humiditas rancida, aut excrementoſa conſumatur, alioqui pectori nocent, & tuſsim excitant qualitate rancida, Pruna, ficus, vuæ, zizypha, myxa, pyra & alij fructus multi ſole feruidiſſimo, aut eius penuria igne ſiccantur: ſed vua oxyacanthe vmbra ſiccatur.

Fructus quoq; rubi immaturi clibano ſiccantur ad maiorem aſtrictionem, & mora viridia aut ſubrubentia.

Fella

Fella in folliculo parum cocta ex aqua calente in vmbra ſiccantur. Coagula animantium parum ſalita inſolatu ſiccata ſeruantur.

DE HVMECTATIONE.

HVmectantur nunc aqua, nunc lacte, nunc aceto, nunc oleo vel alio humore medicamenta non modo ſimplicia, vt felicius & innocentius in compoſitionem vel vſum veniant, ſed ſæpe etiam cõpoſita, vt cùm craſſa humore diluimus, quo facilius & iucundius deuorentur.

Caryophyllum, zingiber, myrobalanos, cepulas, & emblicas ad conditurã qua induſtria humectes docet Meſues initio lib. ſui de antidotis & in ſimplicibus.

Maſtiche, moſchos, ambra, terendo humectantur aqua roſata.

Gummi Arabicum, tragacantha, aqua etiã vini, myrobalani, ſcammonium, colocynthis, caphura, turbith, ſericum, crocus, euphorbium & alia pleraq;, terendo humectantur oleo amygdalarum dulcium.

Amygdalæ, ſtrobili, piſtacia, parum humectantur aqua dulci aut roſata ad meliorem trituram & ſaporem delicatum, ſi emulſionem amygdalarum, marcipanes, facturus es, alioqui pingueſcunt, & palato ingratæ fiunt & ventriculo, vt etiam

nauſe

nauſeabundæ fiant.

DE INFVSIONE.

HVmectationi proxima eſt infuſio, in hac enim medicamenta parum trita aut conciſa, niſi minuta ſint, macerantur & temperantur humore aliquo ſcopis noſtris apto, eo magis minus calido à ſole vel igni potius quàm frigido. Tempus autem quo id fit, varium eſt. Nam nunc infunduntur ſemihoram, nunc horam, nunc horas plures, dies, menſes pro varia medicamẽti natura & alijs medicorum ſcopis. Vt enim quædam parum diu terenda & coquenda, ſic infundẽda quòd virtutem habẽt vel imbecillam vel ſuperficiariam, & rara ſint admodum. Contraria diutius infundenda. Varij præterea ſcopi medicorum faciunt, vt nunc minus diu, nunc diutius quædam ſint infundenda, & quædam (vt nuper diſtinxi) minimo aut mediocri, aut valido calore in id fouenda. Medicamenta infundimus, vt facultatem eorum maleficam quidem auferamus, vel caſtigemus, bonam vero augeamus, vel in humorem ipſum vtendam transferamus, quos tres infuſionis ſcopos præcipuos abunde Meſues docuit lib. 1. & nos lib. 3. de ratione componendi medicamenta.

Infunduntur autem hodie potiſsimum

purg

purgantia medicamenta,ſed etiam alia in apozemata, ſyrupos,olea,& alias compoſitorum medicamentorum differentias.

Humor vero cui infunduntur maxime varius eſt pro ſcopis varijs: purgantia tamen frequenter ſero lactis infunduntur, quia purgatorium, & ori iucundum.alia humoribus alijs,vt poſt audies.

Thymelææ fructum aut folia & tithymalorum & ſimiliter lactariarum aceto infundimus. *Meſues.*

Turbith lacti recens mulſo infuſum & ſiccatum ventrem turbare deſinit.

Aloë decocto aromatum vel ſpecierum hieræ, & aliorum quorundam calidorum macerata, citius etiam in ventriculi tunicas alte recepta vacuat, illi autem decocto ſi colocynthis aut turbith addatur, etiam à longinquo trahet aloë facultate acquiſititia non inſita. *Meſues.*

Myrobalani obſtruere deſinunt ſi infundantur in ſerum lactis vel ſuccum fumariæ addito præſertim abſinthio vel agarico vel rha barbaro. *Ibidem.*

Senna contrita horis 24. in ſuccis maceratur,ſemel aut bis feruefit,colatur, exprimitur in ſyr.Saporis.

Manna maceratur ſucco intybi, feruefit, manibus fricatur, colatur in ſyru.

acido

acido ex manna.

Ibidem. Rha barbarum infunditur aquę cichorij vel intybi vel apij vel plantaginis, adiecto interdum vino albo pauco, & cum Mesue spica, pro varijs medici scopis. Id autē ante infusionē scalpro aut cultello in tenuia velut folia incidatur potius quàm vulgi more teratur, ne vis eius exhalet.

Ibidem. Thamar Indi infunduntur sero caprino, aut succo fumariæ vel lupuli, modos eorum infundendorum varios lege in simplicibus Mesuæ.

Ibidem. Rosæ & violæ infunduntur aquæ aliquoties, vt syrupus inde purgatorius coquatur. infunduntur & aceto, quod ab his rosatum & violatum appellatur.

Alia prope omnia simplicia purgantia varie infundi docet Mesues in simplic.

lib.4. sanit.tuen. Cyminum in diospolitico seu diacymino maceratur 24. horis aceto, deinde vase terreo bene cocto frigitur, & siccatur. id autem fit vt citra calorem altius penetret ac incidat.

Radices vrticæ calentes eadem ratione aceto 24. horis ante vsum macerantur: si autem postea sint coquendæ ex aqua, satis est prius horas 6. aceto macerasse. Eadem ratione semen anisi, anethi, apij, ameos, amomi, cari, fœniculi.

In

In oxymelite melanogogo ſimplicia macerat Meſues horis 24. aceto albo, aqua, ſucco bugloſsi.

Coriãdrum aceto cui incoctus ſit ſampſuchus maceratum recte corrigitur.

Dactyli aceto macerantur triduo in diaphœnico Meſuæ.

Semen eryſimi aqua macerandum eſt, ad obtundendum igneam eius caliditatem, priuſquam eclegmatis miſceatur. *Gale. lib. 6. ſimpl.*

Nuclei pinei virides aqua macerandi, vt acrimoniam in ea exuant. In E. hamech ſimplicia infunduntur ſero lactis quinque dies Meſuæ. Lupini aqua fluuiali diebus 6. 7. 8. macerati miteſcunt & dulceſcunt, vti aqua priore abiecta cocti.

Cicera, triticum, hordeum lacte aliquoties infunduntur Meſuæ, & ſiccantur in puluere impinguante. Cicera aquæ incoquuntur in diaſatyrio ſecundo. vtrunq; fit vt pars eius nitroſa, & tergens, in lac & aquam transferatur, reliqua eius ſubſtantia ſeruetur.

Semen abietis & flores populi macerat dies 40. oleo Galenus, ſæpe tres, 4. & plures menſes, poſtea exprimit oleum digerens & acopum. *Libro 4. ſanit.*

Sericum crudum cocco baphica tinctum maceratur ſucco pomorum, ſucco

granatorum, decocto corticum citri & aliis syr.ex succis simplicibus & compositis, donec ii succi rubeant & serici simul & cocci facultatem acceperint.

Infusio hæc dum facultatem medicamenti vel maleficam emendauit, vel bonã auxit, aut in humorem transtulit, finem suum assequuta est: sæpe tamen fit, vt præparatio quædam sit coctionis, sic ante coctionem simplicia aliquandiu macerata passim reperies, imò & post coctionem, ante ipsam colationem præsertim, dum vis quæsita ægre in humorem trahi potest ex materia dura, crassa, densa. Sic lignum gaiaci, ebeni, buxi, fraxini, genistæ, iuniperi etiam tritum aut limatum diu etiam ad triduum ante coctionẽ humore aliquo idoneo maceramus, vt vires eius incidentes, tenuantes, tergentes tandem in decoctum trahantur.

Quin & medicamenta nodulo ligata, iusculo vel alteri leuiter incoquimus infusionis loco: & quæ infundimus, sæpe semel aut bis feruefacimus ante expressionem aut colationem.

Infunduntur præterea quædam tantum, vt tenerescant, idq; ad condituram vel coctionem celeriorem.

Mesues Sic Mesues myrobalanos ad conditu-

ram

ram aqua & hydromelite humectat, & dies octo sero caprino macerat, pòst semel feruefacit. *in simp. & conc tis.libr.7*

Capita papaueris forpicibus minutim concisa macerantur cum semine aqua pluuia vel fontana die vno: vel si iam ficciora sunt, etiam biduo & triduo, vt tenerescant ad diacodii compositionem. *c.ph.par & Mesues in antidotis.*

Myrobalani oleo amygdalarum dulcium vel violato vel rosato vel sesamino imbuuntur & irrigantur: postea siccantur: id quod ipsis infusio seu affusio seu perfusio quædam est. Dum item hæ tritæ oleo amygdalarum dulcium triduo per ęstatem confricantur affuso oleo quoties opus ęst, deinde siccantur. Altero autem triduo similiter in sole confricantur ex aqua saccharata vel sero saccharato, vt postea formentur in trochiscos Mesuæ. Nisi nutritionem esse mauis de qua mox dicemus, vti & dum species hieræ Hermetis tritas inuoluit bis succo cucumeris agrestis, & siccat, vt eius succi vires puluis in se trahat.

Alia infunduntur vt dissolui possint: sic hammoniacum, opopanax, galbanum, sagapenum, & liquores alii aceto vel humore alio super cineres calidos fere infundũtur vt soluantur. Fractos eosdem hydromelite

infundit in hyera Archigenis ex Paulo, vino autem infundũtur in hiera Hermetis, in hiera autẽ diacolocynthidos Rufi myrrham ſolam vino infundit, ſagapenum & opopanacem cum aliis terit, vt nos hodie in hiera diacolocynthidis Paccii facimus: in qua tamen Scribonius opopanacem & ſagapenum in mortario terit adiecto melle tenui, id eſt quàm liquidiſsimo. Infundũtur eadem ratione gummi & ichthyocolla, vt diſſolui poſsint, vel vt in muccaginem abeant, quo fine etiam ſemina & radices lentore aliquo præditæ, humore calfacto macerantur. Sed de his in ſuccorum extractione mox audies.

Ad infuſionẽ reducitur infectio ſeu tinctura, vt ſericum ſucco cocci baphicæ tinctum ad compoſitionem cardiacam celebrem diacoccu baphices, & in ſyrup. de pomis & de granatis, & de corticibus citri. Quanquã idẽ ſericũ ſic tinctum præterea ſuccis illis infundatur, donec ſucci rubeãt, & ſerici atq; cocci vires in ſe traxerint.

Filum purpura marina tinctum, ſi poſtea viperam ſtrangularit, ad pariſthmia eſt efficaciſsimum Galeno.

DE NVTRITIONE.

NVtritio quoq; quam vocant, fuerit infuſionis ſpecies. ſic autẽ eſt appel-

lata

lata hæc præparationis differẽtia loquentibus abusiuè, quòd quemadmodum per veram nutritionem fit vacuati repletio & etiam incrementum, quandiu ſcilicet id fieri ex partium ſequaci mollitie poteſt: ſic medicamenta quę humore aliquo imbuta, macerata, tribulata, confricata, præſertim calfacto velut augentur.

Sarcocolla alba, magnis glebis conſtãs, lacte muliebri nutritur, ſed pauco. Nam multo lacte operta liqueſcit, & lac ipſum priuſquam ſarcocolla ſiccetur, aceſcit: paucum igitur ex mammis ipſis irrigandum confeſtim ſole ſiccetur, iterum & tertio, quarto, quinto, ſimiliter irroretur & ſiccetur, & tandem reponatur. Aſpergi etiam aſinæ, capræ, equæ, lacte; vel alio poteſt. Semen cari calfactum lacte caprino horas duas quidam nutriunt in vaſe mundo, exemptum ſiccatumq́; reponunt ad fluorem alui.

Myrobalani oleis, ſero ſaccharato, butyro vaccino, ſucco cydoniorum, vel alio humore dum irrigat, macerat, fricat, frigit Meſues clementer, & his humoribus imbuit vel ad condituram, vel ad noxas earum caſtigandas, ſiue ſolæ vtendæ, ſiue in compoſita veniant, vt trypheram ſarracenicam & perſicam, tripheram Galeni,

elec. ſtomachicum Meſuæ,& elec. alhari & ſequens quodammodo nutrit. Sic & ſpecies omnes elec. Indi maioris, dum oleo amygdalino confricat idem.

Colocynthis quoq; ſeminibus ſolis extractis ſi impletur aqua cum pauca ſpica & maſtiche, & coquitur in cinere calido ad partis tertiæ conſumptionem: hocq; decocto paulatim affuſo ſagapenum irrigetur, donec pingueſcat, nutriri dicitur ſagapenum. eodem modo & opopanax. Decocto myrobalanorum vel ſucco enulæ campanæ aut rutæ aut fœniculi cum felle pauco auium rapaciũ, & ſpica & maſtiche ad dimidium cocto & colato idem fieri poteſt.

Folia etiam thymelææ aceto nutriuntur in elec. diaphyſſalidon. Eadem in acetum infundit & ſiccat in pilulis thymelææ, vt eadem ſint vel ſaltem omnino proxima infuſio & nutritio. Ambæ enim humore fiunt & calore blando, qualis ad nutritionem veram eſt aptiſsimus, cum immoderatior vrat: imbecillior ſit inefficax.

Metallica ferè in aëre calido non tamẽ ſuper ignem nutriuntur.

Metallica etiam ſæpe nutriũtur humore aliquo vt diſſoluantur promptius vel etiam liquentur, vel pingueſcant, & velut aucta

aucta tumescant.

Scoria ferri in aceto nutritur dies quinque in tryphera minore, Mesuę & tryphera moschata, & tryphera Galeni.

Lithargyros nutritur oxelæo sic, vt vnciæ eius triti quatuor tandem olei libram vnam, aceti quartaria quinq; ac eo plus ebibant: idq́; omnino sine igni, multum diuq́; pistillum per mortarium ducendo. Nam lithargyro etiam vncia vna corpus dat plurimum, vt etiam sine cera emplastrum perficiat, sed initio diu tere primũ cum pauco oleo postea affuso vicissim pauco aceto. Nam multo sic mergitur, vt corpus non assequatur. Vbi autem initio paulatim nutrita est & consistentiam crassiorem friando assequuta tam largiorem vtriusq; copiam ebibit. Continenter autem friatur ad horas duas, tres, nisi quòd per initia potes aliquantisper cessare, vt interim velut in ocio largius combibat. Sic & chalcitis, & scoria ferri, & ærugo & metallica cætera ex oxelæo in vnguenti formam diu friando duxi, sed bibacissima est lithargyros opinor, quia siccissima & rara modice.

DE EXPRESSIONE.

EXpressio est humidæ & tenuis substantiæ separatio, à sicca & crassa

duro aliquo & valido compreſſu facta, fit autem ſæpe torculari & eo multiplici, quale vinũ ex vinaceis exprimunt, & quale pinxit Meſues in oleo amygdalarum dulcium, quale item vſurpamus in exprimendis oleis & ſuccis aliis & decoctis, & carnibus & ſimilibus, ſiue id torcular eſt, ſiue prælum librarium, vt in oleo amygdal. dulcium Meſuæ diximus. Fere autem exprimenda, ne diffluant aut diſsiliãt inuoluimus panno forti, vt cannabino, caprino, ſetaceo. Eſt quãdo tantum caprino aut lineo inuoluimus, & manibus ac digitis prælorum loco vtimur, vt dum medicamenta purgãtia infuſa exprimimus. Adde quòd nunc denſo nunc raro panno exprimimus, interdum clementer, interdũ valenter pro ſcopis medicorum variis. quædam item frigida exprimimus, alia etiam calida. quædam ſolũ calida exprimi poſſunt, vt oleum amygdalarum dulcium, & ſimilia in Meſue. Sic portulacæ, cotyledonis, ſemperuiui, bugloſsi ſuccũ exprimimus calentem, aliâs humore aliquo liquidiore affuſo, vt dicemus in ſuccorum extractione.

Expreſsionis vſus igitur latiſsimo patet in infuſis apozematibus, & coctionibus propè omnibus, in ſyrupis, in oleis, & id

id genus aliis: quo autem instrumento & quatenus calidum aut frigidum vnumquodq; est exprimendum, in singulis compositorum remediorum differentiis melius condisces.

Neq; solum colationi succedit expressio, imo eam sæpe præcedit, & quando eam sequitur, blanda admodum est facienda: ne quod crassum & terreum colo adhæret, id totum vi in subiectum humorem colatum elidamus.

DE CONFRICATIONE.

Confricatio rerũ infusarum, aut etiã coctarum manibus facta colationem & expressionem adiuuat, ob id ante has sæpe obitur, interdũ expressionis vice est: sic crocus panno lineo ligatus inter coquendum, infricatur in syr. Saporis, de pomis & quibusdam aliis compositis.

Manna succo intybi macerata fricatur manibus ante colationem in syrupo acido ex manna.

Rhabarbarum panno lineo ligatum fricatur, & exprimitur in syr. cichorii composito. Scammonium panno tenui ligatum sæpe confricatur in syrupo acetato cholagogo.

Elleborus niger nodulo lineo ligatus in oxymelite melanogogo sæpe cõfricatur.

Medulla cnici, turbith, zingiber, panno lineo ligata confricantur sæpe in oxymelite phlegmagogo.

Elleborum nigrum, agaricum, ſalem Indum fricat, Meſues in apozemate epithymi: caſsiam verò manibus fricat ante colaturam in apozemate adianti, colocynthis forficibus inciſa in oleo roſato fricatur ad componendos ex ipſa trochiſcos Meſ. in trochiſc. & ſimpl.

Sic manibus fricantur, & pòſt colantur ſimplicia in electario Hamech. Simplicia in ſuccis macerata fricantur & colantur in elec. diaphyſſalidôn. Simplicia pilularum aromaticarum poſt coctionem fricantur & colantur.

Fere autem hic nodulus in medicamento humido manet. Sic ſcammonium panno lineo raro ligatum ſuſpenditur in ſyrupo fumariæ, & noduli aromata continentes & compoſitum condientes in ipſo ſuſpenſi manent, vt poſt leges, titulo de aromatizatione. Quam conſuetudinem hodie pleriſque ſeruari video in ſyrupis purgantibus, præſertim contra morbum longum, aut in hominis delicati gratiam compoſitis.

Gal. li. 7. c. ph. p. Aliquando tamen vbi vis eius noduli tota in compoſitum confricando eſt expreſſa,

pressa,abiicitur. Sic Soranus cum melle & capitibus papaueris myrrham,crocum,hypocysthidem,acaciam nodulo ligata incoquebat, pòst vbi vires suas diacodio impresserant,tollebat. Quod exemplum eò adscripsi, ne id nouum putes, & Arabibus acceptum referas.

Alia tamen est confricatio, quæ ad infundendum, imbuendum,molliendum,& humectandum magis pertinet,vt cum myrobalani omnes butyro vaccino fricantur, cæteræ species oleo amygdalarum dulcium inuoluũtur in tryphera sarracenica, & phœnonis, easdem ne partes nutritorias valenti astrictione sua exasperẽt, oleo amygdalarum dulcium vel rosato vel violato vel sesamino, vel aliis lenientibus tritas mergit,confricat, & lubricas facit. Possis tamen non modò manibus fricare,sed etiam in sole aut igni clementiore frigere cum alioqui nec ipsæ rarefient, nec butyrum aut oleum quoduis liquabitur, vt ipsas prompte totas permeet ac imbuat:ob id in tryphera minore phœnonis myrobalani assentur in butyro vaccino.legimus & nos in tryphera sequente: hæ butyro vaccino inuolutę frigantur vertimus,vbi legebatur fricentur,& alibi aliquoties. Vbi(vt dixi)etiã fricentur legere *In simpl. Mesues.*

posis,

posſis, cum vtrunque patiantur, hoc eſt, manu fricentur, & in ſartagine aut vaſe alio blandè frigantur.

Et in Elec. à nobis inuēto, frige bis vertimus pro frica, tamen potes ſi libet, lectionem priorem retinere: vel iſtam pręſertim cū in ſimili Elec. alcanzi, myrobalanos, & ſimplicia alia bis feruefaciat.

Friguntur tamen vere quædam, vt cuminum aceto maceratum frigitur Gale. lib. 4. ſanit. tuendę in vaſe terreo bene cocto. Plura huius exēpla leges in aſſatione.

DE SVCCORVM EX-
tractione.

QVanquam loco hoc coctionem infuſioni (vt antè memini) viribus & præparationis modo proximam, doceri exigit ordo rei: quia tamen rerum antè tractatarum conſequutione quadā in expreſsionem tranſiuimus, ſuccorū autem extractio tritura cōſtat & expreſsione, iure optimo ſuccos exprimendi modū his interſerimus: χυλὸς autē (vt in ſimplicibus ex Galeno abunde docuimus) nunc is eſt humor, qui virentibus herbis aut fructibus humidis, aut ſeminibus oleaginis tritis exprimitur, & viſcago ceu muccago quædā ex glutinoſis ſeminibus, radicibus, gummis, partium neruoſarum ramentis,

humore

humore aliquo calfacto maceratis extracta. De his omnibus hoc loco agam.

Succus ex omnibus foliis virentibus per ſe tritis exprimi poteſt, præterquam quòd quædam ob ſiccitatem vix ſuccum aliquem reddunt ſi per ſe terantur, vt folia lauri, ſaluiæ, thymi, roriſmarini, ſabinę, & quæ plantarum ſunt ſylueſtrium, & ex locis editioribus ac ſiccioribus, & æſtate calida ſicca, atq; adeo poſt meridiē ſuccū parciorem reddunt: aliæ ob lentorem, vt bugloſſum vtrunq;, cotyledō, & alię quędā pòſt dicēdæ: ſed vtrunq; genus miſto eget humore liquido, ad ſucci expreſsionem.

Ad varios vero aurium & partium aliarum affectus adhibet Gal. in ſimplicibus, & lib. c. ph. p. ſuccos recētes hippuris, cucurbitæ, cannabis viridis, hederæ, polygoni maris, praſi, ſtœbes, abſinthii, fœniculi, dracontii, lactucæ agreſtis, fumariæ, centaurii parui, chelidonii, libanotidum, anagallidum, anemonarum, peucedani, betæ, braſsicæ, calaminthes, foliorum ficus, cynogloſsi. Floribus populi albæ, floribus ſpondylii: floribus roſarum, violarum: radicibus cæpæ, allii, porri, cyclamini, ſcillæ.

Ex fructibus etiam vt pomis cydoniis, granatis, vuis, & aliis permultis: de quibus abunde

abunde nobis dictum ex Galeno in Mesue est, sectione prima & secunda.

Perroquet nobis dicitura psittaci uiridis similitudine.

Quo autem modo aloë, scammonium, glaucium, hypocisthis, acacia & externi alii plantarum succi extrahantur, cum plantas ipsas non habeamus, didicisse parui est momenti, cum præsertim ex Dioscoride repetere possis: quanquam aloë nobis iam frequens satis est, sed pensilis ferè ad pompam, altilis nulla, præterea non quæuis aloë succum laudabilem reddit, vt Diosc. & Gale. edocuerunt.

Acacia verò nostrâs fit ex prunis agrestibus aqua maceratis, igni lento coctis ad dissolutionem: colatum ex his siccatur igni vel sole, complanatur: in tessellas secatur, rubentes & adstringentes magis, si immatura erant, nigras & dulces magis: si matura.

Lycium nostrâs sic fit in libello cui titulus est de dynamibus, id est, facultatibus, & Galeno tribuitur. Periclymeni (quod caprifolium vocant) baccas mense septembri tere, torquendo exprime, insolatu sicca, repone. Alterum autem verum hodie desideratur.

Radices glycyrrhizæ recentes præhumidæ Iulio mense tritæ, ex aqua coctæ, ad crassitiem colantur & exprimuntur expres

expressum igni vel sole siccatur.

Oleum omphacinum ex oliuis immaturis, dulce: ex maturis exprimere in Gallia Narbonensi vulgare est.

Sic omphacium, ex vuis immaturis & natura acerbis: vinum ex maturis & dulcioribus exprimere cuiuis notum est.

Pomorum agrestium tritorum succo expresso parum salso vtuntur septentrionales omphacii vice.

Ex siccioribus vero foliis seu natura seu cęli & soli ratione, vt succum aliquem extrahas, vinum, aqua, vel humor alius proposito idoneus (vt dixi) misceteur inter tundendum: qui prope totus cum succi portione aliqua exprimendo reddetur.

Eodem modo ex portulaca, cotyledone, semperuiuo, buglosso vtroq;, & similiter glutinosum succum sortitis, Galenus docet succum illum affuso humore idoneo extrahendum. Ex his tamen sine externo humore succum extrahis, si parum calescunt, ipsæ, mortarium, pistillus, saccus, prælum, vel si tusæ citra calorem calatho saligno impositæ, loco frigido, vt in cella vinaria repositæ sint. Nam in catinum subiectum humor satis multus paulatim defluet. Portulaca tamen erratica & quę vitibus est familiaris quàm hortensis,

& bu

& buglossum tenerum quàm vetustate iam pinguius, & folia boraginis quàm caulis succum facilius remittunt.

Cucurbitam maza pinsita inuolutam clibano coquit Mesues, deinde succum exprimit in syrupum cucurbitæ.

Gal. libr. pro puero epileptico in fine.

Hic succus diachylo magno miscetur.

Ex scilla succus extrahitur optime diebus canicularibus 40. diebus ea particulatim digitis discerpta vasi mellario imponitur, operculato, & pelle circundato, deinde loco meridiem spectãte contra boream lecto insolatur sæpe vertendo, vt vndiq; solem sentiat: post hos scillæ elixæ similis succũ in fundo deponit melle condiendum. Alii scillam inter multas collectam cultello ligneo corticibus externis purgatam, maza inuolutam, clibano mediocriter calido coctam, exemptam, vt calet tusam in mortario lapideo calido, pistillo ferreo calido, panno lineo tenui calido inuolutã, valenter exprimunt. Sic autẽ assat Dioscorides vsq; ad crusti frumentacei vel lutei coctionẽ, tamẽ succi eius nõ meminit. Alii sine assatione foris & intus purgatã multũ calido, ligneo aut lapideo mortario & pistillo tusam, mox calido linteo, torculari calido exprimunt, & succum multũ facile reddit & purum atq; clarum. Quòd si frigida scilla frigido mortario

& pistil

& pistillo trita sit, in sartagine terrea parum frigatur, ilicoq́; exprimatur inter asseres calidos vel torculari calido ac aëre calido. Quæ omnia Galenus innuit, cum succum hũc diebus canicularibus nempe omnium calidissimis, si suam seruant naturam, optime extrahit. Quædã minutim concisam exprimũt, quòd tusa pinguescat, succumq́; ægrè remittat, nisi vt dixi calefiat: alii tusum calatho sparteo imponunt aut saligno, in cellaq́; vinaria aut similiter frigido loco collocant destillatq́; in vas subditũ. Liquores & gũmi & resinæ castrata, terebrata, secta, scarificata, plantæ radice, trunco, ramis, calice destillantes, raro à nobis colliguntur, sed fere ab externis mittuntur, à quibus qua ratione eliciantur, docet in horum singulis Dioscorides, succum cum tamen ex incisa salice dum floret destillantem colligere possumus ad vsus à Galeno scriptos, & opium ex capitibus papaueris nigri mense Iunio aut Iulio & ex aliis nostratibus plantis. Elateriũ autem ex fructu cucumeris agrestis quomodo extrahendum, lege Dioscor. & in his vide ne succum pro liquore supponas, cum sit multo ignauius scammonium succus quàm liquor, & in aliis ad portionem, vt Dioscor. & Gal. abunde docent.

Sic ex mandragoræ radice incisa, forata, cauata liquor emanat valentior succo, & iisdem radicibus tritis expresso, & ex ficu, lathyride, chelidonio foliis aut surculis auulsis lac emanat ex illis & tithymalis album, ex hoc luteum.

DE secundo succi genere qui ex oleaginis seminibus tritis exprimitur, vt amygdalis ambabus, auellanis, iuglandibus, pistaciis, strobilis, balano myrepsica, nuce myristica, semine cucurbitæ, cucumeris, melonis, citreoli, cannabis, napi, sinapi, ricini, cocci, gnidii, lini papaueris, hyoscyami, pomorum, pyrorum & id genus aliis abunde cum Mesuæ diximus sectione nona de oleis, quòd hunc succum etiam Dioscorides & Galenus oleum sæpe vocant, potestq; hic ex omnibus seminibus medullatis extrahi, vt etiam ex vuarum seminibus tritis exprimitur igni in lucernis durantissimum.

Mel quoq; ab anacardis extrahes, si eos ablato pediculo coquas ex aqua: tunc enim quod supernatabit melleum cochleari colligendum est, & aliter.

SVCCI genus tertium ex glutinosis seminibus & radicibus & aliis in humorem calfactum aliquandiu infusis extrahitur. Semina fere sunt cydoniorum, marrubii,

vrticæ,

vrticæ, lini, fœnigræci, psyllii, maluæ, altheæ, citri.

Radices sunt maluæ, altheæ, symphyti, periclymeni, scillæ, gummi arabicum, tragacantha minutim incisum: sic ichthyocolla, taurocolla, ficus, vuæ. Horum vncias tres aquæ calidæ libra vna macerabis nocte vna, postridie recalfactum sacculo aut mantili ex tela noua forti impone, intorquendo exprime, virga lignea aut ferrea gracili percute: succum eadem derade: id fac donec succus effluere desinat, & semen exuccum & siccum euaserit, vel radix. Alii aquæ libras tres, vni seminum aut radicum libræ imponunt, alii libram vnam aquæ cõmunis vel humoris alterius si requiratur, dant, vnciis quatuor seminum vel aliorum. Si autem succum vis liquidiorem, aquam auge vel semen minue: si crassiorem, contra.

Interdum etiam triduo macerantur, vt in diachylo communi, quod à χύλο, hoc est succus seu muccago, est appellatum, vt in sectione 12. Mesuæ diximus, & lib. 3. meth. medicamenta componendi.

Quoniam vero Arabibus psyllii interior medulla calet, cortex friget: vbi refrigerandi consilium est, per succum psyllii, neque diu, nec multo calore macerant,

neq; valenter exprimunt: ne ſubſtantiam calidam foras extrahãt, quam nonnulli in vlcere, admoto pſyllii ſucco, cũ aqua dulci extracto manifeſte affirmant ſe deprehendiſſe, & morſum in vlcere caloremq́; excitatum quem ſucco alio ex pſyllio clementiſsime expreſſo, poſtea compeſcuerunt, ſed ſola refrigeratrix facultas toti

In ſimpl. ſemini à Græcis tribuitur. Sic ſemen pſyllii cum aqua fontis frigida tribulat Meſues, & eductum ſuccum dat potui ad aluum ſoluendam. Decocto ſemen pſyllii macerat horis vigintiquatuor in ſingulas rudicula agitando, deinde totum ſuccum exprimit in oleo de pſyllio, vbi non videtur timere venenoſam virtutem occultã in parte ſeminis huius interna & calida quarto ordine: forte ob id quòd ipſo decocto obtunditur & emendatur.

Ex taurocolla, & ichthyocolla, & coriorũ ramentis, & partibus omnibus neruoſis particulatim ſectis muccago quoq; extrahitur, ſed in vſu medicis frequentiore eſt, quę ex ichthyocolla, id eſt, piſciũ, præſertim quos moruas vocamus, fit. Satius autem eſt hæc raſa aut limata ex aqua lento igni coquere, donec tabeſcant. Qui autem valido igni primo coquere aggrediuntur, vrunt, & incoctilem reddunt.

Solui

Soluitur quoq; ichthyocolla hęc lotio, aqua ſalſa, aqua extinctionis calcis, aceto.

In emplaſtro diachylo magno, ichthyocolla aqua communi igni lento, aut ſuper cineres calidos diu macerata & paulatim cocta, tota abit in cremorem.

Pellis arietina ad diſſolutionem dum coquitur in emplaſtrum, contra rupturam, muccago quoque ex ea extrahitur.

Ex gummis quoq; muccago frequenter extrahitur potiſsimum arabico & tragacantha, vt horum drachmis duabus in aquæ roſatæ vnciis 5.6.7. ſolutis, vt in eclegmate ſano, vt ſit albius & leniens magis. Muccagine ex gummi tragacanthi drachmis duabus aquę roſarum vnciis 7. vel 8. ſolutis liquantur ſacchari libræ quatuor ad hypoglottidum (quas pilulas albas ſub lingua vocant) compoſitionem.

Ex drachma autem vna tragacanthi potes vncias tres, quatuor, plures muccaginis extrahere: ſi multum & diu baculo aut cochleari percutias.

Ad muccaginem hanc reducenda eſt cõgelatio lentorum iuſculorum à frigore facta. Pedes enim vitulorum, colla veruecum, capi, perdices, & carnes aliæ præſertim neruoſam multã ſubſtantiam ſortitæ coquuntur ex aqua igni primũ lento,

deinde mediocri vſq; ad carnium diſſolutionem, ſeu donec iuſculi portio exigua cochleari exẽpta & refrigerata inter manus confricata, ipſas ſuo lentore velut ferruminet. Tunc omnia in mantile mũdum mediocriter rarum coniiciuntur, catino lato ſuppoſito, in quem humor defluat. Oſſa cochleari, vnco, furcella eximuntur, reliquum mantili mediocriter intorto exprimitur. Nam valens expreſsio turbidam faceret gelatinam, vt pedes veruecini nigrã, niſi exactiſsime lauentur & purgentur. Mox adeps flatu deturbatur, & cochleari deraditur, iniectis poſtea albuminibus clarificatur. Additur ſacchari libra vna, cinnamomi boni craſsius triti vncia vna in cremoris libras quinque aut ſex, & crocus ſi flauum vis, aut linteolum ſucco florũ cichorii aut alio quouis imbutum, vnde opinor id linteolũ torneſol vocant, vti & florem cichorii ſolſequium, & gyra ſolis, & ſponſa ſolis vulgo dicitur, quia cũ ſole vt alii flores multi circumagitur. Mox calidum adhuc per manicam, vt vocant, hippocratis colãt prope ignẽ, ne ante tẽpus, frigore concreſcat: neq; per colum transfluat. Vbi ſponte ſua fluxit, quantum erat fluxile ac liquidũ, in patinas diſtribuitur: loco frigido, vt concreſcat, reponitur.

Sunt

Sunt qui ichthyocollę portionem cum prædictis incoquunt, vt citius lentefcat, & magis glutinofus cremor euadat.

DE DESTILLATIONE.

DEftillatio, humoris è fucco tenuioris extractio vi caloris, ad hunc locum omnino pertinet. Quæ vero ad eius rationem, vires, inftrumenta, ignem pertinent, fufifsime lib. 3. methodi componendorum medicamentorum docuimus. Hoc autem loco lectorem tantum exercere ftatui in quibufdam deftillatis paulo difficilioribus.

Eodem loco & fectione nona Mefuæ, de oleorum genere quarto egimus, etiam de deftillatione per afcenfum, fic dicta, quòd vapores furfum elati, ibi concreti, in aquam deftillent: cuius nunc vfus eft longe frequentifsimus. Segmentis pini latifoliæ vas impletum aqua rofarum affufa, fi vafe duplici deftillas, fuccus emanans oleofus eft odoratifsimus, qui caphuræ aqua vulgo dicitur. *Per afcẽfum.*

Si rofæ quas incarnatas vocamus ficcatæ, vapore aquæ calentis humectatę deftillantur, aquam rofarum bonam reddēt.

Deftillata vapore aquæ calentis vires & qualitates plantarum integrius retinēt, fed quia excremētofa funt parum diu fer-

uari poſſunt. Diutius quæ cinerũ aut arenæ aut ſcoriæ pulueratæ calore deſtillantur in vaſis lapideis aut vitreis, quantumlibet multis ſuper longam aut rotundam fornacem tegulis intectam, quæ ſuſtineãt arenas altas plumbo alto circundatas: ſed vaſe hæc paulatim calfacienda & refrigeranda ſunt priuſquam aëri frigido aperiantur: alioqui mox rumpuntur. Quæ autem plumbo deſtillantur, omnino improbãda cenſeo, propter ceruſſam & qualitates alias plumbi maleficas, cum & aquam per tubos plumbeos deductã damnarit Galenus, quod dyſenteriam excitat.

Deſtillatio per deſcenſum nobis dicta in tertio genere oleorum Meſuæ, & quæ per hanc deſtillantur. Scillæ etiam recentes inciſæ vaſi inferne foraminulento ſurſumq; lutato impoſitæ, ſi flamma circundatur, aqua in ollam aliam ſubiectam, ſimul cum huius fundo lutatam defluet, quę cum farina vel pane miſta, guſtata mures cito necare quibuſdam creditur citius ſi lithargyri paucum miſcueris.

Roſæ recentes linteolo ſuper peluim tenſo impoſitæ, ſi vas carbonibus ignitis plenum acceperint, deſtillant aqua multa & odora in eam peluim. Eodem modo flores reliqui: quæ etiam per deſcenſum

eſt

eſt deſtillatio.

Si duæ matulæ ſibi applicentur, & ſuperior roſis impleatur & inſoletur, deſtillat aqua odoratiſsima in ſubiectam.

DE COCTIONE.

CVm in omni deſtillatione coctio quędã fiat, per quam etiam aqua deſtillata ſucco eſt tenuior, & in omni coctione fieri deſtillatio poſsit, vt ollę operculum aqua excoquẽdorum vapore plenum indicat. Cum præterea ambo calore fiant ordine optimo, nunc dicendum nobis de coctione eſt, cuius partem maximam lib. 3. de ratione componendi medicamẽta ſcripſimus, ac indidem tibi repetendum eſt, ne bis de re eadem fruſtra ſit agendum.

Coctio medicamentorum fere fit elixando in humore calido, rarius aſſando in calore ſicco. Coquuntur autem ſimul aut per ſe ſimplicia frequentiſsime, interdum & compoſita quædam.

Humor cui incoquuntur, magna ex parte aqua eſt, ac ea vel ſimplex, vel medicamentoſa. Simplex item vel pluuia vel fontana, vel deſtillata: medicamentoſa vero eſt ſalſa, marina, aluminoſa, ſulfuroſa, bituminoſa, chalcanthodes, carbonoſa.

Ad aquam compoſitam reducuntur, lixiuium, lotium, vinum, acetum, omphaciũ,

ceruisia, hydromeli, œnomeli, opomeli, oxomeli, oxycraton, lac, serum, succi plantarum liquidi, oleum, resinæ recentes, adipes, butyrum, mel, saccharum humore pauco solutum, & variæ in vnoquoq; horum generum species, pro varijs medicorum scopis, vt etiam interdum humores duos plures miscere sit opus. Secundum cicerum decoctum, lac vaccinum vel ouinum ad coquendas radices eryngij satiui, raphani, dracontij, in Mesuæ. Quantitas verò huius humoris varia est, pro scopis varijs, vt in diasatyrio lac vaccinum vel ouinum sit quantum duobus digitis supernatet: quòd si coquendis radicibus id non sufficit, nouum affundendum sed calidum, vt in bis coquendis omnibus sæpe admonet Galenus in alimentis, quod & coqui obseruant. In syrupis, & alijs coctionem requirentibus, quantus humor requiratur, lib. 3. audies.

Calor autẽ coctionis author esse potest quiuis rebus coquendis moderatus (nam à solo calore mediocri fit coctio) nõ ignis solius, sed solis, animalis: calcis verò & fumi & putredinis fimi, aut corticum calor admouendis vsui esse potest, vt psorico Galeni: sumendis vero noxius fuerit, vt ex carbonibus non ignitis nec semiustis,

Lib. 4. simpl.

ex lignis putribus. Calor enim huiusmodi vti & fumosus qualitatem alienam cum empyreumate rebus coctis imprimit.

Electarium rosatum flamma lenta coquit Mesues, & syr. omnes igni lento.

Sint igitur ignis alimenta sicca & odora, vt sarmentum vitis, quo theriacem, coquit Galenus: vel carbones semiusti, & qui tetram qualitatem iam exhalauerunt, sit autem primum blandus, & paulatim si res postulat, intendatur. coctioni enim vehemens & repentinus nocet, quòd vrat, facultatem dissipet, empyreuma multum in re vsta non cocta relinquat.

Nec solum ignis calore, vt dixi, fit coctio medicamentorum, sed solis, vt scillæ, & ex ea acetum scillites dies 40. Mesuæ insolantur, sæpe mouendo & hydromeli & syrupus alter calaminthes totidem dies, vel etiam duos, tres, plures menses flores populi & abietis semen oleo macerat Galenus, coquit, quodammodo multo magis si soli exponantur: quanquam quouis anni tempore faciat, vt psoricum ex chalciti dupla & lithargyro olla noua inclusum fimo, æstate media diebus canicularibus quadraginta sepelit, sic dum theriaca & similes antidoti opiatæ menses vel etiam annos aliquot seruãtur ad sui coctionem,

lib. 4. sanit.

quam

quam fermentationem vocant.

Gal. in theriaca & antidotis. Coquimus medicamenta vel vt eorum vires imbecillas augeamus, incoctis simul his quæ sunt valentiora, vel validiores minuamus, vel alienas in totum abigamus, vel vt ex omnibus facultate diuersis & sæpe contrarijs simul coquendis facultas vna concrescat & coalescat. Adhæc ob destinatam medicamenti formam, ob sumentis palatum, ob simplicium naturam, ob custodiæ diuturnitatem etiam quædam coctione longa siccamus: vti ob aëris humidioris conditionem.

Præterea vt purgentur multa coquimus. Ignis enim vt calida cætera homogenea cogit, & heterogenea separat, vt simplicium vires in humorem cui incoquuntur transeant, quo fine fiunt syrupi, apozemata, oleorum quartum genus.

Horum exempla aliquot fuerint hæc.

Brassicam, lentem, ostrea bis coquimus aqua scilicet priore abiecta, & noua calente affusa cum aluum per hæc sistere volumus, semel verò cum mouere. Sic allium, cępa, porrũ, ampeloprasum & quicquid à veteri natura ad contrariam traducitur bis coquendum: sic tamen, vt nec *lib. 2. al.* aërem nec aquam frigidam attingat. Nam plane tabescere & percoqui amplius non poterit

poterit etiam ſi diutiſsime coxeris. Quod præceptum etiam medicamentis commune eſt quibus liquor nouus conſumpto priore eſt affundendus. Althæa adipibus incocta ſubigitur ad abſceſſus, coctu difficiles, aqua mulſa viribus varia Galeno & Meſuæ pro coctionis quantitate. *lib.6.ſim*

Oxymeli quoque valde coctum flatus diſsipat.

Ramenta loti arboris in aqua aut vino coquuntur ad capillorum defluuium, Galeno in ſimplicibus. *Ex Gale ſimp. lib. c.ph.p.*

Melli alumen idem incoquit, radicem tithymali vel phlomi vino vel aceto ad dentium dolorem.

Omphacium, ſuccum mororum vel batinorum vel granatorum vel rhu, vel cydoniorum vel pyrorũ agreſtium, nucum viridium, cum melle coquit in ſtomatica remedia, radicem & ſemen arctij ex vino.

Dracontij radicem bis ter ex aqua coquit, vt acrimoniam deponat, & ſit apta eclegmatibus. Aſphodeli radicem, vt amaritudinem perdat, quam ſcilla difficillime amittit.

Bulbi radix cruda vel ſemel elixa bona eclegmatibus, bis elixa amaritudinem totam deponit, & fit eclegmati inepta, cæpa, allium, porrum, ampelopraſum, cocta bis

aut ac

aut ter acrimoniam deponunt, adhuc tamen thoracica ſunt.

Ari radix in aqua aut ſub cineribus cocta miteſcit lib.2.alimentorum.

Bugloſſum in melicrato coctum arteriacum eſt.

Braſsicę ſuccus cum melle coctus eclegma eſt.

Dactyli etiam in mulſo aut paſſo cocti.

Seroſa & eadẽ acris ſubſtãtia lactis coctione vel immiſsis lapidibus aut circulis ferreis ignitis cõſumitur ad dyſenteriam.

Hippuris ad eandem coquitur in aqua, ſi febris adeſt: in vino auſtero, ſi abeſt.

Faba oxycrato incoquitur.

Inſtrumenta coctionis ſint vaſa omnis generis, aurea, argentea, ærea, ſtannea, ſtannata, ferrea, terrea: ſed hæc bene cocta ne qualitatem malam medicamento largiantur: & ea vel ſilicea vt vocamus, ſeu cum Meſue lapidea, vel plumbata, præſtantiſsima ſunt vitrea.

Sunt ea autem vel ſimplicia vel compoſita & duplicia (balneum mariæ vulgo dicta) qualia ad olea etiam calida & alia permulta Galenus commendat. Quæ tamen hodie ob auaritiam, negligentiam, malignitatem non vſurpantur. Fiant igitur vaſa ſibi incumbentia, ſed interuallo

vbiq;

vbique digiti vnius dissita, quod aquam contineat sæpe sufficiendam, nisi mauis vas minus quod medicamentum coquendum continet, in maius aqua feruenti plenum, & igni contiguum immittere, Galeni more. In vase lapideo, id est siliceo, vt vocamus, coquitur miua simplex, & citra condita Mesuæ. Eidem vase duplici coquuntur oleum rosatum, violatum, nymphæatum, melinum, papaueris, myrteum, ex pomis mandragoræ, & anethinum, chamæmelinum, sicyonium, irinum, rutaceum, nardinum, masticbinum. Sicq; reliqua coquenda putem, quod oleum simplici vase coctum assequitur odorem tetrum & ingratum, vt interim vires frigidas frangi, calidas intendi taceam, diacodium in duplici vase coquit Herasigni fumi experti.

Crustum ex maza vel luto circundatum scillæ vel scammonio & alijs eius generis vasis locum obtinet, vti crustũ idem & malum acerbum aliquod vel cydonium ipsi scammonio est tanquam vas duplex.

Finis coctionis est cum scopum nobis propositum attigimus, vel simplicem, vel etiam multiplicem, vt si medicamentum coquimus ad vires eius augendas, vel minuendas, vel abigendas, dum quantum

satis

ſatis eſt auximus,minuimus,abegimus, ſatis coximus, eodem modo in ſcopis alijs. Sic quædam coquemus ad dimidias, tertias,quartas,librarum,duarum,trium conſumptionem,dum omnia ſunt probe vnita ad iuſtam craſsitudinē, aut mellis ſordium, cerati liquidi, emplaſtri conſiſtentiam. Sapas coquendo ſiccamus, donec craſſam aſſecutæ conſiſtentiam,vt ſeruari poſsint: ſic & ſyrupos,eclegmata, electaria,vnguenta,cerata,emplaſtra.De quibus ſingulis accuratius in modo ſingula hæc genera componendi lib.3.dicetur.

Diamorum cum melle coquimus donec gratum erit, & abſumpta humiditate excrementoſa feruoris & putredinis effectrice ſeruari annum vnum poſsit:id quod mel citra idoneam coctionem ſucco mororum præſtare non poteſt, licet fructus integros cum pediculo certis interuallis ne ſe tangant, in ſe merſos loco frigido integros in annum ſeruet.

Teſticuli ad Elec.diaſatyrion.

Gal. Capita papaueris ad diacodium,capita *Meſ.* ranarum ad oleum ranarum; vulpes ad vulpinum; viperæ ad paſtillos theriacos, & oleum viperinum coquuntur, donec ipſa coquendo in aqua intabuerint: ſtomatica & ſtomachica coques ad mellis,

aut

aut ſordium craſsitudinem.

Electaria mollia ad ſimilem conſiſtentiam, ſolida verò coctum magis ſaccharum requirunt. *Lib. 6. ſanit. tuendæ.*

Syrupos cum ſaccharo aut melle, aut vtroq; coquimus, donec lentore tenaci & craſſo inter extremos digitos explorato humorem excrementoſum prope conſumptum coniectabis.

Cocti ſint ſyrupi quãdo incipiunt filum facere, ſiue cochleari effundantur paulatim, ſiue inter digitos eius portio tractetur. Vel quando marmori, aut vngui impoſita eorũ gutta non diffunditur, nec aquæ modo diffluit: ſed concreta manet. *Nicolaus in ſyr. roſato.*

Quæ plena ſunt meliora, coctione deteriora euadunt: vt caſsia nigra, tamar Indi: tamar mannam, tamar Indos, medullam caſsiæ in ſuccis quibuſdam depuratis, diſſolutam coquit cum aliis ſemicoctis ad mellis ſpiſsitudinem in diamannę, & in tryphera Perſica, & in compoſitione alkecangi. In confectione hamec eadem tria in infuſione colata diſſoluit, fricat manibus, colat, cum ſaccharo coquit ad mellis ſpiſsitudinem. In confectione mannæ Galeno tributa, mannam ſucco roſarum ſufficienti coquit igni blando ad ſufficientem coctionem teromatim in *Meſues.*

aqua rosarum, & compositione sequenti, coquit eandem cum saccharo ad mellis consistentiam.

Emplastra coquimus dum manus attactu non inquinant adhæsu tenaci.

Coctum mel cum aqua, vino, aliis in antidotos & alia composita, tunc est quando marmori propemodum nihil adhæret.

Coctionis & trituræ ratio prope est eadem in medicamentis, vt scilicet quantam hæc trituram viribus integris ferunt, tantam quoq; & coctionem. Quæ enim magna, crassa, lenta, sicca, dura, densa, neruosa, membranosa, virtutem firmam, & valenter ac penitus mistam sortita longiorem sustinent coctionem, ob id prima vasi coquenda immittuntur: qualia sunt metallica, terrea, styptica, quatenus styptica sunt (rosæ enim, absinthium, rha barbarum, aloë, myrobalani, agaricus, amaram quoq; qualitatem in superficie habent, & eam purgatoriam, ac facilè resolubilem, ob id minus coquenda quàm styptica substantia postulat) radices ob id prope omnes, quia terreæ magis, incisæ aut confractæ, vt aristolochia, cucumer agrestis, hermodactylus, polypodium, &c. etiam post coctionem terendæ, vt promptius cribrentur in diasatyrio, Mes.

Sic

Sic rhabarbarũ quando astringere consiliũ est, ac myrobalanos omnes diu coqui oportet: si verò purgare, tergere, aperire, parum coquenda, aut potius infundenda.

Glycyrrhiza tamen parum diu coquenda, opinor ne cum admodũ sit dulcis, coctione longa dulcium cæterorum modo, amara euadat: præsertim cum iam vetustate amaricat, cum verò recens est, humiditatẽ excrementosam nacta cũ aliis radicibus initio coquitur, vt in syr. hyssopi, ziziphorum, glycyrrhizæ, & thoracicis aliis. *Mesues.*

Acria quoq; diu coqui possunt si eorum acrimoniam obtundi volumus, nisi virtutem imbecillam, & facile resolubilem sint sortita.

Colocynthis, centauriũ paruũ cum floribus, & semine plenam coctionem tolerãt. *Mesues.*

Quæ contrà sunt minuta, tenuia, fluxilia & friabilia, humida, mollia, rara, virtutem imbecillam, superficiariam, male permistam sortita parum diu coquenda sunt, ob id postrema sunt percoctis prope aliis iniicienda, qualia sunt rosæ & violę recẽtes. Siccæ enim & harum succus magis coqui possunt. Gingidium elixationem diuturnã non sustinet Gal. lib. 2. alimentorum.

Bulbi exigua admodum elixatione sunt contenti: Daucus autem ad esum diutius

elixandus quàm paſtinaca.

Paulus l.7.c.20. Nullus florum coctionem recipit, ob id olea cum floribus facienda inſolantur. Si autem flores valida ſunt odoris gratia, vt roſa, chamæmelum, quæ pluribus diebus conſtet, inſolatu tenuius, & vtilius oleum euadit. Qui verò flores ſunt inualidiores, & facilius difflantur, minus diu inſolantur, quia eorum virtus prompte vaneſcit, vt lilium, violæ.

Meſues. Parum diu integris viribus coqui poſſunt epithymum, flores ſtœchados Arabicæ, diutius folia.

Quæ verò has qualitates adhuc inſigniores habent, coctionem nullam ſuſtinent: ſed ſublatis ab igni aliis miſcentur, vel adhuc calentibus quando firmiora ſunt: vel iam refrigeratis plurimũ, quando ne vis eius tenuis & lubrica calore ſolata in aërem exhalet, metuitur.

Quæ purgãt lubricando coctione non admodum iuuantur, Meſuę: tamen caſsia, manna, tamar Indi interdum ab eo coquuntur, ſed parum, nec adeò vt vis eorum lubrica perdatur.

Meſues. Quæ in horum ſunt medio coctionem tolerant mediocrem, vt abſinthium, aſarũ, agaricus, coccum gnidium, fumaria, ſenna, ſquilla, iris, hyſſopus, thymus, turbith, ſemi

ſemina omnia præterquam cucumeris, cucurbitæ,melonis,citreoli.

Rha barbarum exquiſitum multam ſatis coctionem & trituram ſuſtinet, raro autem & laxo etiam mediocris coctio eſt vehemens,& eius virtutem reſoluit. *Meſues.*

Tamar Indi coctionem ferunt mediocrem,multa enim vires eis omnes adimit. Ob id ipſi & caſsia liquore idoneo ſoluta, colata melli aut ſaccharo ad humoris conſumptionem cocto adduntur, & ad iuſtam conſiſtentiam percoquuntur, igni ablatis & parum refrigeratis pulueres miſcentur. *Ibidem.*

Coquendæ igitur in plantis radices primæ,vt dixi,conciſæ vel confractæ,quibus coqui cœptis ſemina ſunt iniiciēda, exceptis ſeminibus cucumeris,cucurbitæ,melonum, citreoli, ſubſtantiam tenuiorem vreticam ſortitis. Tunc etiam cortices & ligna modice confracta. Poſt hæc herbæ ſiccæ parum conciſę,aut ſi craſsiores ſunt confractæ, deinde virentes, inciſæ minutim, aut manibus torquendo confractæ, excepto omni adianto, & lactuca agreſti, quam endiuiam vocant.

Deinde fructus exoſſati, & ſemine purgati,excorticati & (ſi magni ſint)inciſi, vt pruna,ficus,myxa,zizypha,vuæ paſſæ.

Postremi flores, epithymum, stœchas: sed chamæmelum licet tenuis sit essentiæ, quia tamen fortiter mistam habet facultatem, longule coqui potest, vt schœnuanthos si haberi potest, heliochrysum, stœchas, citrea vulgo dictum.

Succi quoq; siccati, liquores, gummi, resinæ, manna, cassia, liquore aliquo soluta, sub finem iniiciũtur. Liquores enim vino vel aceto soluti, colati, cocti, ad humoris additi consumptionem aliis extra ignem miscentur rudicula semper moti.

Moschus, ambra, caphura, lapides pretiosi, pulueres aromatici, & cordiales ab igne depositis, aliis & iam tepentibus iniiciuntur.

Rosæ autem, rhabarbarum, aloë, agaricus, myrobalani, si purgatorium vis medicamentum, parum diu, vt dixi, coquenda. Nam vim eorum purgatricem superficiariam, parum firmiter mistam ab his corporibus raris coctio multa facilè dissipat. Si verò astrictorium vis medicamentum, diu coquenda, vt dissipata vi purgatrice, terrea & astringens tandem foras eliciatur.

Mesues. Violæ etiam parum coquendæ, quando purgare lubricando consilium est: si attrahendo multum, vt facultas ea in ipsarum

ceu

ceu centro posita foras trahatur, coctionis vehementia.

Scammonium si in pomo est præcoctũ, absoluta coctione iniicitur: si crudum est, crassius tritum miscetur in media coctione: non autem tenuius, ne etiam vis eius purgatrix exhalet, id quod & accidit coctione vel vnica, sed longa, vel duplici, vel si medicamentum diu ante vsum seruandum est, vel si accuratius ante coctionem teratur.

Scammonium autem si calorem sentit, in grumos coagulatur: qua re fit vt interdum in vna dosi alicuius medicamenti, plurimum sit scammonium, in alia minimum: sicq; inæquale est medicamentum, ob id ad finem iniicitur.

Quod autem trituræ similem esse viribus coctionem dixi, recte accipiendum. Calor enim ab igne vehementior, & tenuior quàm ex attritu pistilli, mortarii, durorum terendorum: ob id etiam medicamẽtorum vires citius dissipat coctio quã tritura. Quapropter aromata terũtur quidem, quanquam minus quàm alia: sed tamen quantũ teri est necesse, non coquuntur autem, sed reliquis iam percoctis, & ab igni depositis, vt dixi miscentur antidotis, vel mollibus, quales veteribus in vsu

fuerunt, vel ſiccis & ſolidis nobis vſu frequentiſsimis, vt cinnamomum, agalochũ. Sic aurum & argentum bonum & foliatum, quanquam diu coqui ſuſtinet, vires tamen nullas coctũ tradit maiores quàm crudum, ſic margaritæ, cyanus præparatus, ambra, moſchus, non coquenda.

Coctio facta ad dimidias, tertias, quartas, vel aliam conſumptionem, poſtea reſidendo, & albuminibus ſæpe purgatur & colatur, deinde percoquitur, quod in ſyrupis frequenter obſeruabis. Multis etiam coctio duplex debetur, vt vtriq; antidoto, Alkanzi, catholico, diaſatyrio vtriq;.

Ad coctionem multis ſæpe aliis medicamenta paramus. Quædam antè intus & foris purgamus, terimus, lauamus, aſſamus, vrimus, infundimus.

Quædam aliis iuncta illorum coctionẽ accelerant: ſic vrticæ, radices carnibus incoctæ eas coqui celerius iuuant: vt contra nymphææ radix incocta piſis, ea ad vnum olla velut eiaculatur.

Ichthyocolla cum calce viua cito cocta mox diſſoluitur, ſed vide an affectus calcis viuæ vires requirat.

DE DESPVMATIONE.

DEſpumatio eſt ſpumæ detractio, cuius materia hoc loco eſt non ſolùm ſuccus

ſuccus quidam lentus includens flatum, vt Galeno in Aphoriſmis docetur, ſed ſordes omnis leuior à calore ignis exputata, vel etiam grauior albuminibus coacta & colligata. Deſpumamus autem nunc ſimplicia, vt ſuccos, ſaccharum, mel: nunc compoſita, vt apozemata, ſyrupos.

Mel cum aqua, aut vino, aut aceto, aut humore alio pro variis medici ſcopis deſpumatur. Nam per ſe coctum mox immodice efferueſcit, & derepente exundat & flammis conceptis incendii periculum affert. Adhæc cum ſit dulciſsimum, euaderet amarum ſi per ſe coqueretur donec deſpumatum eſſet.

Mel aqua dupla deſpumatur ſi alius humor nõ exprimitur.

Mel humore æquali hodie quibuſdam deſpumatur, aliis duplo. Spuma autem interea dum igni lento coquitur, cochleari pertuſo deraditur. Adhæc cum ad dimidias eſt coctum, & multum feruet, adduntur albumina ſingulis libris ſingula. Deinde calidum colatur, pòſt percoquitur per ſe, aut cum condiendis & incoquendis medicamentis, ſpuma quoque tunc ſiqua emicat curioſe detracta, ſi per ſe, ſeruandum eſt. Vel in rem pręſentem paratur ad pulueres comprehendendos, qualia ſunt antidota omnia melle excepta opiata & ſine opio. Si purius eſt mel, ſufficit aqua

æqualis,nec tantum albuminis requiritur: quòd si purissimum est, nec despumandum,nec clarificandum.

Sed huius regionis mel cum sit crudum & impurum, multam reddit spumam, ita vt despumando & colando ad dimidias minuatur.Quapropter pondus duplum ei quod compositio exigit initio tibi immittendum, si cum aliis despumandum incoquis: sin minus despumato vtendum. Finis despumationis quibusdam est tempus horarum circiter duarum cum igni lento. Aliis rectius cum spumare desinit,aliis donec aqua erit consumpta (quæ res bullis cognoscitur) & mel idoneum lentorem acquisiuerit.

Non autem probo cum Seruitore mellis libram vnam coqui in aquæ libris decem,continenter despumando,& aqua hac prope consumpta libras alias quinq; addi, & his prope consumptis alias quinq;. Hoc enim modo mel aut vri, aut totum vanescere est necesse, etiã si aqua adsit largior.

Sæpe autem mel per se despumatur & purgatur, cum tam longam non sustinet coctionem aliorum natura, cum quibus mel coquendo despumaretur. Interdum cum his despumatur, cum scilicet multam coctionem viribus integris sustinere possunt

poſſunt, vt in diacydonio mel coquitur cum ſucco cydoniorum,& coquendo frequenter deſpumatur,& aliis paſsim. Frequentius tamen per ſe (vt dixi) deſpumatum miſcetur conditis,ſyrupis, antidotis: rarius crudum, præſertim noſtrâs. Quod autem album Gallia Narbonenſis thymo paſsim luxurians mittit, eſt præſtantiſsimum: nec Attico aut Hyblæo inferius, cum regionis temperatura & thymi larga luxuries vtrobiq; conſentiant.

De ſaccharo idem quod de melle dicendum, cum ſit ipſum mellis ſpecies etiam Dioſcòridi & Galeno.

Impurum enim & nigrum, aut nigricans in triplo humore deſpumatur, cum ad dimidias eſt coctum, & valde feruet, adduntur albumina ſingulis libris ſingula, colatur calidum,pòſt percoquitur ſtudioſe: interim etiam deſpumando, ſi ſpuma aliqua appareat. Si autem purius eſt, ſatis eſt dupla aut æqualis (vt ferè fit) aqua, & pauciora albumina ſi puriſsimum,nec deſpumandum,nec clarificandum.

Succi fluxiles recipiendi in ſyrupos apozemata, electaria, quædam igni deſpumantur, reſidendo clareſcunt & in colo laneo terreum excrementum relinquunt, interim verò etiam additis albuminibus,

& mel

& melle aut ſaccharo purgantur, quoties in ſyrupos, vel apozemata coquuntur, vt in ſyr. bizantino, & aliis, & in elec. pſyllii. Qui verò ſucci in emplaſtra recipiuntur, vel ſole vel igni poſt miſtionem ſiccantur, non deſpumantur.

Liquores verò ſolùm colo purgantur poſt diſſolutionem, non etiam deſpumantur, tantum abeſt vt clarificentur. Idem de metallicis & animaliũ partibus conſtitue.

Quòd ſi ſimplicia omnia ſunt pura aut purgata, ſatis eſt horũ decocta per colum laneum aut telalaneum, ſed modice denſum ſemel aut bis tranſmittere ſine vlla expreſsione, colo, ſi opus eſt, mutato: deinde ipſum immitte in ſaccharum, ſi impurum erat clarificatum. Si autem purum eſt, clarificatione non egetur, & percoque donec humoris (ſeu decoctum eſt, ſeu ſuccus, ſeu aliud) vnciæ tantum circiter duæ: aut ſi ſucci ſunt glutinoſi, etiã tres & quatuor in ſacchari libra ſuperſint. Si ſucci acidi, percocto iam ſaccharo prope toti inuoluũtur, vt dicemus initio ſyruporum.

DE CLARIFICATIONE.

CLarificationis obiter in deſpumatione memini. De ipſa autem nunc pauca mihi ſunt dicẽda, quod hæc rerum liquid

liquidarum decoctis debeatur expurgandis, vti & despumatio & colatio, vt sorde crassiori purgata, sint gratiora palato, & in corpus facilius distribuantur & salubrius. Clarificantur autem quędam per se, dum quod fæculētum est subsidet, vt succus rosarum, limonum, cydoniorum, citrorum, ribes, oxyacanthæ, granatorum, siue mox reponantur loco frigido, siue in officina aliquandiu seruentur. Quædam interueniente coctione à sole, vel igni, vt succus pomorum dulcium & acidorum ad dimidias coctus dies duos quiescere permittitur, donec clarescat: vt syrupus de pomis Mesuæ fiat. Sic succus acidus citri ad partis tertiæ consumptionem coctus & colatus quiescere permittitur, donec clarescat, & succus granatorum ad partis tertiæ consumptionem coctus, biduum quiescere sinitur, vsque dum clarescat in syrupo ex succis fructuum acidorum. Tamen acidi succi hodie in syrupos aliter, vt dixi, & in syrupis dicturus sum, recipiuntur. In his autem coctio ratione optima adhibetur, vt calor homogenea in vnum cogat, & separet heterogenea: quomodo vrinæ in nobis cœptæ coqui turbidæ si reddantur, postea tenuantur, & clarescunt, subsidente crasso.

Cum verò calor ignis ſordes in ſuccis exquiſitè ſeparare non poſsit, vt noſter calor natiuus aliena coctione perfecta ſegregat, cumq; metuimus ne coctione tam longa ſuccorum facultates corrumpantur: ſatius putauerunt medici cœptam ab igni ſordium ſecretionem arte alia iuuare, & ea multiplici, nunc quiete ſucci poſt coctionem, vt nuper dixi, nunc aceto ſimul incocto: nunc agitatis diu albuminibus, vt interim deſpumationem omittam & colationem à nobis adhiberi ſolitas ad perfectionem ſuccorum, vel decoctorum purgationem.

De ea autem clarificatione quæ fit per ſe & poſt coctionem reſidente, ſatis eſt dictum. De ea quæ fit per acetum & albumina iam nobis dicendum eſt.

Decocta & ſyrupi ſi acetum recipiant per ſe, vi aceti nonnihil purgantur: melius autem ſi etiam albumina accedant, etiam ſi poſt colaturam acetum recipiant, quando nihilominus continenter eſt deſpumandum, quòd acetum etiam ex purgato iam decocto ſpumas & ſpurcitiam quandam iaculetur.

Nicolaus in ſyr. roſato. Oui albumen ex aqua frigida ſcopulis agita, donec in ſpumam abeat, quã particulatim ſyrupo, vel alteri decocto ferueñti inſper

inſpergas: & vbi nigruerit, cochleari foraminulento deradas, nouam inſpergas: id fac donec erit ſyrupus clarior. Alii vbi ex bullis clarius decoctum vi ignis factum animaduertunt, in id tepidum (nam calidius albumen coqueret in frigidiore minus prompte & parcior ſpuma elicitur) albumina ſingulis libris ſingula, ſed etiam pluribus pauciora iniiciunt, ſcopulis agitant, vt ſpumeſcat, ſaccharum in particulas confractum coniiciunt, recoquunt: vbi ſpuma ſubſedit, igni aufertur, calidum, ſi craſſum eſt & vix colabile, colatur. Si facile colatur, ſed turbidum, tepidum vel frigidum colatur, per manicam Hippocratis, melius autem per pannum clauis quatuor, angulis quatuor firmatum. Colatur autem ter, quater, ſi non ſatis claruerit: ſi ne ſic quidem albumen ſeparatim in aqua agitatum, ſcopulis inſpergitur decocto igni reddito, ſpuma illa vſta, alia iniicitur, idq́; toties donec bullæ clarum ſatis produnt. Tunc colatur quoties eſt neceſſe.

Cribrationi colatio, vt antèdixi, eſt perſimilis: ſed illa fere ſiccorũ eſt, hæc humidorum. Illa corpora grandiora foraminibus cribrorum non tranſmittit, hæc ſordem humore craſsiorẽ trãſitu prohibet.

Eius differentiæ ex eo ſumuntur, quòd

quædam

quædam calidiſsima colãtur, quædam frigida, quædam tepida. Item quòd quædam vno, alia duobus, alia tribus colis egent. Item quędam colis lineis, alia cannabinis, alia laneis, alia telalaneis, alia ſetaceis & ſtamineis, vt vocant, alia nouis, alia detritis, alia raris, alia denſis, alia bis ter colãda donec nobis propoſitam perſpicuitatem ſint aſſequuta, vt in ſyrupis, ex ſuccis fructuum & herbarum, & ex decoctis leges.

Quæ craſſa ſunt aut lenta calidiſsima ſunt colãda, & humore ampliore vel tum diluenda ſunt, vel initio coquenda, vt facilius trãſmeent. Colo eadem raro & detrito promptius colantur, non tamen purius, ſed frequẽs colatio coli denſitatẽ ſupplet, ac raritatis incommodum redimit.

Oenomeli colatur panno raro.

Meſues. Tenuia vt ſuccus limonum, citri, ſemifrigida, colo denſo, & nouo colari poſſunt. Aut ſi tribus colis ea vis purgare, ſummum ſit ſtamineum, medium panneum: ſed vetus, infimum panneum & nouum, vel aliter denſum.

Sacchari libra ſi aquæ tantum vnciis octo ſit ſoluta, cocta clarificata, panno rariore colanda eſt.

Colis tribus vſi ſunt maiores noſtri, ſummo, minimo, & rariſsimo, infimo, maximo &

mo & denſiſsimo, tertio horum medio magnitudine, raritate, ſitu, vt tamen ab vtroq; digitorum 4. interuallo diſtaret.

Magnitudinis autem & texturę horum ratio erat, vt primum ſordes tãtum craſſas tranſitu prohiberet, ſecundum etiam mediocres, tertium etiam tenuiſsimas, vt ſcilicet quod ab hoc tranſmittebatur eſſet illime, & ſordis omnis expers. Si verò ſolo raro vſi fuiſſent, colata fuiſſent impura & non colatis ſimilia. Vt ſi per linteum colas aliquod decoctũ, ſi ſolo denſo id à craſsis ſordibus ſtatim obſtructum aliis viam negaſſet, ob id vel mutandum, vel ſæpe abluendum fuiſſet. Quod ſi vnico voluiſſent vti medio, rationabilius & felicius vſi fuiſſent. Minimum verò primum, quia in eo humor incipit latius ſpargi verſus panni ambitum, vt vides non in laneis tantum, ſed etiã lineis. Gutta enim medio infuſa ſe in vicina ſpargit. Ex omni bus autem partibus quas imbuit, defluit, ita vt in ſecundum influat latius, quàm in primo humor contentus cernitur. Secundum item latius imbuitur quàm quibus partibus humorẽ à primo excipit, & pluribus partibus ſtillat in infimum quàm ſit contactum à defluente ex primo humore. Male igitur primum ſtatuas maximum,

quanquam ex hoc nullum ſequetur incommodum aliud, quàm quòd ocioſa eſt hæc capacitas. Satis enim eſt ſi capiendo humori ſit ſatis: quantum intelligi volo dum minimum requiro. Non enim minimum abſolute volo, ſed aliis duobus anguſtius: ſi verò infimum ſit minimum, multus humor ab hoc nō colatus prope ipſius horas in vas ſubiectum defluet.

Nunc vnico vtimur colo magnitudine & textura mediocri, ſed eius actionē ante iuuamus clarificatione per albumina omnem ſpurcitiem cogente, adiuuante id frigido. Quæ enim clariora volumus, frigida colamus: aut ſi talia non permeant, tepida. quæ ſi ſemel colata non ſunt pura ſatis, iterum & tertio colamus, & rectius colum, aut lauamus, aut mutamus. Id quod etiam facimus dum tardius humor permeat: ſi autem tardius trāsfluat ob decocti craſsitiem aut lentorem, vel calidius colamus, vel per colum rarius, vel ſi compoſiti natura patitur, liquidius aliquid & tenuius miſcemus, vt dū cremori hordei colando, aut piſorum, aut fabarum, aut ſimilium decoctum ipſum affundimus. In tarda autem hac colatura, caue, rudicula vel digitis fundum coli ſcalpas, vt colationem celeres. Sic enim turbidum erit colatum:

colatum: ſed vt dixi, muta colum aut laua, aut humorem redde liquidiorem, vel igni, vel miſto humore aliquo.

Colamus quoq; etiam citra coctionem quædam, vt lac recens mulctum, vt pilos & ſordes alias foris illapſas ſeparemus, quem vſum ruſticis, & paſtoribus præſtat interdum aparine. Sic hodie vinum cum ſaccharo & cinnamomo per cola lanea oblonga pyramidis figura (quæ caligas & manicas Hippocratis appellant) colamus ter, quater, donec omnino clarum erit. Idq; hippocraticum quoq; vocamus, tanquam inuentore Hippocrate dignum.

Aliter etiam cum melle, & cæteris colamus ad claritatem, & œnomeli id, ac melites vocamus claretum.

Modo perſimili gelatinam quam vocãt colamus, vt antè à nobis eſt ſcriptum.

Quædã his citiùs clarificandis miſcentur, vt ſi vni quartæ vini albi duos lactis digitos miſceas ante colaturam, ipſum mox clariſsimum reddunt.

Aliter quoq; res turbidæ colantur aut miſtæ: ſic in Aegypto aquã Nili turbidam vaſis figulinis crudis colari docet Galenus, vt tantum quod clariſsimum eſt per vaſis poros, aut etiã teneram & mollem ſubſtantiam perfluat. Parrhiſiis autem

Sequanæ aquam,& Romę Tyberinam,vasis figulinis coctis probe & siliceis præsertim, aliquandiu in cella vinaria deponunt,vt refrigeretur, & simul residendo sordem terream in fundum deponat.

Aquam quoque turbidam colabis per arenas puras vasi immissas inferne pertuso, foraminibus exiguis aquæ peruiis inuiis arenæ.

Vinum quoq; aqua mistum per cissimbium, id est, vas hederaceum tenue, citò perfluit: aqua autem in eo retinetur,vt sępe sumus experti,ex Catonis doctrina.

DE AROMATIZATIONE.

ARomatizatio nobis vocatur conditura quædam, compositis ferè ad odoris spiritum animalem simul & vitalem & cor ipsum recreantis gratiam, adhibita mistis rebus aromaticis.

Simplicibus, vt moscho, ambra, caphura.

Zingibere, cinnamomo, macis,croco, calamo aromatico,spica,pipere albo,longo,nigro, caryophyllis, mastiche,xylaloë, cortice citri, santalis, vel compositis, vt gallia aromatica,gallia Sebellina.

Mesues aromatizat moscho diasatyriũ, aqua rosarum soluto,& aliis misto electarium, sarboteng, diasatyrion, secundum

aroma

aromaticum, roſatum ſtomachicum.

Syrupum ex corticibus citri, cydonia condita. Citra autem condita, moſcho & ambra aromatizat.

Caphura autem ſyrupum acidum de pomis, trochiſco galliæ Sebellinæ, moſcho, ambra, caphura.

Hydromeli quidam aromatizant ſpeciebus, vt zingibere, croco, cinnamomo, macis, & ſimilibus.

Nodulus ex panno lineo raro, continens croci, cinnamomi, calami aromatici, ſpicæ, zingiberis, piperis nigri, & longi ana drachmam vnam & dimidiam ſyrupo ſtœchados immittitur, & ſuſpenſus manet ad condiendum, ſeu aromatizandum, ſic miua aromatica nodulo aromatum pleno in ipſa ſuſpenſo & ſæpe confricato, vt antè in confricatione diximus.

Syrupus de mentha aromatizatur gallia aromatica.

Conditum citri gallia, moſcho, croco, maſtiche.

Conditum bugloſsi, moſcho & gallia.

Syrupus ex omphacio, caryophyllis.

Syrupus intybi compoſitus ſantalis, cinnamomo, xylaloë, cortice citri.

Sic alia multa præter conſiſtentiæ & ſaporis gratiam, odoris quoq; iucũditatem,

ſed etiam coloris,de quo mox, requirunt. De quibus abunde à nobis ſcriptum eſt in methodo medicamenta componendi, dum hæc rationem in compoſitis habere docebamus, interdum ſine qua medicamenti actio non fiebat, & per quam melius fiebat. iulepos ex ſyrupis & aquis deſtillatis hodie miſceri ſolitos,apozemata, cinnamomo, & ſantalis aromatizamus, immiſsis colo horum drachmis circiter duabus in humoris libras ſingulas,aut pluribus, aut paucioribus pro vario medici ſcopo. Et vinum aromatites, & quod hippocraticum vocant, & alia multa aromatibus condîmus.

DE COLORATIONE.

COloratio quoq; multis medicamentis acquiritur ad gratiam magis & iucunditatem,& terrorem auferendum,& cauſas alias, quod etiã lib.2.methodi medicamenta componendi docuimus. Sinopidem aliqui, alii ochram cerato Galeni dia euphorbiu miſcuerunt, vt hoc colore fucatum,ceratum,vnde componitur,lateret. Miſceri poteſt floris ſalis aliquid, aut ſimile quod colorem eius mutet,neq; vim eius minuat. Quæ Galeni verba diligenter ſunt obſeruanda, ne ſcilicet coloris mutandi

Gal. li. 6. methodi. Idem ibidem.

mutandi ratio vires nouas medicamento acquirat, aut priores augeat, vel diminuat, siue colorem mutare libet noua re mista, vt in oxycroceo, siue vno aliquo simplici aliter atque aliter præparato, vt ceratum Galeni ex ærugine cruda viride est ac terrens ægros ex eadem vsta est melinum, vt Galenus docet lib.1.c.ph.g.

Sic ex cerusa cruda emplastrum est album, ex ochra pallidum, ex iisdem probe vstis rubrum.

Solus quoque motus colorem quæsitum sæpe medicamento acquirit, vt ex lithargyro nutritum longo pistilli attritu fit albius.

Penidia quo diutius rudicula, & manibus tractantur eò albiora euadunt, etiam si ex vili & impuro saccharo fiant: sic pilulæ albæ, diairis simplex, diatragacanthum frigidum, sic saccharum rosatum, & saccharata reliqua.

Mel crudum & coctum in antidotis diu commiscendo albius euadit, & cætera mellita.

Iulep coctum ad succorum in syrupis comprehensionem, baculo diu versandum, vt albescat, & alia multa simili agitatu albescunt, forte quòd aër multus in commiscendo receptus alborem cōciliat.

Sic album rasis vnguentum & citrinum, & emplastra diachylon, & ceratum Galeni refrigerans, album de cerussa, gratia Dei multum diuq; subigendo, trahendo albescunt, & oxycroceum pallescit.

Oesypus quamuis niger est, multa agitatione album facit emplastrum, vt glutinosa alia.

DE EXCEPTIONE.

EXcipiuntur & comprehenduntur colligunturq;, seu vt vulgo loquuntur incorporantur medicamenta humore aliquo ad saporis gratiam, diuturnitatem, virium conseruationem, fermentationem, medicamenti constituendi formam, vsum dexteriorem.

Eclegma ad asthma melle excipitur, vt sit suauius & vsui aptius.

Eclegma amygdalatum excipitur melle, & succo fœniculi.

Electaria prope omnia, pręsertim mollia melle excipiuntur ob dictas causas, sicca saccharo humore aliquo soluto, pulueres succo cucumeris agrestis comprehenduntur, in hiera Hermetis.

Pilularum materia excipitur vino, succo absinthij, solani, foliorum citri, brassicæ, apij, intybi, pilulæ aureæ muccagine tragacanthi, cochiæ rasis, & Mesue succo

ſucco abſinthij.

Pilularum Hermetis ſpecies ladano excipiuntur cum piſtillo calido.

Trochiſci galliæ moſchatæ comprehenduntur muccagine, tragacanthi in aqua roſarum ſoluti, vel ambra oleo balanino ſoluta.

Mel, quo ſolutiua excipiuntur, vino quàm aqua potius coquendum & deſpumandum, niſi aliquid prohibeat.

Exempla alia ipſius, vt ſic dicam, incorporationis in electarijs Meſuæ antidotisq; alijs & ceratis, & emplaſtris tam ſunt multa, vt nemo deſiderare poſsit: nec plura deſcribere libuit, ne oratione prolixa diſplicerem.

DE FORMATIONE.

ORdine rerum gerendarum ſuccedit medicamentorum comprehenſioni ipſa eorum formatio cuique compoſito ſua, cum ſcilicet vnumquodque formam habet idoneam, quæ in quibuſdam à conſiſtentia differre non videtur, vt in conditis, ſapis, ſyrupis, eclegmatis, apozematis, antidotis mellitis, pilulis, trochiſcis, vnguentis, ceratis, emplaſtris. Forma ipſius compoſiti eſt conſiſtentia liquidior, craſſior, mediocris. Sed in multis præſertim ſiccis, præter hanc conſiſtentiæ formam

alia quædam nostris manibus, aut alia re apprimitur, vt saccharum in vasa dum recens coctum est coniectum, illorum formam pyramidis, scilicet ac metæ cuiusdam retinet, & quæ ex saccharo imagines formantur, aut cera, aut alio dum calet liquido, ob id terminum alienum facilè induente dum refrigeratum coiuit duro, ob id formam tunc assumptam pertinacius retinente: sic electaria solida in tessellas, nunc rhomboides, nunc quadratas, nunc quadrangulas: sed altera parte longiores, quales manus Christi vulgò dicuntur, nunc triangulas: sic pilulas fingimus orobeas, id est, magnitudine & figura orobi, vel ciceris, scilicet orobei, non arietini quod inæquale cum sit & acuminatum, figuram habet pilulis ineptam, sic & *κόκκια*, id est granula, seu pilulas paruas (vnde vt dicemus libro 3. pilulæ cocciæ
Lib.7. Rasi, & vulgo dictæ videntur) granorum, scilicet paruorum magnitudine & forma fingit Paulus.

Nicolaus Alexandrinus in gallia moschata. Trochisci quoque complanantur, & in medio cauantur, & fere postea sigillo aliquo pressi notantur. Qua de re mox quoq; dicturi sumus, vnde & à forma hac, vt pilulæ à paruæ pilæ effigie nomen sibi adoptauerunt, & præter id alia quoq; nam cy-

clisci,

chiſci, id eſt, parui circuli, & artiſci, id eſt paſtilli, ſeu parui panes etiam Græcis appellantur. Sunt enim velut circuli, hoc eſt, ſuperficies planæ vna circunferentia à centro æquidiſtante concluſæ, non autem ſphærica ſunt corpora, vt pilulæ.

Cerata & emplaſtra formamus in offas, quæ apud Galenum μαγδαλίαι vocantur (vnde vulgo corruptum puto vocabulum magdaleones) hoc eſt, cylindraceæ quædam figuræ.

Quædam trahendo manibus ex vnco ferreo producuntur, intorquentur, & in quamlibet figuram mutantur, vt penidia, & quæ alpheni vocant.

Qualiter quibuſdam quoque trahuntur emplaſtra, diachylon, gratia Dei, ſed pòſt in magdalias componuntur.

DE SIGILLATIONE.

Sigillatio quoque (vt vocant) ſeu ſigilli alicuius impreſsio, inter præparationis differentias numeranda eſt. Quæ quamuis haud ita magnarum virium eſſe videatur, vt cum ex pilulari forma per ſigillum ligneum fingis trochiſcos, tamen & per ſe veteribus magni momenti fuit, & per accidens ſigillatio. Per ſe quidem, cum terram Lemniam, ſigillo Dianę imaginem habenti notabant, à qua facultatem

aliqu

aliquam his trochiſcis imprimi putabant, vti & Nichepſos rex anulis inſertum iaſpidem viridem draconis radios habentis imagine ſcalpi volebat, quod tamen ceu vanum reijciendum cenſet Galenus. Quanquam & illa Dianæ imago in ſphragide lemnia, hoc eſt in ſigillo, ſeu ſigillata terra Lemni inſulæ, etiam per accidens proderat, quòd paſtilli hac notati plane veri ſignificabantur, non quo hodie modo omnes adulterinæ noſtrates terræ ſigillatæ. Iidem ad me Conſtantinopoli ſunt delati, characteribus varijs à Turca obſignati.

In paſtillis quoq; Theriacis, & medicamentis omnibus, quæ ab exteris corrogamus, vtinam vel characteres aliqui, ſed certi fide, vel publica, vel principum apprimerentur, quòd pannis laneis, & ſericis gentes multæ etiam hodie factitant. Non enim toties grandi pecunia adulterata, & ſpuria pro veris reciperemus, aut ſaltem qui vendunt primis inſtitoribus, & hi deinde alijs, chirographo, aut ſacramento aliquo cuique verendo vera ſe vendere affirmarent. ſed noſtra opinor ſocordia illos efficit audenter furaces. Cum enim vera ignoremus, neque illa nouiſſe multum hactenus ſit à noſtris pharmacopolis

labor

laboratum, facilè illis imponitur. Incumbite igitur, incumbite modis omnibus, vt vera deinceps habeantur. Homini elephantico dedi, non multis antè mensibus troſchiſcorum theriacorum libras prope duas, quibus non eſt mutatus magis quàm ſi terram ſigillatam noſtratem deuoraſſet. tamen qui vendidit affirmabat è monte Peſſulano allatos & veros. Quod tamen falſum illi ex Galeno probaui, tamen quia egebatur, & veros affirmabat, grandi pecunia emimus, nullo tamen vt dixi ſucceſſu. Quæ fraus in cæteris quoque medicamentis niſi diligenter cauetur late patet, magna animaduerſione coërcenda.

DE REPOSITIONE.

REpoſitio medicamentorum tam ſimplicium quàm compoſitorum in locum aliquem, tum communem, tum proprium ad conſeruationem (de qua mox dicam) magni eſt momenti, & item quod quædam per ſe reponuntur, alia cum alijs ipſorum virtutem conſeruantibus, vel etiam augentibus, aut ſaltem quàm minimum fieri poteſt minui permittentibus. De hac generatim quędam diximus libro tertio methodi medicamenta componendi, ſed hic paulò fuſius dicendum.

Repo

Reponimus quæ ſeruari volumus, conſeruationem verò nihil tam vitiat quàm putrefactio. Quam ambiens calor aut frigus, aut aër corruptior, aut excrementoſa rei ſeruandæ humiditas, & calor imbecillus accerſere ſolet, ob id quæ integra diu ſeruari volumus, omnino ſiccamus, tum abſumpta ipſorum ſuperflua humiditate, tum miſtis ſiccantibus, ſæpe etiam aſtringentibus. ſic condita, ſapas, ſyrupos, antidota ex humidis præſertim temperata, pilulas, trochiſcos, & vnguenta quædam & cerata & emplaſtra igni, vel ſole ſiccamus, miſto his quæ ſumuntur etiam melle, aut ſaccharo, aut vtroque remedio ſiccante: aliquibus & acetum & ſal proſunt, alijs metallica, & terrea ob ſiccitatem putredini diu reſiſtentia.

Ergo quæ reponenda ſunt ſimplicia, & compoſita omnino quantum opus eſt ſint ſicca: ſic & vinum feruendo in lacu, aut dolio humiditatem corruptionis ſui, & feruoris authorem ſi validum eſt, nec ea tam multa conſumit, calorem externum vitamus fuga ſolis, & res ipſas in loca minus calida, aut etiam frigida ſeponendo. Frigus immodicum & gelu ab his tantum prohibemus, quæ humida cogi poſſunt, vt aquis deſtillatis.

Calorem internum imbecillum fouemus, prohibita eius exhalatione, ob idque seruamus omnia loculis clausis, & vasis obturatis reponimus, nisi valentissima sint, theriaces enim vas sæpe detegi vult Galenus, vt expiret. Ad hæc rha barbarum, vt viribus integris diutius seruetur, vel cera sola, vel cera cum terebinthina, aut melle albo circunlinit Mesues, vel psyllio, aut milio mergit. Agaricum idem cum zingibere, dauco, ligustico, polypodio querno seruat, vt eius actio vegetior reddatur.

Aloë seruatur cum aromatibus aut bdellio, & alia similiter in Mesuæ simplicibus.

Cassia verò in fistula sua felicius seruatur, nec purganda ante vtendi tempus. Fistula autem in sabulo cellis vinarijs in fossa, siccari præpropere prohibetur.

Colocynthis integra diutius seruatur quàm emedullata, & melior ac salubrior euadit cum mastiche, galanga, & alijs stomachicis, hepaticis, cardiacis.

Phialæ succo rosarum, granatorum, limonum, cydoniorũ, & similibus seruando destinatæ habeant in fundo emissarium, ne inuertendo fuga olei superfusi succus turbetur, & fex cum tenui misceatur, & sic

ſic turbidum pro puro ſuccum vſurpes.

Cruſta quę melli & medicamentis quibuſdam tempore accreſcit, integra & immota ſeruanda eſt, ſi vis pharmacum diu manere integrum & immutatum. Gal. lib.2.alimentorum.Quę prouidentia ſuccis prædictis, vino quoque & cæteris eſt communis. Diabeſaſa ſtanneo vaſe reponi vult Heras lib.8.com.ph.p.Galeni.

Medicamentum ſtomachicum vaſe corneo reponitur, eodem libro.

Terebinthina vaſe ex ferro albo aut vitreo, aut ſiliceo ſeruatur melius quàm ligneo, aut terreo, niſi ſit vitratum.

Vaſe vitreo vel plumbeo hieram reponit Paulus.

Theriacen vaſe non ligneo, vt hodie fit, ſed pretioſo reponit Galenus.

Oleum vaſe ſiliceo, lapideo, plumbeo in cella vinaria probe diu ſeruatur.

Pulueres cardiaci vaſe vitreo ſtricti oris, operculato reponuntur.

Dioſc. Flores & omnia iucundum odorem reddentia arculis tiliaceis.

Semina etiam chartarum inuolucris, & ſuis folliculis vtilius & innocentius interdum ſeruantur.

Liquida medicamenta ſeruentur denſiore materia, vt argentea, vitrea, cornea.

Fictili

Fictili etiam modò non rara, interdum & lignea, præſertim buxea.

Ocularia medicamenta & alia quæ acetum, picem liquidam, cedriam recipiunt, æneo vaſe ſeruanda.

Adipem & medullas vaſis ſtanneis, ſeu ex plumbo albo reconde, hæc Dioſc.

Herbæ igitur ſiccentur & faſciculis aut manipulis colligatæ.

Quæ componendo cocta, aut aliter calfacta ſunt, non niſi refrigerata ſunt reponenda.

Diacodium refrigeratum reponit Damocrates, apud Gal. lib. 7. c. ph. p. & ſimiliter compoſita prope omnia Meſues.

Loco non vliginoſo & madente reponantur medicamenta exceptis paucis, ſed ædium parte ſicciore. *Dioſcor.*

Quę reponuntur ſi pręterea feruere debent, vas non repleant, vt ſit locus & ſpatium quo perſpirent: ſic vina doliis non plenis reponũtur primo, ſic conſeruæ inſolatu coquendæ, vaſis non plenis coquuntur. ſic theriacen vaſis non plenis reponit Galenus, quo tempore adhuc à ſuo calore coquitur & feruet.

DE CONSERVATIONE.

HAec de repoſitione ſufficiãt, in quibus tamen ob rei affinitatem con-

ſeruationis quoq; obiter coacti meminiſmus, ſub qua & medicamentorũ ſimplicium & compoſitorum durationis tempus comprehendimus. Vt enim non minor eſt virtus quàm quærere, parta tueri: ſic non ſatis eſt medicamenta probe delecta eſſe, ſed ad conſeruationem commode repoſita eſſe, & quandiu integra conſeruari poſſunt, ſciendum eſt. Nam ſi mors etiam ſaxis numinibusq; venit, omnia tam ſimplicia quàm compoſita aliquando corrumpuntur. hæc citius, illa tardius: idq; vel ob peculiarem cuiuſq; naturam, vel aëris conſtitutionem, vel repoſitionis differentiam.

Herbæ quotannis ſunt mutandæ, & flores, & quæ ex his deſtillantur aquæ, præſertim quæ vaſe duplici, aut vapore aquæ feruentis deſtillantur. Humidiores enim ſunt quàm quę ignis flamma, & carbone etiam per cinerem, ſcoriæ ferri puluerem, ſabulum deſtillantur.

Aqua tamen vini quæ frequenti deſtillatione eſt purgata, diutius ſeruatur à vaſe vitreo cera obturato. Seruantur autem herbæ ſiccatæ ſacculis cannabinis rarè textis ne putreant, néue puluerulentæ euadant.

Radices multæ diutius ſeruari poſſunt,

vt

vt in delectu diximus lib. 1. vbi & de reliquorum quoq; duratione quantum sufficit scripsimus. seruantur siccatæ per se aut conditura ex saccharo, aut melle per se suspensæ in aëre libero si magnæ sint, in sacculis cannabinis si paruæ. fructus in melle conditi sic, vt se non tangant, & loco frigido repositi annum seruantur recentibus simillimi.

Iidem & flores vasi inclusi aqua fluente tecti annum seruantur. Vinum musteum dolio picato impositum, & eodem bene operculato sepultum dies 40. aqua fluente, vel aliter pura, annum totum dulce permanet Catoni.

Iidem cera inuoluti, farragini impositi, aut furfuri, diu seruantur recentibus similes.

Herbarum quoque folia citra siccationem sibi simillima diu seruantur inter papyri folia: sic tamen vt non premantur, præsertim quæ succulenta sunt. Nam hæc mox mucida & putria euadunt si premantur.

Aloë etiam solario appensa tres quatuor annos viua, & germinans seruatur, & aizoon, & telephium ob succi crassi copiam.

Quin & cæpæ, allii, scillæ, ari, dracontii,

cotyledonis,ſatyrii, & aliorum quorundã radix bulboſa,ſucco craſſo lento plena diu ſeruatur citra vllam à nobis, aut aliunde ſiccationem manifeſtam.

Metallica & lapides vbi libet probe ſeruantur,ſi ſordes & puluerem vitabis.

Compoſita autem medicamenta nobis hodie varie ſeruantur,nam condîta humida,eclegmata,ſyrupi,electaria mollia vaſe vitreo, vel ſiliceo, vel terra denſiore potius quàm ſtanneo plumbi vitiũ retinente ſeruanda.Electaria autem ſicca arculis faginis,aut pyxidibus vitreis, vt pulueres & trochiſci. Catapotia autem ferè aluta inuoluta,pyxide ſtannea includuntur. Olea, vnguenta, cerata liquida vitreis, lapideis, ſtanneis,emplaſtra verò in magdalias formata papyro vndiq; præterquam extremi medio integuntur.

DE CONDITVRA.

DE conditura nunc dicendum quòd ea ſæpe coctio quædam eſt (de qua & pręparationibus aliis ipſam coctionem ſequentibus abundè diximus) & conditura conſeruationi non parum confert.Con ditura ferè eſt radicum, herbarum, cauliculorum , aut germinum , florum , fructuum , ſeminum , interdum & corticum. Fit itẽ ferè ſaccharo,vel melle,vel vtroq;, interd

interdum ſyrupis, iulepis, ſale, aqua ſalſa, aceto, & aliis quæ ſiccando, & humiditatem ſuperfluam abſumendo, aſtringendoq; à putredine res vindicant. Condiuntur enim prædicta ferè ad conſeruationẽ tutiorem, ſæpe tantum ad ſaporis gratiam, ſæpe ad vtrunq;, vt ſuccus mororum in diamoro melle conditur. Poſsiſq; conditura generatim dicta etiam ſyrupos, & antidota plurima, & pilulas & trochiſcos comprehendere, quod hæc humore aliquo iucundo comprehenduntur, vt ſint iucundiora, & facilius ſumi poſsint: ſic roſæ, violæ & flores alii melle, aut ſaccharo condiuntur, & fit mel roſatum, violatum, vt in conditis Meſuæ diximus & libro 3. dicemus.

Conditura fit humore hoc iucundo per totum corpus condiendum inſperſo, vt dum flôres & fructus condîmus, & corticem citri, & cucurbitæ, lactucæ, caules, & alia plurima: ſic Myrobalani recentes condiuntur, aut humectatæ prius ſi erant ſicciores, vt docuit in ſimplicibus & conditis Meſues, interdum tãquam cruſta quadam ſaccharo integimus magis ad ſaporis gratiam quàm ad vires, vel augendas, vel conſeruandas, vel minuendas: ſic ſemen coriandri, papaueris albi, abſinthii marini,

anisi,fœniculi,apii,& nucleos persicorum, strobilorum, pistaciorum, amygdalarum dulcium, & si libet amararum saccharo integimus,& cortices aranciorum, cinnamomi.

Interdum condîmus additis quibusdam medicamentis aromaticis, vt emblicas myrobalanos aromatibus condiri Mesues scribit,& alia etiam composita:sed condiri tũc aromatizari potius significat,quanquam & ad saporis gratiam, id etiam fiat, vt in farctura mox dicam.

Condienda si magna sunt, ferè in particulas secantur, vt condituram promptius vbiq; sentiant.sic cydonia,sic Persica,& radices magnæ sectæ condiuntur.

Tamen fistula casiæ tenera condîtur integra, & nux moschata cum cortice viridi,qualis nostrarum nucum integra condîtur,& parua citrea,arantia,melones parui adhuc & teneri.

Quanto autem melle, saccharo,vel alia condiente materia sit opus,& quis modus condiendi, hoc est incrustandi , præsertim semina, & nucleos , leges libro tertio sectione prima.

Libr.2. alim. Flores capparis nondum apertos interspersо sale cõdîmus. nam si soli reponantur,putrescũt.Eodem modo & in eosdem

vsus

vſus flores geniſtæ, & his odoratiores ſparti flores, quibus tamen pòſt acetum affundimus quantũ omnia tegere poſsit.

DE FARTVRA.

FArtura conditurę quædam differentia eſt: fit autẽ ferè dum cauitas quædam manifeſta odoramentis, vel aliis ſcopo propoſito idoneis impletur, quomodo & coqui pullos, anſeres, porcellos, & alia quædam herbis noſtratibus aromaticis, & floribus, & lactuca, & appetitis aliis, interdum additis etiam aromatibus farciunt ventrem totum inferiorem, & ſæpe etiam ſpatia inania inter carnem & cutem vi diducta.

Sic elignatæ radices eryngii & ſectæ loco matricis (cor vocant) caryophyllo, & cinnamomo humectatis farciuntur à Meſue.

Anſerem exenteratum carnibus felis annoſi, & herbis neruoſis farcimus, vt inde eliquatus adeps ſit medicamentoſior.

Farcitur pileolus ex bombace, aut aliud epithema cephalicum, vel ſtomachicum aromatibus, & aliis cephalicis, ſtomachicisq́;.

Præterea vt coqui carnes auium torrendas, caryophyllis, & fruſtulis cinnamomi configunt ad odoris & ſaporis gra-

tiam: ſic nuces virides maceratas, & coquendo teneras redditas, & radices ſatyrii, ex ſecũdo cicerum decocto ad iuſtam teneritudinem coctas caryophyllis, & cinnamomi fruſtillis configimus, & cydonia in particulas cõdienda. Quæ res ad farturam, vel vnà cum fartura ad aromatizationem reduci poteſt.

DE PVTREFACTIONE.

PVtrefactio coctioni ſimillima eſt, pręſertim de qua nunc agimus, non enim de abſoluta putrefactione, ſed mutatione aliqua à calore externo, etiam rerum putreſcentium, vt fimi corticum facta, vt oleum in folliculis vlmi inuentum, phialę forti impoſitum cum folliculis ſi operculetur, & dies quindecim fimo equino multum ob putredinem vigentem calenti, obruatur. Deinde inſoletur, & quod eius clarum ſupernatabit tranſuaſetur, omniũ vlcerum remedium eſt præſtantiſsimum.

Sic ex vino facimus acetum tenuius, & acre magis ac mordax. Facimus autem vel inſolatu, vel immiſſo aceto valentiſsimo in vinum, vel foliis, ſurculis & ramentis ſorbi, vel parte acida citri immiſſa. Galenus libro 2. aliment. Sunt qui linguas lampetræ noſtratis ea cauſa immittunt.

Ex maza item fermentum,& ex lacte in primo animalium lacte nutritorum ventriculo corrupto fit coagulum, omnia ob putredinem acria, & caliditatem nouam adepta,amiſſa autem naturali.

Sic chalciteos partes duas lithargyri,vel cum Dioſcoride cadmiæ partem vnam aceto acerrimo ſoluit Galenus, ac æſtate media,ſeu diebus calidiſsimis quadraginta in olla noua fimo obruit, vt fiat pſoricum.Talis putrefactio in vſu eſt maximo chymiſtis.

Sic adeps vetuſtate putris Galeno expetitur ad emplaſtrum dia chalciteos, & oleum vetus ac ita ſemiputre,vnde & graueolentiam acquirit : ſic vetuſtate putrefactum caſeum decocto pernæ ſalſæ, coquit Galenus ad tophos.

Quid quòd vinum & ſucci reliqui dum ab humiditate excrementoſa feruẽt,quodammodo putrent,& flores ſaccharati,aut melliti dum inſolantur, & antidota melle addito dum feruent.

Acopa itẽ ex ſemine abietis, & floribus populi dum menſes plures macerando perficit,Gal.etiam putrefacere videtur. *Lib.4.ſa. tuendæ.*

DE FRIXIONE ET ASSATIONE.

COctioni non modo affines ſunt frixio & aſſatio, ſed frequenter etiam

vt in alimentis, coctionis differētiæ, tamē quæ medicamentis adhibentur coquere raro videntur humiditatem crudam, aut excrementoſam: ſed magis abſumere.

Frixio autem ferè in ſartagine fieri intelligitur, quæ à frigendo etiam frixorium dicitur. Hæc autem in ſartagine parata ſuæ qualitatis vehementiam deponunt. Gal. lib. 2. alim. in dracontio. aſſatio autē ſeu torrefactio ſuper tegulam ignitam fit: vel in clibano, vel in carbonibus ignitis, hæc quoniam tenui diſcrimine diſtant, & ambo à calore fiunt, ſimul tractanda duximus.

Semen melanthii frigitur Galeno contra catarrhos. ſemen agni frixum minus tentat caput eidem lib. 2. alimento.

Meſues. Semen lini & naſturtii torrefiunt in eclegmate Phthiſicorum, Meſuæ.

Ibidem. Semen porri & naſturtii in E. noſtro.

Cuminum pridie aceto maceratum ſiccatur, & frigitur in vaſe fictili bene cocto. Gal. in dioſpolitico lib. 4. ſanit. tuendæ.

Coriandrum aceto infuſum aſſatur paſſim, ſic enim calorem eius in ſuperficie vehementem extingui volunt, vt tantum refrigeret. Granatorum acini aſſantur in E. altero Meſuæ, & ſemina vuæ, portulacæ, pſyllii, plantaginis, althææ, aniſi,

marr

marrubii, ad fluorem alui aſſantur. Gal.

Baccæ myrti, gallæ, in quinque aut ſex partes confractæ, oleo hora vna infuſæ aſſantur ad capillum fluentem ſiſtendum. Sit autem oleum aſtringens aut ſuccus alius, ſi magis aſtringendum. *Meſues.*

Myrobalani omnes ſuccis aſtringentibus variis maceratæ, linteo ſiccatę aſſantur, ſed antequam nigreſcant, & vrantur eximendæ, ne vires amittant. Si inſigniter ſcilicet vrantur, vt cineſiant. Nam hæ & rha barbarum, aſſa coctis, vſta aſsis magis aſtringunt Meſuæ.

Balanus myrepſica aſſando deponit partem humiditatis excrementoſæ, & partem coquit, ob id aſſata deiectoria tantum eſt, non amplius vomitoria.

Auellanæ aſſantur in eclegmate pineo.

Gummi Arabicum, tragacantha, ſuccinum, & gummi alia ad magnitudinem orobi confracta, cum opus eſt aſſantur donec albeſcant.

Amylum aſſatur in trochiſcis terræ, ſigillatæ, & trochiſcis ſpodiatis ſecundis, Meſuæ.

Modus autem frigendi & aſſandi prædicta eſt huiuſmodi. Sartaginem, vel aliud vas ferreum vbi admodũ calet, ac ſi opus eſt cãdet, ab igni tollitur. In hanc ſemina, fructus,

fructus, radices & alia immittuntur, contineter rudicula ferrea versantur, ne vrantur. Sartago si opus est his exemptis recalesit, & quantum opus est assantur.

Quæ autem sunt magna, crassa, humida, glutinosa, diutius assanda, contraria minus, vt semen anisi, cymini, nasturtii. Semẽ verò lini & psyllii, quia humiditatem lentam satis multam sortitum est paulo diutius assari sustinet.

Possunt quædam etiam in clibano aut super eius testudinem, aut sub cineribus assari & ea vel nuda, vel olla noua conclusa, & si mediocria sunt integra: si magna, confracta, quædam etiam maza intecta clibano assantur.

Scilla per assationem multi fit vsus Dioscoridi, quia per eam vel elixationem, eius vehementia obtũditur Galeno. Quæ enim non assata sumitur, interaneis maxime noxia est Mesuæ. Illa autem delecta, purgata farina, pinsita, aut (id sordidum videtur Galeno in Theriace) luto, & argilla circundatur in digiti crassitiem, sub cinere calido, vel carbonibus, vel clibano assatur. Sunt qui in olla operculata in furnum demissa assant: sic enim celerius & clementius purgat. Sic elleborus albus, & scammonium in maza pista,

vel

vel cydonio præparatur Diosc.& Galeno, vt ipsa & panis, & cydonium moderatius purgent. In vas calefactum quoque & ab igni depositum opium mox immittunt, vbi est liquatum, eximunt priusquam siccetur, & friabile fiat.

Acaciam nostratem factitiam super prunas ignitas assat Bulcasis in Seruitore. Est quando vt alimenta sic medicamenta ex humore friguntur: nam castaneæ sine humore, fabæ, pisa, carnes, fungi, cum humore, vt oleo, butyro. Sic myrobalani, flauæ, cępulæ nigrę friguntur & fricantur in oleo violato, aut amygdalarum dulcium in tryphera Persica & in simplicibus. Omnia probe trita friguntur in omphacio, vel succo myrti, & aceto, & siccantur in stomachico electario quodam Mesuæ. Omnia in vino odoro frigantur, deinde in succo cydoniorum in E. nostro Mes. Addit in sequenti, & feruefiant, vt intelligere posſis, hæc frigenda super ignem semper mouendo, & confricando: non solum fricanda, cum his humoribus, vt diximus prius in confricatione.

DE VSTIONE.

VStio assationi finitima, vt ratione maioris, & minoris tantũ differant, assata enim largius vruntur, & infra mo-

dum

dum vſta, totum aſſantur. Vruntur plantarum partes ac animalium, & animalia tota, metallica item & terrea. Horum autem medicamentorum vrendorum ſcopi medicis ſunt varii. Quędam enim vruntur vt puluerari facilius poſsint, vt pili, lana ſuccida, & ſericum, teſtæ oſtreorum, buccinorum, purpurarum, vngues aſini, cornua caprarum & ceruorum, oſſa, coria, & alia quæ ob terroſam & duram & craſſam corporis conſiſtentiam & concretionem denſatam vel ob lentorem immodicum vel humiditatem aliquam puluerari nequeunt.

Alia vt eſſentiæ craſsitiem deponant & tenuitatem, aliasq́; facultates igneum calorem ſequētes induant. Id quod quamuis omnibus vſtis accidat, non ob id tamen omnia vruntur. Sic metallica omnia & terrea vrendo tenuiora euadunt, & quę acria erant, mitiora fiunt, quæ non acria erant, acrimoniam vrendo aſſumunt. Gal. lib. 4. & 9. ſimpl. in chalciti.

Ex quo patet vſtione etiam facultates quaſdam miteſcere, vt ærugo, chalcitis, miſy, ſori, chalcanthum, melanteria fiunt moderatiora: quaſdam acquiri, vt vim tenuandi & ea efficiendi, quæ ſaporem acrem ſequuntur.

Alia

Alia vruntur, vt vis quædam noſtro propoſito aliena, ex profundo in ſuperficiem trahatur, poſtea lotione ſeparetur: ſic lapidem phrygium vſtum lauat Galenus, & lapidem hæmatitem ad oculorum affectus.

Alia vruntur vt colorem nouum acquirant ægro gratiorem, vel ad diſsimulanda ſimplicia, quibus conſtat medicamentum: ſic ærugo vſta modice quidē, rufa facit emplaſtra: immodice vero, nigra.

Ceruſſa trita, rudicula ferrea mota vrendo fit rubra, vt ochra, & auripigmentum. Oſſa & teſtæ vrendo primum nigricant, deinde albiſsima euadunt.

Quędam vruntur vt in aliam tranſeant ſpeciem, vt vipera vſta tranſit in ſalem theriacum: ceruſſa vſta vt rubeat in ſandyca, thus in fuliginem, ſulfur in oleum, cadmia lapis in cadmiam fornacariam, & pompholygem & ſpodium.

Vrendi modus non eſt omnibus vnus. Quædam enim humore pingui prædita per ſe vruntur, vt pili, lana ſuccida, ſericum, cornua, vngues, coria, hirundines, motacilla, galerita, & aliæ quædam auiculæ, cicadæ, ſcorpiones, viperæ, lepores, & alia quædam pedeſtria. Hæc vero in olla noua operculo foraminulento tecta

ſunt

ſunt vrenda carbonibus vel clibano, præſertim quæ prope cinefacta diſperire poſſunt. Quæ vero poſt vſtionem integra manent, vt oſſa, vngues, cornua, teſtæ oſtreorum, lapides ad gypſum vel calcem coquendam & ſimilia: hæc etiam viuis carbonibus obruta vel ſuperpoſita, aut etiam flammæ luculentæ immiſſa, vri poſſunt: niſi quædam ſint addenda, quæ vim eorum mutent. Tunc enim etiam in olla noua vruntur. Sic viperas cum ſubſtratis quibuſdam medicamentis Galenus vrebat ad ſalem theriacum: ſic fictili nouo incluſa vel patellæ ferreæ, aut ſartagini impoſita vruntur, ceruſſa, chalcitis, miſy, ſori, chalcanthum, auripigmentum, ſandaracha, plumbum.

Alia fictili crudo vruntur, donec id percoctum ſit, vt cadmia, æs.

Alia etiam olla ænea aut ferrea, vt plumbum.

Alia in patina vruntur, vt ærugo, chryſocolla, lithargyros.

Alia in olla ex cineribus oſsium (crucibolum vocant) in fornace aurifabrorum, alia in foco, alia in clibano panis, alia in furno figulorum, alia in fornace chymiſtarum.

Quædam (vt dixi) tam carbonibus obruta

obruta quàm olla vel noua vel cruda, vel patina excepta per ſe vruntur nulla addita inflammabili, aut vires mutante materia, vt oſſa, cornua, teſtæ oſtreorum.

Alia materiam requirunt inflammabilem, vt ſulfur, alumen aliquod, ſalem, hordeum, vt in plumbo vſto & aliis docuit Dioſc. Vas item quo excepta vruntur ſi fragile eſt, vt vitreum, ex terra Bellouaca & alia lapidea & ſilicea luto chymiſtarum prius totum paulatim oblinimus, & paulatim ſiccamus, quàm igni committamus. Eodem luto vaſi operculum ſæpe agglutinamus, ne inter ipſa hiatus viam faciat carbonibus, aut cineribus illapſuris, aut effluxuræ materiæ.

Lutum autem id fit ex terra figulina aqua macerata cum ſtercore equino, & ſi vis pilis animalium multum diuq; ſubacta, quod & lutum ſapientiæ vocant chymiſtæ. Eius loco interdum eſt terra figulina ſola, vel gypſum aqua ſolutum, vel farina albuminibus ſubacta.

Vas quoq; chymiſtæ operculant labris ipſius colli per fuſionem coaleſcentibus, dum materiæ ſunt pretioſæ, & quas exhalare nolunt. Id autem in matulis tantum vitreis longo collo efficiunt, ſigillumq; Hermetis vocant.

In aliis fictile apertum esse nihil nocet, si clibano vrenda sunt: si verò cineribus aut carbonibus obruenda, operculatur vas, ne aliena materia quod vrendum est, vt dixi conspurcetur, vel ne materia ipsa exiliat, vt in sale & lapidibus quibusdam.

Operculum autem nunc solidum est,& integrum, nunc multis locis foratum, vt fuliginosi effluxus exhalent liberius, à quibus est cauendum,præsertim si à vipera, scorpionibus, aut similiter venenosis attolluntur,item si à metallicis.

Vrantur materiæ carbonibus perustis, præsertim pretiosæ, & quæ oculis sunt adhibendæ, vt nihil fumidum habeant, vt Galenus vrebat lapidem phrygium.

Carbones quoque follibus vel flabellis excitari interdum oportet, vt citius vstio absoluatur, vt Galenus in vstione lapidis phrygii iubet,lib.4.c.ph.p.

Quędam ad idoneum magis vstionem puluerantur, alia franguntur tantum in frustula magnitudinis nucis iuglandis, vt lithargyros,vel nucis auellanæ, vt lateres in oleo philosophorum,& lapis phrygius, à Galeno in suo remedio oculari.

Alia etiam in sole æstiuo ex vino vel aceto pluribus diebus teruntur, priusquam vrantur,in c.ph.g.

Quæ

Quæ omnia his exemplis ex Dioſco- *Plantarũ partes.*
ride, Galeno, Meſue, & aliis fient notio-
ra, folia oliuæ ſyluestris in olla fictili cru-
da, lutata furno figulino, per coctionem
vaſis vſta, lota, ex aqua in ſole ſiccata, albu-
ginem oculi & panos potentius omni
pompholyge delent Albucaſi.

Sarmenta ligna, cortices & partes aliæ
plantarum vruntur relicto tamen fora-
mine in operculo, vt fumus exhalet.

Abrotani, aſphodeli, ari, ariſari, dracon-
tii vſti, cinis Galeno paſsim vſurpatur.

Braſsica non tranſplantata, à terra ex-
purgata, minutim conciſa, in ollam con-
iecta, foraminulento operculo tecta cli-
bano vritur in carbones, qui triti ollæ
alteri impoſiti, operculati, vruntur donec
in album cinerem abeant.

Myrobalani & rha barbarum vſta va-
lentius adſtringunt quàm aſſata Meſuæ.

Aloë quibuſdam in olla noua ſuper
prunas vritur in diamoſcho amaro, vt ab-
ſumpta glutinoſa ſubſtantia aluum duce-
re deſinat, & magis roboret, ob quam cau
ſam etiam abluitur.

Fæx vini ſiccata vritur igni, donec al-
beſcat, & linguam multũ mordeat & vrat.

Succinum fictili olla clauſum, opercu-
latum nocte igni vritur Bulcaſi.

Thus vſtum ſcribitur in Iſide cephalica, lib. 4. c. ph. g.

Vſto thure fuligo qua ratione colligenda docet Dioſc.

Animalia & ipſorum partes. Lepus viuus iugulatus cum ſanguine & pelle vaſi fictili nouo traditur, operculatur, in clibano vritur donec puluerari poſsit ad calculum frangendum.

Sic hirundines, ranæ, cicadæ, erinaceus, vruntur Gal. lib. 11. ſimpl.

Aeſchrion cancros viuos in patella æris rubri vſsit, donec in puluerem mollisſimum redigi poſſent contra rabiem.

Gal. li. 11. ſimpl. Teſtæ oſtreorum, limacum, ouorum excluſis pullis, ſericum, oſſa, cornua, vngulæ, vel prunis ipſis vel tegulę aut ollæ impoſita in clibano vel foco vruntur, donec albeſcant, & puluerabilia ſint. Hæc tamen non vrenda niſi medicus iuſſerit, quia vires vſtione mutant. Poſſunt enim tenuiſſime limari, aut radi, vt cornu rhinocerotis, pudendum tauri, cerui, & puluerari, vel probe limata propinari, ſericum ſimiliter cardiacis miſcendum ſit crudum, minutim conciſum, cum aliis pulueratum: vſtum autem medicamentis materias con ſumpturis miſcetur, vt diaſennæ Nicolai. Spongia bitumine vel eius penuria pice illita vritur lib. 11. ſimpl.

Lana

Lana ſuccida largo vaſi figulino lati oris imponitur, operculatur gypſo, vel glutine, vel terra figulari ſubacta cum aqua illinitur, vritur fornace, vel camino. *Gal. li. 6. c. ph. p.*

Scorpiones viui olla noua incluſi, & operculati maza vel luto circũlita vruntur igni ex ſarmentis vitium in clibano, vt eius pulueris grana ſex cum ſyrupo radicum quinq; pota renũ calculũ frangant.

Sic vruntur viperæ & colubri, amborumq; cinis ex oleo illitus ſcrofulas liquefacit.

Lithargyros chryſitis, grauis, pura à plumbo, & omni aliena materia in particulas magnitudinis iuglandis confracta, prunæ, ſuperponitur, & ita follibus accenditur, vt conflagret, vbi refrixit, abſtergitur inſidens ſpurcitia, & reconditur. Alii ter aceto aut vino reſtinguentes rurſus vrunt, & reponunt. *Metallica et terrea.*

Cadmia vritur carbonibus obruta, donec tranſlucida ſpectetur, & ferreæ ſcoriæ modo bullet, mox vino extinguitur aminæo, ſi ad emplaſtra paratur: aceto autem, ſi ad pſoricum medicamentum. Sunt qui ſic vſtum ex vinoq; tritum, iterum crudo fictili torrent, donec pumicoſa videatur, iterumq; ex vino tritam vrunt tertio, donec prorſus in cinerem redigatur, *Dioſc.*

tur,nihil ſcabritiei retinens.

Ibidem. Plumbi laminæ quàm tenuiſsimæ, aut plumbi limatura & ſulfur alternis vaſi imponuntur, donec plenum ſit, operculatur,ſed relicto exili ſpiraculo ſuccenditur, dum plumbum ardet rude ferrea verſabis donec totum perfecte in puluerem redigatur.dum eximes,obſtrue nares quòd eius halitus ſit noxius.

Ibidem. Stibium pinſita farina circunlitum, & carbonibus obrutum torretur, donec ipſa cruſta carbunculetur, exemptumq́; extinguitur lacte mulieris, quæ marem peperit,aut vetere vino, vel vritur carbonibus ſuccenſis, efflatum quoad ardeat. Si enim paulo magis cremetur,fit plumbum.

Ceruſſa trita in fictili nouo, flagrantibus carbonibus, aſsidue verſando vritur, donec cinereum colorem traxerit, vel patinis nouis ſuper prunas trita vritur, & ferulacea rude mouetur, donec coloris ſit ſandarachæ: ſandyxq́; tunc appellatur, refrigerata reponitur.ſic trita chryſocolla vritur. Sunt qui vrendo acetum affundunt,vt rubeat: ſi flaua eſt, macicot vulgo dicitur.

Aes fit vſtum ex clauis æreis ſolutarum nauium fictili crudo cõpoſitis ſuperſparſo ſulfure cum ſale pari. Quibus viciſsim

inſper

nſperſis fictile ſemiplenum operculatur, & figulari creta circunlinitur, fornaci indtur donec fictile percoquatur. Modos vrendi alios docet Dioſ.

Aerugo fracta minutiſsime in fictili patim flagrantibus prunis ſuperpoſita verſatur, donec mutata colorem cinereum concipiat, refrigerata reponitur. Si cruda olla vratur, eundem prorſus colorem non reddet. *Ibidem.*

Chalcitis fictili nouo viuis carbonibus ſuperpoſito vritur, donec bullas excitare deſierit, & perfecte inaruerit, ſi humidior eſt: ſin alia eſt, dum mutata in floridum colorem, ſanguineum aut miniatum contraxerit. Eximendo inſidens ſpurcitia tergeatur. Vel vritur perflatis carbonibus, donec luteo colore palleſcat. Sic miſy, ſori, chalcanthum vruntur. chalcanthum autem vrendo ſuapte natura calorem rubeſcentem ſortitur Dioſ. in ærugine.

Auripigmentum vritur teſta noua viuis carbonibus ſubiectis aſsidue verſando, donec igni flagret, & mutet colorem. fit enim foris argenteum, intus rubrum: refrigeratum & tritum reconditur. Sic vritur ſandaracha, alumen.

Lapidem phrygium in particulas magnitudinis auellanæ fractum vres in olla *Gal. li. 4. c. ph. p.*

recenti luto circunlita, tecta operculo perforato vel in ſolo vertice, vel (quod melius eſt) in pluribus partibus, vt fuliginoſi fumoſiq; eorum quæ vruntur effluxus facile per ea efferantur, deinde perustis carbonibus perflatis vre, donec ignitus ſit, cætera ex Galeno repete. Sic cyanus lapis vritur, & alij.

Dioſc. Sal vritur, fictili diligenter opertus ne exiliat, conditusq; prunis, donec efferueſcat vritur. Sic nitrum & ſpuma nitri, ſi inueniuntur vrenda ſunt. Vitrum tritum interſtrata pice vritur, & aqua frigidiſsima extinguitur. Auenſoal tamen friabile non ſit. Alia plura ex Dioſcoride, & alijs huc tranſcribi potuiſſent, niſi hæc etiam multa huic ætati omnia hæc negligenti exiſtimaſſem.

Vſtionis terminus in quibuſdam eſt, dum ignitum id abunde fuerit, vt in vſtione triplici lapidis phrygij: in quibuſdam dum nihil fumidum amplius expirat, nullaq; fuligo præterea emergit.

In alijs dum bullas edere deſinet. In his quæ fictili crudo vruntur, fictilis illius percoctio.

In his quæ farina pinſita circunlinuntur aut luto, cruſtæ vſtio.

DE EXTINCTIONE.

EXtinguuntur vel vſta vel ſolum ignita quędam non modo, vt empyreuma ipſum diſsipetur, ſed etiam, vt in corpus vſtione rarefactum vis quædam humoris aut frigoris penetret, vt ferrum candens aqua piloſellæ, vel alia aſtringenti extinctum euadit ſolidiſsimum.

Extinctio fit interdum ad purgationem, vt plumbum liquatum ſucco mercurialis calido: ſæpe extinctum, & tribulatum ſtanni puritatem, & ſoliditatem aſſequitur.

Fit item extinctio, vt vires humoris quo extinguitur in ſe trahat. ſic cadmiam vino aminæo ad emplaſtra aceto ad remedia pſorica extinguit Dioſc. ſic Galenus lapidem phrygium extinguit primum butyro recenti, ſecundo vino falerno, vel alio fuluo, odoro, tertio melle Attico, ne medicamentum ſit aridum, ſed viſcoſi cuiuſdam *lib. 7. ſim* particeps. Gallæ ad ſanguinis ſuppreſsionem carbonibus impoſitæ, donec vndiq; candeant aceto : aut vino auſtero extinguendæ ſunt.

Stibium lacte mulieris marem enixæ extinguitur.

Limatura chalybis ſæpe ignita aceto extinguitur, & pulueratur.

His exemplis medicamenta humore

extincta ab illo aliquid virium in se trahunt. Interdum autem ignita humore extinguimus, vt humoris naturam mutemus, vt dum lapides vel circuli ferrei igniti lacte aliquoties extinguuntur, vt serosam & mordacem eius substantiam absumant, sitq; tunc lac dysenterijs salubre.

Aqua chalybem vel aurum ignitum sæpe extinguimus, vt ipsa minus humectet, sed sit terrea magis absumpta tenuiori substantia.

Argentum viuum etiam si non sit ignitum, tamen & saliua hominis ieiuni, & succo saluiæ aut limonum extingui dicitur, quod vis eius malefica, & omnia exedens, vt à Plinio recte dicitur, cum his agitando mitescit.

DE SVFFITV.

SVffitus seu euaporatio vi caloris excitata sæpe medicamentis adhibetur præparandis & vtẽdis. Suffitus aromatum muliebria ducit, & vterum infernè retrahit si infernè adhibetur, vel sursum si naribus. Suffitus plumarum perdicis, corij veteris, vel aliorum tetro odore præditorum, naribus exceptus vterum sursum ruentem deturbat. Suffitus radicis & seminis pæoniæ, melanthij, styracis, mastiches, rosarũ, ad capitis affectus pituitosos.

Iisdem vel alijs ſtuppæ ſuffitæ capiti cir-
cumponuntur.

Frontalia ex roſis, violis, flore nymphææ, ſemine lactucæ, portulacæ, & ſimilibus, vapore aquæ roſarum, verbenæ, betonicæ, & ſimilium ſuffiuntur ad varios capitis affectus.

Et epithemata ventriculi ex bombace aromatibus farto, vapore ſtomachico pręterea ſuffiuntur.

Suffitus per infundibulum ex radice, aut folijs bechij ſuper tegulam ignitam impoſitis, ad tuſsim adhibetur.

Suffitus ex ſulfure purgato & auripigmento vſto & loto, probe à practicis quibuſdam aſthmaticis adhibetur.

Suffitu & vapore aceti acerrimi necantur cantharides Dioſc.

DE PVRGATIONE.

VStioni ordine optimo ſuccedit lauatio, quæ empyreuma, & acrimoniam vſtione acquiſitam, vt & natiuam tollat & vſta expurget. ſed cum illa ſit purgationis ſpecies, ſatius mihi viſum eſt de purgatione prius agere, quòd eius cognitio lucem magnam ſit allatura lotioni. Purgatio medicamentorum hic accipienda paſſiue, non actiue: ſeu quatenus purgantur, non quatenus humores ſibi familiares ex

corpo

corpore nostro trahunt.

Purgantur enim medicamenta sordibus,& aliena quauis materia per despumationem,clarificationem, colationem,residētiam,coctionē,lauationē, excisionē,depellationē, & modos alios pòst scribēdos.

Radices erutæ radiculis circuncisis, aliquoties abluuntur potius quàm abradantur, deinde si magnæ sint & matrice intus lignosa, parum confractis lignum id eximes, deinde siccabis,& repones, sic radicem cichorij, apij, petroselini, fœniculi purgamus, & eryngij, sesari, cari, dauci,pastinacæ.

Est quando putre etiam aliquid excidendum est à radice iridis, enulæ, bryoniæ,sigilli beatæ mariæ,rha barbari.

Radicem ari, dracontij, asphodeli, satis est excisis radiculis lauasse,cùm cortice constent tenuissimo, vti & radix chelidonij parui,cotyledonis,satyrij.

Sicilla cultello ex cypresso quibusdam desquamatur, in qua mirum est ferrum vitari, cum pistillo ferreo teratur ad succum extrahendum.

Herbæ raro purgandæ nisi aridis folijs,aut stipite lignoso, quanquam & ablui debeant,si terreno aut luto sordidæ sint,vt iussit Dioscorides.

Seminibus ſæpe duplex, interdum triplex debetur purgatio. Vt legumina ſiliquis, cerealia glumis, baccæ halicacaborum veſicis, ſemina fructuum carne, ſemen ricini, vrticæ maris, caſtanea echino, ſemen papaueris, hyoſcyami, lathyridis, paliuri calice, & alia ad potionẽ. Quę omnia iterum cortice tenui & interiore ſæpè purgantur, vt pòſt audies. Nux iuglans & auellana & amygdala carne viridi, deinde cortice duro, poſtremo pellicula & alia plurima ſimiliter. Hîc autem de tertia purgatione agendum, quòd aliæ à vulgo fiant, & purgata hæc vendere conſueuerint, & zeam, oryzam per moletrinas gluma purgant, & vendunt.

Cortice ergo ſeu pelle purgantur ſemina cnici, cucurbitæ, cucumeris, melonis, citruli, citri, vt ſolæ ſuperſint medullę, idq; multis modis. Quidam enim hæc inſolant, deinde cortices in mortario leuiter frangunt, manibus fricant, donec à medulla cortex ſeparetur. Cribro tunc idoneo medullas tranſmittente, & cortices retinente cernunt. Alij etiam ſolis loco, igni leuiter frigunt, ſed medullæ ſic extractæ graueolent, & ſunt ingratæ ſumenti, vt calfactum oleum. Forficulis alij ſingula ſemina purgant quod operoſum eſt,

vt

vt vnguibus & dentibus quod impurius est, qui modus hodie est consuetior. Sunt qui hæc sole siccata in magna quantitate friant pistillo ligneo, cribro raro cernunt, iterum terunt & cernunt: si corticum particulæ simul transeunt, vanno euolant. Semen sesami purum aqua modice salsa irrigatur, manibus confricatur, iterum irrigatur, donec madefiat: extensum linteolo siccatur, modice assatur, sacculo aspero immittitur, fricatur multum donec depelletur. cortices vento aut halitu expurgantur, vel in aquam frigidam infectis cortices supernatantes deraduntur. Sic semina cucumeris, cucurbitæ, melonis, citreoli, ad olea ex his facienda excorticantur Mesuę, non autem ad vsus alios.

Amygdalæ, pistacia, strobili, nuces & similia aqua frigida per noctem, vel tepida parum diu macerata corticem mox remittunt. Item si in sartagine assentur igni, donec depellentur, sed hoc modo male olent, & oleagina magis euadunt. Sunt qui recentes hos nucleos palea frumenti obruunt, sicq; cadit cortex. alij cultello malunt depellare, præsertim cum oleum amygdalinũ recens exprimendum est in potum colicorum, aut nephriticorum. Alij etiam non depellatas terunt &

expri

exprimunt oleum purum & iucundum.

Hordeum, triticum & cerealia alia, & legumina depellari poſſunt, affuſa identidem aqua calida, piſtillo ligneo batuuntur, ſiccantur, parum niſi æſtas eſt, ventilantur, perſiccantur, reponuntur.

Eſt tamen quando corticis vſus eſt maior, vt in piſis & fabis, & alijs. Eſt quando ſolus expetitur, vt in rhoë, radice apij, fœniculi, ellebori, turbith, cinnamomi & alijs corticibus dictis lib. I. methodi medicamenta componendi.

Ricini ſemen echino inſolato vel frixo per ſe aut confricatu facile exilit, depellatur autem quomodo dictum eſt terendo, ſed mitius, ne ob multam humiditatem cohæreant. ſic baccæ lauri. Vel ex non excorticatis, ſed pertritis oleum extrahatur. *Meſues.*

Colocynthis cortice & ſemine purgatur, ſolaq; pulpa in vſu eſt medicorum.

Cydonia & fructus alij condiendi intus & foris purgantur.

Caſsia corticibus & membranis ligneis exempta ſeminibus purgatur per cribrum ſetaceum rudicula vel cochleari, vel manu: ſunt qui id efficiunt felicius cum vapore ex decocto aliquo medicato ſubeunte, interdum humore aliquo ſoluitur, vt

in

in diamanna Mesuæ. Sic tamarindos purgamus: sed hi fere humorem postulant, vt per cribrum transmitti possint, vt manna humore calente soluta in cribro folia ilicis cui felicius insidet, & sordes alias dimittit.

Dactyli cultello intus & foris purgantur, vt abunde diximus libro 3. methodi medicamenta componendi.

Succi purgantur feruore, residendo, clarificando, colando, vt in syrupis dicemus, & in clarificatione & colatione diximus.

Diosc. Gummi Arabicum, tragacanthum & similia trita negligenter si sunt sicca, in vase vitreo aqua pura vel rosata merge nocte vna, misce manu postridie donec liquescat, cribro puro cola, etiam manibus deducendo; vtere, vel siccatum repone.

Galbanum etiam laudatissimum retinet aliquid adiecti seminis, & ferulæ. Id ante vsum sic purgabis: In aquam feruentem demitte: cum liquatum fuerit, linteo puro, raro cola, aut sordes supernatantes concha detrahe.

Sic liquores alij humore idoneo soluti colando purgantur à seminibus stipitum fragmentis & cæteris excrementis, quæ per negligentiam aut institorū malitiam ipsis

ipſis accreuerunt.

Adipes, cerebella, ſanguis & aliæ animalium partes medicamentoſæ, qua ratione purgandæ ſint, paulò pòſt audies inter ea quæ pluribus præparationum differentiis ſimul à nobis parantur.

DE LAVATIONE.

Lauatio purgationis, vt dixi, ſpecies ferè fit ad ſordium aliquarum ſeparationem, abuſiue tamen etiam imbuere medicato humore medicamenta aliqua lauare Meſues, & alii vocant. Lotionis vires ex Meſue repete. Lauantur aqua foris radices, herbæ, fructus, ſemina, ſi luto, puluere, vel re alia ſunt contaminata, aqua ea toties mutata donec pura maneat, & ſordes omnis ab his deterſa erit etiam ſi ſint roſæ, violæ, intyba & aliud cichorii genus, & adianta, poſtea autem ſiccantur pannis, vento, ſole, igni, ſed mitiſsimo: ne medicamenti vim diſsipet. Hæc autem lotionis differentia omnibus conſuetiſsima, quia paruarum eſt virium ſi alteri mox dicendæ conferas, pluribus ob id declaranda non eſt. Lotio alia intus, & ſimul foris fit ſeu per totam rei lauandæ ſubſtantiam.

Lauantur tota ſeu intus & foris plurima propter cauſas quatuor à Meſue libro 1.

ſcriptas, & alias quaſdam hîc ſcribendas, & paucis perſtrictas lib.3. methodi medicamenta componendi.

Vt autem humor omnem lauandi corporis partem quantumuis exiguam attingat, & lauet ac purget aliqua ſubſtantia noſtro propoſito aliena, ſi id eſt durum aut lapidoſum, ante lotionem eſt tenuiſsime puluerandum. ſi eſt citò liquabile, calfaciendum: ſi per ſe eſt liquidum, quale eſt lauabitur: ac etiam ſi per ſe in aqua, aut humore alio prompte diſsiliat ac diſſoluatur, vt bolus armenia, calx.

Quæ igitur prompte liquantur, vt oleũ, cera, pix, reſina, modice calefiant, & mox infundantur in vas magnum, oris lati, ſemiplenum aqua puriſsima, experte omnis odoris, coloris, ſaporis, quem ſenſus percipere poſsit, quæ ex ſole vel igne tepeat. Tunc manibus multum diuq; agitentur, ab agitando deinde quieſcatur, donec id pingue totum quod lauas, ſupernatet. Id quod talibus promptum eſt ob innatam leuitatem, præterquam oleo nimium multa agitatione valentius cõfuſo cum aqua, vt mox dicam. Tandem aqua illa abiecta, ſimilis affundatur idq; tertio & quarto, ac toties repetatur, donec medicamentum in aqua illa depoſuerit omnem illam vel

ſubſtantiam, vel qualitatem noſtro propoſito alienam, ſeu quoad aqua nullã ex loto medicamento talem ſubſtantiam, vel qualitatem, vt colorem, odorem, ſaporem, amplius recipiat, quàm viſu, olfactu, guſtatu deprehendas.

Effunditur autem aqua per foramen aliquod ſubiectum, quod interim dum lauas, luto obturaueris, aut vaſe inclinato pingue in vas aliud effunditur, & aqua abiicitur. Alii aquam pingui miſcent in vaſe vtrinq; habente foramen anguſtum, operculandum digitis inter agitandum, dum verò per horam reſederit, aqua effunditur, noua infunditur, idq; fit toties donec acri, & flaua olei humiditate deterſa, oleũ dulcius & album euadat.

Oleum tamen lauando minus eſt verberandum, ne adeo aquæ miſceatur, vt pòſt ægre poſsit ſeparari: ſed ita verbera, vt dũ quieſcere pauliſper permiſeris, ipſum totum innatans detrahere poſsis. Lotum id oleum componendis oleis, & medicamentis aliis albis, aut frigidis eſt optimum & vſurpandum.

Dura autem & lapidoſa, vt metallica, lapides, oſſa, teſtæ, ſucci ſiccati, lacrymæ ſiccatæ, antè læuiſsime ſunt terenda, deinde aqua pura ſubinde mutanda, manibus

vel rudicula agitentur, quoad nihil formedium medicamenti aquæ innatet, maneatq; aqua medicamenti qualitatum, vt coloris, odoris, saporis omnino expers. Non antè vero aqua est effundenda, quàm lauandum corpus quiescendo in fundum vasis subsederit, quod metallicis, & terreis corporibus ob insitam grauitatem facile accidit, vt prædictis innatare, ob naturalem ipsorum leuitatem. Effunditur autem aqua per os vasis paulatim inclinati, ne motus vehemens corpus lotum aquæ iterum commisceat, & cum ea effundatur, satius enim est aquæ prioris aliquid remanere quàm lauandum corpus effundi. In his autem vas in fundo pertusum in liquabilibus prædictis vtile, damnatur quod ad id grauia hæc repant. quæ si per foramen id vacuare tentes, aut ipsum obstruent, aut aqua penetrare habilior cum ipsis vacuabitur. Posśis & per licia, pannea, philtra vocant, destillando aquam paulatim vacuare, præsertim dum corpus lauandum est pretiosius. Nam sic nihil, aut minimum eius, cum aqua vacuatur, sed illa vacuatur purior, & corporis lauandi substantiæ expers magis.

Sic lauantur plumbum, cerussa, lithargyros, scoria plumbi, æs, ærugo, chalcitis, &

cong

congeneria, cadmia, ſpodium, pompholyx, ſtibium, cyanus, calx, & metallica cætera, ac lapidoſa, oſſa, os ſepiæ, cornu cerui, capræ, vngula capræ, teſtæ oſtreorum, & ſimilia.

Cum verò dura illa teri antè molliſsime debeant, quàm lauentur, teri autem non poſsint citra vſtionem antè, vt prius eſt dictum, ſunt vrenda, quanquã horum multa citra vſtionem teri poſſunt, vt cadmia præſertim lapidoſa, chalcitis, chalcãthum, ceruſſa, pompholyx.

Adde quòd liquabilia prompte, & dura, & horum media, ſi humore medicamentoſo lauantur, etiam per noctem, in illo reſideant, vt plus virium eius in ſe trahãt: interdiu enim lauanda ſunt ac potiſsimũ in ſole feruidiſsimo: præſertim ſiqua ſicciora, tenuiora, albiora volumus: Lauantur enim nõ aqua fontana, & pura ſolùm, ſed marina, ſulfuroſa, bituminoſa, vino, aceto, lacte, muccagine, ſuccis plantarum, decoctis aromatum, vel aliorum medicamentorum etiam purgantium: vt ex Meſuæ ſimplicibus patet: omni deniq; humore, ſed quem doctior medicus iuſſerit, ne ſibi hanc deligendi humoris poteſtatem pharmacopœus arroget. Eſt enim quando calida humore aliquo calidiore vult in-

tendere, vel remittere frigidiore: eſt quando vires alias mutare inſtituit.

Quæ verò eſt in colore ſolo medicamenti mutatio, eſſe poſsit in pharmacopœi arbitrio, modò vires nihil mutet. Vt ſi medicus imperauit, hoc vino aliquo auſtero abluendum, pharmacopœus autem velit albius, & elegantius reddere medicamentum, lauare id poteſt vino aliquo albiſsimo, modò id ſit, vt iubet medicus, auſterum. Odorem ſimiliter deligere illi non permitto, quòd ea cui odor ineſt ſubſtantia, maiorum eſt virium: ad hæc quòd odor additus vel huic hominum proprietati, vel cerebri, cordis, vteri affectibus curandis non conuenit. Multo minus ſaporem medicamento hunc vel illum, vel qualitates alias inſignes per humorem à ſe delectum ad lauandum, dederit pharmacopœus.

Gal. in fi nc. lib. p. c. ph. g. Metallica itaq; curioſè læuigata, lauantur ex aceto, vel marina, ſi vlcera ſunt tumida, cum oris craſsis & calloſis attenuationem multam requirentibus: aqua autē, ſi humores in vlcus affluentes ſintacres & mordaces: vino, ſi humor vlceri largior affluit. Ex his humoribus per plures dies tribulentur metallica, donec erunt pura, candida, perſpicua.

Quæ

Quæ ex metallis ad punctos neruos, aut aliter vulneratos, partibus neruosis adhibentur, omnia esse elota oportet, si modo citra morsum sint siccatura. Cera quoq; & terebinthina, si his medicamentis miscenda est, sit elota, & multo magis reliquæ resinæ, si immittendæ sunt. Nam medicamentis omnibus, quæ lauaris, acris & mordens sanies eluitur & abstergitur.

Hæc in vniuersum de durorum, & mollium, & mediorum lotione sufficiant: nunc particulatim de quibusdam agendũ, primum plantarum partibus reliquis, deinde metallicis.

Aloë optima, trita creta, ex aqua fontana purissima dupla aut circiter, agitetur aliquandiu rudicula ferrea aut lignea in vase lato stanneo, vel terreo, vel alio, tecta sinatur horæ quarta parte, aut paulo diutius subsidere: tunc quod clarius supernatat, inclinato vase in aliud simile, sed minus per colum setaceum transuasetur: aut si puriorem, sed parciorem vis aloën lotam, licio aut filtro excoletur, aut diutius residere permittatur in vase præsertim vitreo, interuallis paruis foramina habente, spina, aut cera obturata, per quæ, quantum videris clarum, sine effluat: ne scilicet inclinato vase turbari queat:

aquam nouã affunde, ſubige, ſine, elutria: id fac quater, quinquies, donec arenoſa, & terrea tantum fęx ſuperſit. Primam omniũ prę̨ſtantiſsimam per ſe inſolatu ſicca, alias omnes ſimul. Si autem hyems eſt, aut lota aloë in rem præſentem egetur, igni lento ſiccari poteſt.

Dum autem ſiccata iam aloë eſt ex vaſe ipſo eximenda, calefiat vas parum, vt prõptius ab eo aloë ſeparetur, & imam eius partem, in quam quod craſsius eſt ſubſedit, cultello derade, vt in panibus cereis fieri ſolet.

Quòd ſi nondum pura & perlucens ſatis appareat, iterum teratur & lauetur, vt prius, idq; ſi libet, tertiò, quartò, fieri poteſt, ſi medicus iuſſerit. Nam toties lota aloë acrimoniam & vim purgatricem prope totam amittit & calorificam, licet in ea portio aloës tenuior contineatur, quæ his qualitatibus exuta roborat magis, ſoluit minus. Hæc eius lotio magni æſtimanda eſt, qualis dum fæcem vini vſtam, & calcẽ viuam lauas, dum ſubſedit, aqua hæc effuſa ſiccatur in cauterium omnium præſtantiſsimum.

Gal. li. 7. meth.

Quæ lauandi ratio plane eſt ab aliis diuerſa, in quibus aqua ipſa abiicitur: in hac lotione ſola ſeruatur.

Aloën

Aloën vero ſi laues, ter, quater, & dum reſederit aquam abieceris, quod relinquetur amaritudinem quidem exuerit poſt aliquot lotiones, ſed impura & fæculenta tantum aloës pars fuerit.

Si autem aloën læuiſsimè puluératã, & cretam aqua pluuia, tanquam magis aloën permeante ob tenuitatem, vel intybi, vel roſarum, vel alia ſimplici, aut compoſita imbuas, deinde inſolatu aut igni ſicces: idẽ ſecundo, tertio repetas, lotio non eſt niſi abuſiue loquentibus, ſed verius, vt ſic dicã, imbutio. In quo genere præparationis eſt, quæ à Meſue in ſimplicibus ſcribitur aloës macerato ex decocto aromatum, vel ſpecierum hieræ picræ Galeni. lotio enim non eſt, vt nec quæ Albucaſi in Seruitore multiplex deſcribitur, quia nullam ipſi aloë aufert aut ſubſtantiam, aut qualitatem, ſed ſuas illi facultates impertit. Fuerit igitur verius infuſio maceratio & (vt ſic dicam) imbutio. Quæ quibus & quando facienda ſit, medici ſolius eſt inſtituere. Ob id hoc loco de his agendum fuſius non putaui.

Nec ſarcocollæ, aut cancami eſt lotio, dum ea trita lacte aſinę, vel capræ, vel potius mulieris recentiſsimo humectatur, non autem mergitur, ne lac antè aceſcat

quàm ſiccetur, deinde inſolatu mox ſiccatur: idem opus quinquies repetitur: ſed infuſio, aut nutritio magis fuerit.

Nec cardamomi, aut cumini in aceto maceratio recte cum Bulcaſi, & aliis lotio vocetur, niſi vt dixi abuſiue loqui ſe fateatur. Sed hęc de nominibus non de re diſceptatio finienda eſt, ad remq; propoſitam nobis redeundum. Cancamũ tritum aqua fontis, cui ariſtolochia, & ſchœnanthum ana incocta fuerint, lauat piſtillo ſemper agitando Pandectarius, quoad aqua clareſcat, quod reſedit coletur, & ſiccetur. Tenuius ſic euadit & magis aperit.

Acacia vera Galeno lauatur ad tollendã ipſius acrimoniam: nobis prætereunda, quia deſideratur, & eius loco ſuccus prunorum agreſtium, acrimoniæ expers ſubſtituitur, qui lauatur tamen aliorum ſuccorum modo, ex aqua dulci, aut lacte, vt ſit anodyna magis. Nam valenter aſtringentia exaſperant non leniunt, vt in remediis ophthalmiæ docet Gal. lib. c. ph. p.

Tragacanthum tritum aqua pura aut roſata macerant nocte vna, poſtridie muccaginem colant, & niſi mox vtenda ſit, ſiccant ac reponunt, pro lotaq; vſurpant practici quidam.

Lithargyros, chryſitis, aut eius deſiderio argy

argyritis,aut alia,modis multis abluendo albatur Dioſcoridi libr.5. Poteſt autem lauari, vt metallica cætera trita creta, ex aqua pura aliquoties mutata, tribuletur, reſideat, aqua paulatim effuſa noua indatur,vt antè dixi. *Gal. initio lib. 4. c.ph.g.*

Cadmia lapidoſa, vt ſiccet magis Galeno lauatur per æſtatem in ſole pluribus diebus terendo in aceto acri,aut vino plane fuluo, & ſubſtantia perlucido quale in Gallia Aurelianēſe & Belnenſe, quod multo maxime ſiccare natum eſt: deinde ſiccatur & reponitur, ac vlceribus malignis inſpergitur.Cadmia autem Dioſcoridi in mortario trita lauatur, effuſa ſubinde aqua dum ſordes nulla emergat: deinde coacta in paſtillos reponitur. Sunt qui lauant, vt pompholygem. Scoria ferri trita diebus octo maceratur aceto, quotidie mutando, die nono imponitur laminæ ignitæ, vt torrefiat. Sic præparata valet compoſitioni Raſis ad omnem ſanguinis fluorem immodicum. *Lib. 9. ad Alman ſorem. Dioſcor.*

Plumbum poſt vſtionem lauatur modo omnibus duris communi, vel etiam hoc modo. Aquam paucam in mortario plumbeo agita piſtillo plumbeo, donec nigreſcat & craſſeſcat, tunc per linum aquam cola ter quater, ſine ſubſidere: laua ſub-

ſident

ſidentiam aqua pura, donec ea amplius non nigretur.

Vel plumbi limaturam cum aqua crebra tere in mortario, donec aqua ſæpe mutata nigrari deſinat.

Pompholyx linteolo modice raro ligata in vaſe aqua pluuia, vel fontana pleno huc illuc ducitur & tribulatur, vt pars eius vtilis & tenuior in aquam effluat, & omne excrementum in linteo remaneat: reſidere ſinas, & effundas, noua deinde aqua affuſa idem opus repete, idq́; donec in linteolo nihil vtile maneat. Modos eius abluendæ alios lege in Dioſc.

Sic ſpodium lauatur, excrementoſum tamen magis eſt. Sic interdum & cadmia lapidoſa. Nam fornacaria (quæ vulgo tuthia & male pompholyx dicitur) modo aliorũ metallicorum lauanda eſt, & ſcoria plumbi in mortario lauatur aqua pura toties mutata, dum à ſcoria luteo colore amplius non inficitur digeritur in paſtillos Dioſc. Stibium, ceruſſa, ęs vſtum eidem lauantur, vt cadmia vel plumbi ſcoria.

Abluitur lapis cyanus, vt Armenius Alexandro Tralliano, in aqua communi tricies, vel quadragies mutata: deinde aqua bugloſsi, vel roſarum decies lauatur vt in antidoto cocci baphicæ, & in

catapot

catapotiis ex his lapidibus.

Calx aqua marina bis térue lota per æstatem sub æstu caniculæ puncto neruo medicamentum est vtile, cum oleo. *Gal. li. 6. meth. Diosc.*

Chrysocollam tusam infusa aqua mortario, expansa manu eidem vehementer affrica, & vbi consederit, cola: altera quoque affusa aqua rursus tere. Hæc vicissim prosequere, donec pura sinceraq; spectetur, deinde siccatam in sole, ad vsus reconde.

Terram Lemniam sic lauabat Dianæ sacerdos in Ephestiade Lemni vrbe. Hanc aqua macerabat, & in lutum redactam valenter conturbabat, deinde paulum quiescere sinebat, tunc aquam supernatantem auferebat, & mox quod sub ea erat lutum tollebat relinquens tanquam inutile lapidosum & arenosum illud, quod in imum subsederat, lutum illud pingue siccabat, dum mollis ceræ consistentiam acquirebat: tunc in paruas huius portiones sacrum Dianæ sigillum imprimebat. Gal. lib. 9. simpl. & paulò pòst. Terra autem omnis lauatur eodem modo. Primum enim maceratur aqua nullam qualitatem medicamentosam habente. Vbi lutum consedit, effunditur quæ innatat aqua, quod lutosum est separatur

à lapido

à lapidoſis & arenoſis, quæ ad imum reſederunt. Guſtatus autem tibi index eſt accuratus, quam oporteat terram lauare, & quam non.

Quædam enim non ſolum terræ, ſed alia quoq; corpora lauari non poſtulant: quædam ſemel, vt terra Lemnia, quædam bis, vt quædam terra Eretrienſis.

Bolum Armeniam ſimiliter lauabis. Sunt tamen qui aqua roſarum ter lauant, totieſq; ſiccant. Poteſt ſine lotione vſurpari cum nullam qualitatem manifeſtam præ ſe ferat, ſed facultate occulta valeat: & vi ſiccatrice.

DE PLVRIBVS SIMVL PRAE-*parationum differentijs.*

QVanquam in prædictorum pluri-ma multæ ſimul præparationum differentiæ cadunt, tamen viſum eſt ſeorſum de his quæ multis præparationum modis egent. Lapis, quo vitra dicta lapidea fiunt, concretus ex cineribus herbæ (quam vulgus ſodam vocat) in foſſa terrea vſtæ, tritus, cribratus, aqua tanta mergatur, vt digitis duobus aut tribus ſupe-ret, miſce, permitte fæces reſidere, claram partem per filtrum, vel licium deſtilla: quod clarum eſt clibano, vel igni ſicca.

ſicca. Salem coagulatum, alralli Arabibus dictum, albiſsimum, inuenies multis medicamentis vtilem.

Eryngium intus & foris purgatur, in fruſta ſecatur, caryophyllis, & cinnamomo farcitur, percoquitur. Sic etiam ſatyrii radix quibuſdam.

Amylum ex tritico delecto, craſsius confracto, nocte vna macerato aqua pura, quod poſtridie exprimes: cumq; amylum ſubſederit, inclinato vaſe aquam clementer effunde, ſicca cito, igni, vento, ſole, goſſapio, præſertim hyeme, ne aceſcat: ſiccatum repone vaſe mundo operculato. Paulo diuerſius hodie fit, ſed nulla virium differentia. Ex hordeo, oriza, & aliis ſimiliter fieri poteſt. Agaricus tritus cum vino cui zinziber infuſum ſit, in trochiſcos fingitur, ſiccatur, reponitur, vtendi tempore teritur, aliis miſcetur. Sic colocynthis, ſcilla in trochiſcos formata miteſcunt.

Myrobalani multiplicem habent præparationem Meſuæ in ſimplicibus, & in E. alharil liquores, hammoniacum, galbanum, ſagapenum, opopanax, & liquores alii ac gummi aceto, vino vel alio humore, quem medicus iuſſerit nocte vna macerantur, diſſoluũtur, cribro ſetaceo percolan

colantur, vt ſemina, & ligna, & excrementa eorum alia in colo remaneant, percoquuntur ad humoris illius conſumptionem: aliis extra ignem miſcentur.

Goſſapium, bombacem & cotonem vocant, vino cui incocta ſint aromata cephalica, aut ſtomachica, vel parti alii familiaria per noctem maceratur, ſiccatur, carpitur, applicatur loco panni quiſquiliati, vel eius tomenti, quod hæc ad infectionem aliena quædam recipiant.

Sunt qui hæc epithemata ſimilibus quoque medicamentis farta, & vtrinque tecta denſius interurunt.

Cerebella paſſerum vere occiſorum lauantur, purgantur. Ex his decem cum vitello oui ſubacta, parum igni frigun- tur, deinde ſole vel igne ſiccantur, adiecto, ſi libet, pauco melle ad venerem incitandam parantur, alii vt adipes & medullas parant.

Pulmo vulpis lauatur à ſanguine, clibano ſiccatur, reponitur, teritur, cum aliis miſcetur, vtendi tempore.

Tunica interior gallinarũ lixiuio calido hora vna maceratur, ter lauatur, deinde vino ter maceratur, & ter lauatur: iterum lixiuio, pòſt vino, & ſiccatur clibano ex quo panis extractus eſt. Viribus

tamen nullis valet Galeno in ſimpl. lib.11.

Hepar lupi ad hepatis affectus quoſdam vino albo optimo lauatur, inſpergitur puluere tenuiſsimo, ſantali flaui, ſiccatur, abſinthio in ſcutella inuoluitur, octauo quoque die mutatur, abſinthium reponitur loco ſicco.

Inteſtinum lupi ad cholicam efficaciſſimum vino albo optimo lauatur, inflatur, ſiccatur, extra fumum & puluerem, abſinthio, inuoluitur.

Obſerua hîc & mox in coagulo inuolutionem, & in Meſue ſimplicibus & compoſitis ſæpe præparationis quandam ſpeciem: quam ſciens omitto, quia rarior eſt aliis.

Cutis pedum & roſtrorum bouis & ouis igni lento diu coquuntur, donec veluti coagulum remittat. Id exemptum ſiccatumq; in aëre perflatili, ad hernias commendatur.

Coagulũ ex recèns occiſo animali tenello, ſale inuoluatur, inſoletur, ſeruetur.

Hircus quadrimus, ſanus, bene habitus, canicularibus diebus ſaxifragia, apio, petroſelino, fœniculo, pulegio, hedera, ſchœnantho, geniſta, adiantis, lupulis, & cæteris calculum frangentibus nutritus, vino optimo & tenui potatus, in ſole

dies 40. versatus, donec vrina nigrescat: tunc decolletur, & sanguis non primus, nec postremus, sed medius excipiatur olla pura, aut patina foliis prædictis instrata: dum concreuerit, incidatur per latum in partes duas. Siccetur sole vel luna tectus reti aut panno raro. vitetur ros & pluuia.

Diosc. Adipes recentes aqua pura aliquoties loti in vase semipleno, liquantur sole vel aqua calida in vase duplici, tepore, aut cineribus: & quod liquatum erit, sensim effundatur in vas aliud. Vel igni liquētur & colo tenuissimo transfusi seruentur. Sic adipes liquatos colando à membranis & aliis purgat Gal. in emplastro diachalciteos.

Diosc. Cantharides vere forpiculis præhensas, & immissas phialæ oleo obrue, & in sola, donec putrescant, vel vre. Vel vase fictili non picato conde, linteo raro. vasis os subliga, eoq; deorsum verso excipe halitum aceti quàm acerrimi feruentis donec æstu exanimentur, postea lino transfixæ reponuntur.

Transfixio hîc & in scilla, in radicibus elignatis seruandis, etiam est præparationis species: sed cuiq; perspicua, & sæpe ad siccationem & repositionem necessaria.

Carnes

Carnes ericii, leonis & aliorum quorundam animalium ſeruandæ in vſus medicos, ante quater, quinquies, ſemper tamen per horam lauandæ vino calido dulci, in furno leuiter ſiccatæ ſeruantur.

Caro cancrorum ad antidota analeptica ſecreta, ter lixiuio, vel aqua ſalſa lauatur, donec odor teter abierit ex aqua hordei, aut ſero butyri coquantur.

Ceram in aqua liquabis, extrahes autem impoſitis ipſi phialis vitreis aqua prius tinctis, quibus quantum adhærebit forma ſcintillæ in ſola Iulio menſe, donec albeſcat. Vel ceram ex aqua dum nigruit mutanda, coque donec ſit alba.

Hæc de medicamentorum præparationibus ſufficiant.

DE MODO MISCENDI AD COMPOSITIONEM MEDICAMENTA LIBER III.

Cum finis omnibus ijs quæ ipsum præcedunt, & ipsius gratia fiunt, sit præstantior, hunc librum tertium medicis & pharmacopœis, non vtiliorem modo, sed etiam magis quàm prædictos duos necessarium facile iudicaueris. Cum neq; medicamenta huic affectui idonea delegisse magni sit momenti (nisi affectus ipse simplex simplici remedio curabilis est: aut si compositus simplici quidem nobis, sed naturæ composito) neq; hæc præparasse, nisi compositio succedat, quam illa duo spectabant, & in quam deligebantur, & præparabantur medicamenta.

De modo igitur seu industria, & arte medicamenta componendi, & miscendi sumus dicturi: non tamen omnia, sed ea præcipue quæ Parrhisijs, aut vsu, aut paratu sunt frequentiora. Quæ vero vrbes aliæ alia in vsu composita habent medicamenta, ex horū imitatione paruo negotio substituent. Porro in his omnibus Mesuę

ordinem

ordinem sumus sequuturi, vt scilicet doceamus, Primum, quo modo condita sint componenda, deinde sapæ, iulepi, syrupi: tertio loco eclegmata: quarto decocta, & infusa siqua hodie vsurpantur: quinto antidota: sexto pilulæ: septimo trochisci: octauo pulueres: nono olea: decimo vnguenta: vndecimo cerata: duodecimo emplastra. His tamen passim, sed locis suis ex Nicolao, & alijs similia, sed vsitatiora nobis adscribemus. Quæ vero vrbes aliæ vsurpant, si libet adscribant, vt Lugdunenses conseruam menthæ, athanasiæ vulgaris, euphragiæ, scolopendrij, oxalidis, ireos, stœchados, hyssopi, saluiæ, saluiæ vitæ, myrobalanorum, limonum, primulæ veris, sigilli beatæ Mariæ, summitatumq; arantij, cucurbitæ, cucurbitam conditam, syrupum lupulorum, calaminthes, violatum decoctione cucurbitæ, electarium de bolo contra pestem, E. Indum maius. E. rosatum Mesue loco. E. de succo rosarum. E. lenitiuum quoddam. E. de psyllio. E. lætitiæ Gal. E. lætificans conciliatoris, auream alexandrinam, confectionem anacardinam, hieram Rufini, Logadij, Hermetis apud Mesuem, Micletam, requiem magnam Nicolai, rubiam trochiscatam eiusdem, trypheram persicam in febribus continuis vsurpatissimam & sarracenicam, philonium Persicum, & Romanum, & alia permulta vrbibus alijs consueta adscribant alij si volent.

DE CONDITIS, SECTIO PRIMA.

Mesues. Iumectā-ur, vt doc-et Me-ues, in zin-zibere cō-dito & my-roba. ce-pulis.
Mel & sac-charū de-spumētur & cum his radicibus percoquā-tur cinna-momi & zingiberis ana drag. duę in lib. singulas.

ERyngii radix condienda sit ampla, alba, tenera, intus ligno & foris cortice purgata, deinde secta in frusta policem æquantia, intus, vnde lignum expurgasti, farta vno caryophyllo humectato, & particula zingiberis humectata. Hæc sic pręparata coquitur in saccharo æquali & melle duplo, vel melle solo triplo. Coctis additur iustum pondus aromatum.

Quoniam radices hæ quantumuis teneræ etiam subduræ apparent, & coctione in saccharo & melle durescunt, non tenerescunt, satius fuerit purgatas, & sectas, aqua eas tegente, super cineres calidos nocte macerare, postridie semel feruefacere, & ex aqua illa si pura apparet, sin minus, alia dulci saccharum ad electarij solidi, aut penidiorum consistentiam coquere, illi tum radices has sic emollitas parumper incoquere, caryophyllorum vel cinnamomi, & Zingiberis succorū mediocriter pulueratorum ana vnc. dimidiā in conditi libr. duas, vel miscere vel nodulo suspendere sine alijs aromatibus. Similiter condies radices sisari, cari, dauci, pastinacæ, apij, raphani, & similium prius scilicet lotas, & intus ac foris purgatas elignando, deradendo, decorticando, sectas, fartas, melli, aut saccharo incoctas. Acorus autem nostrâs non est condiendus, nisi medicus ali-

quis doctus iusserit, vt in Mesue docui. Alij bene purgatas radices, in melle despumato, & saccharo clarificato mediocriter coctis, igni lento percoquunt, ex aqua tamen non præcoquentes ne aromaticam vim auferant: radicem tamen helenij præcoque, vt amaritudinem deponat. ari, dracontij allij, cæpæ, porri, & similium, vt acrimoniam: deinde vt prædictas cum melle, & saccharo percoque.

Diasatyrion alterum accipit libram vnam radicum eryngij coctarum in aqua cicerum secunda, radicum satyrij plenarum & recentium vncias octo, radicum raphani domestici vnc. tres, radicum dracontij vnc. duas, quæ omnes simul tritæ in lactis vaccini quantitate sufficienti, & butyri vaccini olei sesamini ana vnc. quatuor, igni lento coquantur ad iustam crassitiem, ⁎ tunc adde mellis despumati libras ⁎ sex, succi cæpæ recentis libram vnam & dimidiam, vbi omnia erunt perfecte cocta, & ab igni deposita, adde hunc puluerem scinci caudarum & lumborum drachmas octo, seminis erucæ, nasturtij, pastinacæ, napi, asparagi, fraxini, piperis longi, been vtriusq;, zingiberis, cinnamomi ana drach. quatuor. prædictis misce. Postremo adde strobilorum depellatorum libram vnam & dimidiam,

⁎ Et cernantur.
⁎ tres tantum hodie.

pistaciorum depellatorum vncias decem, cerebrorum passeris vncias duas, misce omnia probe, aromatiza drach. vna mo-schi boni.

aquæ ro-sarum se-miúcia so-luta & cũ aliis mista.

Radices rhaphani cum etiam duriores sint radicibus eryngij, cum his præcoquendæ videntur. radicis dracontij acrimonia, lacte, butyro, oleo obtunditur. potes coquere ex lacte ouino, muliebri, caprino, & etiam asinino pro varijs medici scopis, quibus etiam calidiora interdum auferre cogimur. Pro oleo sesamino iam desito sumitur oleum amygdalarum dulcium: quale postea describam, vt in diasatyrio analeptico. Iusta crassities est cataplasmatis, opiatæ, cassiæ purgatæ, sordium auris, mellis vetusti, aut probe despumati. quod signum quoque est perfectæ coctionis cuius pòst meminit. Nam mel despumatum, & succus cæpæ prædictam crassitiem eliquabunt, & velut incrudabunt: absumpta deinde per coctionem reliqua mellis humiditate, & ea qua largior est in succo cæpæ, recuperatur prior consistentia, tuncq; perfecta est coctio. Cicera eadem ratione infundit vel incoquit lacte, in puluere impinguante sectione octaua. Sunt quę in rem præsentem quo voles tempore (nam semper vna radix vegeta est licet magis & minus) lotam radicem ex secundo cicerum decocto coquunt, deinde caryophyllis & cinnamomi frustillis configunt, & cum saccharo clarificato,

vificato, & colato parum diu percoquunt, dantq; dormituris radicem vnam, aut duas nec infeliciter.

Aquam cicerum secundam cur capiamus in Mesue dictum. Radices plenas capit ex agro presertim sabuloso, quia flaccidæ sunt exanimatæ, & vide ne varietas satyriorum tibi imponat, lactis quantitas sufficiens, vt digitis duobus supernatet, quo absumpto, si nondum hæ sunt percoctæ nouum lac, butyrum, oleum affunde. Pro cepa bulbum ascalonitem nobis dictum, cur ponendum putem in Mesue docui.

Been, Zingiber prima terantur, semitritis adde semina, deinde cinnamomum, postremo scinci sicci.

Strobilos aqua tepida per semihoram prius macerari volunt ad acrimoniam tollendam, quę cum tam exigua, sit in aliis magna, frustra id causantur. Cerebella passerum præparata, vt lib. secundo docuimus, in pluribus præparationum modis.

Saccharum rosatum sic fit: folia rosarum rubrarum nondum omnino apertarum in vmbra ∵ siccantur, donec ipsorum humiditas superflua resoluatur. teruntur tunc in mortario lapideo, additur sacchari albi triplum : ∵ reponuntur ∵ vase vitreo aut vitrato pergamena operculato, mensibus tribus insolantur, in dies sæpe mouentur,

Mesues: Conserua rosarum.
∵ Hodie ex vnguantur non siccantur.
∵ Duplum plerique.
∵ Non ple-

uentur, soli auferuntur, seruantur.

no, vt sit lo cus feruo ri etiã sine insol tu. Dies trigin ta quidam insolãt, ma le alii co quũt igni.

Sic saccharum, & mel triplum, vt florũ, parum siccatorũ vncijs duabus mellis despumati, aut sacchari puri, puluerati, unc. sex miscent.

Saccharum autem rosatũ aliud hodie nobis appellatur, quod aqua rosarum albarum, aut succo rubrarum pari solutum ad electarij solidi crassitiem coquitur, & pulueratur, vel in marmor butyro superlitum inijcitur, ibiq; latescit, dum coaluit, in tessellas secatur. Saccharum rosatum tabulatum vulgo dicitur.

Mesues cõ seruæ violarum.

Saccharum violatum fit vt rosatum, nisi quòd violæ paulo diutius, & in vmbra siccandæ, & cum saccharo insolandæ, sic fit saccharum * buglossatum & rosmarinatum.

*buglossi vtriusq;. i. vulgaris & boraginis.

Rosmarinatum male anthosatum vocant, cum anthos florem omnem significet non speciatim florem rorismarini. Sic etiam conseruæ, vt vocant, fiant ex floribus Persicorum, arantiorum, genistæ, sparti, maluæ, althææ, & similium florum.

Sunt tamen qui flores integros, & sacchari puluerem vicissim vasi inspergunt, & insolant, aiuntq; sic suas qualitates prope integras flores seruare. Alij saccharum clarificatum infundunt.

Similiter quoq; fiunt herbarum quarundam natura exuccarum conserue, vt adiantorum

omni

omnium, quibus ad analepticum destillatum vtimur, & conserua asplenij, saluię vitę, phyllitidis, & similium. Herbę enim hę recentes in mortario lapideo teruntur, saccharo duplo miscentur, insolantur.

Mel rosatum sic fit, succi rosarum recentium libra vna cum mellis albissimi & purissimi, & despumati libris decem coquitur igni in lebete. Vbi feruere hæc incipient, adde rosarum viridium forficibus, vel cultello incisarum libras quatuor, coque ad succi cõsumptionem, continenter mouendo in fictile aliquod transuasa, & diu eodem contine, nam tempore præstantius euadit. Eodem modo fit mel violatum. Nicolaus Alexand.

Mel cum libris aquę tribus mediocriter despumetur: vbi deinde feruebit, super ignem aut extra misce rosas & succum, & insola dies 40. aut circiter: coque ad succi consumptionem, cola, percoque in syrupum.

Sunt qui mel clarificant cum mel rosatum ore excipiendum est, illud enim clysteribus magis idoneum est.

Mel myrtinum fit ex succi myrtorum lib. vna, mellis lib. duabus, igne lento simul percoctis.

Mel vuatum passulatum vulgo, fit ex vuis paßis intus purgatis aqua calida, 24. horas Matthæus Gradi in consiliode lepra.

macer

maceratis, probe coctis, valenter expreßis, expresso tandem ad mellis craßitiem percocto.

Mel emblicarum, scilicet myrobalanorum est quo ipsæ sunt condita & seruatæ.

His mellis differentiis vtimur in aliis compositionibus.

Anacardi triti diebus 7. aceto sufficienti macerantur, octauo coquuntur ad dimidias, colantur linteolo. Succus is cum melle sufficienti coctus ad spißitudinem mel est anacardinum. Fæx vero siccata anacardi sunt præparati. Nicolaus Alexandrinus in Theodoreto ex melle anacardino, alij melleum id quod aquæ innatat, cui incoquuntur anacardi.

Fructus aut saccharo, aut melle, aut vtroque condiuntur, interdum integri & cum seminibus, sed ferè imperfecti, interdum seminibus purgati.

Dies 4. sufficiūt edulcare nuces si aqua fluuiali multa & sæpe mutata maceres. tot autem diebus insipidę euadūt, & semiputres. Saccharum si

Fructus nostrates condiuntur poma, pyra moscatella, cydonia, persica præcocia, armeniaca, pruna, præsertim dactylina, nuces virides, cerasa, corna, baccha ribes, & oxyacanthe, omphaces, omnes integri præterquam magni, vt cydonia, persica, hi enim foris & intus purgati, & in partes 4. secti condiuntur. Nuces verò depellatæ diebus nouem aqua pura in dies ter quater mutata macerantur. Postea coquuntur aqua, donec tenerescant, siccantur vento aut linteis, caryophyllis & cin-

namo

namomi portiunculis consiuntur. Deinde vt reliqui fructus condiuntur. Alij melius nuces immaturas ter fuso (nam ferramentum acutum nigrauerit magis) configuntur, aqua sæpe mutata macerantur, coquuntur, vbi teneræ euaserunt mox in aquam frigidam, puram conijciuntur, exemptæ depellantur, linteo siccantur, caryophyllis, cinnamomo configuntur: sacchary clarificato & percocto teguntur, quod secundo aut tertio quoque die, quia recruduit, parum est recoquendum, nucibus tamen interea exemptis. Sic enim virides, & puræ magis permanent. Cydonia quoque purgata ex aqua coquuntur, donec tenerescant, postea condiuntur. Modus autem condiendi omnibus est vnus, sacchary enim ad syrupi consistentiam cocto immißi incoquuntur, donec syrupi consistentiam saccharum recuperarit quam amisit fructuum humore solutum. Quin & pręcocia si præterea saccharum recrudant, id exemptis interea præcocibus recoquendum: deinde præcocibus reddendum. Si enim cum sacchary recoquerentur durescerent. Aliæ cydoniorum amborum conduturæ docentur in Mesue, sectione prima.

purũ, aqua pauca, vt libra vna in lib. duas sacchari coletur. si impurũ & pingue, clarificetur cum æquali aqua.

Gelatinam cydoniorum sunt qui ex succo cydoniorum coquunt, alij ex cydoniati parte liquore, affuso vtrobiq; pauco succo ribes, aut oxyacanthæ, ad ruboris gratiam.

CON

CONDITVRA SEMINVM, & aliorum quorundam.

Coriandrum in tabula polita decliui, crebro succussu purgatur. Rotundius enim ac integrum delabitur. Quæ verò sunt quassa grana, & cum his alienæ quædam materiæ in via fere hærent, vel in ipsis ceu carceribus pigra cessant. Aceto id mersum horis circiter octo sine igni maceratur, igni frigitur ac siccatur, eius libra vna saccharo sic tegitur ac incrustatur. Aquæ in lebetem stannatum impositæ libris nouem albumina ouorum tria iniiciuntur, scopularum agitatu multo in spumam tolluntur. mox sacchari, si impurum est, (purum enim parcius satis est, parcioremq́ aquam requirit) libræ nouem miscentur igni, omnia simul feruendo parum diu, & rudicula confunduntur, donec spuma nigrescat, quòd aquæ sexta parte consumpta ferè accidit, per pannum laneum colatur. Eius prope dimidium in syrupi ferè consistentiam recoquitur. Interea semidolio focum alterum habenti superpositum in magna pelui ærea coriandrum manibus ad siccandum ducitur. Dum siccum est sacchari eius vncia circiter vna cochleari affunditur, multum diuq; manibus in ea confricatur. Id velut tectorium dum apparet siccatum, iniecto nouo saccharo, iterum vt prius confricatur, idq; opus repetitur, donec totum illud saccharum

charum induerint grana coriandri. Tunc reliquum ſacchari dimidium in ſyrupi craßitudinem percoctum, ſimiliter affunditur & confricatur.

Perlatum verò fit (ſic enim vocant quando eius corpori ſaccharum accreſcit in formam paruorum vnionum, quos vulgus perlas appellat) ſi vbi iuſtam incruſtationem, ſed læuem & politum eſt aſſequutum, è vaſe ſublimi inferno foramine ſaccharum ſic percoctum paulatim tanquam filo perpetuo in peluim coriandrum ſic tectum habentem continenter defluat. Peluim verò continenter in omnem partem dimoueas, vel anſis apprehenſam, & ſuper corpus rotundum lineo circulo interpoſito facilè mobilem, vel facilius multo mobilem ſi anſis funes ſic ex ſolarij tigillo aliquo innexi, vt vterque alternis nunc tollatur, nunc deprimatur. Sic cortex cinnamomi, & arantiorum conditur, ſi negligentia frictionis, aut imperitia ſaccharum fundo peluis hæſerit, ſemina exime, & vaſi aquam infunde, igni trade, donec ſaccharum remolleſcat, & rudicula ferrea deradenti cedat. Vbi terſum erit fundum vaſis, aquam illam ſaccharatam effunde in vſus aliquos ſeruituram. Vas linteo mundo & igni ſicca, ſemina tunc illi redde, & opus perfice.

Quanto autem eſt ſemen minutius, tanto ægrius ſaccharo integitur, & maiore iniuria

manuum nullius prope interuentu caldario occurrentium: ſed vbi iam auctius tectorijs aliquot eſt redditum, tum tutius & facilius manibus confricantibus perficitur. Talia ſunt ſemen aniſi, fœniculi, apij, cari, ſeriphij, quod contra vermes vocant, papaueris albi in cerniculo rariore, aut denſiore pro ſeminis quantitate, purgatum accuratius confricandum. Strobili, piſtacia, auellanæ, amygdalæ dulces, & ſi vis, amaræ, ſimiliter ſiccatæ eodem modo, ſed citius incruſtantur. Caryophyllorum ſurculi, cinnamomum, cortex arancij, limonis, cucurbitæ.

Tragema, moſchatum ex puluere ireos, ſaccharo, aqua roſarum, & pauco moſcho ſic fit: Puluis ireos velut compoſiti baſis, in peluim miſſa affuſo pauco ſaccharo tribulatur: vbi in granula minima partim concreuit, partim in maiora cribro exiguo cernitur, quod tranſit deligitur, iterum ſi opus eſt, tegitur, donec ſeminis papaueris (quod etiam nonnulli loco pulueris ireos ſupponunt ad operis celeritatem) rotunditatem & magnitudinem ſit aſſequutum. Tunc moſchus aqua roſarum pauca, vt drachma vna vncia ſemiſſe ſolutus, pauco ſaccharo miſcetur, quo poſtremum fit tectorium. ſunt qui aceruo huius conditura moſchi pyxidem biduo aut triduo tantum obruant, vt moſchi odorem trahat, ſubſtantiam non diſſipet manifeſte.

SECTIO II. DE SAPIS, iulepis & syrupis.

SApa est succus à nobis tantum purgatus, & crassatus solis aut ignis calore. Mesues.

Sapa nobis sola paratur ex acinis vuæ albæ maturis, in lebete sine vllo liquore coctis, per mantile colatis & expreßis. Id autem expressum percoquitur ad mellis consistentiam. Sunt qui vt fęlicius seruetur, saccharo pari condiunt: sunt qui ex vuis etiam nigris sapam coquunt.

Iulepus rosatus fit ex aqua rosarum cum pari saccharo cocta propè ad syrupi consistentiam: aut multo minus si mox vtendus est, nec aër ita calet.

Iulepus violatus fit ex aqua florum, & foliorum violæ nigræ, & pari saccharo similiter coctis, supra apozematum consistentiam infra syrupi formam. Quanto enim perfectius coquitur, tanto diutius seruatur: sed est ingratius. Parantur in rem præsentem, aut si non licet, eorum loco syrupi vsurpantur. Quia verò violas non destillamus ex siccarum infuso coquimus. Alij magma violarum ad syr. violatum ex multis infusionibus faciendum infusarum parum expressum destillant, hacq; aqua inique vtuntur ad iulepi violati compositionem.

Materia syruporum omnis est à plantis, ra-

dices apij, petroselini, fœniculi, asparagi, rusci, cichorij, intybi, ireos, pyrethri, spinæ albæ, & Arabicę, glycyrrhiza, polypodium, agaricus, rhabarbarum, elleborus niger, asarum, galanga, zingiber.

Herbæ, buglossus vtraq;, hyssopus, mentha, calaminthe, eupatorium, absinthium, adiantum album, origanum, thymum, epithymum, cassutha, oxalis, fumaria, chamædrys, chamæpitys, folium. Harum item multarum succus, præsertim buglossi, menthæ, eupatorij, oxalidis, fumariæ, intybi, portulacæ.

Fructus, poma, pyra, cydonia, cucurbita, granata, citrea, pruna, dactyli, tamar Indi, myrobalani, myxa, zizypha, ficus, vuæ passæ mundatæ, capita papaueris albi, nigri, rubri folliculi sennæ. Horum multorum succus tantum, præsertim pomorum, pyrorum, cydoniorum, cucurbitę, granatorum, citreorum, & horum cortex, vuarum acerbarum & maturarum, vinum album bonum, antiquum, odorum, acetum, sapa. Ad hæc myrtarum, prunorum, persicorum, ribes, oxyacanthæ, cannarum sacchari, saccharum, penidia: & his affinia, manna, mel crudum, & coquendo despumatum.

Semina, cydoniorum, melonum, papaueris albi, nigri, rubri, lactucæ, portulacæ, apij, petroselini, intybi, fœniculi, anisi, ligustici, dauci, cari, piper omne, cardamomum, hordeum,

maluæ,

maluæ, lini, fœnigræci.

Flores, crocus, rosa, viola, stœchas, schœnuanthos, epithymum, cassutha, spica nardi, caryophyllum, gummi Arabicum, tragacātha, mastiche, & liquor scammonium. Et præter hæc aqua fere fontana pura, illimis, ac omnis alienæ qualitatis expers, interdum pluuia quæ additur, vt in eam vires medicamentorum simplicium macerando, & coquendo trahantur: deinde saccharo tradantur, vt etiam medicamentum diu coqui poßit, & qualitates alienas exuat, nouas acquirat: vt etiam promptius syrupi despumentur, clarificentur, colentur, & in corpus distribuantur: & sint accipienti gratiores. Aquæ vires sæpe succi sustinent, sed hi sunt vt dicam clarificandi.

Succi herbarum, & fructuum ad syrupos his coquuntur, primo ad dimidias, vt syrup. de pomis, & alij propè reliqui: interdum ad partis tertiæ consumptionem, vt syrup. acidus ex succo citri, & alter ex succis fructuum: interdum ad lib. vnius consumptionem semel fernefiunt, vt in syr. byzantino: deinde colantur, postea quiescendo residere sinuntur, alij biduo, alij triduo, alij minus aut magis diu, donec scilicet quod in eo crassum & fæculentum est, subsederit, & reliquum tenuetur, clarumq; ac purum euadat: id quod paulatim vase inclinato colatur, iterum & cum saccharo ad

ſyrupi conſiſtentiam coquitur.

Subſidet verò alijs citius, alijs tardius, alijs largius, alijs parcius, vt vinis quæ ex genere ſunt ſuccorum, & vrinis. Vina enim alba, quia non ferbuerunt, plurimam fæcem reddunt: nigra, quia multum feruendo craſſum deponūt, minus: in medio ſunt media: ſic ſuccus pomorum, cydoniorum, limonum, multa parte ſubſident: ſuccus granatorum minus, vt illis pars ſexta ferè ſubſideat, his pars octaua, vt ex ſyr. de ſucco acido citri apertè deprehendes.

Deinde cum ſaccharo propè pari percoquuntur in ſyrupum, vt ſucci puri lib. 4. 5. ſacchari libras 3. 4. recipiant. vt in Syr. ſucci pomorum, cucurbitæ, ſucci lib. 7. ſacch. lib. 5. in ſyr. ex ſucco citri libræ 10. humoris, lib. 8. ſacchari. in ſyr. acido ex pomis, interdum minus ſacchari miſcet, vt in ſyr. Saporis ſuccorum libræ circiter 6. in libr. tribus ſacchari ſyr. corticum citri libræ tres poſt coctionem relictæ cum ſacchari libra vna coquuntur.

Quin ſyr. acidus ex cydonijs in ſucci libris vndecim, habet tantum ſacchari libras duas. Eſt quando modus ſacchari incertus eſt, vt in ſyr. acido ex ſuccis fructuum ſucci libras tres coquit cum Iulepi libr. duabus, vel pluribus, vel paucioribus. Si mannam paucam acceperit ſyrupus, nihilo minus ſacchari poſtulat, vt ſyr. acidus ex manna eius vnc. tres capit, ſuccorum

corum libras 4. ſacch. lib. tres, ſuccus tamen cannarum ſacchari, aut penidia ponuntur loco ſacchari in ſyr. de cannis ſacchari, niſi pro, aut, &, legas.

Quin & Iulepus clarus & purgatus ſacchari vice præſtantiſſimus eſt in ſyr. præſertim ex ſuccis frigidis aut aromaticis, vt fit à Meſue in ſyr. acido ex ſuccis fructuum, & in ſyr. corticum citri. Saccharum autem optimum ex aqua æquali coquunt, albuminibus purgant, colant, recoquunt ad penidiorum, aut ſacchari roſati, aut electarij ſicci conſiſtentiam, & ſuccos mox vbi extracti ſunt, ſine vlla coctione, colatione, reſidentia colant, per ſpumam in colo relictam ex ſaccharo iam colato, puriſſimúq; hi transfluunt, & æqua portione baculo multum tu- bulando electariorum ſiccorum ritu paulat- miſcentur ſaccharo ſic percocto, quem Iulepum vocat Meſues, quomodo & ſyrup. acetoſum ſimplicem Meſuæ, & oxyſaccharum Nicolai, & alios multos ſyrupos ex ſuccis plerique hodie componunt, vt vires eorum ſint integriores, nec ita prompte candeſcant, quod vitium pauco melle miſto quidam effugiunt. Id quod probo maximè, modo non caneſcant, & ſitum non ducant ob ſuccorum cruditatem. Quod vitium cauetur inſolatu: quæ coctio his potior eſt quàm quæ ab igne. Hoc autem modo ſyrup. acidus citri, limonum, acetatus ſimplex

albißimus fit, granatorum autem ribes oxyacanthæ ſyrup. cum debeat eſſe ruber, minus diu debet tribulari, ne coloris ſui gratiam amittat. Eſt quando ſaccharum ſimul cum penidijs miſcetur, vt in ſyrup. papauerum ad catarrhum ſacchari & penidiorum ana vnciæ quatuor in decocti ſelibra: & in ſyrup. papauerum ad tußim, ſacchari & penidiorum ana vnc. 8. in decocti lib. duabus, ſed in illo ſaccharum eſt parcius, vt in ſyr. adianti ſacchari clarificati, & aquæ adianti ana vnc. octo cum libr. duabus decocti.

Coquuntur autem in vaſe terreo plumbato potius quàm æreo ſtannato, igni prunarum, lento, aut flamma exigua, ſed ſine fumo [illegible], vt carbones antè ſint omnino accenſi quam [illegible] igni tradatur: qui ſi coctioni non ſufficiant, alij ex foco ſeminuſti ſubſtituantur, vt diximus in methodo medicamenta componendi lib. 3. ne carbonum nouorum teter vapor coquenda vitiet.

Nicolaus Alexandri in ſyr. roſacco.

Coquuntur ſyrupi ad iuſtam craßitiem, ſeu donec portio eorum refrigerata digitis tractatu hæret, ac fila ducit, & iniecta marmori aut ſcutellæ ſtat & dureſcit non fluitat, ſeu donec immißi humoris ſeu decocti, ſeu ſucci vnciæ circiter duæ in libris ſingulis ſacchari ſuperſint. Id quod deprehendes bullarum modo & numero: nam quoad ſucci multum ſu-

pereſt

perest in medio bullam excitat vnam, eamq; maximam in ambitu paucas & paruas: dum verò in syrupi consistentiam coctum propè est pro bulla illa maxima, plurimæ vbiq; mediocres tolluntur.

Qui verò syrupi decocto constant, non succis: pro seminum aut radicum libra vna requirunt aquæ libras circiter quatuor, pro herbarum manipulis quatuor, siccarum quidem, aquæ libras duas: viridium verò libram vnam: aliorum autem simplicium, quia pauca sunt, parua habetur ratio. Mesues tamen radicum simul & siminum libram vnam coquit in aquæ libris decem ad dimidias in syrupo acetato cum radicibus.

Cum item hordeum, vel aliud diu coquendum est, aut per se est macerandum, aut tanto largior aqua est affundenda, quanto coctio longior est futura: sic dum sicca, rara, lenta, & glutinosa coquis, aquam auge, vt in syrupo hyssopi, Zizyphorum, alioqui colari non poterit, nisi nodulum ex glutinosis eam colato incoquis, aut muccaginem ex his cum portione decocti extractam coctiori iam saccharo misces. Incocta enim hæc glutinosa decoctum incolabile reddunt, quia substantia emplastica viam sibi præcludunt, poris coli obstructis. Idem vitium est si penidia miscentur ex saccharo pinguiore, impuriore cum amylo multo tractata. Sunt qui libræ

medicamentorum multam coctionem sustinentium tribuant aquæ libras sex: paucam, selibram: mediocrem, tres libras aquæ.

Simplicia primum deligantur, & in scriniola papyracea, vel similia digerantur. Siqua seorsum maceranda sunt, aut simul antè macerentur: coquenda verò in lebetem in quo aqua iam caleat non tamen ferueat, inijciantur, primum coctu contumacia, seu quæ viribus suis adhuc integris longam sustinent coctionem, qualia ferè sunt radices, semina, fructus, cortices lignorum: deinde illa quæ mediocriter, postremò quæ ob essentiæ tenuitatem, aut virium imbecillitatem, etiam mediocri coctione exanimantur. Id quod odore, sapore, colore natiuo mox perdito ferè declarant. Quanquam color viridis in adiantis, ruber in Zizyphis magis intenditur: quia in his valenter est mistus, & adianti perpetuò virent. De quibus omnibus abunde libro præcedente, de coctionis ratione diximus: hæc dum carbonibus accensis coquuntur quæ spuma supernatat, cochleari foraminulento deraditur, & simplicia, præsertim grauia, identidem rudicula tolluntur à fundo, ne vrantur, & leuia merguntur: vt coquantur, & vires suas aquæ tradãt. Vbi quantum satis est cocta erunt omnia (quod ferè fit hora vna) & vim suam omnem in aqua iam quantũ satis est, consumpta deposuerunt (quod

in

in multis ſimplicibus ſapor prope aqueus relicto proprio declarat) igni aufer, & ſi vis, in ſtanneam peluim, aut ſtannatam tranſuaſa: tege diſco mundo, horis quinq;, ſex, noctem diem, macerari permitte. Poſt id tempus igni parum diu redde, vt recaleſcant tantum: tunc per ſtamen cola, & exprime. Expreſſum vel procul ab igni, vel potius igni redditum, ouorum duorum iniectis albuminibus in libras 6. 8. 10. ſcopulis agita diu, & permiſce donec quantum poteſt ſpumeſcat. Mox ſaccharum in fruſta comminutum, immitte, aut penidia, aut mel, & ſi qua ſunt ſeorſum infuſa, aut ſoluta, vt tamar Indi, caſsia, agaricus. Poſtea coque, donec feruendo parum abſit à ſupernatando & effluendo, efflatáq; modice ſpuma decoctum ſub hac clarum appareat. Tunc vt calet panno laneo puro cola, ſi eſt glutinoſum, & quod primum permearit rurſus cola, & ſi vis totum bis aut ter cola, mutato etiam colo, ſi propter prioris ſordem opus eſt. Nam quæ ita calida colantur, igni multum tenuata, permeant impuriora: ſi lentore carent, modicè refrigerata colentur. Panno etiam digitis molliter expreſſo, ne quid vtilis materiæ in eo, & fæcibus maneat, ne tamen adeò exprimas, vt ſordis aliquid ſimul elicias, tunc enim iterum foret colandum. Vbi colando iam purum erit expreſſum, purgato interea & ſiccato lebeti redde, & igni lēto percoque ad ſyrupi con-

ſiſtentiam, ſeu donec decocti unciæ duæ, aut tres in libris ſingulis ſuperſint.

Si autem muccoſa quædam ſint incoquenda, vt ſemina maluæ, cydoniorum, lini, fœnigræci, maſtiche, tragacantha, gummi Arabicum, nodulo raro ligata filo longo & forti colato iam decocto incoque. Sunt qui tantum ante clarificationem incoquunt, alij ante & poſt. Poſtremo cum abſoluta eſt coctio expreſſum nonnulli abijciunt: alij nulla ratione in decocto retinent, cum vires ſuas ea iam tradiderint omnes, non etiam aliquas retinent, vt nodulus aromatum, rha barbari, ſcammonij, ellebori nigri, & aliorum de quibus libro ſuperiore in Expreſſione.

Si verò ex infuſione ſimplicium pòſt coquenda fiat ſyrupus, omnia ſimul infundantur, deinde coquantur. Sic enim vis eorum humori firmius, & diutius impreſſa, coctione iuſta diſſipari non videtur. Aqua autem infunduntur largiore ſicca, rara quàm viridia denſa, vt in ſyrup. ſtœchados ſimplicium, verbi gra. parum tritorum lib. vnà maceretur horis 24. libris ſeptem aquæ, ſi aridiora ſint libris octo, quarum vnam vel paulo plus ebibent: coquantur deinde igni lento ad partis tertiæ conſumptionem, quod etiam citra infuſionem coquẽdo, faciẽdum eſt: poſtea exprime, & reliquũ, & lib. quatuor percoque cum mellis deſpumati, aut ſac

chari

chari puri libris quinq; ad ſyrupi conſiſtentiam, & ſyrupi habebis libras ſex & dimidiam: aut ſi hyems eſt, ad libras ſex: ſi æſtas, ad libras quinque & dimidiam. Nam æſtate ſyrupi magis coquendi quàm hyeme ne ferueant humore excrementoſo feruoris & putredinis cauſa relicto accedente externo calore hanc excitante, ſacchari aut mellis purgati pondus par ſucco aut decocto quidam miſceri volunt: alij verò etiam paulò plus ob noſtrarum plantarum cruditatem, ob quam etiam diutius ſyrupi nobis ſunt coquendi, vt prope ſolum ſacchari, aut mellis pondus maneat percocto iam ſyrupo. Diutius etiam coquendum: ſi ſucci, aut decocti plus eſt quàm ſacchari, aut mellis. Paulus tamen mellis partem vnam ſucci, aut aquæ partes tres coquit ad partium duarum conſumptionem in rhodoſtacte ſucci roſarum ſextarios duos, mellis ſextarium vnum coquit ad quartæ partis conſumptionem.

Coquuntur ſyrupi in vaſe quouis, ſed qui acetati ſunt in vaſe lapideo vel terreo, ſed plumbato, quod etiam Meſues recte monuit in ſyr. acetato ſimplici, ne acetum ex ære æruginem eliciat, quæ ſyrupũ vitiet, niſi vas æreum ſit ſtannatum, quale eſt quo vtuntur ferè in officinis. In quibus coctionis perfectæ ſcopus eſt ſyrupi conſiſtentia: ſi verò antequàm mel recipiant, cocta erant parum, vt ad tertiæ partis conſumptio-

nem

nem, post mel acceptum magis sunt coquenda, vt oxymel de radicibus. Minus autem quæ cocta erant donec tantùm pars tertia remaneret, vt in oxymelite de calaminthe mediocriter, vbi ad dimidias erant cocta, aut mel perfectius coctum illis minus coctum secundis, mediocriter coctum postremis miscendum est.

Si operis specimen edis, aut etiam tecum componis, aquæ libris quindecim cum Mesue aut potius viginti, libr. sex rosarum macera horas octo, expressis rosis nouas immitte, idq; opus nouies repete, aut si libras aquæ tantum quindecim misces, expressum pende, quod si diminutum est, quod deest suffice alio expresso trium aut 4. infusionum.

Nicolaus. Hic præsertim recens mediocriter purgat magis ex incarnatis, vt in Mesue docui.

Syrupus rosatus sic paratur, rosas recentes aqua feruente macera vase operculato, vbi hæc refrixerit expressis rosis & abiectis, iterum ferueſiat, & eadem rosas recentes alias macera. Id opus toties repete, donec aqua rubeat. Hæc albuminibus purgata cum pari saccharo percoquatur in syrupum.

Parari omnino hic debet, aut iulepus rosatus Mesuæ in syrupum coquendus, non autem eius loco semper (quod hodie fit) substitui syr. ex rosarum siccarum infuso simplici vel duplici cum pari, aut paulo parciore sacchabo cocto & colato, qui syr. rosarum siccarum est. Alius autem

ex suc

ex succo rosarum rubrarum fiat purgato, cum pari saccharo. Tertius ex infusionibus nouem rosarum, præcipuè incarnatarum purgatorius.

Syrupus violatus, & nymphææ, & alii ex floribus eodem modo fiunt. Nicolaus.

Syrupus ex cydoniis fit ex libris decem succi cydoniorum coctis ad dimidias. Deinde biduo residere permissis donec clarescant. Tunc colentur, & cum libris tribus sacchari fiat syrupus. Mesues.

Si saccharum est purum, eius lib. vna aquæ vnciis quatuor soluta tribus ferue factionibus in electarium coquitur, tunc succus cydoniorum pistillo valenter commiscetur. Sunt qui parumper saccharo propè percocto incoquunt: si impurum est saccharum, eius libra in aqua lib. vna coquitur, clarificatur, colatur, percoquitur in electarium, fit vt prius. Sunt qui succos citra coctionem residendo, & insolando purgant, deinde cum saccharo clarificant, colant, percoquunt. Alij aliter, vt antè diximus.

Syr. de granatis acidis, syr. de granatis dulcibus, syr. de omphacio, syr. ex succo oxalidis eodem modo fiunt, & de ribes, & vua oxyacanthæ. Mesues.

Similiter ex fructuum omnium, & herbarum succo fieri syrupus potest si ad dimidias coquatur, biduo residere permittatur, coletur,

cum

cum ſaccharo prope æquali percoquatur, in ſyrupi conſiſtentiam.

Alij in his omnibus ſaccharum aqua pari ſolutum coctum modice cum albuminibus purgant, colant, percoquunt in electarij, aut penidiorum conſiſtentiam. Tunc vbi frigeſcit, ſuccos ipſos per albumina in colo relicta colatos, & claros paulatim baculo miſcent. Qua componendi ratione ſuccorum vis, præſertim frigida, vel aromatica integrior manet, quàm ſi ipſi coquantur. Alij ſuccos hos reſidendo, & inſolatu purgatos, ſaccharo, vt dixi, percocto comprehendunt. Quam componendi rationem omnino præfero ei quæ ſuccos ad dimidias coquit.

SYRVPI COMPOSITI.

Meſues. SYrupus ſaporis de pomis recipit ſucci pomorum redolentium lib. tres, ſucci bugloſsi domeſtici & ſylueſtris ana lib. duas, folliculorum ſennæ vnc. quatuor, croci drach. duas, ſacchari albi lib. tres. Fit autem ſic, ſenna contrita horis 24. ſuccis maceratur, ſemel aut bis feruefiat, coletur: expreſſum pòſt cum ſaccharo percoquatur in ſyrupum: crocus autem panno lineo ligatus inter coquendum infricetur.

Meſues. Syrupus portulacæ accipit ſeminum portulacæ tritorum lib. vnam, horis 24. macerandam in ſucci intybi cocti & purgati

gati lib.*quatuor, postea igni lento coque ad dimidias, & colatum cum sacchari lib. duabus percoque in syrupum. *Alii sex et a octo, vt colari possit. succus enim per se glutinosus lentescit adhuc infuso seminis.

Syr. adiantinus recipit glycyrrhizæ vnc. duas, adianti albi vnc. quinque, tempera aquæ fontis lib. quatuor horis 24. coque ad dimidias, expressum percoque cum sacchari clarificati, aquæ adianti albi ana vnc. octo.

Ex adianti albi libr. vna, & vncijs duabus glycyrrhizæ purgatæ & tritæ, decoctis in aquæ libris sex ad consumptionem tertiæ partis cum sacchari libris tribus. Hic percoquimus, adianti albi, recentis penuria, alij cum sacch. libra, aut sesquilibra coquunt sine aqua adianti. Alij adiantum album recens multum sine glycyrrhiza aqua macerant, exprimunt, cum saccharo clarificant, percoquunt.

Syrupus zizyphorum fit ex zizyphis sexaginta, violarum, seminis maluæ, ana vnc. quinque, adianti albi, glycyrrhizæ, hordei mundati, ana vnc. vna, semin. cydoniorum, papaueris, melonis, lactucæ, tragacanthæ ana drach. tribus, coctis cum aquæ fontanæ lib. quatuor, & lib. sacchari duabus. Mesues.

Aqua est parcior quàm vt possit colari, ob id vel augenda est, vel semen maluæ & cydoniorum, & gummi, tragacanthæ nodulo ligata

clarifi

clarificato syrupo immittantur, vel dimidium nodulo coctioni ante clarificationem immittatur: reliquum iam clarificato. Si autem muccaginem ex his extractam non clarificato immiseris ægerrime ob horum lentorem colatur, si colato turbidus & impurus ob id ingratior fit syrupus.

Ibidem. Syr. papaueris fit ex capitum papaueris albi & nigri, ana drach. sexaginta coctis in lib. quatuor aquæ pluuialis ad consumptionem lib. duarum, & dimidię, tunc percoquantur cum sacchari albi, & penidiorum ana vnciis quatuor.

Largiore saccharo si condias, vt lib. vna, aut etiam duabus, gratius erit, & citra multam coctionem facultati refrigeranti inimicam diutius seruabitur, cum pauco autem saccharo puro, si diu non erit seruandum est efficacius. Capita cum seminibus magnorum & paruorum, siccorum & humidorum media macerentur 24. horis: & si sint sicciora, pluribus deinde coquantur, donec tabescant: exprimantur cum saccharo, vel melle pro varijs medici scopis, percoquantur in syrupum. Vide diacodium in Mes.

Ibidem. Syr. acetatus simplex recipit aquæ fontis lib. quatuor cum sacchari lib. quinque coquendas in vase lapideo, ad dimidias semper despumando, tunc adde aceti albi

clari

clari lib.duas.

Sunt qui ſaccharum aqua ſolutum mediocriter coquunt, albuminibus purgant, colant, percoquunt in electarij conſiſtentiam frigeſcenti, paulatim baculo miſcent acetum purum, vel per albumina in colo relicta colatum, idq; ne candeſcat. Alij Nicolaum ſequentes aceti albi partes duas cum ſaccharo puriſſimo coquunt & deſpumant, neq; aliter clarificant. Hic quanquam minimum, tamen compoſitus eſt.

Syrupus acetatus cum radicibus recipit radicum apii, fœniculi, intybi, ana vnc. tres, ſeminum apii, fœniculi, aniſi, ana vnc. vnam, ſemin. intybi vnc. dimidiam. Hæc omnia igni lento coquantur ad dimidias in aquæ fontanæ lib. decem, tunc additis ſacchari lib. tribus clarificetur, deinde acetum additur.

Putatur inuentus, vel vſu multo celebratus byzãtii, vnde illi nomẽ. aliis à pretio denarii byzãtini qui quibuſdã hodie etiã biſantius dicitur, vnde & ſyr. quoq; hũc denarii vocant.

Syr. Byzantinus recipit ſucci intybi, & apii ana lib. duas, ſucci lupuli, bugloſsi hortenſis, vel ſylueſtris ana lib. vnam: ferueſiant ſemel & purgentur. Eius ſucci clarificati libras quatuor igni lento coque in ſyrupum cum ſacchari lib. duabus, & dimidia. interdum additur * acetum menſura ſuccorum purgatorum dimidia: interdum roſarum vnc. duæ, glycyrrhizæ, vnc. dimidia, ſpicæ nardi drachmæ duæ, ſem. aniſi, fœniculi, apii, ana

*Syr. byzãtinus abſolute ſine aceto eſt.

y drach.

drach.tres ſuccis incoquuntur.

Incerti eſt autoris. Syr. de quinque radicibus accipit radicum apii, fœniculi, petroſelini, aſparagi, ruſci, ana vnc. duas, coque lib. ſex aquæ fontis, ad tertiæ partis conſumptionem, expreſſum percoquitur cum ſacchari lib. tribus, addendo ſub finem aceti vnc. octo.

Oxymeli ſimplex fit ex aceti parte vna, mellis partibus duabus, aquæ partibus quatuor coctis in ſyr. conſiſtentiam deſpumando.

Hodie ſic coquunt quod diu ſeruandum eſt. Oxymeli autem Galeni ex aceti parte vna, mellis partibus duabus, aquæ partibus hyeme octo, æſtate etiam duodecim. Mel cum aqua primum deſpumatur, vbi ſpumare deſijt, cum aceto iterum deſpumatur: refrigeratum albuminibus clarificatur, igni redditur parum diu, cum tollitur cinnamomum, additur ad drach. vnam in lib. ſingulas: dum refrixit, per pannum bis ter colatur: addito ſi vis etiam tum cinnamomo iucundiſsimum. dies paucos loco frigido ſeruatur ex albo aceto, & melle pulchrius.

Meſues. Acetum ſcillinum ſic fit, ſcillæ laminas inter corticem & cor medias acu linea filo contuſas tanto interuallo ne ſe contingant ſiccabis in vmbra dies quadraginta, poſtea conciſam cultello ligneo lib. vnam dies alios 40. inſolabis, in aceti boni lib.

octo

octo, in vase vitrato, stricti orificii bene obstructi, postea colabis, & seruabis.

Sunt qui inter scillæ laminas ne se tangant, & ad odoris gratiam intersuunt fœniculi viridis, aut sicci stipites.

Oxymeli scillinum fit ex aceti scillini lib. duabus, mellis despumati, lib. tribus coctis despumando. Ibidem.

Antè mel sit despumatum, vt in melle rosato, sed quam spumam vi aceti scillini expuit, eam derade.

Oxysaccharum fit ex aceti vnc. quatuor, sacchari lib. vna, succi granatorum acidorum maturorum lib. dimidia. Nicolaus saler. aliter Nicophar.

Saccharum si purum est aceto solutum, duabus aut tribus feruefactionibus coquitur in electarium, postea cum parum refrixit, pistillo miscetur succus granatorum. Si autem saccharum est impurum, ex aqua coquitur & clarificatur, deinde aceto & succo percoquitur.

Syr. absinthii recipit absinthii Romani lib. dimidiam, rosarum rubrarum vnc. duas, spicæ nardi drach. tres, vini antiqui boni & odori, succi cydoniorum ana, libr. *vnam & dimidiam. In his macera horis 24. prędicta, coque igni lento ad dimidias cum mellis lib. duabus. fiat syrupus.

* alii libr. duas & dimidiam, vt facilius coletur & valentius astringat.

Absinthium, rosæ, spica minutim concisa vino & succo macerantur, coquuntur, expri-

primuntur, expreſſum cum ſaccharo clarificatum percoquitur in ſyrupum. Satius fuerit abſinthium per ſe infundere, & roſas, & ſpicam ſimul, deinde infuſo abſinthij parum cocto addere alterum, & parum ſimul coquere, exprimere. In expreſſo lib. ſacchari diſſoluti albuminibus clarifica, cola, tunc adde lib. reliquam ſacchari, ſed puriſsimi, vel per ſe clarificati. Si enim decoctum id cum duabus ſimul libris ſacchari clarificas ob ſucci paucitatem non percolabitur, niſi ſuccum, vt dixi, auxeris ad lib. duas & dimidiam.

Syr. menthæ recipit ſucci cydoniorum acidodulcium, & dulcium, ſucci granatorum acidorum, dulciũ, acidodulcium, ana lib. vnam, & dimidiam *foliorum roſarum vnc. duas, coque igni lento ad dimidias, ⁖ cum mellis vel ſacchari libris duabus fiat ſyrupus, aromatizetur cum gallia.

Sũt qui pomorũ acidodulciũ, vt ramburorũ, & granatorũ acidodulciũ, ſucc ratum ana libr. duas & dimidiã miſcent.

*minutim conciſæ.

⁖ quæ ſuccos macerãdo oporos coquẽdo reddit.

*Succos potes ſole, igni, quiete purgare, & his reliqua macerare, vel citra purgationem. His cætera macerabis horis 24. igni lento coque, exprime, recoque, clarifica cum ſaccharo, vel ſaccharum clarificatum miſce, *cola, exprime cum ſaccharo, expreſſum clarifica, colatur panno ægre & lente, ſed tandem aut pannum muta, aut ſaccharum, vt prius partire.*

Loco ſyruporum fumariæ maioris & minoris hodie coquimus ſyr. ex ſucco ſolius fu-

mariæ cocto residendo, purgato, percocto in syrupum cum saccharo æquali.

Syr. epithymi recipit epithymi boni hortensis drach. viginti, myrobalanorum Indarum, citrearum ana drach. quindecim, cassuthæ, fumariæ ana drach. decem, thymi, calaminthes, buglossi, stœchados, glycyrrhizæ, polypodij, agarici, myrobal. emblicarum, & belleric. ana drach. sex, rosarum, semi. fœniculi, anisi ana drach. duas & dimidiam, pruna viginti, vuarum passarum purgatarum vnc. quatuor. Tamar Indorum vnc. duas & dimidiam, sacchari lib. quatuor, sapæ lib. duas, fiat syrupus. Mesues.

Pruna, vuæ, semina, polypodium in aquæ libris octo coquantur, postea glycyrrhiza, buglossus, fumaria: pòst myrobalani, calaminthæ, thymus: deinde propè coctis epithymus, cassutha, stœchas, rosæ, agaricus addantur: vbi aquæ dimidium erit consumptum, aufer igni, macerari noctem vnam sine, recalfactum exprime, expressum clarifica cum saccharo, & cola. Tamar Indi cum decocti vncijs duabus creti & pensi, vt purgati pondus iustum expleant, syrupo addantur, minimum coquantur ad decocti scilicet consumptionem, & sapa syrupo soluta misceatur: recoqui enim non debet. Sine his duobus sapore iucundo præditis consistentia

fuerit liquidior, clarior & gratior, & efficax ſyrupus ad ea quæ promittit. Sunt qui rectius agaricum, & myrobalanos ſeorſum infuſos exprimunt, & alijs miſcent, paulò ante colationem.

Meſues. Syr. ſtœchados recipit florum ſtœchados drachmas triginta, thymi, calaminthes, origani ana drachmas decem, aniſi, pyrethri, ana drachmas ſeptem, piperis longi drach. tres, zingiberis drach. duas, vuarum paſſarum purgatarum vnc. quatuor, mellis lib. quinque, condiatur cinnamomi, calami aromatici, ſpicę nardi, croci, zingiberis, piperis nigri & longi ana drachmas vna & dimidia, ligata in panno raro & appenſa in ſyrupum.

Coquitur in aquæ libris 7. vel octo, ad lib. circiter duarum conſumptionem, colatum cum ſacchari libris quinque clarificatur, colatur, prope percocto immergitur ſæpe nodulus, & rudicula comprimitur: poſtremo in percocto appenditur. Vuæ, origanum, calaminthe, pyrethrum, Zingiber, piper, thymus, ſtœchas hoc ordine coquantur.

Syr. glycyrrhizæ recipit glycyrrhizæ vnc. duas, adianti albi vnc. vnam, hyſſopi ſicci vnc. dimidiam, horis 24. macera, aquæ lib. quatuor coque ad dimidias, expreſſum percoque cum* mellis, ſacchari, penidio

* deſpumati.

penidiorum ana vnc.octo, aquæ rosarum vnc.sex.

Hodie coquunt plerique sine maceratione, quòd ex his facultas in aquam coquendo promptè trahi poßit. Hæc rosarum aqua percocto iam syrupo addenda, sed coquendo consumenda, nisi cum quibusdam drach. tantum sex misceas, tunc enim recoqui non oportet, quia aqua tam pauca saccharum non recrudat. Sunt qui mane macerant, post meridiem coquunt, penidia hæc fiant ex sacchare purißimo (nam impurum egre colatur) hoc est, saccharum ad consistentiam penidijs debitam coctum, & pertritum pistillo ligneo in vase non autem manibus oleo, inunctis etiam cum amylo, tractum in penidia nempe illo sacc haro impuriora.

Syr. hyssopi, recipit hyssopi mediocriter sicci, radicum apii, fœniculi, glycyrrhizę, ana drachmas decem, hordei mundi vnciam dimidiam, semi. maluæ, & cydoniorum, tragacāthę ana drach. tres, adianti albi drach. sex, zizypha, myxa ana triginta, vuarum passarum purgatarum drachmas duodecim: ficus siccas, dactylos pingues ana decem, penidiorum alborum lib. duas: fiat syrupus. Mesues.

In lib. aquæ sex calidas inijce hordeum hora pòst dimidia radices si dantur recentes, elignatas tamen & concisas, horæ quarta parte

pòst, fructus omnes : mox ſemina, & tragacantham linteo raro ligata, filo longo, postremo adiantum, penidia, vt prius.

Ibidem. Syr. praſii recipit praſii vncias duas, hyſſopi, adianti albi, ana drach. ſed, glycyrrhizæ vnc. vnam, calaminthes, aniſi, radicum apii, fœniculi ana drach. quinque, ireos, ſemi. maluæ & fœnigręci ana drach. tres, ſemi. lini & cydoniorum ana drach. duas, vuarum paſſarum purgatarum vnc. quinque, ficus paſſas pingues quindecim, penidiorum, mellis boni deſpumati ana lib. duas.

In aquæ libris octo radices primum, deinde aniſum, vuæ, ficus, pòſt praſium, hyſſopum, calaminthe, postremo adiantum coquantur, ad limidias, horis ſex macerentur, recalfiant, exprimantur, cum penidijs & ſaccharo clarificentur, colentur, percoquantur in ſyr. interea identidem in id colatum, & ſi vis expreſſum immerſo & confricato nodulo, ſemina maluæ : lini, fœnigræci, cydoniorum continente.

Ibidem. Syrupus intybi recipit ſucci intybi vna feruefactione, deinde reſidentia purgati lib. octo affunde paulatim ſaccharo, ſi impurum eſt, clarificato. Si verò minus eſt purum ſucco diſſolutum coquatur, cum albuminibus purgetur, coletur, percoquatur in ſyrupum : nam hic ſuccus

promp

prompte corrumpitur, cum ſuccus limonum, granatorum, cydoniorum etiam per ſe ſeruari poſsint, & multo magis parum, cocti cum ſaccharo.

Intybum accipe cichorium ſylueſtre non lactucam ſylueſtrem vulgi endiuiam ſeu intybum. Ne ſit opus prӕterea ſyr. duobus de cichorio ſimplici, & de endiuia ſimplici. Quòd ſi in aliquibus ſcripturis intybus & cichorium requirantur, vel ipſum auge, vel ſatiuum & erraticum, anguſtifolium, aut latifolium, vel alias cichorij ſpecies miſce.

Syr. arthemiſiӕ Matthӕi Gradi in cap. de menſibus ciendis lib. 9. ad Almanſorem, recipit arthemiſiӕ manipulos duos, pulegii, calaminthes, origani, meliſſophylli, perſicariӕ, ſabinӕ, ſampſuchi, chamӕdryos, hyperici, chamӕpityos, matricariӕ cum flore, centaurii parui, rutӕ, betonicӕ, bugloſsi.

Radicum fœniculi, apii, petroſelini, aſparagi, ruſci, ſaxifragiӕ, enulę, dictamni, cyperi, rubiӕ, iridis, pӕoniӕ ana manipulum vnum.

Seminis iuniperi, libyſtici, petroſelini, apii, aniſi, melanthii, carpobalſami, coſti, aſari, pyrethri, caſsiӕ ligneӕ, cardamomi, calami aromatici, phu, ana vnc. ſemiſſem. Quaſſata infundantur aquӕ fluuiali

ſufficienti horas 24. pòſt coque ad aquæ dimidiæ conſumptionem. Tunc aufer igni, dum aqua tepuerit, frica manibus omnia & cola, expreſſum percoque in ſyrupum cum mellis & ſacchari quantitate ſufficienti. Additur interdum acetum acerrimum, vel ſcillites largius, parcius pro ſcopis variis, aromatizatur cinnamomo & ſpica.

Alius ſimplicior iſto eſt in vſu.

In aquæ lib. octo coque primum radices noſtrates, deinde ſemina, pòſt herbas, poſtremo pyrethrum, & aromata. Coſtum, aſarum, caſiam, cardamomum, calamum aromaticum, phu vbi libræ quatuor ſupererunt, fiat vt in cæteris, & cum ſacchari & mellis ana libra vna, & dimidia percoquatur, vt ſit efficacius, quamuis plurima multum amara recipiat, pauco melle & ſaccharo dulcoratur, perſicariam aſtringentem & frigidam quæ maculato eſt folio nonnulli miſcent: ego autem acrem & non maculatam vſurpandam cenſeo, vt acria & menſes mouentia ſint omnia nulla temperantia.

Idem plerisq; fit ſimplex ablato rhabarbaro.

Syr. cichorii ex Gulielmo Placentino, recipit cichorii manipulos duos.

Foliorum bugloſsi vtriuſq; lactucæ, cichorii hortenſis, oxalidis, violæ nigræ, ſereneos tricatiriæ ana manipulum vnum, rhabarbari drachmas duas.

Herbæ tritæ coquantur in lib. duabus

aquæ ad partis tertiæ consumptionem, colentur. Adde expresso sacchari lib. duas, clarificetur, & iterum coletur, reddatur igni, adde rha barbarum pulueratum panno lineo ligatum, & sæpe confrica, donec syrupus erit percoctus.

Syr. cichorii alter ex Nicolao Florentino, recipit intybi satiui & erratici ana manipulos duos, cucurbitæ, lichenis, lactucæ syluestris, & satiuæ, fumariæ, lupulorum, ana manipulum vnum, hordei integri, halicacabi ana vnc. quatuor, glycyrrhizæ, adianti albi & nigri, & vulgaris, asplenii, cassuthæ, ana drach. sex, radicum fœniculi, apii, asparagi, ana vnc. duas, coque in aqua sufficienti, cola, cum saccharo clarificatum & rursus colatum percoque in syrupum confricando in eius libris singulis rha barbari, drachmas quatuor, panno raro ligatas cum spicæ nardi scrupulis quatuor. Dantur vnciæ tres cum emulsione seminum quatuor frigidorum maiorum.

Hi duo syrupi hepatis obstructionibus, & intemperaturæ calidæ destinati, quia nominibus barbaris & nemini intellectis constant, pelagus opinionum pepererunt. Nam endiuia syluestris & domestica, taraxacon, batissosere, scariola, cichorium, quid apud hos

ſit barbaros nunquam poßis ex ipſorum ſcriptis didiciſſe, tam ſunt ea plena craſſa ignorantia. Propterea mihi videtur ſatius cùm cichorij ſeu ſeridis genus omne eadem ſit facultate, cichorium autem quod ſylueſtre eſt ſtomacho vtilius & efficacius ſit, vt ſyrupus hic ex ſolo fiat cichorio, aut cichorij ſucco, ſed largiore, vt ſit ſimplicißimus, cui ſi ad pōpam voles alias ſeridis ſpecies miſcere, & lactucam ſatiuam & agreſtem & ſobelum vtrunque, & hieracium vtrunque, & chondrillam luteam ac cæruleam, & ſi quid aliud tam ſatiuum quàm agreſte lacteum eſt, ac cichorij generis, nihil repugno, modo tam non ſis anxius in harum vocum barbaris cum re corruptarum inquiſitione. Aſſueſce igitur vocibus Dioſcoridis, nec te afflicta deſiderio barbararum vocum, quæ quid ſignificent ne ipſi quidem qui hos ſyrupos ſcripſerunt, nec ipſorum alius quiſquam vnquam pernouit, aut certo definiuit.

Endiuia (quod nomen ex intybo corruperunt) barbaris eſt quæ lactuca ſylueſtris Dioſcoridis videtur. Thuſcis autem vulgo endiuia eſt intybus, ſeu ſeris, lato folio: ſcariola verò ex ſeride etiam deprauatum eſt, intybus eſt ſatiuus anguſtifolius.

Taraxacon ſeu altaracon, etiam Gatinariæ aut cichorium eſt, aut dens leonis ſeu cichorium erraticum, latifolium Plinio dictum.

Batiſſo

Batissoseris Hermolao corruptum videtur ex baptisecula quæ illi cyanus est, ruribus sic dicta quod seculam, id est, falcem messoriam remoretur. alij malunt batissoserim esse serim, id est, cichorium quoddam erraticum, in tritico frequens flore cyanum referente, quibus magis accedo.

SECTIO TERTIA, DE Eclegmatibus.

Eclegmatum seu linctuum materiæ ferè sunt Mesuæ partes plantarum. Radices, ut glycyrrhizæ, scillæ, iridis, bryoniæ, allij, ari, dracontij, cannæ vstæ, quod spodium Arabibus dicitur. Lohoc.

Herbe, hyssopus, prasium, adiantum album, calaminthe, braßica.

Flos croci.

Fructus, vuæ passæ, ficus passæ, dactyli, myxæ, zizypha, capita papaueris albi.

Succi radicum, glycyrrhizæ, scillæ.

Succi herbarum, braßicæ, prasii, fœniculi, cannarum sacchari, id est, saccharum, & ex hoc penidia, mel.

Succi fructuum, mororum, batinorum, nucum, myrtarum, pulpa caßiæ, sapa.

Gummi, tragacanthi, arabicum, myrrha.

Semina, papaueris albi, & inde syrupus, psyllij, cydoniorum, malue, melonum, cucumeris, citreoli, amygdalæ dulces, amaræ, strobili,

bili, auellanæ, lactucæ, portulacæ, lini, fœnigræci, fœniculi, anisi, nasturcij, amylum, farina fabarum.

Cortices cinnamomum, & alijs cortices, radicis capparis, tamaricis, ellebori, petroselini, &c. Præter hęc aqua cui multa horum infunduntur, incoquuntúrue, & ex animalibus pulmo vulpis, butyrum.

Ex his radices & herbę teruntur si sunt siccæ, vel aqua incoctæ & tritæ, & cretæ alijs miscentur, spodium ducendo friatur.

Fructus purgati teruntur, cernuntur: sed dactyli intus & foris purgati antè decocto thoracico aliquo macerantur: capita papaueris albi macerantur, coquuntur, exprimuntur, abijciuntur.

Succi omnes ferè hoc loco liquidi sunt, & ob id promptè miscentur: glycyrrhizæ autem succus, vel dissoluitur, vel in taleolas sectus, inter papyros siccatus, aut aliter calfactus, scilicet aliquoties pistillo & mortario teritur.

Gummi teruntur calfactis pistillo & mortario si est siccatione opus, vel in muccaginem soluuntur.

Semina si maiora sint, depellata cultello inciduntur, vt amygdalæ, strobili, pistacia, auellanæ, fabæ, melonum, cucumeris, citreoli, si parua puluerantur, & si vis horum quædam vt papaueris, pòst inciduntur, ex alijs etiam muccago extrah

extrahi, & reliquis misceri potest, vt ex semine lini, fœnigræci, cydoniorum, psyllij.

Huius verò tempestatis eclegmatum materiæ magis sunt penidia, pilulæ albæ, bechicæ, electarium, vel pulueris E. diatragacanthi fri. diairis simplicis, & Salomonis diacalaminthes, diahyssopi, diaprasii, saccharum candefactum, succus glycyrrhizæ, caßia cum syr. adianti, glycyrrhizæ, zizyphorum, vel alio thoracico magis & minus calido, tergente, incidente, pro medici indicationibus. Quibus misceri possunt etiam alia simplicia prius dicta dulcia, amara, acria.

Tamē ex veterum eclegmatis hodie quidam retinent eclegma sanum, ex pulmone vulpis, diacodion, diamoron, diacarion. De quibus quia est abūde à nobis dictum sectione tertia Mesuæ, frustra hic repetenda non fuerunt.

Sunt etiam qui compositum hoc medicamentum eclegma caßiæ pro enematibus vocant, & sic parant. In libra vna decocti violarum, maluæ, mercurialis, betæ, parietariæ, absinthij coquunt mellis lib. dimidiam, & sub finem inyciunt pulpæ caßiæ fistulæ purgatæ libram vnam.

SECTIO QVARTA.

SEctio quarta de apozematibus, & infusis est: quia tamen horum nullum hodie in vsu est, satius fuerit si quem vtendi cupiditas

cœper

cœperit, Mesuen consulere. Quæ autem infusa & apozemata in rem præsentem hodie facimus, longe sunt ab illis diuersa, & tam paratu facilia, vt vel puero perspicua sint. Quapropter de his supersedere malui quàm parum necessaria, etiam intelligentibus inculcare, præsertim cum statuerimus aliquando dare typographis commentarium quendam nostrum de remedijs medicis omnibus sumendis, & admouendis: inter quem multa congerimus exempla apozematum, & infusorum hac ætate consuetorum, quę ad medicum magis quàm ad pharmacopœum pertinent.

SECTIO QVINTA.

SEctio quinta de antidotis seu electarijs quorum materiæ ex omni medicamentorum simplicium genere petuntur. Hæc formis quatuor præcipuè parantur, sicca, seu puluere, melle excepta, vel saccharo, vel alio humore.

Quoniam verò puluis horum, est materia reliquarum trium formarum, de puluere prius mihi fusius dicendum, quoniam hic vario fit modo, vt mox audies.

Vt autem planius intelligas, pauca quædam capita ex trituræ ratione mihi sunt leuiter perstringenda, ne in compositionibus singulis hæc sint inculcanda.

Teruntur primum radices acori, cyperi, costi, phu, gentianæ, glycyrrhizæ, mei, Zingibe-

ris,

ris, & similium, & interdum coquuntur, si electarium præsertim molle est futurum, sed ante leuiter fractæ.

His mediocriter tritis semina fœniculi, apij, petroselini, anisi, dauci, ameos, seseleos, amomi, cardamomi, & similia adduntur.

Semina autem cucumeris, cucurbitæ, melonis, citreoli, cnici, vt nuclei pinei, amygdalæ inciduntur cultello per se, aut etiam sacchara pauco, ne pinguescant, adiecto.

Postea herbæ siccæ, casia, cinnamomum, aspalathum, calamus odoratus, caryophylla, spica nardi, schœnuanthos.

Postremo flores rosarum, croci, epithymi, forpicibus antè consecti.

Vuæ, dactyli & similes fructus, vel per se triti cernuntur impulsu manuum, aut cochlearis, vt caßia, tamar Indi: vel secti cum siccioribus teruntur.

Bdellium, opopanax, hammoniacum, opium, myrrha, vino, melle, vel alio humore soluuntur, vel parua portione cum alijs siccioribus multis teruntur minutim prius secta, sic os cordis cerui, rasura eboris, Turbith modice quassatum vbi erit in diaphœnico, electario Indo vtroque & similibus, tunc sicciora misceantur Zingiber, piper & similia, vt puluerari possit. Nam per se latescit non pulueratur si sit legitimum. Quæ industria scammonio, opio, &

liquoribus, gummis, resinis terendo latescentibus confert: vel pistillo & mortario calfactis illa siccare: sed id multum virium à medicamento digerit.

Terenda præterea tenuißime calida cum vrinas mouere studemus, vt thymum, asarum, cyminum, vt in aurea, athanasia, esdra, hamacyminum, diacurcuma, dialacca maioribus E. *arogogo, diacurcuma, dialacca maioribus* E. *aromatico: craßius verò cum purgare studemus, vt in antidoto hamech vtraq; in electario Indo maiore.*

Per se teruntur rha barbarum, scammonium, nisi quòd oleum amygdalarum dulcium vtriq; à quibusdam miscetur, & postrema miscentur ac è propinquo, & clementer ne euolent, aut exhalent. Seorsum quoq; thus masculum, myrrha, mastiche, succinum, gummi Arabicum, tragacantha, moschus, caphura, ambra: sed hæc tria ferè cum pauca aqua rosarum, & postrema miscentur etiam è propinquo. qua ratione rha barbarum, & scammonium. Priora autem minutim secta mortarium siccius postulant, vt euphorbium, styrax, calamites, sal gemma, sericum, anacardi etiam per se terantur.

Vniones, corallium vtrunq;, lapidum pretiosorum fragmenta in mortario lapideo vel æreo primum craßius teruntur, postea super marmor porphyrium, vel alium lapidem durißimum ducendo friantur, affusa identidem pauca aqua

rosarum, aut buglossi.

Lemnia terra, vt bolus armenia per se est friabilis, & humore aliquo soluta mox liquescit modo calcis.

Multa alia huc pertinentia ex modo componendi theriacem scripto nobis libr. 4. methodi medicamenta componendi possunt huc transferri, quale est illud quòd mortarium in quo prædicta omnia teruntur, & cætera alia, præsertim pretiosiora, est tegendum, etiam duobus operculis, ne quod est tenuissimum exhalet ac euolet, eadem ratione quod iam est cretum curiose inuoluatur. Si electarijs succi, vel humida alia adscribuntur, tollenda sunt: sic hæc sicca et puluere seruaturus es pyxidibus vitreis, vt ferè hodie fit: si verò electarium formare libet molle, sunt vsui quæ forma veteribus magis placuit, nam quæ hodie est electarij sicci, & solidi forma, minus est vsu frequens, nisi ad palati gratiam.

Si etiam dactylos, vuas, ficus recipit medicamentum, tollantur, si puluerem vis, nisi pauca cum magna siccorum copia puluerari posse videantur, si autem electarium molle conaris, purgentur, secentur, terantur, cernantur, & alijs misceantur.

Si puluis ante electarij solidi compositionem amygdalas, strobilos, semina frigida maiora, & similia recipit. Hæc vtendi & electarium

parandi tempore miſceantur, quia diebus paucis rancida fiunt, & compoſitum vitiant.

Pulueris vncia vna vel etiam drach. ſex vni libræ ſacchari ferè miſcentur in electario ſolido: ſunt qui parcius iniiciunt, non vt gratius ſit electarium, ſed vt ipſis conſtet minoris. præſertim cum pretioſa recipit, vt electarium de gemmis, diambra exhilarans.

Pulueris verò unciæ tres ferè traduntur libræ vni mellis deſpumati: ſic tamen vt ſaccharum, penidia, dactyli, amygdalæ, ſtrobili, & ſimilia, pulueris appellatione tunc non veniant. Mel tamen crudum quadruplum omnium puluerum miſcet Meſues in antidoto dia moſchu. Cum verò pulueres miſcentur, ſit mel tepidum adeo, vt digitos admittat mel ipſum vel fundum ſartaginis, quæ mortario vel alterius manibus firmata ſit oportet, quando pulueres piſtillo ligneo ſunt commiſcendi. Id quod etiam ſeruandum eſt, ſi electarium ſolidum eſt facturus, quod primum in offas mazæ modo cogunt, deinde manibus & piſtillo ligneo ſuper papyrum puram complanant in flaminicæ placentæ figuram, mox cultello ſecant in bucellas, & teſſellas, nunc rhomboides, nunc quadratas, nunc triangulas (quas lozengas vocant) nunc longiores digitorum forma quas ob id manus Chriſti vulgus vocat. Quibus præterea pondus circumſcribunt, vt drachm. vnius vel plurium.

Porrò

Porrò in antidotis mollibus, vt catholico, diapruno, antidoto hamech cum caßia & tamar Indi, cum humore aliquo soluta cernuntur, tamar Indi antè per horam sunt macerandi quàm cernantur, vtraq; vero antequam soluatur, humor est pendendus, vt intelligas an cum eo pondus iustum tamar Indorum & caßiæ postquam creuisti, retinueris. Eodem modo in manna & alijs eiusdem generis, quod etiam in pilulis seruandum audies, dum lacrymas humore solutas cernes, aut colabis.

Antidotus diambra Mesuæ recipit cinnamomi, doronici, caryophyllorum, maci, nucis moschatæ, folii, galangæ ana drach. tres, spicæ nardi, cardamomi maioris, & minoris ana drach. vnam. zingiberis drachm. vnam & semissem, santali flaui, ligni aloës, piperis longi ana drach. duas, ambrę aureum vnum, moschi drach. dimidiam. Ant. de gemmis Mesuæ recipit fragmentorum saphyri, hyacinthi, sardinis, granatorum, smaragdi ana drach. vnam & semissem, zedoariæ, doronici, macis, corticis citri, sem. ozimi caryophyllati, ana drach. duas, corallii rubri, succini, limaturæ eboris ana script. duo. been albi & rubri, caryophyllorum, zingiberis, piperis longi, spicæ, folii, croci, cardamomi minoris ana drachm. vnam,

trochiſcorum diarhodon, ligni aloës, ana drachm. quinq;, cinnamomi, galangæ, zurumbet ana drach. vnam & ſemiſſem, foliorum argenti & auri ana aureum dimidium, moſchi boni drach. ſemiſſem, ambræ drachm. duas.

Ambra, moſchus per ſe terantur, corallium & pretioſi lapides, aut per ſe ſinguli, aut omnes ſimul quo dixi modo, cætera ſimul terenda, ſed ordine ſeruato.

Ant. exhilarans Galeno adſcripta recipit apud Nicolaum, ſucci pomorum dulcium & odoriferorum, ſucci cydoniorum, ſucci florum borraginis, * florum baſilici,

* ſeminis alii.

Vini veteris
Croci, macis, zedoariæ,
Xylobalſami, caryophyllorum,
Corticis citri, galangæ,
Nucis moſchatæ, ſtyracis calamitæ,
} ana drach. quinque.

Caphuræ, ambræ, moſchi ana drachm. vnam, aniſi, thymi, epithymi, raſuræ eboris ana drachm. duas, margaritarum, oſsis à corde cerui ana drach. vnam, auri & argenti puri ana ſcript. vnum, ſacchari quantum ſufficit.

Antidotum hanc non eſſe Galeni plane conuincunt macis, Zedoaria, caryophylla, galanga,

moſch

moscocharion, caphura, ambra, moschus, simplicia Galeno ignorata, & ebur, margaritæ, os à corde cerui, aurum, argentum, saccharum, sumi nondum cœpta Galeni seculo, aut saltem infrequentia. Saccharum cum succis coquẽdum, cui percocto & refrigerato pulueres miscendi sunt.

Sacch. lib. 7. in aqua dissolutæ & coctæ, additis ad postremum his succis coquantur quantum satis est ad comprehendendas vncias circiter septem huius pulueris. Electarium lætificans Nicolai Alexandrini ab hoc est diuersissimum.

Hi pulueres tres antidotorum præcipue nobis sunt in vsu, quamuis Mesue & Nicolao humore aliquo excipiantur in electarium molle, vt nobis tempore vtendi. In electarium solidum saccharo per humorem idoneum, sed paucum soluto percocto, vt pulueris vncia vna habeat sacch. vnc. 12. vel pul. horum iuribus & condimentis miscetur. Præter hos autem alij, quia vsu rari à nobis consulto prætermittuntur, præsertim ea fusius in Mesue & Nicolao interpretatis, vnde poterit pharmacopœus corrogare, si quando parare imperetur. Tales sunt antidotus diacalaminthæ, diatrion pepereon, diospoliticum, diahyssopum, diasennæ, diacostum, diairis Salomonis, diapenidion, diacomeron, diatragacanthum calidum, diamargariton calidum, alia eius generis permulta.

Nunc de antidotis dicendum quæ ob id opia-

tæ vocantur, quòd harum multæ opium recipiunt, quibus aliæ consistentia similes nomen idem vulgo sunt sortitæ.

Antidotum catholicum Nicolai, Galeno adscriptum, recipit folliculorum sennæ, cassiæ fistulæ purgatæ, tamar Indorum ana vnc. octo, rha barbari, violarum, polypodii, anisi ana vnc. quatuor, glycyrrhizæ rasæ, penidiorum, sacchari candefacti ana drach. quatuor seminum quatuor frigidorum purgatorum ana vnc. vnam. Polypodii * alterius lib. vnam, tritam, in aqua coque diu, colatum percoque in syrupum cum libris octo sacchari. Cassiam & Tamar Indos in colati parte dissolue, cola, syrupo iam percocto adde, postremo pulueres adiice.

Pōderibus variat Nicolaus Alexandrinus, ex quo salernitanus exscripsit, nec Galeni meminit.

*recentes, à quo tātū humiditas excremētosa exhalarit aquæ li. 12. ad libr. 4. consumptionem.

*Senna, polypodium, glycyrrhiza, anisum, violæ simul terantur, rha barbarum per se, ⁑semina 4. ⁑frigida maiora excorticata scalpello minutim cōcidantur cū saccharo & penidijs, ne pinguescant. Cassia & si recentes sunt tamar Indi, per se cernantur potius, quàm cum decocti portione soluantur, ne sint ad accepti humoris consumptionem coquenda. * Vbi ex decocto polypodij syrupus erit percoctus, & ab igne depositus, iam modice refrixerit, cassia & tamar Indi creta parte syrupi dissoluantur, mox syrupo misceantur, postea puluis prædictorum, postre-*

⁑ nihil tamē tenuis. quia purgatorium est medicamētum non vreticum.

*Si vero tamar Indi decocto soluuntur & cernuntur id penden-

mo

mo rha barbarum & concisa semina paulatim addantur pistillo ligneo probe permiscendo. Si vero caßiam & tamar Indos decocti portione, vt vnc. duabus solueris & colaris, propè percocto ipsi syrupo misceantur, vt coctione acceptum humorem deponant. Hodie sunt qui delicatius, & efficacius componunt, sed sumptuosius. sennæ enim vnc. sexdecim in libris quatuor, rha barbari vnc. octo, in libra dimidia decocti radicis polypodij infundunt, senna expressum cum sacch. coquunt in electarij propè consistentiam, expressum rha barbari miscent paulatim extra ignem, deinde caßiam, tamar Indos creta & pulueres.

dũ, vt intel ligas si cre torũ tamar Indorũ põ dus quæsitũ habes.

Diaprunum simplex Nicolai recipit pruna Damascena matura centum. Hæc aqua ad dissolutionem percocta vbi modice refrixerunt, exempta inde & manibus confricata per cribrum cernuntur, cortices & ossa abiiciuntur. Aqua hæc cum dimidia vncia violarũ recocta* cum sacchari libris duabus in syrupum percoquitur addendo pulpæ prunorum prædictę libram vnam. Hęc vbi coquendo crassescere incipient, casiæ recenter extractę, tamar Indorum ana vncia vna in portione parua prædictæ aquæ dissoluatur, coletur, admisceatur, semper spathula mouendo. dum perfecte omnia hæc erunt

Diadamascenon dicitur Nicolao Alexã. & viridia damascena eligit.

* & colata Vel potius si potes sine humore cernendo purgentur vt in catholico dixi.

cocta, aufer igni, & adde ſpathula ſemper miſcendo puluerem ſequentem ſantali albi, & rubri, ſpodii, rha barbari ana drach. tres: roſarum, violarum, ſeminis portulacæ, intybi, oxyacanthæ, ſucci glycyrrhizæ, tragacanthi ana drachmas duas: quatuor ſeminum frigidorum maiorum purgatorum ana drach. vnam. Si verò purgatoriũ vis medicamentum ab igne vbi abſtuleris, adde ſcammonii præparati vnc. dimidiam in libras ſingulas.

Nicol. Alexan. ſcãmonii drach. ſeptem in lib. ſingulas miſcet.

Sunt qui ſcammonij drach. ſex, alij vnciam vnam miſcent libris ſingulis, ſicq; neſcientibus medicis imponunt. fit enim, vt medicamentum valentius purget, quod tamen clementius exiſtimabat medicus inſtituiſſe.

Ant. diaphœnicon Meſuæ recipit phœnicon cirrhon, id eſt, dactylorum fuluorum aceto per triduum maceratorum partes centum, penidiorum cum aqua hordei coctorum partes quadraginta turbith partes triginta quinq;, amygdalarum purgatarum partes triginta, ſcammonii partes duodecim: zingiberis piperis, longi, cinnamomi, macis, galangæ, ligni aloës, foliorum rutæ ſiccorum, aniſi, fœniculi, dauci ana partes duas & ſemiſſem. Probe trita hæc omnia melle deſpumato excipiantur.

lib. tribus

Dactyl

*Dactyli intus & foris purgati quo sunt sicciores, eò diutius & largiore aceto sunt macerandi: quo recentiores & humidiores, minus diu & parciore aceto macerentur. Quin si præhumidi sunt, citra macerationem teri possunt aceto pauco interim affuso: fere autem nobis sunt paßi, purgati igitur, & particulatim secti aceto parciore * sine igni macerentur, triduo in vase siliceo, vel vitrato tecto, pistillo ligneo in mortario lapideo curiosè terantur, manu cernantur per cribrum setaceum, vel stamen, vt reliquæ pelliculæ eximantur. Potes cum his amygdalas depellatas terere & cernere, aut cultello minutim concidere, vti & nucleos pineos (quos nonnulli penidiorum loco adhibent) sed cum pulpa dactylorum ad aceti consumptionem sit parum coquẽda, amygdalæ pinguescerent, ob id melius inciduntur & cum puluere reliquo miscentur. Mellis lib. sex aqua dupla despumatæ dum aqua consumpta ad libras tres ∵ redierint, & cydoniati liquidi consistentiam habeant, dactylos misce, parum diu coque, vt acetum exhalet. Quidam sacchara excipiunt in electarium solidum, vt & diacnicum, bene tamen coquatur, & loco sicciore reponatur, ne rancidum fiat. Nicolai Alexandrini diaphœnicon carnium dactylorum drach. centum recipit, cætera multum ab hoc diuersum est.*

*nam largius ante triturã effundẽdum facultatis dactylorũ aliquid secũ trahit.

∵ sunt enim pulueris vnciæ nouem si drach. partẽ accipis.

Ant. hamech apud Mesuem, recipit myrobala

robalanorum flauarum vnc. quatuor, cæpularum Indarum, rha barbari ana drachmas duas, agarici, colocynthidos, polypodii querni ana drach. sexdecim. absinthii, thymi, sennæ ana vnc. vnam. violarum drach. quindecim. epithymi vnc. duas. anisi, rosarum, fœniculi ana drach. sex, succi fumariæ libr. vnam. pruna numero sexaginta. vuarum purgatarum vnc. sex macera omnia sero lactis dies quinq; in vase vitrato, oris angusti, obturati. Post hos semel feruefac, cola, in colato dissolue cassiæ fistulæ purgatę vnc. quatuor, tamar Indorum vnc. quinq;, mannæ vnc. duas. frica manibus. iterum cola, colato adde sacchari lib. vnam & dimidiam, scammonii vnc. vnam & dimidiam, coque ad mellis crassitudinem, tunc paulatim puluerem hunc insperge, Myrobalanorum flauarũ, cæpularum Indarum ana vnc. dimidiam, bellericarum emblicarum, rha barbari, seminis fumariæ ana drach. tres, seminis, anisi, spicæ nardi, ana drach. duas.

Hodie melius expressum cũ saccharo in syrup. percoquitur & refrigerato. miscentur cassia & tamar Indi cretæ cum parte decocti, postea pensi & scammonium coctum.

Polypodium, senna, myrobalani, anisum crassiusculè terantur, agaricus raptim minuatur, colocynthis, rosæ, thymus, epithymus, absinthium, minute forpicibus incidantur, rha barbarum cultello, vel forcipe in taleolas. pruna, vuæ intus purgentur, violæ integræ, agaricus,

ricus, rha barbarum, colocynthis cum cæteris: quinque dies macerentur ſero fumariæ, reſidentia, & inſolatu etiam poſt vnam ferueſactionem purgato, & ſero lactis colato quantum omnia tegat, vt libris tribus: ſed agaricum, & colocynthidem nodulo ligare præſtiterit. Sexto die id totum leuiter coquatur, coletur mediocriter exprimendo. (Fortis enim expreſſio ex materia illa macerando & coquendo velut putrefacta terreum quoq; extrahet.) Colati portione idonea diſſolutam caßiam & tamar Indos, alia portiuncula mannam cocto ex reliqua colati parte ſyrupo, cum ſacchari lib. vna & dimidia miſce, minimũ coque: his enim coctio longior, aut vehementior vires adimit. quapropter ne omnino coquantur, quidam ſine humore purgatam caßiam, & tamar Indos percocto & tepenti ſyrupo miſcent, quo ſcilicet tempore adduntur pulueres aliorum & ſcammonium coctũ. Serũ fit lactis caprini recens mulcti, & in rem præſentem coagulati immiſſo ſemine cardui beatæ Mariæ confracto. Eius ſeri lib. ſex ſemel ferueſiant, albuminibus duobus purgentur: vbi refrixerint, colentur, aut ſi celerandum eſt, ter colabis etiam calidum. Capræ autem nigræ & excornis ſerum hîc quidam expetunt, vt lac practici ad calculum frangendum.

Ant. benedicta Nicolai recipit turbith electi, ſacchari ana drach. decem, ſcam-

monii cocti, hermodactylorum, rosarum ana drachmas quinque, caryophyllorum, spicæ nardi, zingiberis, croci, saxifragiæ, macropiperis, amomi, cardamomi, seminis apii, salis gemmæ, galangæ, macis, cari, fœniculi, sem. asparagi, rusci, lithospermi ana drachmam vnam, mellis quantum sufficit.

Turbith, scammonium, hermodactylos trita negligentius, vt purgent magis: reliqua tenuius, vt in corpus magis ferantur, ex tritura disciplina recte quidam volunt. Turbith, esulæ sacchari ana drachm. decem, scammonij drach. quinque quædam exemplaria habent, cum esula in Nicolao Alexandrino taceatur, in eodem scribitur turbith sacchariq; ana drach. viginti, scammonij drach. decem, sed reliquorum omnium ana drach. duæ, quæ pondera omnia dimidio diminuit Nicolaus Salernitanus. sunt qui etiam scammonij drach. duas, alij drach. duas & semissem miscent.

Hiera picra, id est sacra amara Galeni, recipit cinnamomi, mastiches, asari, spicæ nardi, xylobalsami, croci ana drac. sex: aloës drach. centum. mellis quantum sufficit.

Sic Galenus Romæ componi solitam suo tempore scribit: & aloën, nunc lotam, nunc illotam, nunc largiorem, nunc parciorem miscendam

scendam pro varijs medicorum scopis: & croci sufficere drach. quinque. Plura de hac antidoto leges in Mesue.

Ant. hiera diacolocynthidos Pactii recipit stœchados, marrubii, chamædryos, agarici, colocynthidos ana drachmas decem: opopanacis, sagapeni, petroselini, aristolochiæ rotundæ, piperis albi ana drachmas quinque, cinnamomi, spicæ nardi, myrrhæ, polii, croci, ana drachmas quatuor. Opopanax & sagapenum mortario terantur adiecto melle tenui, id est, quàm liquidissimo: trita cætera & cribrata melle ad comprehendendum sufficienti excipiantur. Scriboni largus.

Quæ ad hanc hieram hodie celebrari cœptam magno mortalium commodo pertinent, fusissimè in Mesue docuimus. Si puluerem & siccam hieram cupis, liquores fractos purgatos alijs particulatim intectos, cum his pulverantur: Si autem vis electarium molle, liquidissimo melle dissoluti colantur.

Ant. Philonis recipit piperis albi, hyoscyami albi ana drachmas viginti, opii drach, decem, croci drach. quinque, spicæ, pyrethri, castorii ana drachmã vnã, mellis despumati quadruplo omnium excipe. Addũt aliqui moschi scriptulum vnum.

De philonio Romano & Persico lege Mesuem.

ſuem, mihi ſatis eſt hæc veterum deſcriptio. In hac antidoto pulueris vnciæ tres, mellis lib. ſingulis miſcentur, vt in alijs plurimis, à Philone Iudæo philoſopho Platonico doctiſsimo, vt ſcribit Nicolaus Alexandrinus, dicta.

Ant. de baccis lauri Raſi recipit foliorum rutæ ſiccorum drach. decem, ſeminis ameos, cucumini, melanthii, liguſtici, origani, cari, dauci, amygdalarũ amararum, piperis nigri & longi, menthaſtri, acori baccharum lauri, caſtorii ana drach. duas. opopanacis drach. tres, ſagapeni drach. quatuor, mellis cocti pondus omnium, tritis terendis fac electarium molle.

Hoc electarium pilularum conſiſtentiam habebit ex tam pauco melle, niſi ſagapenum & opopanax alio melle liquidiſsimo diſſoluantur & colentur, vt in hiera diacolocynthidos. Hodie mel pulueribus quadruplum miſcent, ſed puluerum nomine opopanacem & ſagapenum non cenſent, ſic eſt gratius, ſed imbecillius.

Diacarthami. E. diacnicum Arnaldi Villanouani recipit pul. E. diatragacanthi frigidi vnc. ſemiſſem, carnium cydoniorum vnciam vnam, medullæ cnici, hermodactylorum ana drachmas quatuor, zingiberis albi drach. duas, ſcammonii cocti drachmas tres, turbith albi drach. ſex, mannæ granatæ drach. duas, mellis roſati colati vnc.

vnam,

vnam, sacchari vnc. octo cum saccharo sufficienti fiat electarium.

Caro cydoniorum siue cydonia in partes 4. plures pauciores diuisa, & vt sunt integra saccharo condita terantur, & per stamen colentur, cuius loco si cum nostratibus cydoniatum capias in drach. eius duabus vna erit sacchari, aut mellis drach. vel etiam largius. Tunc verò id vt manna melle rosato soluta colatur per stamen, semen cnici excorticatum, vel inciditur vel cum saccharo teritur, & pulueri turbith, hermodactylorum & Zingib. simul tritorum miscetur, scammonium verò per se. Vbi saccharum paulo vltrà quàm electario conuenit, est coctum, (quia liquida mox addenda ipsum vt sic dicam, recrudabunt) adde cydoniũ, mannam, mel rosatum simul trita & colata. Sunt qui pul. diatragacanthi omittunt, & cydoniatum cum melle subactum immittunt in sacchari lib. vnam percoctam cum aquæ vncijs 4. vel sex, si impurius est saccharum, & ob id despumandum, postea pulueres reliquos. Alij aliter.

Elec. de succo rosarum Nicolai recipit sacchari, succi rosarum rubrarũ perfectarum ana lib. vnã, vnc. quatuor, santalorum albororum & rubrorum & citreorum ana drachmas sex, spodii drach. tres, scammonii cocti drach. duodecim, caphuræ script. vnum, ad excipiendum succus cum

ſaccharo in ſyrupum percoquatur.

Cui miſce ſantala & ſpodium puluerata, poſtremo ſcammonium & caphuram, vtrunq; per ſe tritum.

Cum Meſuæ ſit ſolenne vncijs ſingulis compoſitionum ſcammoniatarum dare ſcammonij cocti circiter ſcriptulum vnum, hic Nicolaus dat propemodum ſcriptula duo, ob id recte quibuſdam videntur ſcammonij drach. octo huic compoſito ſufficere, tamen etiam drachm. duodecim ſcribit Nicolaus Alexandrinus cap. 309. lib. de compoſitione medicamentorum ſecundum locos, ex quo Nicolaus Salernitanus & alter Nicolaus Præpoſitus ſua deſcripſerunt. Succo parciori commodius fieret. Alij etiam componunt E. *roſatum colagogum Meſuæ.*

E. diarhodon abbatis Nicolao recipit ſantali albi & rubri ana drach. duas, & ſemiſſem, tragacãthi, gummi arabici, ſpodij ana ſcriptula duo, aſari, maſtiches, ſpicæ nardi, cardamomi, ſucci glycyrrhizæ, croci, xylaloës, caryophyllorum, galliæ moſchatæ, aniſi, marathri, cinnamomi, rha barbari, ſeminis baſilici, oxyacanthes, cichorii, portulacæ, cucurbitæ, cucumeris, melonis, citreoli, ana ſcriptulum vnum margaritarum, oſsis à corde cerui ana ſcriptulum dimidium, ſacchari candefacti, roſarum ana vnciam vnam, drachmas tres, caphuræ

phuræ grana ſeptem, moſchi grana tria & dimidium, confice cum ſyrupo facto ex aqua roſarum.

Puluis huius vt aliorum vitrea pyxide operculata ſeruatur, & vtendi tempore excipitur ſyrupo roſato percocto. Vel ſacchari delecti lib. vna diſſoluitur, libra dimidia aquæ ex roſis albis recentibus deſtillatæ, vel roſarum ſiccarum decocti, vel ſucci roſarum rubrarum recentium, & coquitur ad iuſtam craſſitiem. Vbi refrigerando iam multum concreuit, pulueris prædicti drach. ſex inyciuntur, raro plures, & curiosè piſtillo ligneo, vt prædixi, miſcentur: ſemina quia cito ranceſcunt & cætera corrumpunt, miſce tantum vtendi tempore. Moſchũ pleriſq; abominabilem, & cephalargicum, ne miſce, vti neq; caphuram, niſi doctus eſt medicus qui imperet.

E. aromaticum roſatum Gabrielis apud Meſuem recipit roſarum rub. drachmas quatuordecim, glycyrrhizæ raſæ drachmas ſeptem, ligni aloës, ſantali flaui ana drach. tres, cinnamomi drachmas quinque, macis, caryophyllorum ana drachmas duas & ſemiſſem, gummi Arabici, tragacanthi ana drachmas duas, & partes duas drachmæ vnius, nucis moſchatæ, cardamomi maioris, galangæ ana drach. vnam, ſpicæ nardi, ambræ cineritiæ ana ſcript. duo, moſchi ſcriptulum vnum, ſyru-

pi rosati quantum sufficit.

E.Diamargariton frigidum recipit santalorum omnium, florum violarum, seminis melonum excorticati, trochiscorum diarhodon ana drachmas duas, serici crudi ossis à corde cerui, spodii, doronici Romani, been albi & rubri, spicæ nardi, croci ana scriptula duo, margaritarum integrarum & pertusarum, rasuræ eboris, saphyrorum, hyacinthorum, smaragdorum, iaspidum viridium, ligni aloës, seminis intybi & oxalidis, ambræ cineritiæ ana drachmam semissem, auri optimi drachmam vnam, caphuræ scriptulum vnum, moschi grana duo.

Aliter Nicolao, aliter alijs, sed hoc nobis est in vsu frequentiore.

E.diatrionsantalon Nicolai recipit, santali albi, rubri, flaui, rosarum psyllii ana solidos duos, rha barbari, spodii, succi glycyrrhizæ, seminis portulacæ, ana solidum vnum & dimidium, amyli, gummi Arabici, tragacanthi, seminis melonis, citreoli, cucumeris, cucurbitæ, cichorii domestici ana solidum vnum, caphurę scriptulum vnum, & dimidium, syrupi rosati quantum sufficit, alii pondus rosarum quadruplum miscent.

Dimidium est descriptionis Nicolai Alexandrini,

drini, nisi quòd saccharum habet pro psyllio, & cichorij domestici non meminit loco syrupi: fit cum sacchаro in aqua communi aut rosata soluto.

E. Diatragacanthon frigidum Nicolai recipit, tragacanthi albi vnc. duas, gummi Arabici vnc. vnam, drachmas duas, amyli vnc. vnam, penidiorum vnc. tres. glycyrrhizæ, seminum melonis, cucurbitę, cucumeris, citreoli ana drachmas duas, caphuræ scriptuli semissem, syrupi violati, aut iulepi violati quantum sufficit. Spurium

Sacchаro aqua communi vel rosata soluto excipitur hodie.

E. Diairis simplex Mesuæ recipit radicis iridis vnc. semissem, sacchari candefacti. E. diatragacanthi frigidi ana drachmas duas.

Saccharum aliud aqua rosarum soluitur ad hæc comprehendenda, libræ autem vni sacchari vnc. pulueris vnam capienti dum refrigeratur. si albumen oui vnius vel potius succi limonum vnc. duas, fortiter & diu misceas, vtrunq; hoc electarium euadet longe albissimum. Sacchari vnc. vna aqua rosarum soluta, cum margaritarum pul. tenuissimi drach. vna fit manus Christi perlata vulgo dicta.

SECTIO VI. DE PILVLIS.

MEdicamentum cur forma pilularum fingatur interdum, abunde diximus in Mesue, initio sectionis sextæ: hoc autem loco dicenda sunt quæ ad modum pilulas seu potius pilularum offas & magdalias componendi pertinent. Vt electaria humore aliquo egebant comprehendi, præsertim mollia, sic & pilulæ, & trochisci. Is autem est magna parte mel despumatum vel rosatum, syrupus rosatus vel similis, interdum muccago tragacanthi, ita vt omnino sit glutinosum, quod pilulas debet comprehendere, vt melius velut in mazam misceantur, & mista cohæreant, ac ne simplicium facultas prompte exhalet, si offa siccitate interhiet, sed intus probe conclusa melius fermentetur. Ob eam causam quas pilularum species aqua, aut succo vult comprehendi Mesues aut Nicolaus, hodie nos excipimus melle, in quo succus hic ad sui consumptionem sit percoctus. Quod succo comprehensæ non cohærent, sed hordeacei, aut furfuracei panis modo prompte friãtur, mox siccantur, & canescunt situmq; ducunt putredinis indicem & autorem. Ob eam rem videtur Nicolaus pilulas sine quibus fœniculi succo exceptas manibus oleo rosato, aut communi iunctis formari, & nos alutam, aut pergamenam offæ inuoluendæ debitam oleo quoque oblinimus.

Si tamen in vſum præſentem fiant pilulæ, poſſunt ſucco excipi, quod in multis videntur ſcriptores innuiſſe, dum ciceris ſcilicet orobei, aut orobi, aut piperis magnitudine pilulas formandas imperant. Eſt tamen quando ſucci emplaſticam efficiunt materiam, quando ſcilicet his emplaſtica alia ſoluuntur, vt aloë, ſcammonium, ſagapenum, hammoniacum, gummi arabicum, tragacantha. Tunc etiam pilularum maſſam rectè comprehenderint.

Omnia in pilulis craßius terenda quàm in electarijs, niſi quòd vtrobiq; lapides pretioſi, & congeneria tenuißime ſunt pulueranda, & colocynthis ne partes quas permeat, vlceret.

Quæ vero lacrymæ, ſiue liquores, ſiue gummi, ſiue reſinæ, ſi ſunt adhuc molliculæ, piſtillo calido, in mortario calido terentur & puluerabuntur, aut humore idoneo diſſoluentur, vt alia capiant. De ſuccis recentibus iam diximus, de ſiccatis ſeu ſapis idem iudicium quod de lacrymis, interdum tamen prædictæ lacrymæ, ſi puræ ſunt, piſtillo calido in mortario calido humore pauco ſuperdato ſubiguntur, fiuntq; idoneæ pulueribus alijs comprehendendis, vt in pilulis fœtidis, ſagapeni & ſimilibus. Si autem ſint impuræ, diſſoluuntur humore quæſito, colantur, coquuntur ad humoris conſumptionem, pulueres tunc adduntur & permiſcentur.

Magdalia ſeu offa, ſeu maſſa inuoluitur

vbi ſiccata eſt quantum ſatis eſt, aluta, alba potius quàm rubra, vt vires illas infectricum materiarum pilulæ in ſe non trahant, aut pergamena, ſed vtraque, oleo roſato, aut communi eſt antè ſubigenda, vt maſſam diu mollem ſeruet & tranſpirare vires eius prohibeat, obſtructis oleo emplaſtico poris, non tamen ita quin humiditas, ſiqua adhuc ſupereſt excrementoſa digeratur. In vſum autem non veniat pilulæ ſi potes, niſi iam fermentatæ, non tamen vetuſtate exuccæ, & exanimatæ: ſed nec ita molles, vt in ore diffluant ſed conſiſtentia mediocri fiant, aut plures pauciores, maiores minores pro eius qui ſumit natura, & alijs medici ſcopis. Si autem deuorare nequit, minimæ fiant, & ſyrupo aliquo inuolutæ cochleari aliquo ſimul deuorentur. Alij ne ingratum earum ſaporem percipiant, ſyrupo remollitas ſaccharo tegunt. alij folijs auri æquius, quàm nonnulli membrana prunorum, aut vuarum, aut cerato liquido. Nam carne prunorum, aut pomorum coctorum inuolui non magis prohibeo, quàm pane miſſali in vinum merſo. Os quoq; antè & pòſt ablui poteſt vino, aqua, vel alio, vt lingua hoc imbuta ſaporem tetrum non ſentiat: & ſi quid ei hæſerit, tergeatur. poteſt etiam vini loco pomi buccellam mandere & ſuccum deglutire, aut aliud aliquid iucundum præſertim aſtringens. Sunt quoque qui os vino

vel

vel alio implent, et pilulam ori immittunt, cum vino illo deuorandam, idq́; toties repetunt, donec omnes deuorarint: quod ad celeriorem pilularum actionem facit, non ad diuturniorem, & ventriculum lędi pilularum prę{s}ertim durarum contactu vetat, & quibus friget ventriculus confert, vt quibus is aut hepar insigniter calet, cum ptissana, vel humore alio deuorari possunt, manus etiam ligare, & eas ac nares aceto, aut frigida aut oxycrato madefacere est vtile. Quæ præcepta sunt communia etiam his qui medicamenta alia quauis forma sumpserint, quando vomitus eorum timetur. Et pręter hæc alia multa doctè à Mesue descripta lib. 1.

Pilulæ aureæ Nicolai recipiunt aloës, ſcammonii cocti ana drachmas quinque, roſarum, ſeminis apii ana drachmas duas, & ſemiſſem, aniſi, fœniculi, maſtiches anadrachmam vnam, & ſemiſſem, croci, pulpæ colocynthidos ana drachmam vnam, cum aqua infuſionis tragacanthi fac maſſam.

Tragacanthi drach. vna aquæ vnc. duabus maceretur ad dissolutionem super cineres calidos coletur panno raro: hac muccagine paulatim affusa comprehende pulueres. hodie tamen syrupo vel melle rosato comprehendunt omissa tragacantha, neque mea sententia infeliciter, aloë, scammonium, colocynthis, mastiche seor-

 ſum

ſum quo ſæpe dixi modo terantur, ſimul autem ſemina: roſæ, crocus, ambo hæc prius minutim conciſa dimidium eſt compoſitionis Nicolai Alex. in quo etiam maſtiche non ſcribitur.

Pilulæ cocciæ Raſis & Meſuæ recipiunt pulueris hieræ picræ Galeni drachmas decem, colocynthidis drachmas tres, & ſcriptulum vnum, ſcammonii drach. duas & ſemiſſem, turbith, ſtœchados ana drachmas quinque.

Syrupo vel melle roſato excipe, turbith, & ſtœchas ſimul teruntur, cernuntur. Nam ſtœchas ægre teritur licet florulenta ſit, niſi inter papyros ſiccetur antè, quo modo etiam vis eius facile exhalat.

Pil. Gal. ex Nic. lib. 1. eph. p. Alii ex Nicolao Galeni coccia ſic parant, aloës, abſinthii, colocynthidos, ſcammonii ana partem vnam, maſtiches partem dimidiam, cum ſucco fœniculi vel abſinthii vel ſolani, forma maſſam.

Nicolaus Alexandrinus Galeni non meminit, & vocat pilulas diacolocynthidos, hiſq; miſcet aloës, ſcammonij cocti ana drac. quatuor, colocynthidos, maſtiches ana drachmas duas, bdellij drach. vnam cum ſucco abſinthij fac orbea catapotia.

In Nicolao Alexādrino non inuenio. Pilulæ ſine quibus eſſe nolo, apud Nicolaum recipiunt, aloës lotæ drachmas quatuordecim, myrobalanorum flauarum,

rum,cæpularum, bellericarum, emblicarum,Indarum,rha barbari, maſtiches, abſinthii, roſarum,violarum, ſennæ,agarici, caſſuthæ ana drachmam vnam. Temperentur ſcammonii bene tritæ & pulueratæ drachmæ ſex & dimidia ſucco fœniculi, quantus ſcammonio per pannum colando, & pulueribus aliis ad pilulas comprehendendis ſufficere videbitur,quę manibus vnctis oleo violato vel communi, ſed arte dicta loto formentur.

Senna, myrobalani, abſinthium, roſæ, violæ, caſſutha ſimul : rha barbarum, aloë, ſcammonium, maſtiche per ſe puluerentur. licet autem ſucco fœniculi purgato parua coctione & reſidentia, in quo diſſolutum ſit ſcammonium comprehendi poßint, tamen ferè ſcammonium per ſe tritum & cretum alijs pulueribus miſcent, omneſq; ſimul miſtos excipiunt melle, cum quo ſuccus fœniculi coquendo ſit conſumptus.

Pilulæ rha barbari Meſuæ, recipiunt rha barbari drachmas tres, ſucci glycyrrhizæ, *ſucci abſinthii, maſtiches ana drachmam vnam, myrobalanorum flauarum drachmas duas & ſemiſſem, ſeminis apii, fœniculi ana drachmam ſemiſſem, **trochiſcorum dia rhodum drachmas tres & ſemiſſem, hieræ picræ drach. decem,

*Succus abſinthii ſiccatus hodie nõ ſeruatur,igne tamẽ in rẽ præſentem ſiccetur.

**Hi trochiſci ex Meſue ſect. 7. repetendi.

decem, forma cum aqua fœniculi.

Succus fœniculi, hîc vt in aliјs cum melle coquendo est consumendus, myrobalani, ſucci concisi simul terenda, rhabarbarum, mastiche, trochisci per se.

Elephanginæ. aqua sexitupla. Mes. in aloë

Pilulæ aromaticæ Meſuæ, recipiunt cinnamomi, cubebæ, ligni aloës, calami aromatici, macis, nucis moſchatæ, cardamomi, caryophyllorum, aſari, maſtiches, ſchœnanthi, ſpicæ, carpobalſami ana vnciam vnam, abſinthii ſicci, roſarum ana drachmas quinque, trita craſsius coque ex aquæ libris duodecim ad partium duarum conſumptionem, frica, cola, exprime. Expreſsi huius libris duabus macera libram vnam aloës, prius aqua pluuia ſæpe lotam & ſiccatam tribula, ſicca. Illi miſce myrrhæ, maſtiches ana drachmas quinq;, croci drach. ᵛ tres, omnia macera, reliquo expreſſo, tribula, ſicca.

ᵛ Aloës vnc. ſex ſeu ſelibræ dat ibidem expreſsi lib. vnã, ergo aloes vnc. 12. ſeu libræ recte dat expreſſi li. 2 vnc. ſemiſſem. Meſ. ibidé.

Siccatur aloë primum in vmbra, pòſt in ſole Meſuæ cap. de aloë. Hæc verò omnia, vel ſeorſum quaſſanda, vel dura craſſa cum duris craſſis, mollia tenuia cum mollibus tenuibus, poſtea in aquam mittenda omnia hæc tantum confracta, vt promptius aqua permeet, & vires ipſorum in ſe trahat, macerãtur, igni lento coquuntur ex aquæ libris octo ad dimidias (nam tam larga aqua longam poſtulat coctionem, quæ

hsi

his aromatibus vires aut minuit aut adimit) reliquarum quatuor librarum dimidium aloë primum per ſe ebibet, prius tamen aqua fontana lota & ſiccata, reliquum dimidium cum puluere tenuiſsimo myrrhæ, maſtiches, croci ſemel aut potius paulatim combibet eadem aloë, & priuſquam ſiccetur, maſſa fingatur. æſtate potius fiant, quam parte anni alia, vt promptius ſiccetur aloë.

Pilulæ lucis maiores Meſuæ, recipiunt roſarum, violarum, abſinthii, turbith, colocynthidos, cubebarum, calami aromatici, nucis moſchatæ, ſpicæ, epithymi, carpobalſami, xylobalſami, ſchœnanthi, maſtiches, aſari, caryophyllorum, cinnamomi, caſiæ, croci, ſeminis rutæ, aniſi, apii, fœniculi ana drachmas duas, myrobalanorum quinq;, rha barbari ana drachmas quatuor, agarici, ſennæ ana drachmas quinque, ∵ euphraſiæ drach. ſeptem, aloës bonæ pondus omnium, excipe ſucco fœniculi.

∵ Surculi ſummi cum floribus ſiccati.

Colocynthis, agaricus, aloë, maſtiche per ſe terantur: cætera ſimul miſce omnia & comprehende melle cocto, cum ſucco fœniculi ad ipſius conſumptionem, ſeu donec mel valde glutinoſum euaſerit.

Pilulæ fœtidæ maiores Meſuæ recipiunt ſagapeni, hammoniaci, opopana-

cis, bdellii, colocynthidos, ⁖ rutæ agreſtis aloës, epithymi ana drachmas quinque, hermodactylorum, eſulæ ana drachmas duas, ſcammonii drachmas tres, cinnamomi, ſpicę, croci, caſtorii ana drachmam vnam, turbith drach. quatuor, zingiberis drachmam vnam & ſemiſſem, euphorbii drach. vnius partes duas, diſſolue lacrymas ſucco porri, & colato comprehende omnia.

⁖ Eius penuria hortéſem ſubſtituimus ſiccam.

Liquores quatuor primi ſucco porri calfacto diſſoluti & colati, coquuntur ad conſumptionem multi ſucci, deinde cætera miſta comprehendunt. Scammonium tamen & euphorbium liquores per ſe puluerantur, niſi recentia ſunt, & mollia: talia enim etiam diſſolui poſſunt.

Meſues. Pilulæ de hermodactylis maiores, recipiunt hermodactylorum, aloës, turbith, colocynthidos, myrobalanorum flauarum, bdellii mollis, ſagapeni ana drachmas ſex, opopanacis, euphorbii, ſarcocollæ, caſtorii, rutæ agreſtis, apii ana drachmas tres, croci drachmas duas & ſemiſſem, comprehende ſucco braſsicæ.

Melle cui incoctus ſit hic ſuccus excipiuntur omnia hæc puluerata: nam etiam puluerari poſſunt hi liquores pauci & ſicciores cum multis ſuccis: vel potius vt prius, liquores hi ſucco braßicæ calfacto ſoluti, colati, recocti omnia

omnia alia comprehendant.

Pilulæ arthriticæ Nicolao recipiunt hermodactylorum, turbith, agarici ana drachmas quatuor, * casiæ ligneæ, spicæ, caryophyllorum, xylobalsami, carpobalsami, zingiberis, mastiches, fœniculi, seminis lithospermi, seminis asparagi, rusci, rosarum, salis gemmæ ana drachmam semissem, aloës pondus omnium, comprehende succo fœniculi.

* Vulgaris cinnamomi.

seminis in bacca eius rubra conditi.

Succus in melle coquendo consumitur, quo melle vires succi adepto cætera excipiuntur. pilulas ex semine cucumeris agrestis & Alexandrinas podagricis & arthriticis vtiles scribit Nicolaus Alexandrinus. hanc vero descriptionem non habet.

Pilulæ fumariæ Auicennæ recipiunt myrobalanorum flauarum, cæpularum nigrarum, scammonii ana drach. quinque, aloës drach. septem, omnia ter imbuantur succo fumariæ, & toties siccentur, & postremo fac massam.

Imbui debent succo fumariæ non excipi, sed melle cui succus hic incoctus fuerit, multo facilius ob myrobalanorum siccitatem, sole siccantur quam aromaticæ.

Pilulæ asseicret Auicennæ recipiunt pulueris hieræ picræ vnc. vnam, mastiches, myrobalanorum citrearum ana vnc.

ſemiſſem, aloës vnc. duas, cum ſyrupo ſtœchados. forma offam.

Hic ſyrupus vt cæteri ob lentorem idoneus eſt his puluerıbus comprehendendis, & ſeruandis à ſitu ac putredine.

Iris Illyrica aut florentina.

Pilulæ ex agarico Meſuæ recipiunt agarici drachmas tres, radicis ireos, praſii, myrrhæ ana drachmam vnam, turbith drachmas quinque, hieræ picræ. drach. quatuor, colocynthidos, ſarcocollæ ana drach. duas, excipe ſapa.

Vinum ad dimidias aut tertias coctum, id eſt, ſapæ craßitie & lentore eſt idoneum his comprehendendis, & à putredine ac tranſpiratione in aërem vindicandis.

Pilulæ ex hiera recipiunt, pulueris hieręę picræ Galeni vnciam vnam, cum melle roſato, fac maſſam.

Similiter ex omnibus hieris & antidotis alijs fieri poſſunt maßæ pilularum, ſed melle opus eſt tanto parciore ad pilulas quàm ad electaria, quanto pilulas electarijs eſſe oportet duriores.

Pilulæ maſtichinæ Conciliatoris recipiunt maſtiches drachmas quatuor, aloës drach. decem, agarici drach. tres, cum ſucco arthemiſiæ, finge maſſam.

Hæc tria ſeorſum trita maſtichæ, ſi vis cum pauca aqua dulci, melle excipiuntur, cui ſuccum

arthe

arthemisiæ incoxeris.

Pilulæ stomachicæ Mesuæ recipiunt aloës drachm. sex, mastiches rosarum ana drach. duas, syrupo rosato excipe. Pil. ante cibum.

Pilulæ rufæ, seu communes recipiunt croci, myrrhæ ana vnc. vnam, aloës vnc. duas, comprehende vino aromatico. Aloë æstate, & stati pestilenti lauanda.

Nunc melle rosato comprehenduntur.

Pilulæ bechicæ Mesuæ recipiunt succi glycyrrhizæ, sacchari ana aureos sex, amyli, tragacāthi, amygdalarum dulcium ana aureos quatuor, comprehende muccagine seminis psyllii, aut cydoniorum.

Possunt comprehendi muccagine tragacanthi, vt sequentes.

Pilulæ albæ fiunt ex sacchari libra vna, in vncia muccaginis tragacanthi soluta, & diu tribulata.

SECTIO VII. DE TROCHISCIS.

Quid trochiscus, & cur hoc nomine, & alijs appellatus, abundè nobis dictum est sectione septima Mesuæ. Horum autem vel compositio hic fieri non potest, vt trochiscorum theriacorum, vel vsus intercidit, vt iam paucissimi sint in officinis compositi. Quia verò componendi rationem habent pilulis finitimam (in ambobus enim pulueres humore aliquo excipiuntur) longo sermone mihi egere non videntur. Ob id paucis eos perstringam, quòd adhuc

sunt vsui quotidiano: quibus verò aliorum erit necessitas, Mesuen & Nicolaum Alexandrinum consulant.

Trochisci de gallia moschata Mesuæ recipiunt ligni aloës crudi partes quinq;, ambræ partes tres, moschi partem vnàm, glutinis, tragacanthi, cum aqua rosata extracti, quantitatem illam comprehendere sufficientem: fiant trochisci magnitudine foliorum myrti, sigillentur, reponantur in vase vitreo. alii ambram oleo balanino in vase vitreo soluunt, & hoc oleo cætera comprehendunt.

Deben & mustelinũ vocant.

Trochisci de gallia moschata Nicolai Alexandrini, recipiũt masiiches vnc. duas, gummi vnc. vnam, caphuræ scriptulum vnum, trita mollissime, cum aqua rosarũ formentur in trochiscos, in vmbra siccentur, terantur subtilissime oleo iasmino, sambaceum vocant, incoquantur, adde cinnamomi, caryophyllorum, nucis moschatæ, ana semunciam, fac trochiscos, illine moscho aqua rosarum solu o.

Male in Nicolao, olei sambucini vnciæ quatuor, & male coquit ad dimidias, hodie mastiche trita super cineres calidos ex olei drach. vna soluitur, pul. gummi & caphura additur affusa pauca aqua rosarum.

Nicolai Alexandr.

Trochisci aliptæ moschatæ, recipiunt

ladani

ladani puriſsimi, vnc. tres, ſtyracis calamitæ vnc. vnam & ſemiſſem, ſtyracis rubri vnciam vnam, ligni aloës drachmas duas, ambræ drachmam vnam, caphuræ ſcript. vnum & dimidium, moſchi ſcript. dimidium, aquæ roſarum quantum ſufficit.

Ladanum per ſe negligenter & craßius teratur, ſtyrax vterq; ſimul parum teratur, & per cribrum rarum cernendo purgetur: deinde tria hæc catino impoſita ſole æſtiuo, vel ſine hoc vaſe duplici liquentur potius, quàm mortarij, aut piſtilli caliditate vehementi, mox, vt liquata ſunt, piſtillo in mortario, ſole vel igni probe ſiccatis, diu tundantur addendo paulatim puluerem ligni aloës.

In mortario alio tere amygdalas aliquot oleoſas, easq; vbi mortarium, & piſtillum illeuerint, abijce: ibi tere primum ambram, deinde caphuram, & moſchum aqua roſarum pauca affuſa, miſce reliquis & forma trochiſcos. Hæc parandi ratio prope tota ex eodem Nicolao eſt ſumpta.

Trochiſci de myrrha Nicolai recipiũt myrrhæ, foliorum rutę, mentaſtri, pulegii ceruini, rubię, *opi Parthici, ſagapeni, opopanacis, ana drach. tres, lupinorum pertritorum drach. quinq;. fiant trochiſci cum ſucco rūtæ ponderis drachm. duarum.

* aſſa foetida,

Trochiſci de agarico Meſuæ recipiunt agaricum electum pulueratum, qui cum vino cui infuſum ſit zingiber, formatur in trochiſcos.

Trochiſci de ſpodio recipiunt ſpodii drach. quatuor, roſarum rubrarum drach. ſeptem, ſeminis portulacæ, ſucci glycyrrhizæ, ana drach. duas, muccagine ſeminis pſyllii comprehende in trochiſcos drach. vnius.

Spodium arabum ſit verum non ebur vſtum, ne autem accipe ſpodium Græcorum rem fornacariam pompholygi affinem nunquam ſumendam, ſed ſolum admonendam.

Trochiſci de terra ſigillata Meſuæ recipiunt ſanguinis draconis, gummi Arabici, aſsi, *ramich, roſarum, ſeminis roſarum, amyli aſsi, ſpodii, acaciæ, hypociſthidos, balauſtii, boli armeniæ, terræ ſigillatæ, id eſt, ſigilli Lemnii, corallii, vnionum, ſuccini, tragacanthi, papaueris nigri, ana drach. tres, & ſemiſſem. ſem. portulacæ aſsi, cornu cerui vſti, thuris, nucum cypreſsi, ana drachm. duas, cum aqua arnogloſsi fac trochiſcos.

*in troch. Meſ.

Trochiſci de ſuccino Meſuæ recipiunt ſuccini aureos ſex, cornu cerui vſti, gummi Arabici aſsi, corallii vſti, tragacanthæ, acaciæ, hypociſthidos, balauſtii, maſtiches,

Dia electra, ſeu de carabe.

canc

cancami loti, papaueris nigri aſsi ana aureos duos, thuris, croci, opii ana aureum vnum & ſemiſſem, fac trochiſcos cum muccagine ſeminis pſyllii.

SECTIO OCTAVA, DE *Pulueribus.*

Pulueres initio antidotorum nonnihil attigimus, vbi horum pulueres pyxidibus vitreis ferè ſeruari diximus, & interdum præſertim vtendi tempore in electario ſolida formari. Sæpe etiam initio melle, vel alio excipi, ſeruari, coqui, ea ſuo calore natiuo ſeu (vt cum vulgo dicam) fermentari. De pulueribus alijs ſiquid es ſolicitus, ex Meſue ſectione octaua repete, tantum addam pulueres condimentis deſtinatos.

Puluis minutarum ſpecierum recipit Zingiberis albi lib. vnam, piperis boni vnc. quatuor, nucis moſchatæ vnc. duas, caryophyllorum, granorum paradiſi ana vnc. vnam, cinnamomi electi ſemiunciam, fiat puluis.

Puluis albus recipit Zingiberis albi & purgati lib. vnam, fiat puluis. Puluis eximius, finis vulgo dictus, recipit Zingiberis albi ſelibram, granorum paradiſi vnc. duas, tritis his ſimul miſce croci drach. duas, & acetum paulatim affunde, vt croci colorem induat, diu & multum tunde ſimul omnia.

Libræ vni ſacchari miſce cinnamomi vn-

ciam vnam. habes pulucrem ducis.

SECTIO NONA, DE OLEIS.

OLei genera quatuor demonstrauimus in Mesue, quorum primum est oleum ex oliuis maturis, aut immaturis expressum, quod oleum absolute dicitur, aut cum vulgo oleum commune. Alterum est quod ex seminibus oleaginis exprimitur. Tertium quod vi ignis tollitur aut descendit. Quartum quod oleo constat; sed cui plantarum partes ac animalium sunt incoctæ.

Primum genus tanquam cuiuis perspicuum sciens omitto, reliqua tria persequar.

Secundum genus. Oleum igitur amygdalarum dulcium fit ex amygdalis non depellatis, in mortario lapideo pertritis, in offas collectis, quæ calentis aquæ vapore, in quo diu subiguntur manibus vbi calent calatho spartaceo, aut sacco cannabino calenti inuolutæ, torculari calido exprimuntur in oleū clarißimum & dulcißimum. Aliter quoq; fieri in Mesue docuimus.

Sic fit oleum ex amygdalis amaris, pistacijs, strobilis, nucibus auellanis, Indicis, balano myrepsica, nucleis persicorum, cerasorum, seminibus cucurbitæ, cucumeris, melonum, ricini, staphidos, agriæ, cnici, cannabis, lini, papaueris, hyoscyami, & cæteris oleaginis, quæ etiam per genus tertium extrahi possunt.

Mesues. Oleum laurinum fit ex baccis lauri maturis

turis recentibus, tritis in pila, incoctis aquæ, & torculari expreſsis.

Sic ex baccis recentibus myrti, iuniperi, terebinthi, lentiſci fieri poteſt oleum ſimplex. In vſu autem frequentiore eſt compoſitum, de quo in quarto genere. Laurinum autem id ex Gallia Narbonenſi, vbi magnus eſt harum baccarum recentium prouentus, ad nos mittitur.

Oleum ouorum fit ex vitellis ouorum elixando duratis triginta aut circiter, qui manibus friati in ſartagine plumbata frigantur igni mediocri, mouendo cochleari donec rubeſcant, & oleum ab his reſoluatur & profluat. Tertium genus. Meſues.

Alios huius olei modos lege in Meſue. alij ſacculo & torculari exprimunt.

Oleum iuniperi fit ſegmentis ligni iuniperi, vaſe ſolido concluſis, incenſo circa id igni luculento, vt in vas ſubiectum deſcendat oleum. Meſues.

Cætera ad hoc oleum pertinentia & ad alia, quæ eodem fiunt modo ex Meſue repete, item qua ratione fiat oleum philoſophorum tartari, & alia eius generis permulta, quæ, quia ibi fuſius ſunt explicata, neq; multo vſu non celebrata, nunc putaui pluribus verbis explicanda.

Olea quarti generis ex plantarum, & animalium quorundam partibus, vbi harum Quartum genus.

vires macerando, & coquendo traxerunt, colantur, exprimunturq́; & humor ſi quis in oleum largior tranſijt, coctione abſumitur. Et quæ olea cum ſuccis liquidis fiunt, aut ſiccis quidem vel liquoribus, ſed humore, vt vino ſolutis ad humoris conſumptionem percoquuntur, ne humor ille excrementoſus oleo putrendi & ſitum ducendi occaſionem afferat. ſucci conſumptionem indicat oleum ſpathula inie ctum igni. nam ſi ardet, purum eſt: ſi crepitat, ſuccum habet adhuc reliquum. Adhæc feruendo in lebete crepitat cum ſucco, & bullas egerit: vbi abſumptus, tranquillum eſt, & gutta in manu ſuccum ſubiectum oſtendit oleũ ſupernatans.

Olea quibus flores miſcentur æſtiuo inſolatu magis coquuntur, aut igni lento, aut vtroq́;.

Olea ex animalibus facienda, viua ipſa recipiunt, vt in his moriantur ſcorpiones, ſerpentes, ranæ, formicæ, vulpes.

Quartum genus olei per impreſſioné factũ

Oleum roſatum Nicolao ſic fit, Roſarum tritarum ſeſquilibra coquitur diu in olei loti libris duabus vaſe duplici, tela alba exprimatur & torculari.

Hodie roſas recentes, etiam non exunguatas oleo omphacino, aut loto, dies, aut etiam menſes aliquot in ſole macerant vaſe vitreo, aut ſiliceo. Poſtea hyeme, aut vtendi tempore, pauco ſucco roſarum aut vino adiecto coquunt in

vase duplici, ne vrendo graueolentiam acquirat, sicq; reponunt. Similiter ex floribus violarum chamæmeli fit Mesuæ chamæmelinum cum oleo dulci, etiam in vase duplici coquendum, & ex floribus meliloti, aneti, liliorum, iridis, leucoij lutei, nymphææ: sed à lilijs apices crocati tollendi.

Oleum melinum fit ex cydoniis acerbis tritis, in oleo omphacino sufficienti insolati dies quindecim, dein cum succo cydoniorum coctis in vase duplici ad horas circiter quatuor. Carnem & succum muta, rursus insola, & coque vt dixi, idq; bis aut ter repete, cola, repone. Oleum cydoniorum Mesues.

Cydonia sunt qui cortice & semine purgent, purgatione tamen nihil opus est, nisi impura sint aut semiputria.

Oleum mastichinum recipit olei rosati vnc. duodecim, mastiches vnc. tres, vini boni vnc. octo., coque ad vini consumptionem. Mesues.

Fit hodie ex oleo vulgari, cum tamen aut rosato, aut omphacino, aut saltem loto confici debeat in vase duplici. Cōsumptoq; propemodum vino mastiche pertrita paulatim affunditur continenter mouendo, donec erit liquata & permista. Coctione longiore exanimatur.

Oleum myrtinum recipit myrtarum recentium selibram, olei omphacini aut

loti ſeſquilibram: in ſola, aut coque cum vini albi auſteri vnciis quatuor ad vini conſumptionem. Fit etiam per expreſsionem, & per decoctionem in aqua, donec oleum ſupernatet quod concha ſeparandum eſt.

Oleum nardinum Meſuæ recipit ſpicæ nardi vnc. tres, vini & aquæ ana vnc. duas & dimidiam, olei ſeſamini ſelibram, coque in vaſe duplici, lento igne, horis circiter quatuor, ſæpe mouendo.

Seu ad aquæ & vini conſumptionem, ſed prius infundatur ſpica aqua & vino. Fit etiam ſæpe oleum nardinum deſcriptione Nicolai Alexandrini efficax, ſed ſumptuoſum magis, à quo etiam componendi modus abunde explicatur.

Meſues. Oleum coſtinum recipit coſti amari vnc. duas, caſiæ vnc. vnam, extremitatum ſampſuchi vnc. octo, vini odori quantum *ſufficit infundere hoc biduo, olei ſeſami ni lib. duas, coque horis ſeptem, ſeu ad vini conſumptionem, exprime, repone.

*vnc. octo ut circiter.

Aut coſtum verum, galanga maior hodie dictum, ſumendum, aut eius loco radix enulæ campanæ, aut ſilphij, aut ſimilis potius quàm quæ vulgo eſt in officinis qualitatum inſignium expers.

Oleum rutaceũ ſit ex foliis rutæ recen-

tibus,

tibus, oleo maceratis, & æſtate tota inſolatis, qua exacta coquitur, exprimitur, reponitur, ſic fit oleum menthæ, abſinthii.

Oleum euphorbii fit vt oleum maſtichinum. Euphorbium enim tritum, aut ſi recens & molle eſt, minutim conſectum oleo cum vino feruenti paulatim immittatur, & ad vini conſumptionem ſemper mouendo coquatur.

Oleũ caſtorii Nicolai fit ex caſtorii vnc. vna, cocta in olei lib. vna, ad conſumptionem tertiæ partis caſtorii retinenda.

Coquitur etiam id oleum cum pauco vini, vt vnc. duabus. Nam ſi per ſe coquatur, & oleum vrendo nigreſcit, & caſtorium vaneſcit. Poteſt tamen ſine vino in ſole coqui ſæpe mouendo.

Oleum vulpinum Meſuæ ſic fit, Vulpes integra tantum exenterata coquitur in aquæ fluuialis & marinæ, aut ſalſæ, ana ſextario vno, olei antiqui clari ſextariis duobus & dimidio, coque ad aquæ conſumptionem, & vulpis carnium diſſolutionem exprime & repone.

Oleum lumbricorum fit ex lumbricis in vino albo diligenter lotis, & oleo, & pauco vini rubri incoctis ad vini conſumptionem, deinde colatur & exprimitur leuiter oleum, ac reponitur. Sunt qui

tritos

tritos, deinde lumbricos eidem oleo permiſcent in vnguenti formã, nec inutiliter.

DE VNGVENTIS, SECTIO X.

alus ca. lib. 7. VNguentum, quia partibus inungitur, dictum, craſſius eſt oleo, liquidius cerato, vt ex unguentis Galeni, & aliorũ conſtat. huius materiæ ſunt plantarum partes, & multæ animalium, metallica etiam & terrea quædam. In his ſucci recentes, & fluidi coquendo abſumuntur, vt in oleis: ijdem ſi ſunt ſicci aliquo ſunt humore diſſoluendi.

Si herbæ in vnguenta recipiantur, vel puluerantur ſi ſunt ſiccæ & alijs miſcentur, vt metallica & terrea, & alia plurima: vel humore aliquo, vt vino macerantur, etiam virides coquuntur, exprimuntur: deinde reliquis vinum id vel aliud incoquitur, ad ſui conſumptionem. Liquores ſicci & gummi, & reſinæ, vel teruntur quando ſunt ſicciora: vel piſtillo calido ſoluuntur, vel humore idoneo, quando præſertim ſunt humidiora.

Fiunt autem vnguenta nunc igni, nunc ſola ſubactione, ſed longa, vt vnguentũ ex lithargyro nutritum cum oleo, aceto, alijs, & quæ alia ſimiliter nutriri diximus lib. 2. Sic argentum viuum citra ignem alijs miſcetur, quod in vaporem prompte totum abeat.

Vnguentis, ceratis, emplaſtris, æſtate minus olei, ceræ, & ſimilium corpus dãtium miſcemus:

hyeme

hyeme plus, quòd huius frigidate etiã liquidiora cogantur, & duriora appareãt, æstate contra etiam sicciora per colliquationem mollescant.

Cera cum oleo liquata igni aufertur, & refrigerando continenter mouetur: vbi iam modice coiuit, pulueres paulatim permiscentur, idq; ne fiat grumosum vnguentum. Alij vbi refrigerando coiuit, in sartagine, cochleari, aut spatha ferrea in bracteolas deradunt, in mortarium imponunt, & adiectis paulatim pulueribus diu tribulant. Quòd præceptum plurimis his vnguentis est commune.

Vnguentum aureum Mesuæ recipit ceræ flauæ vnc. sex, olei boni lib. duas & semissem, terebinthinæ vnc. duas, resinæ pineæ & colophoniæ ana vnc. vnam & semissem, thuris, mastiches ana vnc. vnam, croci drach. vnam. Vng. regis.

Cera ex oleo liquata puluerata resina affunduntur, his liquatis terebinthina mox igni aufertur: vbi refrixit, puluis reliquorum adijcitur.

Vnguentum pompholygos spurium recipit olei rosati vnc. decem, ceræ albæ vnc. quinque, cerussæ lotæ vnc. quatuor, plumbi vsti, pompholygos ana vnc. duas, thuris vnc. vnam. Coque oleum rosatum cum succo solani ad ipsius consumptionem, tunc adde ceram: deinde reliquo-

rum

rum puluerem tenuiſsimum miſce in mortario, vbi refrixit, quo dixi modo.

Ceræ unc. duæ, aut vnc. duæ, & dimidia ſatis ſunt vnguento. Hæc enim quantitas Emplaſtrum fecerit, pompholyx vera miſceatur non vt hodie cadmia.

Vnguentum baſilicum minus Meſuæ recipit reſinæ, picis, ceræ, ana olei quantum ſufficit.

Tetrapharmacum hoc Galeno & Paulo aliter fieri docuimus in Meſue. Cera in oleo liquata, pix & reſina puluerata inyciuntur, quibus liquatis igni aufer. Si verò craſsius tritam picem immittas, quia tardius liquatur, ob id diutius ignem tolerat, & velut vritur, nigrumq; facit tunc vnguentum. Ceræ & reſinæ vnc. dimidia, olei vnc. duæ, picis vnc. vna.

Vnguentum Aegyptiacum Meſuæ recipit æruginis aureos quinque, mellis aureos quatuordecim, aceti acerrimi aureos ſeptem. coquenda igni ad iuſtam craſsitiem.

Mel cum aceto primum aliquandiu coquitur, deinde additur ærugo & percoquitur. Iuſta autem craſsities ex notis prius dictis intelligitur, hoc eſt, ſi eius portio vaſi ſtanneo, Gale. lib. c. ph. 9. *aut marmori impoſita & refrigerata coeat, nec adhæreat. Ærugo coctione tranſmutatur in rubrum, ſicq; minus terret vnguentum*

ægros

ægros quàm viride.

Vnguentum album Rasis recipit ceræ albæ vnc. vnam, cerussæ in aqua rosarum lotæ vnc. duas, *olei rosati vnc. quatuor. *vnc.vn Sunt qui addunt paucum aceti, alii etiam vnc. vnam lithargyri, alii caphuræ drach. duas, alii duo albumina ouorum, omnes rectè pro vario medici scopo.

Hodie plerique addunt omnia hæc præter lithargyrum. Alij olei vnc. 12. cerussæ, ceræ albæ ana vnc. quatuor.

Vnguentum desiccatiuum rubrum nothum recipit cadmiæ lapidosæ, terræ sigillatæ, ana vnc. quatuor, lithargyri auri, cerussę, ana vnc. tres, caphurę drach. vnam, ceræ vnc. quinque, olei rosati & violati ana vnc. sex.

Præstantius esset cum solo oleo rosato & eo facto ex oleo omphacino, quia magis stringeret & siccaret.

Lithargyros cum oleis aliquandiu nutritur super ignem, cera deinde liquatur in his, deinde reliquorum puluis tenuiss. paulatim adijcitur.

Vnguentum enulatum spurium recipit radicis enulæ campanæ coctæ cum aceto, & tritæ, & cretæ lib. vnam, axungię porci, olei communis, ana vnc. tres, ceræ nouæ, argenti viui, saliua hominis ie-

iuni extincti, terebinthinæ lotæ ana vnc. duas, salis cõmunis puluerati vnc. semiss.

Cera in oleo liquatur, axungia, deinde. pòst additur enulæ pulpa, deinde argentum viuum & sal, post id terebinthina. Sunt qui argenti viui loco salubrius miscent sulfur, alij vtrunq; omittunt.

A multis huic dupla, aut tripla componitur.

Vnguentum populeum Nicolai recipit oculorum populi lib. dimidiam, foliorum papaueris nigri, mandragoræ, hyoscyami, solani, semperuiui parui & magni, lactucæ, personatæ, cotyledonis, violæ nigræ, summitatum rubi tenerrimarum, ana vnc. tres, axungiæ porci sine sale lib. tres.

In hac regione populi flores & herbæ in idem tempus non incidunt. Nam oculi populi Martio erumpunt, herbæ Iunio vigent: ob id oculos ipsos in mortario per se terimus, deinde cum dimidio axungiæ porci purgatæ (seuum dulce vocamus) multum diuq; tundimus, in vase operculato recondimus hebdomadas 5. 6. menses duos, dum herbæ vigeant. Hæ incisæ & per se pistillo ligneo tritæ, quia simul ob lentorem, & multitudinem non possunt, cum oculis populi, & sepo coquuntur, cernuntur omnia, & si opus est parum recoquuntur, reponuntur: vt tamen vireat magis, superadde coctioni solani triti manipulos duos, non ma-

lefico

lesicorum more æruginem.

Vnguentum tripharmacum Mesuę recipit lithargyrum læuissime tritum in mortario ad iustam crassitiem, tribulandum cum aceto & oleo vicissim & paulatim affusis: si verò coquis ad aceti consumptionem, & lithargyri fusionem, vt crassescat magis, fiet emplastrum. Vng. de lithargyro nutrito.

Vnguentum* apostolorum Auicennæ 5. can. recipit terebinthinæ, ceræ albæ, resinæ, hammoniaci ana drach. quatuordecim, ęruginis, opopanacis ana drach. duas, aristolochiæ longæ, thuris masculi, bdellii ana drach. sex, myrrhæ, galbani ana drach. quatuor, lithargyri drach. nouem. bdellium si molle est, hammoniacum, opopanacem cum aceto macerabis nocte vna, postridie calefac, cola, iterum pende: & ponderi horum legitimo, terebinthinam permisce, quæ tam belle hæc ac cætera comprehendet, vt vix sis erraturus: lithargyrum autem in oleo nutries aliquandiu sine igni friatum. Pòst igni trade: vbi calet, ceram immitte. Hac liquata igni aufer, liquores, vt dixi, paratos misce: vbi refrixit, reliquorum puluerem paulatim adiice, & bdellii si est siccius, quale nobis est adulterinum.

* dictum quia simplicibus tã cõstat quot fuerunt apostoli.

Olei libræ sunt ęstate duæ hyeme tres.

Rarum vsu, tamen ob cõponendi & miscendi

magnam difficultatem ſæpe ad operis ſpecimen probandis ſeplaſiarijs parari imperatur.

Emplaſtrum apoſtolicum Nicolai Alexandrini ab hoc diuerſiſſimum eſt, & conſtat ſimpl. viginti & vno.

Vnguentum martiatum cum Hermolao, vel Martianum cum alijs, & de Althæa, & Arragon, & Agrippæ (quæ quatuor vulgus olea 4. calida vocat) quia raro componuntur, omiſi, ex Nicolao petenda ſi componendi neceſſitas inciderit, & vnguentum in gratiam comitis cuiuſdam ad menſes cohibentos ſcriptum, quia omnibus & ſolis adſtringentibus conſtat, vt emplaſtrum contra rupturam. ſi tamen componendi cupiditas tibi inceſſerit, aut etiam neceſſitas, nobis ſcribitur in fine vnguentorum Meſuæ cum vnguento citreo, & alijs non paucis hodie obſoletis: quanquam & vnguentum citreum, etiam hodie quidam componunt, incerti tamen quid amentum dulce ſit. Nam ſunt qui lapidem vitri (quem axungiam vitri vulgo vocant) alij gypſum lucidum, alij aliud. Forte autem corrupta vox ex amianto lapide quo adulterant hodie alumen ſciſſile illi aſpectu ſimilimum, ſed alumen vrit, amiantus eſt dulcis. Eadem ambiguitate tenentur in antalli lapide, & in gerſa ſerpentaria, quam vocem ex cerußa ſyncope, u, corruptam eſſe eſt perſpicuum. Eſt enim

velut

velut aut cerussa, aut amylum (sic enim etiam quidam vocant) ex radice ari, vel dracunculi depellata, trita, siccata citra lotionem his alijs post lotionem cum aqua rosarum.

Cerote & cereleon Graecis, nobis ceratum à cera dictum, medicamentum consistentia quodammodo medium inter vnguenta & emplastra.

Ceratum Galeni refrigerans recipit ceræ albæ per ablutionem vnciam vnam, olei rosati ex omphacino facti vncias quatuor, fiat ceratum in vase duplici, quod dum est refrigeratum, multum diuq; ex aqua frigidissima, & postremo pauco aceto albo puro subigatur. Mesues.

Non esse autem ceratum hoc aqua & aceto imbuendum, nisi tempore vtendi, abunde ex Galeno in Mesue sectione vndecima docuimus. Postremo aqua rosarum imbuunt hodie quod probo, sed diu seruari nolo, præsertim aëre calido, quia vires suas perdit, & graueolentiam acquirit.

Ceratum santalatum Mesuæ recipit ceræ albæ drach. triginta, olei rosati libram vnam, rosarum drach. duodecim, santali rubri drach. decem, santali albi & flaui ana drach. sex, boli armeniacę drach. septem, spodii drach. quatuor, caphuræ drachmas duas.

odium rabū nō ræcorū. alidum.

Refrigerato iam cerato & raſo puluerem in mortario miſcent, paulatim potius quàm inter refrigerandum, vt ante vnguenta dixi.

Ceratum Galeni ſtomachicum recipit vnguenti nardini optimi, ceræ odoræ & pinguis, & lotæ ana vnc. vnam, ſi hyems eſt: ſi verò æſtas ceræ drach. ſeptem, liqua in vaſe duplici, refrigerato deindè & raſo adde pulueris mollißimi aloës, & maſtiches ana drach. vnam.

Succus omphacij aut abſinthij quando addenda, in Meſue dixi. Hoc aliter Meſues componit ex Galeno, ſed mutatis aliquot ſimplicibus & ipſorum pondere.

Refrigerans.

Ceratum Galeni ſtomachicum alterum recipit olei melini, ceræ albæ lotæ ana vnciam vnam, hypociſthidos vnc. ſemiſſem. fiat ceratum.

Hæc duo cerata ſtomachica ex Galeno vſurpanda potius ſuaſerim, quàm quæ hodie fiunt ex Nicolao & Meſue, quanquam & id clemens, & efficax fuerit. Illud calidißimum quod non eſſe Galeni caryophylla, nux moſchata, macis, cubebæ, galanga, planè indicant.

Ceratum ſtomachicum Galeni ex Nicolao recipit menthæ, abſinthii, maioranæ, ſtœchados Arabicæ, foliorum lauri, chamæmeli, roſarum, ana manip. vnum. cinnamomi, ſpicæ nardi, nucis moſchatæ, caryo

tæ, caryophyllorum, macis, cubebæ, galangæ ana vnc. dimidiam, thuris, mastiches ana vnc. vnam, puluerata excipe ladani, ceræ ana vnc. octo, olei chamæmeli, laurini, ſpicini, maſtichini, roſati, ana vnc. vna & dimidia.

Oleum laurinum, roſatum, chamæmeli, cum cera & ladano liquantur, mox igni aufer, & trade mortario, cætera miſce multum, & diu tundendo, donec erit glutinoſum cum oleo ſpicino, & maſtichino.

Ceratum aliud Meſuæ recipit roſarum, maſtiches ana drach. viginti, foliorum abſinthii ſiccorum drach. quindecim, ſpicæ Indę drach. decem, excipe ceræ puræ vnc. quatuor, olei roſati lib. vna, & ſemiſſe ſimul igni liquatis: mox aqua roſarum aliquoties lotis, deinde vino veteri, ſucco cydoniorum, & pauco aceti.

DE EMPLASTRIS.

HÆc emplaſtrus cum r, & adiectiue medicamentum emplaſtum ſine r, Galeno dicitur: Latinis tamen placuit potius dicere neutro genere emplaſtrum, quos hic ſequemur. Emplaſtrum autem eſt medicamentum corpori admouendum, durum valde & ſolidum ex omnibus prope medicamentis, preſertim pinguibus & ſiccis coactum.

In emplaſtra enim recipiuntur omnes plan-

tarum partes, metallica item & terrea omnia. Multæ etiam partes animalium ac interdum animalia tota.

Ex his autem quædam vires solas emplastro distribuunt, vt vinum, acetum, aqua, succi liquidi: hæc enim ad sui compositionem coquuntur. Alia corpus tantum, & materiam emplastro conferunt, nullam verò aut minimam virtutem largiuntur, vt lithargyrus, cera, oleum commune, recens, & frequenter resinæ. Reliqua prope omnia & corpus & facultatem aliquam emplastro impartiuntur. Ex quibus patet scopos componendorum emplastrorum præcipuos esse duos facultatem, & consistentiam crassam, duram, glutinosam. Duos verò alios odorum & colorum minus esse præcipuos, & magis in ægrorum gratiam quàm medicamenti naturam, recipit tamen ob apprehensionem, magni quoq; sunt momenti, præcipue odor. Is enim bonus cerebro, cordi, vtero commodare possit, malus nocere, in sumendis verò coloris, & præter hos saporis magni quoq; ratio est habenda, vt in methodo componendi medicamenta ostendimus.

Ex his radices, cortices, ligna, folia, surculi, flores, fructus, semina sicca, & simul puluerata, vel cum alijs, ferè postrema miscentur cocto emplastro cum aristolochia, gentiana, chamæleon remoto ab igni emplastro à Galeno

miscen

miſcentur. ſiqua verò ex his recentia & viridia ſumantur, vel ex humore aliquo coquuntur, cernuntur, miſcentur: vel ſuccus ex his ſi ſucculenta ſint tritis expreſſus incoquendis alijs ſeruit, & in vaporem exhalat, viribus tamen relictis, vt in emplaſtro de genua. Id quod etiam muccaginibus commune eſt, ſed minus hæ ob lentorem exhalant.

Oleum tamen & mel adhuc multum abſolutis emplaſtris supereſt.

Qui verò ſucci conſtantes & corpulenti (vt aloë, hypociſthis, glycyrrhizæ ſuccus, acacia, glaucium, lycium, elaterium, meconium) in emplaſtra veniunt ſi recentes ſunt, aliquo rei propoſitæ idoneo humore ſoluuntur, qui coctione prius eſt conſumendus quàm illi compoſito miſceantur, aut ſaltem ſimul incoquendo conſumetur. Si autem ſicciores ſunt tamen adhuc teri contumaces, piſtillo calido, & ob calorem ſiccante terantur, niſi ſiqui ſint friabiles, vt aloë, ſcammonium, tam ſuccus quàm liquor. Dicti verò ſucci omnes refrigerari iam incipienti emplaſtro miſcendi ſunt, vel dum cerati conſiſtentiam habet emplaſtrum, ſi illorum ſuccorum ſubſtantiam & facultatem manere volumus in emplaſtro.

Sed ſucci ſicciores, vt rarius in emplaſtra recipiuntur: ſic liquores, gummi, reſinæ, metallica omnino frequentiſſime.

Liquores autem vt galbanum, opopanax, ſagapenum, hammoniacum aceto vel vino vel alio competenti humore macerati diſſoluuntur, colantur, coquuntur ad humoris illius conſumptionem, in emplaſtriq; conſiſtentiam coguntur, tuncq́; pondus illorum quæſitum in ſcriptura ſumitur. Si verò horum duo, tres, quatuor in idem emplaſtrum recipiuntur, ſed pondere diuerſo, vt in emplaſtro diuino, ſeparatim liquores ſinguli ſunt macerandi, diſſoluendi, colandi, coquendi, vt cuiuſque per ſe pondus legitimum accipiatur id quod ante hanc per colum purgationem fieri probe non poteſt ob ramentorum, ſeminum, ſordium, & aliorum largam in multis horum miſtionem. Si verò puri ſint aut cultello purgati, potes initio ſtatim pendere, & mox ſimul diſſoluere, colare, & emplaſtro propemodum cocto incoquere ad humoris aſcititij conſumptionem. Quòd ſi iam diſſoluti, colati, appenſi, & per ſe cocti ad emplaſtri craſsitudinem vt dictum eſt, venerint, percocto iam emplaſtro inijciuntur. Sunt qui terebinthina pauca, ſi hanc recipit emplaſtrum, percoctos prius reſoluant quàm inijciant.

Galbanum ligneo piſtillo tuſum aliquando cæteris ab igne depoſitis inijcitur, aliquando parum incoquitur, raro multum: hammoniacum ſæpe multum coquitur, aut ſeparatim,

aut cum emplaſtro, interdum minus: eſt quando digitis ad ignem, vel ſolem dilatatum, mox vbi alia, ſed remota ſunt ab igne ſublata, inijcitur, donec liqueſcat.

Hammoniacum ſolum impoſitum ſqualida & arida reddit emplaſtra, niſi cera & reſina, vel alia ad emplaſticam confectionem idonea miſceantur.

Vinum verò, acetum & alia id genus coquendo tota conſumuntur, viribus tamen (vt dixi) in medicamento relictis pro varia aceti & vini natura. Neque enim idem poteſt acetum ex vino auſtero, & acetum ex vino valenti. adhæc tenue, purum album valentius eſt, in tenuando & penetrando quàm contrarium: ſic vina medicamentis varia expetuntur, nunc auſtera in emplaſtris epuloticis: nunc generoſa, quale falernum, ſi digerendum valentius eſt. Ob id à medico ſunt hæc diſtinguenda in ſuis ſcripturis.

Oleum emplaſtris prima ratione miſcetur ad coctionem, deinde vt emplaſtrum fiat anodynum, reſoluens, molliens, vtq; medicamenti vis acris, vel auſtera obtundatur.

Oleum commune emplaſtris miſcetur, vt materiam præſtet: ſitq; cum cera liquatum, & miſtum emplaſtrorum corpus, cui euphorbium vel alia miſceantur. Sæpe autem ad metallicorum coctionem adhibetur, vel ſolum, vel

cum aqua, vel aceto, vel vino. Solum cum axungia in emplastro diachalciteos ad lithargyri, & chalciteos coctionem: solo item vel cum dictis humoribus lithargyros læuissima ferè veteribus coquitur ad sordium consistentiam, metallicis quibusdam, vt squamma æris, cerussa, nunc initio adiectis, nunc postea, pro varijs medici scopis.

Oleum verò vetus quanquam & materiam præbeat, tamen ad digerendum miscetur: id quod quanto vetustius est, tanto in id efficacius. Eadem ratione omphacinum oleum, vel simile ad astringendum & refrigerandum miscetur: lotum ad refrigerandum, & dealbandum. Composita quoque olea omnia, & vnguenta in emplastra immitti possunt, vt præter materiam, facultatem quoque suam immittant.

Additur etiam oleum, vt resinarum sicciorum, & cera vetustioris siccitatem corrigat: id quod resinæ recentiores quoque præstant.

Oleum hyeme vnguentis quibusdam ceratis emplastris largius miscendum quàm æstate, à cuius calore semifusum, mollius reddit vnguentum ceratum, emplastrũ, vt durius idem oleum ab hyemis frigore concretum. Eadem ratio resinarum liquidarum, & siccarum minus & ceræ, vt olei partem cotylæ quartam hyeme, æstate octauam miscet Galenus, interdum cotylas

olei

olei quatuor hyeme, tres æstate idem miscuit. Resina tamen & cera quanto pinguior, humidior, recentior, tanto parcior tam hyeme quàm æstate miscenda est, sed tamen parcior adhuc æstate quàm hyeme.

Mel panaciæ & alijs quibusdam emplastris miscetur, vt corpus præbeat emplasticum, & præterea siccet, tergeat, digerat, à putredine vindicet.

Cera in emplastris solum materiæ locum habet non efficaciam virtutis adiuuat, vt interdum resina, non tamen omnibus, vt pote materiam aliunde sortitis cera miscetur, aut resina. Nam emplastrum diachalciteos neutram recipit, quòd consistentiam emplastri iustam suppeditent lithargyros, chalcitis & axungia à membranis purgata, cum oleo cocta. Adhæc quibus ladanum miscetur, si largum est, ceræ vicem sustinet, vt ea non sit addenda.

Quamuis enim emolliendi vis exigua ceræ adsit, tamen illius causa non iniicitur.

Porrò cera vel est recens, & ob id pinguis & glutinosa magis. Hæcq; æstate parcior est miscenda, vt oleum hyeme, largiori manu vtrunq;, & ratione eadem pices, & resinæ. Quæ verò cera est siccior, vel natura, vel tempore, hæc minus diu coquenda, & sæpe oleo aliquo vel resina liquidiore humectanda. Adde, quòd cera alba seu natura, seu lotione ad candorem quoque interdum additur. Propoleos ferè eadem quæ ceræ consistentia & ratio,

sed

ſed facultate trahendi vehementi eſt prædita, quam cera vel nullam vel minimam obtinet, quamuis nonnihil digerit, ſed inter digerens & tractorium aliquid intereſt Galeno initio lib. 7. c. ph. g. Propolis ob id ferè ſemper remoto ab igni emplaſtro miſcetur, ne vis eius attractrix exhalet.

Gummi. *Gummi thuris omnium frequentiſsimè in emplaſtra Græcis veteribus recipitur, myrrha & ſarcocolla non raro, bdellium & ſtyrax interdum, cætera rariſsime, niſi quòd caphuram, & alia quædam Arabes ac neoterici frequenter hodie ſuis emplaſtris commiſcent.*

Thus autem perſæpe miſcetur emplaſtris ad obtundendam aliorum valentiorum violen-
vt libro 5. *tiam, nonnunquam vt materiam præbeat em-*
meth. *plaſticam, præſertim quod recentiſsimum eſt ac pinguiſsimum, nonnunquam vt affectus cauſam coquat, & modice digerat. Rationibus iiſ-*
Mãna Græ- *dem manna ipſis miſcetur, ac præter eas vt mo-*
corum. *dice aſtringat. Gummi alia ferè miſcentur quo emplaſtris facultatem aliquam ſuam largiantur, ac non multo ante reſinas inijciuntur, idq́; quia ſubſtantia ſint aquea & craſsiore, cum reſinæ ſint aëreæ magis & tenuiores, vt in ſimplicibus diximus. Si verò gummi ſint liquida & recentia eorumq́; humiditatem multam, & virtutem in emplaſtro manere velimus, parum diu incoquantur. Quod præceptum ſuccis, li-*

quorib

quoribus, resinis, & aliis permultis est commune: quia coquendo sicciora euadunt, & viribus velut exanimantur.

Gummi liquores semper in fine misceantur, & succi sicci: quæ si humore aliquo fuerunt soluenda, ad illius consumptionem prius coquantur, post misceantur, quando emplastrum incipit refrigerari. Succi liquidi in emplastro de ianua coquendi cum oleo. Herbæ virides in emplastro gratia dei cum vino coquuntur ad eius consumptionem. Ex oleo coquuntur emplastra, vt apostolicum, ceroneum, oxycroceum, diuinum, & contra rupturam, diachylon, vel ex succis, vt emplastrum de ianua: vel lacte, vt emplastrum gratia dei.

Chalcanthum aceto solutum depositis ab igne paulatim miscetur Galeno, cauenti ne efferuescat. Aes vstum, ærugo, chalcitis, magnes, bolus armenica, terra lemnia, sulfur, auripigmentum, & cætera puluerabilia in fine depositis ab igne miscentur. Adeps super ignem miscetur semper agitando, crocus humore solutus, dum fiunt magdaliæ & moschus miscentur.

Resina lentiscina, terebinthina, laricea, pitynia seu pinea, picea, abietina, cupreßina emplastris miscentur sæpe ad consistentiam ipsorum constituendam tantum, seu vt materiam & corpus emplastro cum aliis præbeant, inter- Resinæ.

dum

dum ut lentorem & glutinosam qualitatem impartiantur, cum per alia emplastrum pinguis expers, nec adhærens per se partibus est, at per se promptè excidens.

Est quando ut virtutem aliquam emplastro afferant digerendi, tergendi, siccandi, vel aliam cuique seorsum resinæ peculiarem, ut in ipsarum historia docui in simplicibus. Quantum autem uniuscuiusque sit miscendum, & quando coctioni sit unaquæuis miscenda, postea suis locis audies.

Terebinthina quamuis valentius quàm cera emollit, ac præterea calfacit, & digerit: sæpe tamen emplastris inijcitur, ut ea tantum reddat glutinosa non ut facultatem aliquam, vel nouam tribuat, vel augeat. Aliæ item resinæ similiter pingues eadem ratione.

Quando autem ea miscetur, & simul liquores, aut succi sicci. His humore idoneo solutis, colatis, ad humoris consumptionem coctis, recte commiscetur terebinthina, deinde ambo percocto emplastro, & ab igni deposito permiscentur, ut ignem nullum, vel minimum sentiat terebinthina. Siue per se, siue cum alijs in emplastrum veniat, ut in emplastris diachylo maiore de meliloto, de muccaginibus.

METALLICA.

Metallica sunt antè admodum curiose terenda, & cribro tenui cernenda, ut

promptius liquentur si liquabilia sunt, vel ne contactu nos offendant si non liquantur, etiam si liquabilia sint.

Ex his verò quæ liquantur libro superiore docui in liquatione.

Liquatur lithargyros cum aqua, vel oleo, vel vino, vel aceto, vel oleo iunctis horum aliquibus, quæ tamen excoquendo absumentur, & liquandi celeritatem lithargyro afferunt, vt pòst audies.

Lithargyri & cerussæ ana lib. I. si cum olei & aquæ ana lib. vna, parum diu ære puro igni splendente coquantur, album fiet emplastrum: sed vt adhæreat parum terebinthinæ, vel resinæ similis addendum, si molybdæna addatur, fiet cineritium, si lithargyros & oleum sint lota, albius fiet emplastrum. albedinem præter dicta emplastro conciliat cera alba, oleum lotione albatum, pompholyx, spodium, calx, ossa vsta, & piscium testæ vstæ, farinæ. si plus cerussæ accipiat quàm lithargyri albius fiet: sed minus tenax.

Aerugo citra coctionem cerato mista emplastrum facit viride: melius fiet si ærugo in sole ex aceto acri pluribus diebus leuigetur, quod enim est in ea mordax, sic mitescit. Si verò æruginem cum alijs initio mediocriter coxeris, emplastrum facies melinum. i. coloris mali cydonij: si liberalius, rufum fiet. Rufa item

&

& fuſca efficiunt chalcitis vſta, auri pigmentum, ſandaracha, pix nigra, bitumen, gagates lapis, & alia ante miſtionem nigricantia, quæ ſi largiora miſcentur, nigrum faciunt emplaſtrum. Melinum etiam fiet ſi ærugo lithargyro ad ſpiſsitudinem cocto addatur, & iterum coquatur, donec vrendo rufiſcat.

Cadmia fornacaria, vt etiam lapidoſa prius ex vino, vel alio liquore idoneo diu trita fit melior, & ad fuſionem aptior.

Ceruſſa interdum additur emplaſtris, vt refrigeret, ſiccet.

Interdum ad albedinem conciliandam, interdum ceu apta tantum conficiendo emplaſtro materia, vt in emplaſtro heræ ex duabus ariſtolochijs.

Si candidum vis emplaſtrum lithargyri loti & ceruſſæ ana lib. 1. cum olei vncijs nouem coquitur parum diu ob paucum liquorem (coctio enim longa nigredinem affert) ſed medicamentum tunc minus eſt glutinoſum, & adhærens: quale vt fiat, quidam terebinthinam, vel colophoniam maximè perlucentem miſcent, ne colorem vitient, aut medicamenti virtutem. Alij eadem ratione ceram albam adijciunt, vt ceruſſa emplaſtris multis ad albedinem conciliandam miſcetur: ſic ad ruborem mynium ſinopicum, veteres miſcuiſſe docet Gal. lib. 6. c. ph. g. vt autem ſit fuſcum emplaſtrũ, ſquamma

æris

aris additur, & ignis fit ex tæda loco lignorum, ibidem.

Interdum per ſe ex oleo coquitur lithargyros ad ſpiſsitudinem, tuncq́; puluerata ceruſſa ſpargitur, vt fiat emplaſtrum album. Ceruſſa poteſt initio miſceri, vt ſal, & alia metallica, & terra, & cum lithargyro coqui quando nihil ad albedinem conferet, ſed neq; ad aliud quàm materiam, niſi quod valentius ſiccat quo diutius coquitur: ſic lithargyros & metallica ac terrea alia.

Lithargyri enim vſus in emplaſtris duplex, ſi enim non liquetur, materiæ ſolum habet rationem: ſi liquetur præterquam quòd corpus glutinoſum emplaſtro præbet, etiam ſiccat, idq́; magis quo diutius coctæ erit, fitq́; ſic medicamentum glutinantius.

Si lithargyros ex oleo coquenda ſit, & ei emplaſtro addantur muccagines, lithargyron prius extra ignem pauco oleo nutrias: deinde igni trade, & muccaginem paucam, vt vnc. duas affunde, prohibebit oleum & lithargyron vri: ſi non requiritur muccago, igni lento diu coquatur.

Lithargyros oleo duplo incoctæ: ſatis glutinoſum facit emplaſtrum ſine reſinoſo, aut ceroſo corpore, multo magis ſi triplo.

Si emplaſtrum recipit lithargyrum, ceruſſam cum vino, aceto, aqua, oleo, vel ſucco alio flu-

xili, prius sine igni illis nutriantur in mortario cum pistillo: deinde coquantur igni lento, donec corpus (ut dicunt) sumat, & crassum glutinosumq; euadat. Lithargyros enim coquenda diu ex humore aliquo, ut siccans magis, & glutinosum reddat emplastrum. Eadem ratione metallica reliqua, & terrea coctione longa sicciora euadunt, non tamen glutinosa, nisi quæ liquantur. Nam quæ glutinosa prius erant cum his cocta, liquores, gummi, resinæ, cera, mel, siccata magis lentorem glutinumq; amittunt. Oleum verò lentum sed minus ob iunctam humiditatem multam glutinosius euadit, ut vetustate sic coctione. Adde quòd fuse coquendo litharg yros, & oleo unita probe, olei glutinositatem auget, tum quòd in pristinam duritiem non redit, tum quòd siccando liquiditatem olei consumit. Vnde etiam citra fusionem litharg yros læuissime trita, diu cum oleo mediocri subacta, in emplastri formam perducitur, præsertim si id in sole, vel aere aliter calido fiat.

Contrà, ærugo, chalcitis, squamma æris, & similia diu coquuntur, ut vires eorum vehementes coctione longa obtundantur.

Ladanum autem & galbanum, & propolis, & plurima alia vires tantas non habent, quæ obtundendo veniant ob id nihil, aut minimum coquuntur.

Lithargyri lib. tres, chalciteos vnc. 4. cum olei lib. tribus, & axungiæ lib. duabus coquantur: præstat tamen prius in mortario miscere illa omnia, quàm in cacabo coquantur. Lithargyrus & cerussa ex pari sibi oleo & aqua si coquantur, medicamentum fiet fragile, cuti non hærens, si maiorem liquidorum mensuram acceperint, & ob id diutius coquantur, glutinosum euadet medicamentum. Lithargyros fusa cum aqua & oleo largo blandum, & glutinosum, & album facit emplastrum. Quantita

Lithargyri lib. vna ex aceti & olei ana libr. duabus, cocta ad liquationem, glutinosum admodum facit emplastrum, magis si ex vtrinsq; ana lib. tribus coquatur: quòd si vno die toto coquatur, nigrum fiet ac splendens.

Eadem ratione si cum largo vino & oleo liquetur. Viribus tamen maxime variat pro coctionis mensura, & aceti, vini, aquæ, olei varia in differentiis suis natura: quas differentias medicus Pharmacopœo in scripturis suis explicare debet. Præstantius autem fiet horum quodq; , si lithargyros ex his liquoribus, vel singulis, vel coniugatis æstate sole calido multum teratur singulis diebus quindecim.

Oleum hyeme largius emplastris miscetur quàm æstate, à cuius calore semifusum fit mollius emplastrum, vt à frigore concretum durius: eadem ratio est resinarum liquida-

rum, aut minus ſiccarum & ceræ.

Reſina aut cera quanto pinguior, humidior, & recentior, tanto parcior tam hyeme, quàm æſtate miſcenda eſt.

Si medicamentum facturus es ſimile acopis vnguentis, & ceratis liquidis, oleum ſit quadruplum ceræ. Si ad emplaſtri ſpeciem durum, ceram oleo æqualem miſce, maximè ſi cera ſit vetuſta & ſicca: ſi verò recens eſt ac pinguis, pauciore oleo quàm cera opus eſt, vt ceratum emplaſtri conſiſtentia fiat, maxime per æſtatem: vt ſi facis ceratum dia euphorbij, accipe ceræ drach. ſex, olei drach. ſex, vel drach, quinque, euphorbij drachm. vnam. Quòd ſi reſinam miſcebis, vt glutinoſius ſit medicamentum oleum minue. Cera enim ad liquiditatem multo pingui eget: reſinæ verò ſi ſint aridæ, pauco: ſi liquidæ; ſiccam aliquam ſubſtantiam ad emplaſtri conſiſtentiam poſtulant. Quantum autem reſinæ cerato miſceas, coniectabis experientia. Terebinthina enim triplicata ceræ miſta, vide an emplaſtri habet ſpiſsitudinem, ſi erit ſiccius, auge reſinam: ſi mollius minue, vel ceram auge.

De propoli eadem quæ de cera ratio. ſi enim pinguis & recens eſt, parcior miſcenda eſt ad emplaſtri formam. ſi vetus & ſicca, largior poteſt miſceri.

Si medicamentum iam cerati habet conſiſten-

tiam,

tiam, vt emplaſtrum fiat, ceræ tantũ tertia pars vel quarta miſceatur: ſi adeps miſcenda eſt, & ea humidior, ceræ dimidium addendum eſt.

Si ceram parem miſcebis oleo, emplaſtrũ medicamentum fiet aëre temperato. Si verò cera vetus eſt, & arida, & aër frigidus, paulo plus olei: ſi autem cera pinguis, & aër calidus, paulo minus olei quàm ceræ, vt ceræ pinguis libr. vni, olei vnc. duodecim, ceræ verò ſiccæ vnc. tredecim, pro ceræ conſiſtentia, quantitate, & aëris in calido & frigido temperatura. Vt autem pinguedine lenta cuti adhærere poßit, reſina additur præcipue terebinthina liquida parte ad ceram tertia, vel quarta.

Quando ceræ miſcentur liquabilia, quæ frigida vbi concreuerint ſolida ſunt, pauca cera opus eſt, vt in baſilico tetrapharmaco recipienti ceræ, reſinæ, ſem. colophoniæ, picis, ſeui taurini pares portiones.

Quando præterea ceræ miſta ſicca ſunt, vt metallicorum pulueres, farinæ, pauca miſcetur, vt emp. ex ſe. lini. Olei veteris lib. due, ceræ. vnc. 20. reſinæ colophoniæ, adipis ſuilli ana libr. 1. & dimid. lithargyri lib. 1. ceruſæ, & muccaginis ſem. lini ana vnc. ſex, thuris vnc. 4. farinæ tenuißi. vnc. vna. Muccaginis, ſem. fœni. lini, rad. althææ, & oleum incoquit Paulus in diaphilo, dum bullire deſierint, id eſt, ad muccaginis conſumptionem.

Ex metallicis præsertim si pauca liquida addantur, statim durissima euadunt emplastra, ob id pauca quantitate paranda, præsertim si hyeme paranda sunt, ceræ, olei, adipum, medullarum, gummium, resinarum, butyri, liquorum recẽtium, & succorum glutinosorum misturam cum siccis. primam coniectura quadam artificiosa ex singulorum quantitate & consistentia præsumimus: non planè scientes quale craßitudine tandem medicamentum sit futurum, Sed cum mista sint omnia, clarum fit an tenerius, vel durius æquo sit redditum: quare in secunda compositione diligentius à nobis coniectanda est legitima cuiusq; quantitas.

Olei mensura est coniectanda ex his quibus miscetur, & coctionis quantitate, & aëris temperie: nam metallica sunt coquenda diutius quæ siccare sine morsu volumus, ac glutinosiora esse, ob id largius oleum requirunt: quòd si paucum habent, & minus diu coquenda & friabilia sunt, nisi resina aliqua coëant. Quòd si cum oleo & aceto vel vino coquitur, quo plus aceti vel olei accipit, eo magis siccabit emplastrum.

Quæ ladanum accipiunt, non egent cera & contrà, quia ladanum ceræ loco ad siccorum medicamentorum unitatem faciẽdam vsurpatur. Multa ceræ mistura medicamenti vim aufert. cera recẽtißima, mollißima, pinguißima, pauco

hum

humore oleoso eget.

Vnus coquendi modus in omnibus emplastris non est similiter vtilis, sed colorem, & sæpe facultatem immutat. Poßis enim cerussam ab initio cum lithargyro coquere, sed candorem ex longiore coctione perdet, & astrictionem, & refrigerationem: magis tamen siccabit, si cruda inijcitur, contrà, si cocto iam lithargyro ad mellis consistentiam, omnia hæc mediocriter. Coquendi modus & ordo.

Dum lithargyrum & alia metallica coquis igni, spatha ferrea moue ne vrantur, quòd fundum ob insitam grauitatem promptè petunt.

Lithargyro ad consistentiam cocta adduntur adipes, resinæ, gummi, manna, cera, dum cocta adeò sunt omnia, vt digitos non inquinent, galbanum, & ærugo, & opopanax, aristolochia, panacis radix, chamæleontis radix, gentiana, myrrha.

Lithargyro ex oleo liquata cera, & terebinthina adduntur, vbi cocta sunt adeò, vt manus non inquinent, hammoniacum manibus dilatatum additur, deinde lana succida, vsta.

Quòd si sepum & mannam thuris accipiant illa, ante ceram miscentur, & aßiduè mouentur: pòst vbi mutata erunt & liquata, ceram, & picem aridam, & terebinthinam, donec amplius manus non inquinent: tunc adde galbanum, pòst æruginem, & opo-

panacem aceto dissoluta.

Lithargyro ex oleo cocta squamma læuissima miscetur semper mouendo, deinde chalcites ex vino calido acrimoniam exuta, vel aceto trita, paulatim miscetur.

Si bitumen, pix, cera, resina, propolis spissato illi addantur, quibus liquatis ærugo, & pyritis lapis ab igni sublato, & modice refrigerato alumen, galbanum subactum manna iniicitur.

Myrrha, bdellium, thus, opopanax ex aceto teruntur, interdum & ichthyocolla minutim concisa prius. puluis lanæ succidæ, manna, galbanum, extra ignem iniiciuntur.

Terebinthina & cera adduntur lithargyro ad consistentiam cocto, deinde hammoniacum digitis dilatatum, tunc & ærugo & squamma æris: post hæc ipsum æs vstum, pityinam, & ceram: post hæc, metallica.

Coquendi finis. *Finis coctionis emplastrorum est, cum scopos prius dictos attigit: consistentiam scilicet legitimam cum viribus expectatis, colorem quoque quæsitum ac odorem. Consistentia autem iusta, hoc est crassa, dura, glutinosa, & adhærens cognoscitur, quando emplastri portio exempta, & refrigerata in aëre, marmore, metallo, vel aqua, vel alio, digitos non inficit, & omnia in vnum probe coierunt: nec fragile, sed tenax, ductile, rumpi contumax, duritiæ ceræ igni, vel alio ca-*

lore

lore mollita.

Vires autem emplastri expetitas cognosces si quas frangi noluit medicus, integra sunt, nec igni dissoluta: quas auctas voluit, vel fractas, coctione longa, vel aliorum mistione auctas & fractas coniectura quadam colligis, quæ an certa fuerit, experientia & vsu emplastri probabit medicus, & tibi postea insinuabit. Ignis ipse non modò vehemens aut clemens, sed subiectorum ratione, & diuturnitate emplastri, vim aliam alia mutat: nam vehementior vrit, & denigrat, vti & diuturnior & fumosus, & qui ex tedis fit, vel alijs fumũ multum & crassum ob resinosam substantiam edentibus, & in aëre crasso, & nebuloso factus. Contrà verò clementior coquit, & qui ex lignis fit siccis, ac sine fumo, sinceram & splendidam flammam edentibus in aëre puro.

Lithargyros flamma acri & continua interdum coquitur, interdum igni lento. Probe coctũ est emplastron diachylon Nicolai Alexandrini, quando in eo vesiculas, ebullare & subsistere videris, cap. eiusdem. 104.

Pyxide rubra quadam alia lignea, alia pelle excepta reponuntur, ferè tamen hodie Damocratis exemplo, libr. 5. c. ph. g. μαγδαλίας manibus facimus, quas papyro circundamus. Repositio.

Emplastron diachylon commune Mesuæ sic fit, lithargyri tenuissime triti, & à Diachylon album.

plumbo, & ſcoria purgati vnc. vna & dimidia, cum olei antiqui clari vnc. tribus in mortario * lapideo, piſtillo ferreo diu conquaſſetur & agitetur, pòſt igni lento coque, rudicula ſemper mouendo, donec lithargyrum craſſeſcat: tunc igni aufer, vt paulatim frigeſcat, ſine. Interim vncias tres muccaginis ex ſemine lini & fœnigræci & radice maluæ, extractæ parum ferueſac, deinde illam paulatim lithargyro & oleo probe piſtillo ligneo permiſce: poſtremo percoque omnia ſimul ad iuſtã ſpiſsitudinem. Si vis ireatum facere, miſſce, aut oleum irinum pro communi, aut pulueris ireos vnciam vnam in lib. ſingulas: ſi addatur muccago, ſe. meliloti, anodynum magis euadet.

*æreo hodie.

si puluerẽ ireos miſceas oleũ aliquod etiã tum miſcendum.

Hodie ſic paramus. ſunt qui ſemina lini & fœnigræci purgata ſordibus, & radicem maluæ mundam & contuſam nonnulli triduo aqua macerant, ſuper prunas clementes, deinde ſemper mouendo coquunt ad dimidias, & colant. Eius colati libram vnam cum oleo aliquantiſper coquunt, poſtea puluerem lithargyri miſcent, & continenter rudicula mouentes coquunt, donec bullas & ſtridorem edere deſinat, ſeu donec marmori vel aquæ frigidæ infuſa portiuncula & refrigerata idoneam habere conſiſtentiam videatur.

Si

Si lithargyros & oleum diligenter sint abluta, multo albius erit emplastrum. Nicolao Alexandrino recipit olei veteris vnc. 42. lithargyri vnc. 36. radicis maluæ agrestis, & ibisci, fænigræci, seminis lini ana vnc. 12. radices & semina in aquæ phialis tribus triduo infusas, igni lento coque ad dimidias, cola: expressi libram vnam cum oleo aliquandiu coque, dein pulverem lithargyri quantum satis est, incoque semper mouendo: dum percoctum erit, hoc est, dum vesiculas bullare & subsidere videris aufer igni: dum refrixerit, conde. Lithargyrum cum oleo vidi diu agitari in mortario metallico, pistillo ferreo, albuit: sed dum ignẽ attigit, nigruit, maxime vt diachylo ineptissimum videretur.

Lithargyrum vbi in vas igni impositum miseris, oleum paulatim affundatur, semper miscendo pistillo ligneo vbi probe erunt mista, partem meliorem muccaginis affunde & coque, dum ea videbitur consumpta, reliquum paulatim adijce semper mouendo.

Cum autem lithargyrum prõpte vratur motu per spatham ligneam latam assiduo est opus, qui eam à fundo vasis separet: ignis præterea sit blandus, & affundatur vt dictum est, muccago.

Album autem fiet vt vulgo expetitur, si muccago parum habeat se. fænig. id enim largius flauum facit emplastrum. addunt nonnulli salem paucum initio extrahendæ mucca-

ginis, vt clarior & albior sit. Lithargyros item bene lota aqua communi vel salsa, albedinem addit, & coctio mediocris. Nam multa & vstioni propinqua fluitiem & ruborem & nigrorem impartit. Si vero violenta est flamma, etiam mox nigredinem dat lithargyro.

Proportio lithargyri ad oleum hic eadem quę prius.

Emplastron diachylon magnum Mesuæ recipit lithargyri puri, triti & creti vnc. 12. olei irini, anethini, chamæmelini ana vnc. octo, muccaginis, seminis lini & fœnigræci, & radicis althææ, & ficuum pinguium & vuarum passarum, succi ireos, & scillæ, œsypi, ichthyocollæ ana drach. duodecim & semissem, terebinthinæ vnc. tres, resinæ pini, ceræ flauæ ana vnc. duas, compone vt diachylon commune.

Muccagines vt prius emulgeantur, oleoq; lithargyros in mortario vel vase in quo coquenda est diu ante coctionem nutriatur semper mouendo, deinde igni lento coquatur, dum crassescere incipit, muccago paulatim affundatur, hac prope consumpta igni auferatur emplastrum, affundatur succus ireos & scillæ, & ichthyocollæ glutinis muccago, cum vino & aqua simul mistis & coctis extracta. His consumptis coctum est emplastrum, & cera minutim secta & pini resina miscenda his liquatis, terebinthina & œsypus extra ignem miscenda,

Ichthyocolla etiã piscis est.

quia

quia coctionem non sustinent.

Emp. de muccaginibus spurium recipit muccaginem sem.lini & fœnigræci, & althææ, & mediani corticis vlmi ana vnc. quatuor & semissem, olei liliorum, anethi, chamæmeli ana vnc. vnam, hammoniaci, galbani, opopanacis, sagapeni ana vnc.semissem, ceræ nouæ vnc. viginti, terebinthinæ vnc. duas, croci drachm. duas. fac emplastrum.

Muccagines vt dictum est, extrahantur cortice vlmi medio bene prius contuso, eadem oleis incoquendo consumantur, olea residendo purgentur, vel linteo sine expreßione colentur: his calentibus cera particulatim secta liquefiat, & liquores isti quatuor aceto soluti, & linteo colati cerelæo calido misceantur: postremo extra ignem terebinthina probeq; omnia commisceantur, & caue ne in grumos abeat. Crocus tritus marmori inspergitur & manibus fingendo magdalias immiscetur.*

*Vel chamæmeli & meliloti decocto.

Empl. de Meliloto Mesuæ recipit, meliloti vnc. sex, florum chamæmeli, se.fœnigræci, rad. althææ, absinthii, sampsuchi, baccarum lauri ana drach. tres, cardamomi, cyperi, ireos, casiæ, spicæ nardi, seminis apii, ameos, anisi ana drach. duas & semissem, hammoniaci drach. decem, styracis, bdellii ana drach. quinque, terebinthinæ

binthinæ vnc. vnam & dimid. ficus pingues duodecim, sepi hircini, resinæ ana vnc. duas & semissem, ceræ vnc. sex, olei sampsuchini & de spica ana. q. sufficit infundendis & extendendis omnibus.

Vt ana vnciam vnã.

Sepum hirci colatum resina, cera in oleis liquentur, ficus pingues aut parum humectatæ probè tritæ per mantile, aut stamen, aut cribrum setaceum cernantur, prædictis misceantur, deinde hammoniacum & bdellium in aceto soluta & colata, postea terebinthina, postremo vbi refrixerit, pulueres creti radicum, herbarum, florum, aromatum, & simul cum his styrax per se diligenter tritus. Si vero ficus essent pauciores, & puluis largior, nec is cernendus, possent hæ minutim concisæ cum alijs teri, baccæ lauri excorticandæ. Sunt qui Hammoniacũ & bdellium aqua (cui melilotus, chamæmelum, & fœnumgræcum sint incocta) dissolui malunt, vt emplastrum fiat emolliens magis: sed aqua illa ægrius soluuntur: quàm aceto essentiæ tenuitate promptius ipsa tota permanente & dissoluente.

Emplastrũ ceroma Nicolaus Alexãdrinus, & primæ classis dra. 7.2. drach. 6. tertię + quartæ. 3.

Empl. ceroneum Nicolai recipit picis naualis colatæ, ceræ ana vncias duas, & drach. tres, sagapeni vnc. duas, hammoniaci, terebinthinæ, colophoniæ, croci, ana vnc. vnam, & drach. tres, aloës, thuris, myrrhæ ana vnc. vnam, opopanacis, styracis, galbani, mastiches, aluminis, fœ-

nigræci, ſtyracis rubri, bdellii ana drach. tres, lithargyri drachmam vnam & dimidiam. ſagapenum, galbanum, opopanax, hammoniacum fracta vel potius inciſa vino tecta nocte macerentur: coquantur ad vini dimidii conſumptionem., colentur, tunc picem colatam miſce, ſpathula moue, hac liquata ceram: qua fuſa colophoniam colatam, poſtea ſtyracem piſtillo calido tritum fruſtatim adde: hinc maſtichen, thus, myrrham, bdellium, trita, creta aliquandiu pòſt iniice, terebinthinam, alumen, lithargyrum, fœnumgræcum percoctum effunde in aquam frigidam, extracto aquam omnem manibus exprime cum puluere, aloës ſuper marmor oleo laurino vnctum ſubige, cum puluerato croco finge offas manibus eodem oleo vnctis.

quĩtę duas & galbanũ, ex qua bdelliũ & cõſitẽtẽ. i. ſtyracẽ rubrã in ſextã ſeparet drach. vna vtriuſq, cõtentus, vt lithargyri drach. dimidia.

Sed Nicolaus Alexandrinus lithargyrum tenuiſsime tritum, cum oleo quantum ſatis eſt, percoquit, deinde picem addit: hac liquata, ceram, aqua fuſa lacrymas colatas, hammoniacum, ſagapenum, opopanacem, galbanum, ſtyracem vtrunque, terebinthinum, & ſpathula probe miſcet. Hinc colophoniæ, thuris, maſtiches, bdellij, aluminis, myrrhæ, ſœnigræci, puluerem paulatim miſcet: vbi percoctum eſt, in aquam inijcit. Ceroma autem proprie oleum

quo luctaturi se perfundunt.

Hodie melius picem & colophoniam liquatam colant, ceram in ea liquant, sagapenum, hammoniacum, galbanum, opopanacem, bdellium, vino soluta & colata coctaq; ad vini prope totius consumptionem, paulatim miscent, deinde terebinthinam, postremò puluerem reliquiorum tenuißimè tritorum & creторum, crocum verò inter subigendum super marmor & oleo manus vngunt, ne his emplastrum adhæreat. Vel potius liquoribus, vt dixi, coctis particulatim miscetur cera, resina, colophonia liquata, vel cera particulatim ijsdem miscetur: & hac fusa, reliqua duo liquata paulatim miscentur: sic enim citius & perfectius in corpus vnum coëunt. Si vero simul vel liquores ceræ, picis, colophoniæ, vel contrà liquoribus, ceram, picem, colophoniam affatim inijcis, liquores fundum ob grauitatem petentes vrentur: & cum aquosi sint ægrius, alij pinguibus summum leuitate sua petentibus miscebuntur: nisi forte tandem iam vel vsti vel semiusti. Vide diligenter, ne aloë, & myrrha vrantur, & grumosum reddant emplastrum.

Alij secreto quodam modo hammoniacum, sagapenum, opopanacem., galbanum, bdellium vino soluta, colata, cocta ad emplastri consistentiam, terebinthina paulatim mista sine igni remolliunt, non modo in ceroneo hoc, sed etiam

emplastro

Folior

Herb

L

Mannæ

N

Nux

Oleum

Opian

emplaStro præcedenti de meliloto & alijs, deinde liquatam ceram cum pice & colophonia miſcent, poſtremò reliqua.

Empl. oxycroceum Nicolai recipit picis naualis, croci, colophoniæ, ceræ ana vnc. quatuor, terebinthinæ, galbani, hammoniaci, myrrhæ, maſtiches, thuris ana vnc. vnam, & drach. tres: Galbanum & hammoniacũ aceto nocte vna macerantur, poſtridie liquantur igni, colantur, iterum coquuntur ad partis aceti conſumptionem: addit tunc picem naualem colatam, hac fuſa, ceram, qua liquata colophoniam, deinde terebinthinam, aliquandiu poſt maſtichen, thus, myrrham, ſemper ſphærula mouendo. Cocta in aquam frigidam immitte, manibus hanc totam exprime, ſuper marmor oleo inunctum cum puluere croci molli, & offas finge.

Nico. Al xãd in pr ma claſ vnc. duo decim. i ſecunda aceti phia lam vnam miſcet.

Alij picem naualem colatam, colophoniam ceram liquant, his adhuc calidis galbanum & hammoniacum in aceto diſſoluta & colata miſcent. His coctis maſtichen, thus, myrrham, poſtremò terebinthinam, & vbi iam refrixit manibus molliendo & ſubigendo ſuper marmor, puluerem croci cõfundunt: hyeme verò addi poteſt olei vnc. vna ob emplaſtri ſiccitatem.

Nicolaus Alexandrinus picem cum parte aceti, in olla noua coquit ad aceti conſumptio-

nem, cum reliqua hammoniacum. thus, in mortario terit & ſoluit, & coquit ſemper mouendo, cauens ne acetum exiliat. Cum acetum eſt conſumptum, galbanum, myrrham, maſtichen addit: his ferueſactis crocum pulueratum miſcet, deinde in mortarium fundit, & fingit magdaliones. Sed modi alij placent magis.

Oxycroceum vocatur ab aceto macerante, galbanum & hammoniacum & croco largiore. Nam eius vncias quatuor recipit, ceroneum verò tantum vnciam vnam & drach. tres. In ceroneo prætcrea liquores vino macerantur, cætera multum conueniunt: ſed illud valentius, hoc propter crocum largiorem ſumptuoſius, quem varie minuunt. Ob id vt vilius ſit, croci vnc. tantum duas hodie miſcent, dolo parum malo cum crocus vires medicamento maiores non largiatur, quàm ceroneo, vt cauſa ſit nulla, cur hic adeo augeatur ſumptu parum neceſſario, nec viribus adeo æſtimandis.

Empl. de Ianua Nicolai recipit ſuccorum apii, plantaginis, betonicæ ana lib. vnam: cæræ, picis, reſinæ, terebinthinę ana libr. ſemiſſem, forma emplaſtrum.

In ſuccis his reliqua tria ſunt igni lento coquenda, et continenter mouenda ad ſuccorum conſumptionem, poſtremò terebinthina miſta ſemel, aut bis ferueſacienda. Alij terebinthinæ partem dictis ſimul incoquunt, reliquam

extra ignem miscent, vt siccitatem aliorum emendent, sicq; formam emplastro meliorem impertiunt. Succos per se in sapas coquerem potius, deinde liquatis alijs miscerem. In neutro Nicolao inuenio hoc emplastrum, vt neq; tria sequentia, sed tantum ex his ceroneum, oxycroceum, apostolicum.

Empl. gratia dei Nicolao recipit, terebinthinæ lib. semissem, resinæ lib. vnam, ceræ vnc. quatuor, masticlies vnc. vnam, verbenæ, pimpinellæ, betonicæ ana manip. vnum, herbæ hæ tusæ ex vino albo valenti coquantur ad vini tertiæ partis consumptionem, cola, herbarum substantiam abiice, in colato cera, resina, mastiche coquantur, ad corporis idonei constitutionem. aufer igni, terebinthinam adde, spathula moue, fac emplastrum.

Herbæ hæ recentes incisæ, tusæ in vino albo potenti ad sui dissolutionem percoquantur, colentur, in colato vini reliquo cera & resina ad colati prope consumptionem coquantur: tunc mastichen adde, postremo terebinthinam, semel feruefac, aufer igni, vbi refrixit finge in offas cylindrales.

Alij in colato resinam solam coquunt: hoc prope consumpto ceram addunt, postremo terebinthinam extra ignem, & vbi refrigerari incipit, mastichen pulueratam permiscent.

Vterque hic modus, quàm Nicolai est præstantior, quòd mastiche coctionem non sustineat ob essentiæ tenuitatem.

Hodie vt sit albius, addita paulo largiore terebinthina trahunt modo penidiorum.

Empl. ad herniam Nicolao recipit picis naualis, aloës ana vnc. tres, lithargyri, ceræ rubræ, colophoniæ, galbani, hammoniaci ana vnc. duas. Visci à quercu vnc. sex. Boli armeniæ, vtriusque simphyti, gypsi, vtriusque aristolochię, lumbricorum terræ, gallarũ ana vnc. quatuor, myrrhæ, thuris ana vnc. sex, terebinthinæ vnc. duas, sanguinis humani lib. vnam. Pellis à veruece mox vbi ablata est, horis 24. coquatur, deinde expressa pelle & abiecta viscum quernum in hoc iure diu coctum vbi fuerit, igni auferatur, addaturq́; terebinthina, lithargyros, colophonia, hinc mastiche, thus, myrrha, galbanum, hammoniacum, lumbrici terrę, paulopost symphytum maius & minus, gypsum, bolus armenia: igni tunc redde, & adde sanguinem humanum, aristolochiam longam & rotundam, postremo aloën, semper spatha agitando, impone marmori quod oleo violato inunxeris & manibus subige. Iterum biduo aut triduo in mortario continenter teratur.

In des

In decocto prædicto pellis arietinæ recentis visci baccæ ad sui dissolutionem percoctæ, colando expressæ abijciuntur, additur lithargyros, aliquanto pòst cera, pix, colophonia, coquendo semper mouenda ne vrantur: coctis his, & aqua prope consumpta, galbanum hammoniacum vino soluta & creta, myrrha, terebinthina, ab igne depositis, sed adhuc calentibus, thus, mastiche, lumbrici in vino purgati & vino alio probe seorsum cocti. Tempore nimis durescit, nisi addatur oleum. Alij post colatum viscum extra ignem addunt ceram, colophoniam, terebinthinam, aliquanto post inijciunt liquores dissolutos, colatos, coctos, vt sæpe dictum est. Lithargyros, gypsum, thus, myrrha, bolus armenia, sanguis humanus, &c. teri habilia. Aliud Arnold villano

Empl. diuinum Nicolai recipit galbani, myrrhæ ana vnc. vnam & drachmas duas, hammoniaci vnc. tres & drach. tres, opopanacis, mastiches, aristoloch. longæ, æruginis ana vnc. vnam, lithargyri & olei communis ana lib. vnam & semissem, ceræ nouæ vnc. octo, thuris vnc. vnam & drach. vnam, bdellii vnc. duas, Magnetis vnc. tres, misce omnia vt decet.

*Lithargyrum cum oleo diu ante coctionem nutriatur, postea ad spißitudinem vsque * coquatur: tunc adde ceram minutim concisam: qua liquata aufer igni, & adde galbanum,* *(id quod ei cito, quia paucū est oleum accidit.)

hammoniacum, opopanax, bdellium, si molle est in aceto vel vino dissoluta & colata & cocta: deinde puluis myrrhæ, bdelly, si est siccum, mastiches, thuris, aristolochiæ, magnetis: postremo ærugo ne si diu coquatur empl. fiat rubrum, sit tamen medicamentum adhuc valde calidum, alioqui, ob ipsius solidam duritiem ægre permiscerentur omnia. Si vero flauum vis, seminustam æruginem impone, vel coquendo talem redde: si rubrum (quale Narbonensis Galliæ præfert) eius æruginis drachmas duas, vel quatuor dum coqui cœpit lithargyros immitte, reliquas eius drach. in fine, si non vis ita coloratum, totam misce postremum.

Emplastri forma per coctionem fiunt hodie vnguentum tripharmacum, & vnguentum de cerusa.

Empl. apostolicum Nicolai recipit, lithargyri vnc. sex, ceræ mauricæ, colophoniæ ana vnc. duas, propoleos, visci querni ana vnc. vnam, hammoniaci, cadmiæ lapidis ana drach. sex. mastiches, thuris ana vnc. semis. terebinthinæ, bdellii, opopanacis, galbani, myrrhæ, sarcocollæ, æris vsti, squammæ æris, æruginis, dictamni, aristolochiæ rotundæ, * mumiæ ana drachmas tres.

*prasii viridis Nico. Alex. cetera consentit, nisi pōderibus omnibus variaret.

Lithargyrum & oleum diu simul nutrita, coquantur, semper mouendo ad emplastri consistentiam.

ſtentiam, ſeu donec ſcutellæ impoſita, ceræ, aut mellis modo coacta ſint: tunc cera, colophonia, maſtiche, thus, myrrha, bdellium, propolis, viſcum quernum, terebinthina in his quo ſcribuntur ordine liquentur. His fuſis igni auferatur, adde paulatim, ne efferueant liquores, hammoniacum, opopanacem, galbanum diſſolutos aceto aut vino, colatos, coctos ad aceti aut vini conſumptionem, vt dictum eſt, recoque, deinde pulueres ſarcocollæ, cadmiæ lapidoſæ, æruginis, ſquammæ æris, æris vſti, dictamni, ariſtolochiæ, cum erit percoctum, hoc eſt aquæ frigidæ portione iniectum duratur, & digitos tractatu non inquinat glutinoſo adhæſu, tunc totum aquæ frigidæ inijciatur: dum refrixit, exemptum manibus oleo laurino inunctis, fac magdalias. Nicolaus Alexandrinus lithargyro, cum oleo ad emplaſtri conſiſtentiam percocto, ceram, galbanum, terebinthinam, propolim, colophoniā ſeorſum & modico interuallo addit: poſtea, æs vſtum, cadmiam commiſcet, probe ſemper feruefaciendo, deinde opopanacem, hammoniacum, bdelliū, viſcum, myrrham, thus, maſtichen, ſarcocollam, ſquammam æris cum pauco aceto trita in mortario, & in lactis formam deducta miſcet, & coquit ſpathula certatim mouendo.

Empl. de vigo recipit olei chamæmeli, anethi, de ſpica, de lilio ana vnc. duas, adipis porci, vitul. ana lib. vnam. euphor-

bii drach.quinq;, thuris drach.decem olei laurini ſeſcunciam, adipis viperæ vnc. duas & ſemiſſem, ranas viuentes ſex, lumbricorum in vino lotorum vnc.tres & ſemiſſem: ſucci radicum, ebuli & enulæ ana vnc.duas, ſchœnanthi, ſtœchadis, matricariæ ana manip. vnum, vini odoriferi lib. duas, coque omnia ſimul ad vini conſumptionem: coletur, colato adde lithargyri auri lib. vnam, terebinthinæ claræ vnc. duas, cum cera alba, fiat ceratum, aut vnguentum, addendo in fine, ſtyracis calamitæ ſeſcunciam, & igni ablatum piſtillo tribuletur, donec tepidum erit, tunc adde argenti viui ſaliua extincti vnc. quatuor, miſce diu piſtillo.

Hoc emplaſtrum adſcripturus non eram, quod argentum habeat viuum, à cuius vſu omnium maximè abhorreo, propter noxas à prioribus deſignatas, à recentioribus experientia quotidiana pluſquam vellent cognitas. Sed publica vtendi eius conſuetudo, ne omitterem effecit. acceßit ad id Petri Gruſelij olim mihi in re medica condiſcipuli, nunc verò medici longe præstantißimi elogium de hoc emplastro à ſe non ſemel magnis ſucceßibus vſurpato in articulorum & reliquarum partium neruoſarum doloribus etiam hæreditarijs, non ſolis Hiſpanam luem concomitantibus in corporibus carnoſis. Plura compoſita

medic

medicamenta describere, mihi visum non est, quòd etiam in his multa idem promittunt, & præstant, ob idq; otiosa videri possint. Integrum autem cuiuis docto, vel noua adÿcere, vel ex his quædam expungere, aut saltem mutare, vt simplicibus constent, vel pluribus, vel paucioribus, vel non idem pollentibus. Huc pertinet quod nullo negotio quiuis potest ex Mesue, & Nicolao Alexandrino potius quàm ex Salernitano quoties opus erit, alia corrogare. Nobis hoc labore suffecit experiri quid hac in re aliquando præstare poterimus. Quapropter paucis singula tantumq; leuiter perstrinximus, cum plurima superaddere nobis licuisset, nisi noluissemus prolixitate auditorem deterrere nouitium, vel obruere. Est autem id totum velut imago quædam rudis tantum eorum quæ pòst scribemus: sed paulatim mihi pharmacopœi sunt melioribus assuefaciendi, vt postea non fugiant maiora. Cum non ignorē in horum fæce plurimos omnino & indoctos, & rerum omnium imperitos, & stolidos, dicam audacius, & maleficos, & haud dubie veneficos, qui hunc laborem nostrum accusabunt tanquam parum vtilem: immo noxium, scio, calumniabuntur, quod hactenus miseris mortalibus ægris rectè esse consultum per Arabicæ familiæ placita planè mentientur. Sed hi non ita multo pòst etiam inuiti intelligent, quàm fuerit in hunc diem iniqua ipsorum con-

ditio: & volent non volent, sub nostra hac prę- cepta cogentur, ne frugibus inuentis glandes de- fendere amplius illis liceat. Interea verò quia nihil suibus his cum amaracino vnguento est, musis & purioris pharmacopœetices studiosis scribo id quantulum quantulum est: quod ore manu grata accipiant; & secum repetant, quàm non fuerit facile rem hactenus intentatam ex- citasse. Id quod indicare facillimum his est, qui scripta sua aliquando publicarunt multo studio, cura, industria, vigilijs, ingenij sum- mis viribus comparata. Qui verò nihil adhuc ediderunt, ignari nostrorum laborum, ad ca- lumnias sunt propensissimi, sed hæc seges in- gratos tulit, & feret omnibus annis. Hisq; in- gratis seruire nephas est, vt est apud poëtas. Boni igitur consule: & fronte non ingrata sume lector candide nostrum hoc tirocinium, interea dum huius medicinæ partis specimen apparamus, longe pul- cherrimum, fœcundissimum, posteritatis memo- ria dignissi- mum.

FINIS.

INDEX RERVM OMNIVM COPIOSISSIMVS.

*

Agar-

Auri

Calfa

S

Succ

Teſtæ

FINIS.

J 1

